Malalai Joya

ÎN NUMELE POPORULUI MEU O femeie afghană îndrăzneşte să ridice vocea împotriva lorzilor războiului

A WOMAN AMONG WARLORDS. THE EXTRAORDINARY STORY OF AN AFGHAN WHO DARED TO RAISE HER VOICE

MALALAI JOYA

ÎN NUMELE POPORULUI MEU: O FEMEIE AFGHANĂ ÎNDRĂZNEŞTE SĂ RIDICE VOCEA ÎMPOTRIVA LORZILOR RĂZBOIULUI

MALALAI JOYA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

JOYA, MALALAI

În numele poporului meu: o femeie afghană îndrăzneşte să ridice vocea împotriva lorzilor războiului / Malalai Joya, Derrick O'Keefe; trad.: Andreea Boldura – Bucureşti: ALLFA, 2010

ISBN 978 – 973 – 724 – 307 – 2

1. O'Keefe, Derrick

IL Boldura, Andreea (trad.)

32 (581)

Editura ALLFA: Bd. Constructorilor nr. 20 A, el. 3, sector 6, cod 060512 – Bucureşti

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10
Departamentul distribuţie: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33
Comenzi la: comenziall.ro www.all.ro
Redactor:
Design copertă:
Crenguţa Năpristoc
Alexandru Novac

Malalai Joya

ÎN NUMELE POPORULUI MEU

O femeie afghană îndrăzneşte să ridice vocea împotriva lorzilor războiului

Traducere din limba engleză de Andreea Boldura

Pentru Bashira, Rahellah, Bibi Gul, Pukhtona şi pentru tot poporul meu oprimat, ale cărui dureri, lacrimi şi suferinţe nu sunt văzute de nimeni

Cuprins

Introducere

Praf în ochii lumii

Vin dintr-un ţinut al tragediei, numit Afghanistan.

Viaţa mea a luat pe alocuri o turnură neobişnuită, dar în multe privinţe povestea mea e povestea unei generaţii. În cei treizeci de ani de când m-am născut, ţara mea a fost devastată constant de războaie. Cei mai mulţi afghani de vârsta mea sau mai tineri decât mine n-au cunoscut altceva decât vărsare de sânge, strămutări şi ocupaţie. Pe când eram doar un bebeluş la sânul mamei, Uniunea Sovietică ne-a invadat ţara. Când aveam patru ani, membrii familiei mele au fost forţaţi să locuiască, ca refugiaţi, în Iran şi apoi în Pakistan. Milioane de afghani au fost ucişi sau au plecat în exil, asemenea familiei mele, în cumplita perioadă de conflicte a anilor ’80. Când ruşii au părăsit în cele din urmă ţara şi regimul lor marionetă a fost înlăturat de la putere, ne-am confruntat cu un teribil război civil între lorzii fundamentalişti ai războiului, după care a urmat regimul corupt şi înapoiat al talibanilor.

După tragica zi de 11 septembrie 2001, mulţi afghani au crezut că, odată cu răsturnarea regimului talibanilor, vor vedea în sfârşit lumina de la capătul tunelului, că vor avea parte de puţină dreptate şi progres. Dar n-a fost să

fie. Afghanii au fost încă o dată trădaţi de cei care pretindeau că îi ajută. La peste şapte ani de la invazia SUA, încă ne confruntăm cu o ocupaţie străină şi cu un guvern sprijinit de americani, alcătuit din lorzi ai războiului care sunt exact ca talibanii. În loc să-i aducă pe aceşti criminali fără scrupule în faţa justiţiei pentru crime de război, Statele Unite şi aliaţii lor i-au instalat în funcţii guvernamentale importante, de unde continuă să terorizeze afghanii de rând.

Poate veţi fi şocaţi să aflaţi asta, fiindcă adevărul despre Afghanistan a fost ascuns în spatele unei perdele de fum ţesute din cuvinte şi imagini iscusit alese de Statele Unite şi de aliaţii lor din NATO şi pe care presa occidentală le repetă mecanic, fără să-şi pună întrebări.

Poate vi s-a dat de înţeles că, odată cu înlăturarea talibanilor de la putere, în ţara mea s-a reinstaurat justiţia. Femeile afghane ca mine, care votează şi candidează la funcţii publice, au fost folosite drept dovadă că SUA au adus democraţia şi drepturile femeilor în Afghanistan.

Dar toate acestea nu sunt decât minciuni, praf în ochii lumii.

Sunt cea mai tânără membră a Parlamentului Afghan, dar am fost suspendată din funcţie şi ameninţată cu moartea fiindcă am spus şi spun adevărul despre lorzii războiului şi despre criminalii din guvernul-marionetă al lui Hamid Karzai. Am scăpat cu viaţă din cinci tentative de asasinat şi nenumărate comploturi împotriva mea. Din această cauză, sunt nevoită să trăiesc ca un fugar în propria ţară. Un unchi în care am încredere e şeful gărzilor mele de corp şi ne mutăm dintr-o casă în alta aproape în fiecare noapte, pentru a făcu un pas înaintea duşmanilor mei.

Ca să-mi ascund identitatea, trebuie să mă deplasez acoperită de o burqa, care în ochii mei este un simbol al oprimării femeilor, asemenea unui giulgiu pentru cei vii. Chiar şi în zilele întunecate ale regimului taliban, puteam măcar să ies pe stradă, în burqa, pentru a le preda fetelor

în diverse case secrete. Dar acum nu mă mai simt în siguranţă nici în burqa, în ciuda bodigarzilor înarmaţi care mă însoţesc. Musafirii mei sunt percheziţionaţi de arme, şi până şi florile de la nunta mea au fost verificate ca să nu ascundă bombe. Nu vă pot divulga numele familiei mele sau numele soţului meu, pentru că le-aş pune viaţa în pericol. Din acest motiv, am schimbat mai multe nume din carte.

Îmi spun Joya, un pseudonim pe care l-am adoptat pe vremea talibanilor, când eram activistă clandestină. Numele Joya are o semnificaţie importantă în ţara mea. Sarwar Joya a fost un scriitor, poet şi democrat afghan, care a luptat, la începutul secolului XX, împotriva nedreptăţilor. Şi-a petrecut aproape douăzeci şi patru de ani din viaţă în închisori şi a fost în cele din urmă ucis fiindcă a refuzat să se dezică de principiile democratice.

Ştiu că, din cauza refuzului meu de a face compromisuri în opoziţia mea faţă de lorzii războiului şi de fundamental işti sau de a-mi tempera discursurile în care îi denunţ, şi eu m-aş putea alătura lui Joya pe lunga listă a afghanilor care au murit pentru libertate. Dar în privinţa adevărului nu se pot face compromisuri. Şi nu mă tem de o moarte prematură, dacă astfel s-ar progresa pe calea justiţiei. Nici măcar mormântul nu m-ar putea face să tac, fiindcă ar exista alţii care mi-ar continua lupta şi mi-ar duce ideile mai departe.

Cel mai trist lucru e că, în Afghanistan, a omorî o femeie e ca şi cum ai omorî o pasăre. Statele Unite au încercat să-şi justifice ocupaţia prin discursuri despre „eliberarea" femeii afghane, dar noi rămânem prizoniere în ţara noastră, fără acces la justiţie şi conduse în continuare de criminali care urăsc femeile. Fundamentaliştii predică şi în ziua de azi că „locul femeii e acasă la ea sau în mormânt" în cele mai multe zone, încă e riscant pentru o femeie să apară în public neacoperită sau să meargă pe stradă neînsoţită de o rudă de sex masculin. Fetele sunt şi în prezent vândute pentru măritiş, iar

violurile rămân nepedepsite în fiecare zi.

Atât bărbaţii, cât şi femeile din Afghanistan au o viaţă scurtă şi adeseori distrusă de violenţă, pierderi şi suferinţe. Speranţa de viaţă e mai mică de 45 de ani, o vârstă care în Occident se numeşte „vârsta mijlocie”. Trăim într-o sărăcie disperată. Un procent cutremurător de 70 la sută din afghani supravieţuieşte cu mai puţin de doi dolari pe zi. Şi se estimează că peste jumătate din bărbaţii afghani şi 80 la sută din femei sunt analfabeţi. În ultimii ani, sute de femei s-au sinucis, dându-şi foc, pentru a scăpa de viaţa mizerabilă pe care o duceau.

Aceasta este istoria pe care am trăit-o şi situaţia tragică de astăzi pe care încerc, împreună cu mulţi alţii, să o schimb. Nu sunt mai bună decât niciunul dintre compatrioţii mei aflaţi în suferinţă. Soarta şi istoria au făcut într-un fel din mine o „voce a celor care nu se pot face auziţi”, a miilor şi milioanelor de afghani care au îndurat decenii de război şi nedreptate.

De ani de zile, susţinătorii mei îmi cer să scriu o carte despre viaţa mea. M-am împotrivit întotdeauna, fiindcă nu mă simt în largul meu să scriu despre mine. Am senzaţia că povestea mea, luată separat, nu e importantă. Dar, în cele din urmă, prietenii m-au convins să scriu cartea pentru a vorbi despre condiţia poporului afghan din perspectiva unui membru al generaţiei care a crescut în mijlocul războaielor. Am fost de acord să mă folosesc de experienţele personale pentru a vorbi despre istoria politică a Afghanistanului, punând accentul pe ultimele trei decenii de guvernare opresivă. Povestea campaniei pline de pericole pe care am purtat-o pentru a-i reprezenta pe săracii din provincia mea, atacurile fizice şi verbale la care am fost supusă ca membră a Parlamentului şi complotul viclean şi ilegal prin care am fost înlăturată de pe locul obţinut la alegeri, toate acestea scot la iveală corupţia şi nedreptăţile care împiedică Afghanistanul să devină o adevărată democraţie. Astfel, aceasta nu e doar povestea mea, ci povestea întregului meu popor aflat în dificultate.

După tragedia de la 11 septembrie, s-au scris multe cărţi despre Afghanistan, dar puţine dintre ele oferă o imagine completă şi realistă a trecutului ţării mele. Cele mai multe descriu cu lux de amănunte cruzimile şi nedreptăţile regimului talibanilor, dar de obicei ignoră sau încearcă să ascundă una dintre cele mai sumbre perioade din istoria noastră: regimul mujahedinilor fundamentalişti, din 1992 – 1996. Cartea de faţă va atrage sper atenţia asupra atrocităţilor comise de aceşti lorzi ai războiului, care domină în prezent guvernul lui Karzai.

Sper, de asemenea, că volumul va corecta uriaşa cantitate de informaţii eronate difuzată în legătură cu Afghanistanul. Afghanii sunt uneori prezentaţi în mass-media drept un popor înapoiat, nimic mai mult decât o adunătură de terorişti, criminali şi slugi obediente. Această imagine falsă este extrem de periculoasă, atât pentru viitorulţării mele, cât şi pentru cel al Occidentului. Adevărul e că afghanii sunt un popor curajos, iubitor de libertate, cu o cultură bogată şi un trecut de care pot fi mândri. Suntem în stare să ne apărăm independenţa, să ne guvernăm singuri şi să ne hotărâm viitorul.

Dar Afghanistanul e de multă vreme folosit drept câmp de luptă în „Marele Joc” dintre superputeri, de la Imperiul Britanic la Imperiul Sovietic, iar mai recent de americani şi aliaţii lor. Toţi au încercat să-l stăpânească divizându-l. Le-au dat bani şi putere unor brute, unor fundamentalişti şi lorzi ai războiului care au adus poporul afghan la sapă de lemn. Nu vrem să fim manipulaţi şi să fim prezentaţi în mod incorect în faţa opiniei internaţionale. Avem nevoie de siguranţă şi de o mână de ajutor de la prietenii din întreaga lume, şi nu de acest nesfârşit „război împotriva terorii” purtat de SUA, care este de fapt un război împotriva poporului afghan. Afghanii nu sunt terorişti; suntem victime ale terorismului. Astăzi, pământul ţării noastre e presărat cu mine, gloanţe şi bombe, când de fapt noi avem nevoie de o invazie de spitale, clinici şi şcoli pentru băieţi şi fete.

Am ezitat să scriu aceste memorii şi fiindcă am considerat întotdeauna că ar trebui scrise mai întâi cărţi despre numeroşii activişti prodemocraţie, care au fost martirizaţi, eroii şi eroinele secrete ale istoriei Afghanistanului. Acelaşi sentiment îl am şi în legătură cu unele dintre premiile pe care le-am primit în ultimii ani de la organizaţiile internaţionale pentru drepturile omului, înaintaşii mei merită mai mult decât mine. E o onoare să fii recunoscut, dar mi-aş dori ca toată dragostea şi susţinerea de care m-am bucurat să le poată fi oferite orfanilor şi văduvelor din Afghanistan. În ochii mei, premiile şi onorurile sunt ale întregului popor şi fiecare distincţie pe care o primesc nu face decât să îmi consolideze simţul răspunderii faţă de lupta noastră comună. Din acest motiv, toate câştigurile mele de pe urma acestei cărţi vor fi alocate susţinerii unor proiecte umanitare menite să îmbunătăţească viaţa oamenilor, proiecte de care Afghanistanul are nevoie urgent.

Situaţia din Afghanistan se înrăutăţeşte de la o zi la alta, chiar în timp ce eu scriu aceste cuvinte. Şi nu doar situaţia femeilor, ci a tuturor afghanilor. Suntem prinşi între doi duşmani: talibanii, pe de o parte, şi trupele SUA / NATO alături de prietenii lor lorzii războiului, de cealaltă parte. Forţele diabolice din ţara noastră câştigă teren cu fiecare raid aerian al Aliaţilor care ucide civili, cu fiecare funcţionar guvernamental corupt care prosperă de pe urma mitei şi a jafurilor, cu fiecare criminal care scapă nepedepsit. În timpul campaniei sale electorale, noul preşedinte al Statelor Unite, Barack Obama, a vorbit despre trimiterea a zeci de mii de trupe suplimentare în Afghanistan, dar nu şi împotriva celor două calamităţi pe care le reprezintă corupţia şi lorzii războiului, vinovate de distrugerea ţării. Ştiu că alegerea lui Obama le-a dat mari speranţe iubitorilor de pace din Statele Unite, dar, pentru afghani, suplimentarea numărului de soldaţi nu va însemna decât mai multă suferinţă şi victime inocente, în timp ce s-ar putea ca nici măcar să nu slăbească forţa talibanilor şi a

Al-Qaida. Sper că lecţiile din această carte vor ajunge la preşedintele Obama şi la oamenii politici de la Washington şi că ei vor înţelege că poporul afghan respinge ocupaţia lor brutală şi susţinerea pe care le-o acordă lorzilor războiului şi ai drogurilor.

În Afghanistan, oameni cu o gândire democratică luptă de decenii pentru drepturile omului şi ale femeii. Istoria noastră dovedeşte că aceste valori nu pot fi impuse de trupe străine. Aşa cum nu contenesc să le spun celor care mă ascultă, nicio naţiune nu-i poate dărui libertate unei alte naţiuni. Pentru aceste valori trebuie să lupte poporul însuşi şi să le câştige. Ele nu cresc şi nu înfloresc decât dacă sunt plantate de popor în ţărâna natală şi udate cu sânge şi lacrimi.

În Afghanistan, avem o zicală care mi-e foarte dragă: *Adevărul e asemenea soarelui. Când răsare, nimeni nu-l poate opri sau ascunde*. Sper ca această carte şi povestea mea să ajute acel soare să continue să strălucească şi să vă inspire pe voi, oriunde v-aţi afla când veţi citi aceste rânduri, să luptaţi pentru pace, dreptate şi democraţie.

Malalai Joya, februarie, 2009

Capitolul 1

Drumul de la Farah

M-am născut în Ziken, un mic sat din regiunea muntoasă Anardara, în vestul Afghanistanului, la 25 aprilie 1978. Trei zile mai târziu, o lovitură de stat sprijinită de sovietici ne-a schimbat vieţile pentru totdeauna. Într-un an am devenit o ţară ocupată, iar de atunci noi, afghanii, nu am cunoscut altceva decât războiul.

Sunt a doua născută din zece copii şi cea mai mare dintre cele şapte fete. Deşi familia mea a suferit multe lipsuri, un lucru am avut întotdeauna din belşug: dragoste. Dar am trăit adeseori în teroare. Într-una dintre primele mele amintiri, mă văd agăţată de picioarele mamei, în timp ce poliţiştii ne răscolesc casa, căutându-l pe tata. Au întors totul cu susul în jos căutând indicii, golind sertarele şi valizele, sfâşiind saltelele şi pernele. Nici mama nu ştia

unde se afla. Tata şi-a pierdut un picior luptând alături de mujahedini împotriva ocupaţiei sovietice, după care a fost nevoit să fugă din Afghanistan. Familia mea credea că trăieşte în exil în Iran, dar nimeni nu mai primise veşti de la el de luni întregi. Vecinii o numeau deja pe mama „văduvă”. Bunicul îi spunea să nu-şi piardă speranţa, dar în realitate nimeni nu ştia dacă mai era sau nu în viaţă.

La scurt timp după ce m-am născut, familia mea s-a mutat în oraşul Farah, în provincia cu acelaşi nume, aflată la graniţa cu Iranul. E o regiune săracă, cu populaţie puţină, secetoasă şi măturată de vânturi puternice. Doar o jumătate de milion de oameni trăiesc în toată provincia, dintre care cincizeci de mii în împrejurimile oraşului Farah. În prezent, Farah e destul de izolată de capitala Kabul, dar a existat o vreme în care mari armate se revărsau prin valea largă a râului, pe drumul care lega oraşele antice Herat şi Kandahar. Darius I al Persiei a domnit odată peste aceste meleaguri. Ruinele unei cetăţi din cărămidă nearsă, cunoscute sub numele de Castelul Infidelului, ridicată de Alexandru cel Mare, mai există şi astăzi în Farah, în umbra munţilor. Mai târziu, Ginghis Han a jefuit oraşul Farah în marşul său prin Afghanistan. Mai aproape de zilele noastre, Imperiul Britanic a încercat să înghită Afghanistanul, la fel şi sovieticii, iar în prezent, americanii şi aliaţii lor europeni. Afghanistanul s-a aflat dintotdeauna în calea invadatorilor, fiind situat strategic la întretăierea rutelor Asiei Centrale, între India şi Rusia, Persia şi China. Un proverb african spune aşa: *Atunci când elefanţii se luptă, iarba e cea călcată în picioare*. Afghanistanul e acea iarbă, dar nu rămâne niciodată multă vreme călcat în picioare. O puternică sete de libertate îi animă pe toţi afghanii şi reuşim de fiecare dată să-i izgonim pe ocupanţii străini. De acest lucru ar trebui să ţină cont guvernul Statelor Unite atunci când aruncă cu bombe asupra satelor noastre, pretinzând că ne eliberează.

După cum am mai spus, nu pot divulga numele adevărate ale părinţilor sau rudelor apropiate: din cauza

luărilor mele de poziţie tranşante, întreaga familie ar avea de suferit, dar vă pot spune că tatăl meu este o persoană educată, care crede în democraţie. A urmat un liceu şi a studiat chiar medicina la Universitatea din Kabul, dar, din cauza implicării sale în politică şi a represaliilor care au urmat invaziei sovietice din 1979, nu a avut niciodată ocazia să o practice.

Mama, pe de altă parte, nu a avut şansa unei educaţii. Viaţa ei nu a fost uşoară. Ambii părinţi i-au murit când era încă tânără şi a fost nevoită să aibă grijă atât de copiii ei, cât şi de o parte din fraţii mai mici. A avut doi fraţi mai mari care au devenit susţinătorii financiari ai familiei. Bunicul din partea mamei a fost timp de patruzeci de ani şef de trib sau *malik*, onest şi respectat. Locuitorii din Ziken l-au poreclit „omul cu băţul", pentru că bătuse un consătean cu băţul după ce îl văzuse primind mită. Chiar dacă şefii de trib din Afghanistan se numără printre cei mai bogaţi oameni, bunicul era prea cinstit ca să păstreze ceva pentru el. Când a murit, copiilor lui nu le-a rămas nimic, dar oamenii din satele învecinate i-au ajutat pe mama şi pe fraţii ei. La naşterea mamei, cele două familii, a ei şi a tatii, i-au aranjat căsătoria cu tatăl meu. Acest obicei se menţine şi astăzi în satele afghane.

Reporterii îmi cer deseori să îmi descriu originile etnice şi le spun de fiecare dată: „Sunt afghană. Tadjicii, paştunii, hazarii, uzbecii, nuristanii, baluchii, pashaee şi alte grupuri etnice sunt unul şi acelaşi lucru pentru mine". În Ziken, paştunii şi tadjicii trăiau laolaltă, se căsătoreau între ei şi se aveau ca fraţii. Prefer să nu le fac jocul celor care se folosesc de diferenţele religioase şi tribale ca să ne dezbine. O ţară divizată e mai uşor de controlat de către străini, iar acesta e un lucru împotriva căruia am luptat toată viaţa.

Părinţii mi-au spus Malalai, un prenume des întâlnit în Afghanistan. Mi-a fost dat ca omagiu în memoria uneia dintre cele mai mari luptătoare pentru libertate din istoria ţării: Malalai din Maiwand. În şcolile şi în casele noastre,

toţi copiii afghani învaţă despre curajul şi sacrificiul de care a dat dovadă în lupta pentru independenţa faţă de Imperiul Britanic. Malalai a fost o tânără patriotă care, în 1880, în timpul celui de Al Doilea Război Anglo-Afgan, a plecat pe front, în prima linie, pentru a îngriji răniţii în timpul unei bătălii importante împotriva forţelor coloniale britanice, la Maiwand, în provincia Kandahar. Într-un moment de cotitură, când britanicii păreau să fi câştigat bătălia şi luptătorii afghani erau tot mai demoralizaţi, ea a luat drapelul din mâinile unui soldat căzut şi i-a condus înapoi în luptă. Malalai i-a încurajat pe luptătorii afghani cu aceste versuri sfidătoare:

Iubitule! *Dacă nu vei cădea răpus în bătălia de la Maiwand, atunci*.

Pe Dumnezeu, numele îţi va fi păstrat ca simbol al ruşinii!

Malalai din Maiwand a fost ucisă la scurt timp după aceea, sacrificându-şi viaţa pentru a le da un imbold luptătorilor rezistenţei, care au obţinut o victorie răsunătoare împotriva britanicilor. Aproape trei mii de afghani au murit, dar o întreagă brigadă britanică a fost distrusă şi această victorie a rămas un reper important în lupta noastră pentru independenţă. Părinţii mei m-au botezat Malalai fiindcă tatăl meu era un susţinător înfocat al democraţiei şi ai drepturilor omului într-o perioadă în care aceste valori se aflau şi ele sub asediu.

Chiar dacă ulterior avea să devină persoana care m-a influenţat cel mai mult în viaţă, în primii ani nu mi-am cunoscut tatăl. Din cauza situaţiei politice din ţară, era nevoit adeseori să se ascundă şi să locuiască departe de noi. Tatăl meu a făcut parte din generaţia activă politic care s-a maturizat în anii cunoscuţi sub numele de „perioada constituţională”, între 1964 şi 1973.

În 1964, Regele Zahir Şah, sub presiunea mişcărilor de stradă, a promulgat o nouă constituţie, care menţinea controlul suprem al monarhiei, dar includea prevederi ce garantau drepturile femeilor şi instituirea unui Parlament

ales. Multe partide politice noi au luat naştere în acei ani, iar campusurile au devenit focare de activitate politică. Fundamentaliştii islamici, reformiştii naţionalişti şi comuniştii au putut să se organizeze, până la un punct. Chiar dacă tatăl meu nu a aparţinut niciunui partid politic, a fost un membru activ al mişcărilor pentru democraţie şi drepturile omului şi a continuat să fie şi după ce s-a înscris la universitate, în 1972.

Această scurtă perioadă de relativă toleranţă a luat sfârşit în 1973, când Regele a fost înlăturat de la putere de vărul său, Mohammad Daoud Khan, care a declarat Afghanistanul republică şi pe el însuşi preşedinte. În 1978, Daoud a fost ucis la rândul lui în timpul loviturii de stat numite Revoluţia „Saur” sau „din aprilie”, de către liderii acesteia, membri ai Partidului Democratic al Poporului din Afghanistan (PDPA), sprijiniţi de sovietici şi care anterior îl ajutaseră să îl dea jos pe Rege. Lovitura de stat a însemnat începutul perioadei de intervenţie directă a sovieticilor în afacerile statului afghan. Partidul prorus PDPA şi cele două facţiuni importante ale sale, Khalq şi Parcham, şi-au reprimat şi ucis cu brutalitate oponenţii – la fel cum s-au ucis între ei –, prin epurări în masă. Nour Mohammad Taraki, prima marionetă a ruşilor, a fost repede ucis de Hafizullah Amin, care s-a aflat pentru scurtă vreme la putere, până în 1979. Când trupele sovietice au intrat în Kabul, l-au ucis pe Amin şi l-au instalat la conducerea Afghanistanului pe Babrak Karmal, o marionetă care prezenta mai multă încredere.

Ca student la medicină în Kabul în acei ani, tatăl meu a devenit cunoscut drept un susţinător fervent al democraţiei şi un oponent atât al monarhiei, cât şi al marionetelor sovieticilor. Autorităţile erau la curent cu activităţile lui.

Tatăl său nu ştia însă cât de mult era implicat fiul său în aceste activităţi.

Într-o zi, când tata era acasă, la Farah, nişte funcţionari guvernamentali au venit să i se plângă

bunicului meu în legătură cu ocupaţiile fiului său. Bunicul era un om foarte credincios, care ţinea o mică farmacie pentru a-şi întreţine familia. Era un membru venerabil al comunităţii noastre, foarte cunoscut în Farah, iar uşa lui era deschisă pentru toată lumea. În acea zi, însă, nu i-a plăcut ce i-au spus musafirii.

— Fiul dumneavoastră a fost implicat în manifestaţiile studenţeşti de la universitate.

— Nu, nu cred. Fiul meu merge la şcoală doar ca să înveţe, le-a răspuns bunicul.

Dar oficialii i-au explicat că tata luase cuvântul la unele demonstraţii de protest şi că urma să vorbească chiar a doua zi, la Farah. I-au spus bunicului că implicarea fiului său în mişcarea studenţească era bine cunoscută de serviciile secrete şi că risca să ajungă la închisoare dacă nu punea capăt acestor activităţi extraşcolare. Bunicul s-a supărat; făcându-şi griji pentru siguranţa tatălui meu, i-a poruncit să nu iasă din casă în ziua următoare.

Pentru a sublinia cât de serios era, bunicul a adăugat că, dacă îi va încălca porunca, nu-l va ierta şi nu-l va mai primi în casă. De altfel, în seara aceea, bunicul a încuiat uşa camerei tatălui meu pe dinafară!

Tata era însă foarte hotărât să ia parte la demonstraţie. A băgat nişte prosoape şi nişte perne sub cuvertură şi, cu ajutorul unui văr, s-a furişat afară, pe geamul dormitorului. Până pe la prânz, bunicul a crezut că doarme, dar când a descoperit că fusese tras pe sfoară, s-a înfuriat. În acelaşi timp, s-a şi rugat pentru siguranţa fiului său. Tatăl meu nu s-a întors acasă timp de o săptămână, ca să-şi arate respectul faţă de furia bunicului. În cele din urmă, a fost iertat şi reprimit în casă.

Tatăl meu a riscat mult în acei ani şi a fost închis şaisprezece luni, la începutul anilor ’70, amânându-şi studiile de medicină. În cele din urmă, a fost nevoit să renunţe la facultate în 1979, când tancurile şi trupele sovietice au invadat Afghanistanul.

Asemenea multor tineri, tatăl meu s-a alăturat luptei

împotriva ocupaţiei sovietice. Pe când eram doar un bebeluş, a început să se antreneze cu mujahedinii din zonă. Ca multe alte astfel de grupări ce apăruseră prin sate, aceştia erau o structură în mare parte de sine stătătoare, cu resurse limitate. Unchiul Azad (am schimbat numele acesta şi alte nume din carte, din motive de securitate), fratele mamei, li s-a alăturat şi el luptătorilor pentru libertate şi participa adeseori împreună cu tatăl meu la operaţiunile clandestine din provincie.

Într-o noapte, tabăra lor, situată undeva în munţi, în apropiere de satul nostru, a fost atacată de trupele sovietice. După zile întregi de lupte grele, mujahedinii au rămas fără mâncare şi fără muniţie şi au fost nevoiţi să se retragă. Înainte de a părăsi zona, trupele sovietice au distrus tabăra şi au plantat mine antipersonal peste tot, chiar şi în jurul trupurilor a treisprezece mujahedini ucişi. Tatăl meu şi unchiul Azad şi-au asumat sinistra misiune de a recupera corpurile pentru familiile lor. Înainte de a-şi termina treaba, tata a călcat pe o mină. Forţa exploziei l-a lăsat fără cunoştinţă, iar când s-a trezit a văzut că piciorul îi fusese sfârtecat şi că sângera abundent. Din fericire, unchiul Azad se afla în apropiere şi a reacţionat prompt, legându-l cu un garou pentru a opri sângerarea. De altfel, tata a putut să dea indicaţii privind propriul tratament şi acesta e unul dintre motivele pentru care a supravieţuit. După o călătorie periculoasă de treizeci de ore cu maşina până în Iran, unchiul Azad a reuşit să îl ducă la un spital. În prezent, acelaşi unchi care i-a salvat viaţa tatălui meu este şeful securităţii mele personale.

Pentru a-l ţine în viaţă pe tata, doctorii au trebuit să-i amputeze o parte din picior. De fapt, au fost nevoiţi să-l opereze de trei ori. Tatăl meu este unul dintre sutele de mii de afghani care şi-au pierdut un membru în timpul războiului antisovietic. Conform unui studiu realizat în 2005 de Handicap International, numărul persoanelor „cu handicap grav” din Afghanistan este de 867.000. Iar mine antipersonal ca cea care l-a rănit pe tatăl meu sunt şi

astăzi îngropate în câmpiile din întreaga ţară, mutilând copii şi fermieri, continuând să-şi îndeplinească misiunea malefică mult timp după ce cei care le-au plantat au plecat acasă.

După cum vă puteţi imagina, accidentul tatălui meu a fost o experienţă dificilă şi traumatizantă şi pentru mama. Mai mult, pentru a face situaţia şi mai grea, la scurt timp după ce s-a accidentat, a devenit prea riscant pentru el să mai locuiască cu noi. Sovieticii şi marionetele lor afghane ucideau mii de oponenţi în acele vremuri. În timpul scurtei guvernări a lui Hafizullah Amin, chiar oficiali ai regimului-marionetă au făcut publică o listă cu peste douăsprezece mii de persoane care, spuneau ei, fuseseră ucise în închisori şi pentru care dădeau vina pe Nour Mohammad Taraki. Tata şi-a pierdut mulţi prieteni şi colegi şi ştia că forţele prosovietice intenţionau să îl elimine şi pe el, aşa că, din nefericire, a fost nevoit să-şi părăsească familia şi să locuiască în exil.

După plecarea tatălui meu, fratele lui mai mare, unchiul Babak, a avut grijă de familia noastră şi ne-a întreţinut. Cum acest lucru se întâmpla pe vremea când eu eram foarte mică, nu am înţeles prea bine care era relaţia noastră şi am început să-i spun unchiului meu „baba”, care înseamnă „tată” în dări. Toată viaţa mea, unchiul Babak a fost foarte apropiat de mine şi de întreaga noastră familie. Chiar dacă nu făcea politică, a fost închis de trei ori şi torturat din cauza acţiunilor întreprinse de tatăl meu împotriva ocupaţiei sovietice. Autorităţile îl pedepseau fiindcă nu voia să dezvăluie unde se afla tatăl meu.

Deşi îşi iubea foarte mult fratele, unchiul Babak era în multe privinţe foarte diferit de el. Tatăl meu nu împărtăşea vederile majorităţii bărbaţilor afghani din generaţia lui, iar la noi în casă nu exista dominaţie masculină. Unchiul dorea ca fetele să poarte vălul pe cap atunci când primeam musafiri bărbaţi; tata nu se sinchisea de astfel de lucruri. Într-o zi, unchiul mi-a cumpărat un văl şi mi-a spus să îl port. Nu îi plăcea nici că dădeam mâna cu

bărbaţii.

Când ne-am mutat la el, unchiul Babak ieşise la pensie, dar a fost nevoit să se întoarcă la catedră, pentru a putea întreţine ambele familii. Îi plăcea foarte mult să lucreze cu copiii şi era foarte iubit atât de ei, cât şi de ceilalţi profesori, deşi era extrem de strict când venea vorba de respectarea regulilor.

Când eram mică, eram foarte apropiată de bunica din partea tatii, care locuia şi ea la Farah. Mare parte din lucrurile pe care le ştiu despre ea le-am aflat din ce povesteau alţii. Mă iubea mult, iar la masă mâneam adesea din farfuria ei. Era un răsfăţ, fiindcă, conform tradiţiei, la noi oamenii în vârstă primesc întotdeauna cea mai bună mâncare. Bunica i-a spus odată mamei că îşi doreşte ca, după moartea ei, eu să merg la mormântul ei, să-l ud şi să strig de trei ori.

— Vreau să-i aud glasul, a spus.

În perioada în care tatăl meu era în exil, bunicii au locuit cu noi. Bunicul era o persoană foarte activă, chiar şi la bătrâneţe. Nouă, copiilor, ni se spunea că are peste o sută de ani. Trebuie însă să înţelegeţi că în Afghanistan se întâmplă des ca datele de naştere să nu fie înregistrate şi că adeseori se exagerează în legătură cu vârsta oamenilor. Bunicul avea darul vorbirii şi îi plăcea să intre în vorbă cu străinii pe oriunde mergea. Într-un fel, a fost primul „politician” din familia noastră. Îmi place să cred că am moştenit o parte din aceste trăsături de la el.

Bunicul era un om extrem de ospitalier şi de altruist, care îi punea întotdeauna pe ceilalţi pe primul loc. În copilărie, mi s-a spus o poveste bine cunoscută în familia noastră: bunicul avea musafiri la prânz, masa era pusă, când a aflat teribila veste că băiatul lui în vârstă de doisprezece ani, fratele mai mare al tatălui meu, care se îmbolnăvise grav, murise. În loc să le dea imediat de veste musafirilor, bunicul a avut grijă ca toată lumea să se bucure mai întâi de masă. Doar după ce au terminat de mâncat, la sfârşitul unei conversaţii plăcute, le-a dat

vestea tragică şi au plâns cu toţii şi s-au consolat reciproc pentru pierderea suferită. Bunicul era foarte iubit în comunitatea noastră.

Când poliţiştii veneau să ne percheziţioneze casa şi să ne interogheze în legătură cu locul în care se ascundea tatăl meu, bunicul îi făcea adeseori să se ruşineze de acţiunile lor. Apela la patriotismul şi la mândria lor ca să-i facă să înţeleagă că slujeau pe cine nu trebuia. „E o ruşine că afghanii se luptă şi se omoară între ei”, le spunea.

— Ne pare rău, răspundeau ei de cele mai multe ori, dar noi ne facem meseria, atâta tot.

Uneori, în astfel de ocazii, când veneau poliţişti la noi, bunicul recita şi chiar compunea poezii, declamând versuri care îmbinau idei religioase şi politice. Avea talent la scris şi la recitat şi era un bun vorbitor.

Odată, poliţiştii şi-au pledat *ei* cauza în faţa bunicului meu.

— Suntem oameni buni, au declarat cu emfază, dar suntem obligaţi să facem ceea ce facem.

Bunicul le-a răspuns:

— Da, aveţi dreptate. *Noi* suntem de fapt cei răi. Vă rugăm să ne iertaţi.

Poliţiştii s-au ruşinat atât de tare, încât au plecat.

Altă dată, poliţiştii s-au uitat la fotografiile noastre, în care apăreau mulţi dintre prietenii şi colegii tatălui meu de la universitate, care fuseseră între timp ucişi sau închişi. Când unul dintre poliţişti a arătat înspre fotografia tatălui meu şi a întrebat sever: „Unde e bărbatul ăsta?”, bunicul a început să recite o foarte frumoasă poezie patriotică.

Când a terminat, unii poliţişti aveau lacrimi în ochi şi din nou au plecat cât de repede au putut.

Uneori, însă, poliţiştii erau cu mult mai brutali. Se spunea că omorau copii şi bebeluşi în leagăne când percheziţionau casele suspecţilor disidenţi.

Anii aceia au fost, cum vă puteţi imagina, foarte dificili din punct de vedere emoţional pentru mama. La scurt timp după ce şi-a pierdut piciorul, cum am mai spus,

tata a fost nevoit să părăsească Afghanistanul. Noi credeam că se refugiase în Iranul vecin, dar treceau perioade lungi de timp în care mama nu primea nicio veste de la soţul ei. Ţara noastră era în război şi nu puteam comunica, nici măcar primi mesaje.

Mama a început să se teamă de ce era mai rău. Apoi, când eu aveam patru ani, unchiul Azad, fratele mamei, a sosit într-o zi cu o veste nemaipomenită: tata trăia! Unchiul mai avea un mesaj pentru noi, şi anume că sosise timpul să plecăm degrabă la el, în Iran. Mamei nu-i venea să-şi creadă urechilor, nu-i venea să creadă că tata era într-adevăr în viaţă.

Războiul cu Rusia lua amploare. Conflictul încrâncenat nu dădea semne că s-ar sfârşi prea curând şi, în 1982, zeci de mii de afghani părăseau ţara pentru a scăpa de război şi de brutalităţile lui. Familia noastră s-a alăturat exodului. Am împachetat ce puteam duce şi am lăsat provincia Farah şi Afghanistanul în urmă. Eu, unchiul Azad, mama, fratele meu mai mare şi sora mai mică ne-am înghesuit cu toţii într-o maşină pentru călătoria în Iran. Ne-am luat la revedere de la bunicul. Avea să fie ultima dată când îl vedeam. A preferat să rămână, fiindcă nu dorea să părăsească provincia Farah, pe care o iubea atât de mult. Când a murit, în 1987, ni s-a povestit că sute de oameni, chiar din sate aflate la mare depărtare, au venit să-i aducă un ultim omagiu.

Asemenea multor afghani de vârsta mea, mi-am petrecut mare parte din copilărie în afara ţării, în tabere de refugiaţi. Pe timpul războiului, milioane de afghani au fost strămutaţi, cea mai mare parte locuind în tabere suprapopulate din Iran şi Pakistan. Această cifră nu-i include pe cei peste un milion de afghani ucişi în timpul deceniului de ocupaţie sovietică, din 1979 până în 1989.

În acest timp, Statele Unite se implicau şi ele în Afghanistan, în numele luptei legitime a mujahedinilor pentru eliberarea ţării, SUA i-au finanţat, antrenat şi înarmat pe unii dintre cei mai periculoşi extremişti din

lume: oameni ca Gulbuddin Hekmatyar, Abdul Rasul Sayyaf şi Osama ben Laden. Acesta din urmă nu era bineînţeles afghan. Era unul dintre miile de străini pe care Statele Unite şi Pakistanul i-au recrutat, i-au antrenat şi i-au finanţat, în complicitate cu extremiştii bogaţi din Arabia Saudită. Intervenţia lor a pavat calea către prăbuşirea Uniunii Sovietice şi a contribuit la sfârşitul Războiului Rece, dar ne-a lăsat în Afghanistan cu fundamentaliştii înarmaţi până-n dinţi. Chiar şi înainte ca ruşii să fie izgoniţi din ţară, multe dintre grupările extremiste începuseră să se lupte între ele, făcând viaţa afghanilor de rând un iad. În cele din urmă, ambele superputeri s-au folosit de Afghanistan pentru propriile interese, iar nouă, afghanilor, acest război ne-a provocat distrugeri masive, din care încă nu ne-am revenit. Şi a plantat seminţele nenorocirilor cu care ne confruntăm şi în prezent.

Părăsind Afghanistanul, ne-am îndreptat întâi înspre oraşul Zahedan, din estul Iranului. Am avut grijă să nu dăm prea multe informaţii despre planurile noastre, fiindcă autorităţile încercau să stăvilească emigraţia în masă cauzată de război. În acelaşi timp, Statele Unite şi aliaţii lor, împreună cu Pakistanul şi Iranul, încurajau exodul, fiindcă aşa le era mai uşor să recruteze mujahedini pe care să-i înarmeze apoi pentru a lupta împotriva ruşilor. Pakistanul şi Iranul voiau să mărească numărul de refugiaţi fiindcă primeau bani de la ONU şi de la alţi donatori. De asemenea, aceste guverne vecine puteau recruta agenţi din rândul refugiaţilor afghani şi crea partide politice pe care le puteau controla, în acei ani, au fost înfiinţate opt partide proiraniene noi, iar alte şapte au fost create sub controlul serviciilor secrete pakistaneze (1S1).

Asemănările culturale făceau din Iran o destinaţie firească pentru aceia dintre noi care părăseau Afghanistanul de Vest. Una dintre limbile oficiale ale provinciei mele natale este dări, un dialect al persanei, limba naţională a Iranului, dar, odată ce treceau graniţa,

era ilegal pentru afghani să locuiască în afara taberelor de refugiaţi, periculoase şi supraaglomerate, fără permisiunea guvernului. Intelectualii antifundamentalişti, asemenea tatălui meu, erau luaţi în vizor şi ucişi în taberele din Zahedan, aşa că el locuia în oraş, într-o cameră închiriată, alături de câţiva prieteni. Şi acolo l-am regăsit şi noi în cele din urmă.

Eu personal nu-mi amintesc întâmplarea, dar de-a lungul anilor mama a povestit de multe ori cum s-a reîntâlnit cu tata în Zahedan. Când a intrat el în încăpere, parcă întreaga clădire s-a umplut de lumină. Mama spunea că i s-a părut că era martoră la miracolul învierii lui.

Eram încă mică, aveam doar patru ani, aşa că nu înţelegeam că bărbatul acela cu un singur picior era tatăl meu. La început, nu l-am lăsat să mă îmbrăţişeze sau să mă sărute. Emoţional, rămăsesem legată de unchiul căruia îi spuneam „baba". Încă nu realizam ce norocoasă eram să am un tată, spre deosebire de miile de copii afghani rămaşi orfani în ultimele decenii de război.

Tata s-a străduit din greu să-mi câştige afecţiunea. În apropiere era o piaţă unde exista chiar şi o tonetă de îngheţată, al cărei congelator funcţiona cu ajutorul unui generator portabil zgomotos. Înainte de masă, părinţii mă trimiteau adesea să cumpăr pâine de la piaţă şi tata îmi strecura în buzunar nişte bani în plus, ca să mă opresc la întoarcere să-mi iau îngheţată. Era un mare răsfăţ pentru mine şi, chiar şi în ziua de azi, asociez imaginea îngheţatei cu amintiri fericite.

Uneori, pofta de îngheţată mă băga şi în bucluc. Odată, aveam musafiri la masă şi m-au trimis în ultimul moment să cumpăr pâine. Instrucţiunile au fost cât se poate de clare:

— Vino repede acasă! *Nu te opri* la îngheţată!

Dar nu m-am putut abţine. Nu doar că m-am oprit să-mi cumpăr îngheţată, dar am şi pierdut vremea vorbind cu alţi copii cât am mâncat-o. Când am ajuns acasă, toţi erau nervoşi. Mi-am dat seama că mă purtasem ca un copil

răzgâiat, dar, cu toate astea, tata nici măcar n-a ridicat vocea la mine.

Şi astfel am început treptat să înţeleg şi să accept cine era tatăl meu. Mi-a spus că şi-a dat seama că mă recucerise când m-a auzit cântând un cântecel care suna cam aşa: „Tata are doar un picior, tata are doar un picior…” Nu era o poezioară prea grozavă, dar tata a fost încântat să audă cântecelul acela straniu pe care-l inventasem.

Pe măsură ce familia noastră creştea, tatălui meu îi era din ce în ce mai greu să ne întreţină pe toţi, în ciuda faptului că era un om educat şi că muncea din greu. Pur şi simplu nu era suficient de lucru. În Farah, chiar dacă n-am fost niciodată bogaţi, nu am suferit nici de sărăcie. Dar acum, alături de alţi mii de afghani strămutaţi, trăiam în condiţii foarte grele.

Guvernul iranian fundamentalist a comis crime impardonabile împotriva propriului popor, dar refugiaţii afghani au fost şi sunt încă trataţi cu şi mai multă brutalitate. Orice afghan care a trăit în Iran are câte o poveste dureroasă de spus.

Afghanii, în general, erau consideraţi de guvernul iranian fiinţe umane de rangul doi. Gardienii din tabere ne numeau „împuţiţi” şi ne obligau să facem cele mai grele munci pentru cele mai mici salarii. Regimul mullahilor din Iran era prietenos doar cu afghanii care aveau legături cu cele opt partide-marionetă fundamentaliste ale sale. Acestea au fost mai târziu reunite în Partidul Wahdat, sau „Partidul Unităţii”, menit să exporte islamismul politic de la Teheran în Afghanistan. Unii miniştri şi mulţi oficiali din guvernul lui Hamid Karzai, cum ar fi Karim Khalili, în prezent vicepreşedinte, provin din acest partid. Având în vedere acţiunile sângeroase ale Wahdat-ului din timpul războiului civil din anii 1992 – 1996 şi din alte împrejurări, aceşti bărbaţi ar trebui traşi la răspundere pentru faptele lor.

Acestor grupări li se dăduse mână liberă în tabere ca

să recruteze refugiaţi şi să-şi terorizeze şi ucidă oponenţii. De aceea era mai sigur pentru noi să locuim în Zahedan, chiar dacă riscam să fim prinşi de poliţie şi trimişi în unul dintre temutele centre de detenţie.

Centrele de detenţie erau asemenea unor lagăre de concentrare, create pentru a-i umili pe afghani şi a le distruge mândria naţională. Deţinuţii riscau tortura, deportarea sau mai rău. Printre centrele de detenţie faimoase se numără Tal-e-Sea, Askar Abad şi Safaid Sang. Punctul culminant al abuzului sistematic comis asupra refugiaţilor afghani din Iran a avut loc în 1998, odată cu masacrul puţin cunoscut de la Safaid Sang (Stânca Albă, în dări). Când deţinuţii s-au revoltat împotriva condiţiilor de acolo şi au încercat să evadeze, peste şase sute dintre ei au fost împuşcaţi şi ucişi; unii au fost seceraţi cu focuri de mitralieră trase din elicoptere.

Patru ani am trăit în exil în Iran. După un an în care am locuit în condiţii nesigure, dar relativ confortabile în Zahedan, am fost nevoiţi, din motive economice, să ne mutăm cu câteva sute de kilometri mai la nord, în clădirile mai puţin primitoare din tabăra Khunuk Buzghala. La acea vreme, circa optzeci şi cinci de mii de afghani erau înghesuiţi în tabere murdare, suprapopulate, în zona deşertică aflată la frontiera districtului Birjand. Restul lumii cunoaşte această regiune pentru covoarele persane superbe şi pentru trecutul său ca punct de popas de-a lungul faimosului Drum al Mătăsii; noi l-am cunoscut drept un loc în care am fost neglijaţi şi uitaţi de lume, unde ne coceam în zilele toride şi tremuram în nopţile reci.

Casele din tabere erau de fapt nişte structuri improvizate la repezeală, din chirpici şi cărămizi, înşirate de-a lungul unor canale de colectare şi scurgere neacoperite. Majoritatea locuinţelor nu aveau uşi în adevăratul sens al cuvântului, iar nopţile puteau fi înspăimântătoare. Au existat câteva incidente oribile, când vulpi, lupi şi alte animale sălbatice s-au strecurat înăuntru şi au atacat şi ucis bebeluşi şi copii în somn. Nu voi uita

niciodată cum ne învăţa mama să strigăm după ajutor dacă ne trezeam cu un animal în colibă. Legase chiar o sfoară de sora mea nou-născută, ca să se trezească dacă ea se mişca.

Mai rău însă decât aceste pericole şi lipsuri era faptul că în acele tabere nu existau şcoli. Copiii afghani nu aveau voie să meargă la şcolile iraniene şi li se interzicea să îşi organizeze şcoli proprii în tabere. Acest lucru a fost inacceptabil pentru familia mea, în special pentru tatăl meu, care credea cu atâta tărie în importanţa educaţiei, inclusiv pentru fete. Aveam şapte ani pe vremea aceea şi deja ar fi trebuit să încep şcoala, aşa că părinţii mei au făcut bagajele şi ne-am luat cu toţii la revedere de la Iran.

Capitolul 2

Cum am crescut în Pakistan

Călătoria din Iran în Pakistan, în timpul căreia am schimbat mai multe autobuze vechi, a durat două zile. Eu eram mică şi am dormit mare parte din drum, fără să ştiu cât de periculos era traseul împânzit de hoţi şi bandiţi. Familia mea şi alţi refugiaţi afghani se temeau şi de poliţia iraniană, care ne-ar fi putut trimite în faimoasele centre de detenţie.

Familia noastră s-a stabilit in Quetta, capitala Baluchistanului, o regiune muntoasă din vestul Pakistanului, aflată la frontiera cu provincia afghană Kandahar. Poreclită „Grădina cu fructe a Pakistanului”, Quetta e situată la aproape un kilometru şi jumătate deasupra nivelului mării şi e înconjurată de munţi impozanţi cu nume spectaculoase, ca Murdar şi Takatoo. Quetta e un oraş destul de mare, chiar dacă nu imens după standardele pakistaneze, iar în perioada când am locuit noi acolo avea probabil în jur de o jumătate de milion de locuitori. De data aceasta n-am mai stat într-o tabără pentru refugiaţi. Am închiriat o căsuţă ieftină, iar tatăl meu muncea cu ziua, pe unde apuca. În acei ani, majoritatea refugiaţilor afghani din Pakistan locuia fie in Quetta, fie în Peshawar, primul fiind un oraş mai sigur

pentru un activist susţinător al democraţiei, cum era tatăl meu.

La scurt timp după ce am ajuns în Pakistan, am mers prima oară la şcoală. Unul dintre motivele pentru care familia mea alesese oraşul Quetta era că acolo se găsea o şcoală cu o bună reputaţie în rândul activiştilor prodemocratici. Şcoala Watan era singura şcoală pentru refugiaţii afghani din zonă la care se puteau înscrie şi fete. Avea clase atât pentru băieţi, cât şi pentru fete, şi sute de elevi. Funcţiona cu finanţarea şi sprijinul unei organizaţii clandestine, numite Asociaţia Revoluţionară a Femeilor din Afghanistan (The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan – RAWA) şi înfiinţate la sfârşitul anilor '70 cu scopul de a promova drepturile femeilor şi de a ajuta la lupta împotriva ocupaţiei sovietice din Afghanistan.

Şcoala era de fapt un internat, nu exista opţiunea de a merge la cursuri în timpul zilei şi de a mă întoarce seara acasă şi din această cauză am fost despărţită de familie în perioade lungi. A fost greu atât pentru mine, cât şi pentru părinţii mei, dar ei considerau că era important să primesc cea mai bună educaţie posibilă, îmi amintesc că am plâns când părinţii m-au lăsat la şcoală în prima zi. Aveam doar şapte ani şi eram tristă şi speriată că mă despărţeam de mama şi de tata şi de fraţii şi surorile mele. Îmi făceam griji şi pentru părul meu. La vremea aceea, ţineam foarte mult la părul meu lung şi bogat, care mi se revărsa pe umeri, şi am insistat ca mama să le roage pe profesoare să promită că vor avea grijă de el.

După ce m-am acomodat, şcoala a devenit o plăcere. Mi-a plăcut încă de la început să citesc şi să scriu, în special poeme şi proverbe. Pe cele preferate le învăţam pe de rost şi le recitam cu voce tare. Deşi şcoala era finanţată de o organizaţie politică, toţi profesorii considerau că noi, copiii, trebuie să fim lăsaţi să ne trăim copilăria. Studiam toate materiile obişnuite, dar aveam şi timp pentru joacă.

În mare parte, profesorii încercau să nu ne împovăreze de la o vârstă atât de fragedă cu problemele

politice din Afghanistan, dar ne-au învăţat câteva lucruri de bază despre o femeie pe nume Meena, fondatoarea RAWA, care îşi abandonase studiile de la Universitatea din Kabul pentru a se dedica activismului social.

Într-o zi, învăţătoarea ne-a dus în holul şcolii pentru o întâlnire specială. Eram cu toţii nerăbdători şi ne întrebam cu ce ocazie. Şi, spre marea mea surprindere, învăţătoarea ne-a prezentat o invitată specială, care era Meena însăşi. Nu-mi venea să cred: acest personaj de legendă se afla în faţa ochilor noştri. Nu era deloc aşa cum mi-o imaginasem: era atât de tânără şi de frumoasă! în ziua aceea, Meena ne-a spus cât de important e ca fetele să primească o educaţie. În Afghanistan, puterile extremiştilor fundamentalişti, care credeau că doar băieţii trebuie să meargă la şcoală, sporeau de la o zi la alta.

După această cuvântare, Meena s-a aşezat în mijlocul nostru şi ne-a vorbit foarte frumos, întrebându-ne cum ne simţim la şcoală şi dacă ne plac învăţătoarele. Ne adusese dulciuri şi a ţinut neapărat să le ureze bun-venit noilor eleve. Pe vremea aceea eram foarte timidă şi am stat tăcută cât timp ea a vorbit cu unele dintre colegele mele. Brusc, Meena s-a întors spre mine şi mi-a admirat părul lung şi frumos. Asta m-a făcut să ies din cochilie. „Mulţumesc”, am spus şi am schimbat câteva cuvinte. Nu-mi amintesc ce am discutat, dar nu voi uita niciodată cât de bună şi atentă a fost cu mine.

În 1987, la numai câţiva ani de la această întâlnire, Meena li s-a alăturat martirilor care s-au sacrificat pentru emanciparea femeilor afghane. Avea treizeci de ani când a fost răpită chiar in Quetta şi asasinată. Nu s-a ştiut nimic de soarta ei, până când, la şase luni de la răpire, doi dintre ucigaşii ei au fost prinşi şi au mărturisit, dezvăluind locul în care fusese îngropată în grabă. Se crede că a fost ucisă de fundamentaliştii asociaţi cu partidul lui Gulbuddin Hekmatyar, cu sprijinul KHAD, ramura afghană a KGB-ului sovietic. Cel puţin asta au mărturisit cei doi bărbaţi arestaţi în Pakistan, înainte de a fi spânzuraţi. Sângele

Meenei a fost vărsat în numele luptei femeilor afghane, care continuă până în ziua de azi. Sunt foarte recunoscătoare că am avut ocazia s-o cunosc personal, chiar dacă doar pentru o zi, pe când eram copil. Rămâne o sursă de inspiraţie pentru mine.

Duşmanii mei susţin, printre altele, că sunt membră a RAWA. La urma urmei, sute sau poate mii de copii afghani au fost educaţi în şcolile RAWA din Pakistan, dar asta nu înseamnă că după ce au crescut au devenit cu toţii activişti ai organizaţiei. Sunt independentă, dar nu mi-e ruşine să spun că împărtăşesc multe dintre idealurile lor. Dacă voi decide vreodată că pot fi mai eficientă în cadrul unei organizaţii, RAWA ar fi prima pe care aş lua-o în considerare. E o grupare care le face pe femeile afghane să fie mândre şi eu am învăţat multe din lupta lor fără compromisuri pentru drepturile femeilor şi pentru democraţie.

De la internat, ni se dădea voie să mergem acasă la familiile noastre două weekenduri pe lună. Am amintiri foarte plăcute legate de unul dintre şoferii care ne duceau acasă. Noi îi spuneam „unchiul Sayed" Era un bărbat bun şi blajin, voluntar la şcoala noastră, iar eu am devenit repede una dintre preferatele lui. Când ne ducea el, încercam de fiecare dată să stau în faţă. De multe ori, ne dădea ciocolată sau alte dulciuri şi întotdeauna glumea şi ne făcea să râdem. Din păcate, acest om minunat avea să fie şi el ucis mai târziu de către extremiştii fundamentalişti.

Ambele evenimente tragice relatate mai sus nu aveau însă să se întâmple decât peste câţiva ani, iar în acea perioadă viaţa mea la şcoală era una fericită; creşteam şi descopeream lucruri noi. Am totuşi o amintire neplăcută, chiar traumatizantă, din perioada petrecută acolo. Într-o zi am fost şocată să aflu că aveau de gând să-mi taie părul cel lung şi frumos. Am încercat să fug, dar învăţătoarele m-au prins şi mi-au tăiat buclele preţioase. Când mi-am văzut părul tuns într-o oglindă, nu m-am putut opri din plâns.

Trebuie să spun însă că învăţătoarele nu o făcuseră din cruzime. Apăruseră păduchii şi au fost nevoite să ne tundă pe toate pentru a împiedica răspândirea lor. Probabil că ar trebui să fiu recunoscătoare că nu m-au tuns până la piele.

În anii petrecuţi în Pakistan, ne-am mutat de mai multe ori, în funcţie de locul în care tata găsea de lucru. Am locuit mai întâi in Quetta, apoi lângă graniţa de nord-est a Pakistanului cu India, în oraşul Lahore. În cele din urmă, am ajuns în taberele imense de refugiaţi afghani din jurul Peshawarului, în nord-vestul Pakistanului.

Peshawarul e situat la mică distanţă de graniţa afghană şi la circa 240 de kilometri de Kabul, prin celebrul Pas Khyber, aşa că era firesc ca mulţi refugiaţi să se adune acolo. Taberele întinse din această regiune, printre cele mai mari numărându-se Harakat, Akora Khattak, Shamshato şi Jalozai, găzduiau sute de mii de afghani care fugeau de războiul din ţara lor. Recent, guvernul pakistanez a început să închidă o mare parte din aceste tabere, dar decenii întregi ele au fost pline ochi cu exilaţi afghani.

Am locuit într-o tabără numită Pashaee, care se afla la o distanţă de aproximativ o jumătate de oră, pe un drum plin de hârtoape, de drumul principal şi tot la jumătate de oră de tabăra principală, Harakat. Când am sosit acolo, la mijlocul anilor ’80, taberele erau aglomerate şi situaţia, disperată. Familiile erau nevoite să trăiască în barăci improvizate şi cocioabe de chirpici aşezate la întâmplare. Din tabără, se vedeau norii de fum negru care se ridicau deasupra fabricilor de cărămizi aflate în apropiere, unde trudeau, ore în şir, mulţi dintre bărbaţi şi chiar copii. Au fost vremuri grele pentru familia mea, deşi cu siguranţă situaţia noastră era mai bună decât a multora. Mâncarea şi ceva de lucru se găseau cu dificultate. Mulţi refugiaţi aveau probleme de sănătate din cauza malnutriţici şi amintirea bebeluşilor subnutriţi, care mureau în braţele mamelor lor îngrozite, mă bântuie şi azi.

Multe dintre taberele din jurul Peshawarului erau

controlate de partidele fundamentaliste susţinute de serviciile pakistaneze IS1. Până şi ajutoarele internaţionale treceau prin mâinile acestor grupări. Partidul Gulbuddin al celebrului Hekmatyar îşi avea propriile centre de detenţie în taberele Shamshato şi Warsak, în care se aflau mulţi activişti democratici.

Taberele conduse de cele trei grupări ale mujahedinilor socotite mai moderate erau considerate ceva mai sigure. Din fericire pentru noi, Pashaee era o astfel de tabără. Era înregistrată sub gruparea Jabhe-Nejat condusă de Sibghatullah Mojaddedi. Din consiliul său făceau parte mulţi afghani progresişti. Deşi tabăra era numită după minoritatea pashaee din Afghanistan, multe grupuri etnice şi tribale trăiau împreună în armonie acolo. Pe tot parcursul anilor '80, locuitorii din Pashaee, dintre care unii erau înarmaţi pentru propria siguranţă, au rezistat atacurilor şi ameninţărilor bandelor de fundamentalişti, cărora nu le convenea modul progresist în care era administrată tabăra. Şi mai important, în Pashaee existau şcoli conduse de oameni cu o gândire progresistă. La acea vreme, singura educaţie disponibilă în majoritatea taberelor era asigurată de madrase, şcoli destinate exclusiv băieţilor, în care elevii erau îndoctrinaţi cu o formă rigidă şi militantă a islamului. Majoritatea madraselor erau finanţate de Arabia Saudită şi de multe ori erau singura opţiune pentru băieţii afghani. Orfanii erau în mod normal trimişi la aceste şcoli, unde nu învăţau nimic altceva în afară de jihad şi de fundamentalismul extremist. Erau aşa-numitele „fabrici de talibani", în care s-a format o întreagă generaţie de refugiaţi afghani. Cuvântul „talib" înseamnă student şi, într-adevăr, mulţi dintre luptătorii talibani şi-au făcut şcoala în aceste madrase din zona Peshawar. Astfel, educaţia fundamentalistă, răspândită pe scară largă în Pakistan, avea să se întoarcă să ne bântuie în Afghanistan.

În aceste condiţii dificile, părinţii ne-au găsit un loc în care să învăţăm cu instructori progresişti. De-abia

aşteptam să plec dimineaţa la şcoală alături de fraţii şi surorile mele. Băieţii şi fetele învăţau în clase diferite, dar urmau o programă similară. Cu excepţia matematicii, care n-a fost niciodată punctul meu forte, mă descurcam destul de bine la toate materiile. Din nou am excelat la compuneri şi la citire în dări. Îmi amintesc că am umplut multe pagini când profesoara ne-a cerut să scriem un eseu despre sensul libertăţii. Deoarece ştiam ce însemna regimul fundamentaliştilor în celelalte tabere şi în Afghanistan, am scris că libertatea înseamnă să ai o ţară cu drepturi egale pentru toţi cetăţenii, inclusiv pentru femei. Acasă, îi ajutam pe fraţii şi surorile mai mici la teme.

Ca elevi, nu realizam întotdeauna cât de norocoşi eram. Îmi amintesc foarte limpede cum a reacţionat o profesoară când unii dintre noi s-au plâns că erau obosiţi de la atâta învăţătură. A răspuns ferm:

— Ar trebui să fiţi conştienţi că anii aceştia, în care aveţi posibilitatea să vă concentraţi asupra educaţiei, vor fi cei mai buni din viaţa voastră.

Acum ştiu că avea dreptate. Mi-aş dori ca toţi copiii afghani să aibă şansa de a „obosi” de la prea mulţi ani de învăţat.

La şcoala noastră existau şi ore de sport, atât pentru băieţi, cât şi pentru fete, iar mie îmi plăceau fiindcă aveam multă energie. Curtea împrejmuită a şcolii era singurul loc în care fetele puteau practica sporturi; spre deosebire de băieţi, nu aveam voie să ne jucăm în tabăra propriu-zisă. Îmi plăcea în special să joc volei. Unii părinţi afghani nu le dădeau voie fetelor lor să facă sport, fiindcă îl considerau potrivit doar pentru băieţi, dar părinţii mei ne-au lăsat întotdeauna pe noi, fetele, să ne jucăm la fel ca băieţii. Mult prea multe fete afghane nu cunosc, de la o vârstă fragedă, altceva în afară de muncă şi obedienţă.

Părinţii mei urmăreau evoluţia războiului de acasă, ascultând ştirile la un aparat de radio cu unde scurte şi din poveştile noilor refugiaţi care ajungeau în tabere. La mijlocul anilor ’80, când întreaga populaţie afghană îi ura

şi rezistenţa împotriva lor devenea tot mai puternică, sovieticii începeau să piardă teren. La acea vreme, câteva ţări străine, în special Statele Unite, Pakistanul, Iranul şi Arabia Saudită, se implicaseră în conflict. SUA doreau să se folosească de rezistenţa afghană pentru a-i învinge pe sovietici, devenind astfel unica superputere. Eu cred că Statele Unite urmăreau şi să se răzbune pe URSS pentru eşecul din Războiul din Vietnam. Astfel, americanii s-au asigurat că ruşii se împotmolesc în propriul lor Vietnam.

În 1985, CIA trimitea milioane de dolari, sub formă de plăţi şi echipamente militare, către mai multe grupări de rezistenţă alese cu grijă de 1SI, serviciile secrete pakistaneze profundamentaliste. Conducătorii acestor partide erau lorzi ai războiului şi extremişti religioşi ca Gulbuddin Hekmatyar, Abdul Rasul Sayyaf, Burhanuddin Rabbani şi Ahmad Shah Massoud. Abdul Ali Mazări Karim Khalili, Mohammad Mohaqiq şi Sheikh Asif Mohseni conduceau grupări similare, susţinute de Iran. În ochii străinilor, nu conta faptul că aceşti bărbaţi purtau un război împotriva propriului popor şi oprimau femeile afghane în numele islamului şi al jihadului.

La sfârşitul anilor ’80, părea că o să ne câştigăm în sfârşit libertatea. Ruşii sperau să îşi îmbunătăţească şansele înlocuindu-l pe Karmal cu Muhammad Năjibullah, altă marionetă sovietică şi fost şef al poliţiei secrete afghane KHAD. Dar mujahedinii se apropiau de Kabul. În 1989, ultimele trupe ruseşti au părăsit Afghanistanul, dar Uniunea Sovietică a continuat să-l susţină pe Năjibullah. Acesta a rezistat în capitală până când Imperiul Sovietic s-a prăbuşit la rândul lui şi el a rămas fără bani.

Am descoperit adevărata faţă a miliţiilor când acestea au cucerit în sfârşit Kabulul, la 28 aprilie 1992. La început, oamenii au sărbătorit victoria, dar curând speranţele li s-au prefăcut în scrum când aceşti extremişti s-au dovedit mai răi decât ruşii. Nu ştiam la momentul acela, dar data de 28 aprilie avea să devină o altă zi neagră în istoria ţării noastre, la fel de celebră ca 27

aprilie, data la care marionetele ruşilor au venit la putere, în 1978.

Deşi cred în unitatea naţională şi nu-mi place să etichetez oamenii în funcţie de originile lor etnice sau religioase, este necesar să cunoaşteţi câte ceva despre diferitele grupări din Afghanistan pentru a înţelege zilele sângeroase ce aveau să vină, încă din secolul al XV-lea, când a fost creat ca stat naţional prin unificarea mai multor fiefuri, Afghanistanul a fost un amalgam de grupuri etnice. În prezent există circa 32 de milioane de afghani, aparţinând diferitelor etnii: paştuni, tadjici, hazari, uzbeci şi alte câteva grupuri mai mici. Cele două limbi oficiale sunt persana, vorbită de tadjici şi paştuna, vorbită de etnicii paştuni de o parte şi de alta a graniţei dintre Afghanistan şi Pakistan. Timp de secole, toate aceste grupuri au fost reunite laolaltă sub acelaşi steag, dar imediat după ce miliţiile au intrat în Kabul, unitatea a fost distrusă.

E greu de înţeles pentru cineva din exterior, dar noi îi împărţim pe mujahedini în două tipuri: mujahedinii adevăraţi şi criminalii, în zilele de început ale Războiului Sovieto-Afgan, majoritatea celor care luptau împotriva forţelor ruseşti îşi spunea mujahedini, sau „războinici sfinţi”. Aceştia erau, asemenea tatălui meu, patrioţi afghani, uniţi în lupta împotriva unui invadator tiranic. În ziua în care regimul lui Năjibullah, sprijinit de sovietici, s-a prăbuşit în cele din urmă, la 28 aprilie 1992, adevăraţii mujahedini au depus armele şi la acea dată extremiştii şi grupurile avide de putere au început războiul civil. Pe aceşti criminali îi numim în prezent jihadişti, pentru a-i deosebi de mujahedinii onorabili.

Chiar dacă mujahedinii luptau împotriva unui Imperiu Sovietic ateu, nu e adevărat că luptau doar pentru religie, care este o chestiune personală. Luptau pentru dreptul nostru, al afghanilor, de a ne elibera de dominaţia străină.

Acum câţiva ani, la un talk-show la care participam,

un reprezentant al Jamait-e-Islami a spus că noi „am luptat împotriva ruşilor în numele Islamului”, dar l-am corectat:

— Nu, am luptat împotriva ruşilor în numele *libertăţii*, am spus.

Mulţi dintre principalii lideri ai rebelilor aveau origini etnice diferite. Deşi apăreau adesea rivalităţi între ei, atâta timp cât au avut un inamic comun şi banii au continuat să vină de la CIA, au reuşit să evite vărsările de sânge fratricide. Este important să notăm că, până şi în perioada ocupaţiei sovietice, multe dintre facţiunile mujahedinilor s-au luptat între ele pentru influenţă, unele încheind chiar alianţe temporare cu marionetele ruşilor pentru a obţine mai multă putere. După plecarea sovieticilor, aceste grupări au declanşat un război civil în toată regula, în special pentru putere şi pentru bani: acel tip de luptă pe care noi, afghanii, o numim luptă între câini.

După ce trupele lui Năjibullah s-au împrăştiat, armatele lui Hekmatyar, un paştun, şi Massoud, un tadjic, s-au luptat pentru controlul Kabulului aşa cum se luptă câinii pentru un os. Gulbuddin era în afara oraşului şi lansa mii de rachete asupra Kabulului. Lui Massoud i s-a alăturat brutalul lord uzbec al războiului Abdul Rashid Dostum, care fusese un comandant militar influent în regimul-marionetă al ruşilor, până când îşi dăduse seama că aceştia urmau să piardă. Atunci a schimbat tabăra şi s-a declarat mujahedin. Componenţa acestor alianţe s-a schimbat de mai multe ori, iar la un moment dat Dostum a ajuns chiar să i se alăture lui Hekmatyar. Facţiunile rivale şi-au croit drum spre Kabul, aruncând în aer tot ce le stătea în cale, deşi oraşul îi supravieţuise războiului cu ruşii în mare parte intact. Capitala noastră era într-o vreme atât de frumoasă, încât atrăgea turişti din întreaga lume şi era numită „mireasă-ntre oraşe”. Alţi lorzi ai războiului au încercat să formeze un guvern interimar, Consiliul Jihadului Islamic, condus de Sibghatullah Mojaddedi, pentru a pune capăt haosului, dar luptele au continuat cu aceeaşi intensitate. Miliţiile lui Dostum,

Sayyaf, Massoud, Mazări şi Hekmatyar au prădat oraşul, jefuind familii, ucigând şi violând femei. În final, între 65.000 şi 80.000 de civili inocenţi au fost omorâţi doar în Kabul, deşi nu există cifre „oficiale” unanim acceptate privind numărul cutremurător de morţi. Conform ONU, peste 90 la sută din oraş a fost distrus. În cele din urmă, Massoud şi conaţionalul său tadjic Rabbani au încercat să-şi exercite autoritatea prin intermediul unui guvern de unitate naţională, dar, în realitate, ţara era divizată în fiefuri, conduse după capriciile unor bătăuşi şi lorzi ai războiului rivali.

În acea perioadă, aceste grupări rivale au declanşat un conflict etnic de pe urma căruia cel mai mult au avut de suferit oamenii nevinovaţi şi sărmani. În prezent, aceste facţiuni sunt la fel de detestate de propriile grupuri etnice pe cât sunt de detestate de celelalte grupări.

Din nefericire, după plecarea sovieticilor, mass-media internaţionale nu s-au mai interesat de Afghanistan şi, prin urmare, multe dintre crimele acelor ani au fost prost documentate şi au rămas aproape necunoscute. Una dintre cele mai groaznice tragedii, uciderea în masă a etnicilor hazari şi violarea femeilor din cartierul Afshar din Kabul, apare într-un raport al Human Rights Watch. Masacrul a început la 11 februarie 1993, condus de forţele lui Sayyaf, Massoud şi alţii, după luptele cu miliţia lui Mazări. În câteva zile, forţele armate ale lui Mazări s-au retras, în timp ce sute de oameni nevinovaţi, sărmani au murit la Afshar. Zona este şi astăzi într-o stare deplorabilă.

În 1992, pentru scurt timp, familia mea s-a întors în Farah. Aveam paisprezece ani şi amintirile acelor luni sunt înspăimântătoare. Deşi mare parte din distrugeri se petreceau la Kabul, chiar şi în Farah se instalase anarhia şi diferitele facţiuni ale mujahedinilor se luptau între ele. Ismail Khan se proclamase Emir al Heratului şi forţele lui armate îşi exercitau influenţa asupra provinciilor vecine, printre care şi Farah.

Familia mea s-a mutat în casa unchiului Babak, iar

situaţia s-a înrăutăţit până într-atât, încât de-abia puteam ieşi din casă. Pe străzi era anarhie. Fetele erau răpite, violate şi ucise de bande de vagabonzi. Nu eram în siguranţă nici măcar în casă. Noaptea, luptători înarmaţi din grupările de mujahedini criminali intrau de multe ori în casele oamenilor. Când apăreau în oraş, părinţii ne încuiau pe noi, copiii, într-un dormitor cu lumina stinsă şi ne spuneau să nu facem gălăgie. Eram îngroziţi, dar nu îndrăzneam să plângem când îi auzeam pe bărbaţii aceia zbierând şi întorcând totul cu susul în jos, luând orice le poftea inima.

Nu puteam rămâne în Farah şi la scurt timp ne-am întors în tabăra de refugiaţi Peshaee din Pakistan. Din cauza războiului cu ruşii, noi, cei aproape cinci milioane de afghani, fuseserăm obligaţi să trăim în acele tabere, iar acum războiul între mujahedini ne obliga să rămânem pe loc. Taberele erau supraaglomerate şi în fiecare zi soseau tot mai mulţi refugiaţi, în special din capitala Kabul. Guvernul pakistanez, care îi primise pe refugiaţi cu braţele deschise în timpul războiului cu sovieticii, le îngreuna trecerea frontierei. Mulţi au devenit refugiaţi interni, forţaţi să-şi ridice taberele în Afghanistan.

Majoritatea occidentalilor au fost făcuţi să creadă că intoleranţa, brutalitatea şi teribila oprimare a femeilor din Afghanistan au început odată cu regimul talibanilor, dar asta e o minciună, e tot un praf aruncat în ochii lumii de lorzii războiului care domină guvernul aşa-zis democratic, sprijinit de americani, al lui Hamid Karzai. În realitate, unele dintre cele mai grave atrocităţi din trecutul nostru recent au fost comise în timpul războiului civil, de bărbaţi care acum se află la putere.

Femeile şi copiii au fost primele şi cele mai vulnerabile victime ale războiului civil. În numele islamului, femeile au fost private de drepturile lor de bază. Mulţi lorzi ai războiului au închis uşile şcolilor de fete şi au interzis până şi zgomotul făcut de paşii femeilor.

Încă din luna mai a anului 1992, Ayatollahul Asif

Mohseni, purtătorul de cuvânt al consiliului de conducere interimar (în prezent un apropiat al lui Karzai şi al SUA în Kabul), şi Sayed Ali Javed (acum membru în Parlament) au făcut public un nou set de reguli de conduită pentru femei, intitulat „Ordonanţa privind vălul femeilor”. Aceasta proclama că „Cel care se opune vălului este un infidel, iar femeia fără văl e o desfrânată” şi prezenta în linii mari condiţiile în care trebuie purtat acesta şi ce nu au voie să facă femeile:

1. Nu au voie să se parfumeze.

2. Nu au voie să poarte haine cu podoabe.

3. Nu au voie să poarte haine subţiri.

4. Nu au voie să poarte haine strâmte şi mulate.

5. Trebuie să-şi acopere întreg corpul.

6. Hainele lor nu trebuie să semene cu cele ale bărbaţilor.

7. Hainele femeilor musulmane nu trebuie să semene cu cele ale femeilor nemusulmane.

8. Încălţămintea lor nu trebuie să facă zgomot.

9. Nu au voie să poarte podoabe care fac zgomot.

10. Nu au voie să umble pe mijlocul străzii.

11. Nu au voie să iasă din casă fără permisiunea soţului.

12. Nu au voie să vorbească cu bărbaţi străini.

13. Dacă e necesar să vorbească, trebuie s-o facă cu voce scăzută şi fără să râdă.

14. Nu au voie să se uite la străini.

15. Nu au voie să se amestece cu străinii.

În majoritatea regiunilor Afghanistanului, femeile erau acum obligate să poarte burqa, de teamă să nu fie răpite, violate şi ucise. Fetele erau măritate cu forţa cu comandanţii jihadişti. Aceşti aşa-zişi musulmani aveau patru soţii oficiale, lucru permis în religia islamică, dar majoritatea aveau în realitate mai mult de patru neveste acasă. Se foloseau de viol ca de o armă pentru a domina şi teroriza populaţia. Oamenii lor violau copii care aveau chiar şi patru ani şi tăiau sânii femeilor. Până şi în Pakistan

soseau reiaţări despre aceşti criminali care siluiau trupuri neînsufleţite de femei sau de bătrâne, ceea ce depăşește orice imaginaţie.

Nahid Hassan este o binecunoscută martiră a acestei perioade brutale din istoria noastră. La începutul anului 1993, când Nahid avea doar treisprezece ani, apartamentul familiei ei din Kabul a fost atacat de un comandant jihadist şi de oamenii lui. După ce i-au împuşcat fratele de doisprezece ani şi alţi membri de sex masculin ai familiei, Nahid a ales să se arunce pe geam de la etajul şase ca să nu fie violată. În prezent, în locul unde a căzut se află un altar închinat memoriei ei.

Nu doar femeile au căzut victime, şi bărbaţii au fost violaţi şi răpiţi. Unora li se înfigeau cuie în cap şi erau lăsaţi să moară. Alţii erau băgaţi în containere şi li se dădea foc. Aveau loc decapitări în public. Ori de câte ori oamenii se revoltau împotriva nedreptăţii, erau fie insultaţi şi bătuţi, fie ucişi. Nivelul de nesiguranţă din Kabul era atât de mare, încât Amnesty International a relatat cum o familie, ale cărei copile fuseseră răpite şi ucise, se văzuse nevoită să le aducă cadavrele acasă şi să le incinereze, fiindcă era riscant să meargă la cimitir. Raportul Amnesty International din 1995 era intitulat simplu „Femeile din Afghanistan: o catastrofă a drepturilor omului”.

Mujahedinii criminali au incendiat şcolile publice şi universităţile. Muzeul Naţional din Kabul, deţinătorul unuia dintre cele mai bogate patrimonii culturale din lume, a fost folosit în acei ani pe post de buncăr şi 70 la sută din cele o sută de mii de obiecte vechi de câteva milenii au fost furate sau distruse. Arhivele Naţionale au fost jefuite. Mujahedinii le-au dat foc bibliotecilor şi chiar Sfântului Coran. Au furat uşile şi ferestrele birourilor guvernului şi au jefuit locuinţe. Au furat până şi pietrele preţioasele din Badakhshan. Massoud e celebru pentru negoţul cu aceste pietre, pe care li le-a vândut ruşilor. Massoud a fost ucis cu câteva zile înaintea atacurilor de la 11 septembrie. În prezent, acest criminal infam e prezentat drept erou de

guvernul Karzai, iar guvernul francez, care a avut legături strânse cu el, se străduieşte din răsputeri să facă din el o legendă şi l-a nominalizat chiar la Premiul Nobel pentru Pace.

Chiar dacă învăţătura islamică propovăduieşte toleranţa faţă de ceilalţi, lorzii fundamentalişti ai războiului au eliminat toate celelalte credinţe. Majoritatea afghanilor sunt musulmani, dar există o minoritate hindusă şi una sikh. Fundamentaliştii nu numai că i-au insultat pe hinduşi, dar le-au interzis festivalurile religioase şi i-au obligat să-şi lege o bucată de pânză galbenă pe braţ pentru a putea fi identificaţi; la fel cum a făcut Hitler cu evreii. Au mers până la a-i circumcide pe bărbaţii hinduşi, deşi acest obicei nu face parte din cultura lor. Astăzi, hinduşii din Afghanistan nu au unde să-şi incinereze morţii, aşa cum le cere tradiţia. Au protestat, ameninţând că vor părăsi definitiv Afghanistanul dacă li se va lua acest drept fundamental.

Chiar dacă anii de război civil au fost printre cei mai sângeroşi şi dificili din ultimele trei decenii, mass-media şi mare parte din comunitatea internaţională nu au fost interesate de noi în acea perioadă. Unii merg până la a sugera că Statele Unite şi-au dorit un război civil în Afghanistan, deoarece se temeau de cantitatea uriaşă de arme care rămăsese în mâinile mujahedinilor. SUA sperau că aceştia se vor lupta între ei şi vor consuma astfel armele şi muniţia rămase. Doar după 11 septembrie lumea şi-a îndreptat cu adevărat atenţia înspre Afghanistan. Până atunci, atrocităţile comise împotriva poporului nostru au fost considerate o chestiune internă.

Am fost norocoasă că tatăl meu, în înţelepciunea lui, ne-a dus înapoi în Pakistan, înainte să-i cădem şi noi victime războiului civil. Ar fi fost imposibil să-mi continui educaţia în Farah. Ne-am întors în tabăra Pashaee, iar eu şi fraţii mei ne-am înscris din nou la aceeaşi şcoală.

În clasa a noua, am auzit că un ONG care desfăşura mai multe programe în tabără căuta persoane care să îi

învețe pe adulți să scrie și să citească la un nivel elementar și să ajute la orele cu copiii. Pentru a-mi ajuta familia, m-am înscris și am început curând să lucrez ca profesoară. Eram plătită cu cinci sute de rupii pe lună (echivalentul a circa șaptesprezece dolari americani).

În cele mai multe zile, mergeam la școală la orele mele, după care rămâneam să le învăț pe femei să scrie și să citească. Aveam paisprezece sau cincisprezece ani când am început și a fost o adevărată provocare să le predau unor persoane mai în vârstă decât mine. Mă întrebam dacă voi fi o profesoară bună. Aveam emoții foarte mari la început și eram timidă când vorbeam în fața clasei. A fost nevoie de timp și de efort ca să-mi depășesc frica.

Trebuia să câștig respectul și încrederea elevelor mele, care altfel ar fi putut renunța la ore. Într-o zi am fost bolnavă și am rugat o prietenă să mă înlocuiască, iar aceasta se pare că nu a reușit să comunice la fel de bine cu elevele mai în vârstă. A doua zi, una dintre femeile din clasă m-a certat:

— Să nu mai lipsești niciodată de la ore!

Multe dintre elevele mele erau femei foarte sărace și aceasta era prima lor șansă adevărată la educație. Știam că, pentru multe dintre ele, orele acelea erau un lux și că își permiteau puțin timp pentru ele doar după ce terminau de dereticat prin casă și de hrănit copiii. Adeseori lipseau de la ore și unele au renunțat definitiv să vină atunci când situațiile familiilor lor au devenit extrem de grele.

De aceea, le-am sugerat celor din conducerea școlii să cumpere niște obiecte casnice de bază, pe care să le oferim celor care veneau la cursuri și își făceau temele. M-am gândit că ar fi un stimulent grozav pentru a le încuraja să nu renunțe la ore. De atunci încolo, la fiecare sfârșit de săptămână, femeile plecau acasă cu o bucată de săpun sau cu orez sau cu alte obiecte de primă necesitate, iar clasa mea a crescut cu repeziciune!

Una dintre elevele mele era o casnică din tabăra vecină, unde nu existau cursuri de alfabetizare pentru

femei. Era foarte dornică să înveţe, dar soţul ei se împotrivea. Îi spunea că trebuie să aibă grijă de copii cât timp el muncea de dimineaţa până seara în fabrica de cărămizi. Dar, în timp ce soţul ei se afla la muncă, ea îi lăsa pe copiii mai mari să aibă grijă de cei mici şi venea pe ascuns la orele mele. În şase luni, a învăţat să scrie şi să citească, fără ca soţul ei să aibă habar.

Mai târziu, a început să le predea femeilor din tabăra ei, primind şi ceva bani de la eleve. Când soţul ei a aflat, în loc să se înfurie, s-a bucurat că soţia îl ajuta, aducând nişte bani în casă. De atunci, acest bărbat le încurajează şi pe alte femei să meargă la şcoală.

Faptul că devenisem profesoară a avut un impact şi asupra familiei mele. Mama nu a avut niciodată ocazia să meargă la şcoală în copilărie, dar acum se hotărâse să vină la orele mele. A fost un sentiment nemaipomenit să-mi ajut mama să înveţe să scrie şi să citească. O tratam la fel ca pe celelalte eleve, dintre care unele erau chiar mai în vârstă decât ea.

Îmi plăcea foarte mult să predau, dar eram încă tânără şi dornică să învăţ eu însămi mai mult. Îmi doream în special să învăţ engleza, dar, din păcate, singurul curs disponibil era la aceeaşi oră cu cel pe care îl predam eu în încăperea de vizavi. Înainte de a pleca seara spre casă, intram în sala de clasă pustie, unde se ţinuse ora de engleză, sperând să mai găsesc nişte cuvinte scrise pe tablă. Dacă găseam, le copiam şi încercam să aflu ce înseamnă.

Experienţa din taberele de refugiaţi m-a învăţat multe lucruri despre poporul afghan. Am văzut cu ochii mei suferinţa şi nedreptăţile şi am aflat despre puterea educaţiei. Aceste experienţe mi-au format percepţia asupra lumii. În plus, citeam mult şi de una singură.

Tatălui meu îi place foarte mult să citească şi m-a încurajat întotdeauna să citesc cât de mult pot. Obişnuia să-mi spună un proverb: *Spune-mi ce citeşti ca să-ţi spun cine eşti*. Odată, mi-a cumpărat un cadou dintr-un

anticariat: o carte pe care o citise la închisoare şi care îi plăcuse. M-a îndrumat să citesc cărţi importante, din care să aflu cât mai multe lucruri care să mă ghideze în viaţă şi să îmi formeze principiile. Tata avea o colecţie importantă de cărţi în persană şi adeseori rămâneam trează până târziu, citind la lumina lămpii cu gaz.

Cartea lui Ashraf Dehghani, *Epopeea rezistenţei*, mi-a lăsat o impresie deosebit de puternică. Ea a scris-o ca pe o mărturie a ororilor din închisorile iraniene, în care a fost închisă, împreună cu mulţi alţii, ca deţinut politic. Forţa morală a lui Dehghani în faţa abuzurilor şi a nedreptăţilor m-a inspirat întotdeauna. Cărţile lui Maxim Gorki, *Mama* şi *Universităţile mele*, precum şi multe dintre romanele lui Jack London, în special *Colţ Alb*, au fost de asemenea lecturi memorabile.

Îmi plăcea şi poezia şi mă delectam cu limbajul încântător al poeţilor iranieni şi afghani. Am descoperit, de asemenea, un mare poet afro-american, Langston Hughes, al cărui limbaj grăitor scoate la iveală nedreptăţile suferite de negrii din America. Bertolt Brecht a scris cuvinte înălţătoare pentru activiştii sociali din întreaga lume, iar eu am învăţat pe de rost multe fragmente, ca acesta:

Există oameni care luptă o zi şi sunt buni.
Există oameni care luptă un an şi sunt mai buni.
Există unii care luptă mulţi ani şi sunt şi mai buni.
Dar există şi aceia care luptă toată viaţa.
Ei sunt cei indispensabili.

Am copiat chiar poezia lui, *Laudă învăţăturii*, pentru acele femei care se temeau că era prea târziu să meargă la şcoală:

Învaţă lucrurile elementare!
Pentru cei cărora le-a venit timpul
Nu e niciodată prea târziu!
Învaţă ABC-ul. Nu va fi suficient.
Dar învaţă-l! *Nu te descuraja*!
Începe! *Trebuie să ştii totul*.
Trebuie să preiei controlul.

Biografiile mă fascinau şi ele. Am citit despre Mohammad Mosaddeq, conducătorul ales democratic al Iranului, la a cărui răsturnare au contribuit şi Statele Unite, în 1953. Am citit despre vieţile lui Mahatma Gandhi, Che Guevara, Patrice Lumumba, Bhagat Singh, Saeed Sultanpur, Victor Jara şi alţii. Povestea vieţii lui Nelson Mandela m-a impresionat în mod special. Şi-a petrecut douăzeci şi şapte de ani în închisoare, dar asupritorii lui nu au reuşit niciun moment să îi frângă spiritul sau să-l facă să renunţe la ideile sale. Pereţii închisorii nu i-au zdruncinat hotărârea, iar biografia lui a fost o revelaţie pentru mine.

Nu aveam prea multe casete video cu filme în tabără, dar îmi amintesc că odată am văzut *Spart acuşi*, povestea unei răscoale a sclavilor din vremea romanilor. Este una dintre cele mai vechi şi cunoscute revolte din istorie, care demonstrează cât de important este să lupţi până la capăt, chiar dacă soarta ţi-e potrivnică. Filmul mi-a lăsat o impresie puternică.

Un alt film care mi-a plăcut mult şi care practic mi-a schimbat viaţa a fost *Gadfly*, o poveste de dragoste şi de eroism revoluţionar, care se petrece în Italia. Aveam vreo şaisprezece, şaptesprezece ani când l-am văzut prima oară şi cred că l-am revăzut de cel puţin trei ori. Mi-a plăcut şi cartea după care a fost făcut filmul, scrisă de Ethel Lilian Voynich. M-a emoţionat personajul principal, Arthur, care era motivat de dragostea pentru patrie şi hotărât să lupte pentru dreptate, chiar dacă asta însemna să îşi sacrifice relaţia cu tatăl său.

La acea vreme, ascultam şi muzică la casetofon. Îmi plăcea în special Dăruish, cântăreţul iranian iubitor de libertate, şi aveam toate albumele lui.

Toate acestea – condiţiile din tabere, predatul, cărţile pe care le citeam – îmi schimbau percepţia asupra lumii; luasem în serios cuvintele lui Brecht. Voiam să fac ceva. Mai mult decât orice, îmi doream să particip la acţiunile menite să le ofere afghanilor o viaţă mai bună.

În timpul războiului civil, talibanii se antrenau în moscheile din Pakistan şi trimiteau recruţi să lupte împotriva foştilor lorzi ai războiului mujahedini. Intenţionau să înfiinţeze propriul tip de stat islamic în Afghanistan, cu ajutorul guvernului pakistanez. În septembrie 1996, i-au alungat pe lorzii războiului în exil şi au preluat puterea; în 1998, controlau aproape 95 la sută din ţară. Talibanii i-au promis poporului siguranţă. Afghanii, epuizaţi după anii de război şi anarhie, au primit încă o dată noul regim cu braţele deschise, cu speranţa că va aduce schimbări în bine. Dar, din păcate, speranţele lor s-au prefăcut curând în scrum. Talibanii au repetat crimele comise de fraţii lor jihadişti, iar siguranţa promisă era cea a unui mormânt.

În tabără, ascultam la radio ca să aflăm ce se întâmplă în lume. Mă întrista foarte tare să aflu despre cele mai recente atrocităţi din Afghanistan. Auzeam de asemenea relatări despre Intifada din Palestina şi despre curajul copiilor de acolo, care luptau împotriva agresiunilor trupelor israeliene.

L-am întrebat pe tata:

— De ce nu suntem şi noi din Palestina, dacă acolo până şi copiii sunt aşa de curajoşi?

— Dacă asta simţi, mi-a răspuns, de ce nu încerci să devii o palestiniană la tine în ţară?

Vorbele lui au avut un impact profund asupra mea. M-am gândit zile în şir la ce spusese. Voiam să contribui şi eu la îmbunătăţirea situaţiei din Afghanistan şi poate că tata îmi arăta calea.

Cam prin 1998 i-am întâlnit prima oară pe fondatorii Organizaţiei pentru Promovarea Aptitudinilor Femeilor Afghane (The Organization for Promoting Afghan Women's Capabilities – OPAWC). De-abia îşi începeau activitatea, încă nu erau înregistraţi ca ONG, dar doreau să desfăşoare mai multe programe pe teritoriul Afghanistanului. Auziseră despre mine şi despre faptul că predam în taberele de refugiaţi şi mi-au vorbit despre planurile lor. Doreau să

contribuie la îmbunătăţirea sănătăţii şi a educaţiei femeilor şi fetelor: primele şi cele mai vulnerabile victime ale sărăciei. La început, intenţionau să se concentreze asupra oportunităţilor de şcolarizare pentru femei şi căutau voluntari.

Liderii OPAWC m-au convins să mă alătur cauzei lor. După terminarea clasei a XII-a, doream să mă înscriu la universitate şi să-mi continui studiile, dar în Pakistan acest lucru era imposibil din punct de vedere financiar. Credeam în obiectivele OPAWC, iar colaborarea cu ei mi se părea un alt mod de a-mi continua educaţia. Nu dobândisem încă o gândire cu adevărat politică, dar mă regăseam în ideea de activism în slujba poporului.

Aşa că m-am înscris în OPAWC pentru a lucra ca activist social cu normă întreagă. Căutau pe cineva care să meargă în provincia Herat şi să înfiinţeze şcoli pentru fetele de acolo, în ciuda talibanilor şi a edictelor lor. Am hotărât să mă implic în acest proiect şi să accept riscurile pe care le presupunea. În acel moment mi-am luat numele de Joya, pentru a proteja identitatea familiei mele.

Locuisem în exil şaisprezece ani fără câteva luni. Era timpul să mă întorc acasă, în Afghanistan.

Capitolul 3

Umbra talibanilor

Oraşul antic Herat, din nord-vestul Afghanistanului, e celebru pentru fortăreţele sale semeţe, pentru bulevardele largi străjuite de copaci şi pentru frumoasele moschei acoperite cu mozaicuri. Este al treilea oraş ca mărime din tară şi unul dintre cele mai importante centre culturale şi istorice. Oamenii din Herat sunt cunoscuţi pentru deschiderea lor şi pentru importanţa pe care o acordă educaţiei.

Din nefericire, la fel ca restul ţării, şi Herat a suferit multă vreme din cauza conflictelor armate şi a guvernării abuzive şi corupte. Prima bătălie din Războiul Sovieto-Afgan a avut loc aici în 1979, după ce locuitorii s-au răsculat împotriva consilierilor sovietici din oraş. Forţele

aeriene au răspuns bombardând Heratul fără milă, ucigând douăzeci şi patru de mii de oameni într-o săptămână. În timpul războiului civil din anii ’90, Ismail Khan a devenit guvernator al provinciei Herat, pe care a condus-o ca pe fieful lui. Fundamentalist rigid, aliat al mullahilor care conduc Iranul, Khan este unul dintre foştii lideri mujahedini care au luptat împotriva invaziei ruseşti, dar s-au întors apoi împotriva poporului afghan. De pildă, a trimis oameni înarmaţi pentru a sprijini forţele Jamiat-e-Islami care jefuiau Kabulul. Din cauza unor lorzi ai războiului asemenea lui Khan, anii de război civil au fost nespus de întunecaţi. Când talibanii au cucerit oraşul în 1995, Khan a fugit în Iran, de unde şi-a plănuit întoarcerea.

Asemenea lorzilor fundamentalişti ai războiului pe care i-au înlocuit, liderii talibani s-au folosit de islam după bunul lor plac, impunând reguli stricte şi adoptând măsuri represive, medievale în numele religiei. Toţi bărbaţii erau obligaţi să poarte barbă, iar femeile erau constrânse să se ascundă sub burqa. Şi, aşa cum multă lume ştie cu siguranţă, talibanii au interzis cu stricteţe orice formă de şcolarizare oficială pentru femei şi fete. Dar locuitorii cultivaţi şi mândri din Herat nu puteau accepta un asemenea abuz. Voiau ca toţi copiii lor să aibă şansa la educaţie, aşa că a fost firesc ca cei de la OPAWC să îmi ceară să merg în acest oraş și să lucrez ca profesoară în clandestinitate.

Am fost foarte tristă când am lăsat în urmă taberele din Peshawar unde am crescut, pe elevii, prietenii şi vecinii alături de care am lucrat atâţia ani de zile. Dar acum eram adultă şi Afghanistanul era locul în care doream să mă aflu, înapoi în ţara natală pe care fusesem nevoită s-o părăsesc la patru ani, chiar dacă ştiam că era foarte periculos.

Talibanii îi pedepseau cu bestialitate pe toţi cei care încălcau regulile. Biciuiau, decapitau şi spânzurau oameni în public şi de multe ori lăsau cadavrul victimei expus zile

întregi. În Kabul, stadionul Ghazi a devenit cunoscut pentru execuţiile sinistre care aveau loc acolo. Nici măcar morţii nu erau în siguranţă. Unii refugiaţi afghani din Pakistan doreau să se întoarcă cu trupurile neînsufleţite ale rudelor lor acasă, pentru a le îngropa în pământul natal. Odată, când o familie a încercat să treacă cu trupul unui adolescent în Afghanistan, pe la punctul de frontieră Turkham, talibanii i-au oprit şi au cerut să verifice sicriul. Când l-au deschis, au văzut cadavrul unui băiat fără barbă. Le-au spus rudelor că băiatul mort era un necredincios fiindcă nu purta barbă şi, conform regulii lor, trebuie biciuit. Au scos cadavrul din sicriu şi l-au biciuit în faţa familiei. Apoi i-au lăsat să treacă graniţa.

Toată lumea din taberele de refugiaţi auzise povestea asta şi altele asemănătoare.

În ciuda a tot ceea ce ştia despre regimul taliban, familia mea a hotărât să mă sprijine şi să se mute cu mine la Herat. Ne-am înghesuit cu toţii într-un camion pentru lungul drum spre casă.

A fost o călătorie emoţionantă pentru întreaga familie. Fraţii mei mai mici vedeau pentru prima oară Afghanistanul. Încă de la trecerea frontierei, am observat semne ale distrugerii cauzate de anii de război şi o politică de guvernare represivă. Drumurile erau total impracticabile, iar tancuri incendiate şi alte vehicule militare împânzeau peisajul. Când ne opream, copiilor li se spunea să nu se îndepărteze de drum, ca să nu li se alăture miilor de victime ale minelor antipersonal rămase din războaiele precedente. Talibanii ne-au oprit şi ne-au controlat bagajele la punctele de control de pe drum. A fost o experienţă înspăimântătoare; îmi amintesc cum aceşti bărbaţi brutali îl interogau pe tata, ca să se asigure printre altele că suntem musulmani. La sfârşitul călătoriei, eram extenuaţi din cauza căldurii şi a stresului, până şi culoarea pielii mi se schimbase de la praful de pe drum. Ce începuse ca nerăbdare la gândul regăsirii Afghanistanului s-a transformat în tristeţe când am văzut chipurile sumbre

ale bărbaţilor şi femeile tăcute acoperite de burqa, bântuind pe străzile Heratului ca nişte stafii.

Familiei mele i-a luat ceva timp să fie acceptată în rândul comunităţii. Era normal, având în vedere condiţiile, ca oamenii să îşi privească vecinii cu neîncredere; toată lumea trebuia să se păzească de eventuali informatori sau persoane loiale talibanilor. De aceea, când am ajuns la Herat, a durat mult până am început să predau. Nu era uşor să înfiinţezi o şcoală clandestină, mai ales într-un oraş dens populat, şi era nevoie de multe precauţii.

În primul rând, bărbaţii din familie au fost nevoiţi să-şi lase barbă, lucru pe care nu îl mai făcuseră până atunci. Curând, fratele meu mai mare şi tata aveau bărbi dese, de lungimea „unui pumn încleştat”, conform regulilor talibanilor. De fapt, le-au lăsat să crească încă dinainte de a ajunge în Afghanistan, fiindcă li s-ar fi putut refuza intrarea în ţară dacă ar fi fost bărbieriţi. Pe atunci, glumeam că barba era un fel de viză de intrare în Afghanistan. Unul dintre vecinii noştri din Herat ne-a mărturisit ulterior că ne suspectase că am fi talibani din cauza bărbilor, dar tatăl şi fratele meu încercau doar să treacă neobservaţi.

În acei ani am fost nevoită să mă obişnuiesc să port burqa şi nu mi-a plăcut. Deloc. E nu doar sufocantă, ci şi mai dificil de purtat decât v-aţi închipui, şi mi-a luat ceva timp să mă prind cum s-o folosesc. Tata spunea că mă recunoaşte de la o poştă în orice grup de femei care purtau burqa, după mers. Spunea că arăt ca un pinguin. Nu ai vedere periferică din cauza plasei din faţa ochilor. Ţi-e foarte cald şi te sufoci în ea. Singurul avantaj al acestor veşminte lungi, albastre e că se pot ascunde cărţi şi alte obiecte folositoare sub ele.

Pe lângă restricţiile stricte legate de codul vestimentar, multe alte lucruri erau interzise de talibani. Televiziunea, filmele şi muzica înregistrată erau ilegale. Dacă talibanii îţi percheziţionau casa şi găseau astfel de obiecte, le distrugeau. A devenit riscant până şi să ţii în

casă alte cărţi decât Coranul, mai ales dacă aveau poze cu chipuri omeneşti. Sub regimul taliban, fotografierea şi publicarea imaginilor cu chipuri omeneşti erau considerate neislamice; ziarul cotidian al talibanilor nu conţinea nicio fotografie.

Talibanii trimiteau grupuri înarmate să patruleze pe străzi şi să asigure punerea în aplicare a regulilor, iar dacă îi vedeam prin zonă sau ne temeam că ar putea veni să ne percheziţioneze casa, ne ascundeam cărţile şi scrierile. Odată, am dat foc la două carneţele cu amintiri personale, fiindcă mă temeam că ar putea să le găsească. Am plâns privindu-le cum ard, dar nu puteam risca să le las să ajungă pe mâna talibanilor. Mi-aş fi pus în primejdie toată familia.

Talibanii au continuat să împiedice minorităţile religioase din Afghanistan, ca de pildă pe zecile de mii de credincioşi hinduşi din Kabul şi din alte provincii, să îşi practice religia în public. Dar intoleranţa lor era extremă şi până şi patrimoniul cultural unic al ţării noastre i-a căzut victimă. Orice reprezentare a unui chip uman era considerată o crimă împotriva islamului. Cel mai cunoscut act de vandalism al talibanilor a fost aruncarea în aer a statuilor budiste din provincia Bamiyan, vechi de două mii de ani, cele mai mari de acest fel din lume. Imaginea statuilor lui Buddha căzând a fost reluată de nenumărate ori de canalele internaţionale de televiziune. Dar multe alte profanări mai mici aveau loc în fiecare zi. Erau răzuite feţe de pe tablouri şi fotografii. Erau retezate capete de pe umerii manechinelor din magazine şi de pe obiecte de artă inestimabile, aflate în colecţiile unor muzee.

Rugăciunea zilnică era supravegheată cu stricteţe. Era obligatoriu ca toţi bărbaţii să meargă la moschee de cinci ori pe zi, pentru rugăciune. Cei pe care talibanii îi suspectau că lipsiseră o dată erau duşi înapoi la moschee. Uneori, bărbaţii şi băieţii ajungeau să se roage de şapte-opt ori pe zi, fiindcă talibanii îi acuzau pe nedrept că lipsiseră de la o rugăciune. Alteori, erau bătuţi sau mai

rău.

Chiar dacă respectarea regulilor religioase şi comportamentul zilnic le erau impuse şi supravegheate cu atâta stricteţe, spiritul oamenilor nu putea fi înfrânt. Atunci când se întâlneau prietenii apropiaţi şi rudele, oamenii îşi băteau joc pe ascuns de talibani. Speraseră la condiţii de trai mai bune după războiul civil, dar, în loc de asta, după cum spune un proverb afghan, când s-a despicat pământul, au ieşit măgarii la suprafaţă. Cunosc persoane, chiar şi bărbaţi în vârstă, care, după ce fuseseră bătuţi de talibani pentru încălcarea regulilor, îşi tăiaseră bărbile în semn de protest, deşi nu se bărbieriseră niciodată până atunci.

Tinerii se răzvrăteau în diferite moduri împotriva talibanilor. M-am împrietenit cu câteva fete din vecini. Uneori le invitam la noi şi dansam şi ne distram împreună. Dansul era şi el strict interzis de talibani. Unele dintre noi ne îmbrăcam pe ascuns în haine moderne, făcute de croitori în schimbul unei taxe speciale. Uneori, fetele purtau astfel de haine occidentale şi machiaj pe sub burqa. Îmi plăcea să văd asta, fiindcă mi se părea un mod prin care tinerii îşi arătau rezistenţa faţă de talibani.

După ce predasem în taberele de refugiaţi şi văzusem cu ochii mei cum educaţia le insuflă încredere şi mândrie femeilor, eram nerăbdătoare să încep cursurile în Herat. Cu ajutorul altor activişti OPAWC, am început prin a cerceta cartierul şi a identifica potenţiali susţinători. Multe dintre colegele mele de la OPAWC erau femei tinere, cu educaţie, care aleseseră calea activismului fiindcă li se interzisese accesul în universităţi. Cel mai greu era să găsim o locaţie sigură pentru şcoală. Adeseori, sfârşeam prin a ţine orele în subsolurile caselor unor intelectuali. Dar, odată stabilit locul, era greu să ascunzi o şcoală, oricât de modest îi era sediul. Aşa că, pentru a nu da de bănuit, le spuneam elevelor să nu vină la şcoală în grupuri mai mari de două sau trei persoane, dar uneori le era frică şi mergeau împreună. Era normal: fetele se temeau de

talibani şi se deplasau în grup. Dar de câteva ori acest comportament li s-a părut suspect talibanilor, care au descoperit o astfel de şcoală de fete. Cei care erau prinşi că găzduiesc o şcoală de fete erau închişi sau mai rău. Era foarte supărător când se întâmpla una ca asta şi de multe ori ne lua o lună sau mai mult să găsim o altă casă în care să ţinem orele. Ştiu povestea unui bărbat din Herat, care a fost trimis la Kandahar, închis şi torturat ani de zile pentru crima de a fi deţinut o revistă RAWA cu articole împotriva talibanilor. N-a fost eliberat din închisoare decât după căderea talibanilor.

La început, însă, nu numărul fetelor era problema. Dura mult să găsim eleve. În Herat, primele mele clase au fost alcătuite din surorile mele mai mici şi alte câteva fete din familii cu care OPAWC luase deja legătura, dar vestea a început să se răspândească şi încetul cu încetul am găsit tot mai multe fete dornice să înveţe. Bineînţeles, problemele de securitate din zonă afectau prezenţa la cursuri. Într-o zi am predat în faţa a doar trei eleve.

Spre deosebire de taberele de refugiaţi, aici toate elevele mele erau copii. Le predam fetelor cu vârste cuprinse între şapte şi optsprezece ani: programe şi materii diferite, cu excepţia matematicii. Matematica era singura materie cu care aveam probleme, aşa că veneau alte profesoare s-o predea.

Chiar dacă şcolile pe care le înfiinţam erau neoficiale şi improvizate, cu profesoare foarte tinere şi lipsite de experienţă, sunt mândră de calitatea educaţiei pe care am reuşit să le-o asigurăm acelor fete. Ştiu cu certitudine că elevele din şcolile OPAWC primeau o educaţie mai bună decât cea oferită de talibani în madrasele pentru băieţi. Spun asta pentru că una dintre surorile mele mai mici, căreia i-am predat, e foarte apropiată ca vârstă de unul dintre fraţii mei care a urmat şcoala în perioada talibanilor şi care a rămas în urma ei la aproape toate materiile. Orele lui erau aproape exclusiv în arabă şi tratau subiecte religioase, iar profesorii din madrase erau cruzi. Fratele

meu venea uneori plângând acasă, fiindcă îl bătuseră când uitase să-şi pună turbanul sau comisese vreo altă ofensă care se cerea pedepsită.

Am o amintire înspăimântătoare dintr-o zi când patrulele talibanilor au fost cât pe ce să descopere una dintre şcoli. Predam în subsolul unei case, când una dintre femeile de la parter a strigat că vin talibanii. Le-am spus elevelor să se întindă pe podea şi să nu sufle o vorbă şi am stins lumina. Am ascultat în întuneric paşii de deasupra noastră. Din fericire, talibanii n-au coborât la subsol. După ce am scăpat ca prin urechile acului, am fost nevoite să ne găsim o altă ascunzătoare.

Familia noastră închiria casă după casă, mutându-ne ori de câte ori ni se părea că nu suntem în siguranţă. Uneori descopeream că vecinii noştri erau susţinători ai talibanilor şi atunci eram nevoiţi să ne mutăm. Era greu să găseşti o locuinţă bună. În primul rând, cu cât era mai sigură zona, cu atât era mai scumpă chiria. Se găseau şi case foarte ieftine, dar numai în cartiere foarte periculoase.

De fapt, la scurt timp după ce am ajuns la Herat, am hotărât că era necesar să ne separăm o perioadă. Eu aveam nevoie să fiu aproape de ascunzătoarea găsită de OPAWC pentru şcoală, dar casa în care urma să stau nu era potrivită pentru toată familia. Aşa că fratele meu mai mare, care avea în jur de douăzeci şi cinci de ani, şi câteva dintre surorile mele mai mari au rămas să locuiască cu mine acolo, în timp ce părinţii mei s-au mutat în altă parte, cu fraţii mai mici, dar au continuat fireşte să ne ajute. Tata venea şi ne aducea mâncare. Au avut mereu grijă de noi.

Acolo ne-am împrietenit cu familia vecină. Au observat cât de des plecam de acasă şi m-au întrebat, oarecum bănuitori:

— Tot pleci şi vii... Cu ce te ocupi?

În acei ani, majoritatea femeilor nu ieşeau aproape deloc din casă.

Fiindcă aveam încredere în ei, le-am spus că sunt

profesoară, înainte de a le dezvălui cu ce mă ocup, unii dintre ei crezuseră că o apucasem pe căi greşite.

După ce au aflat, s-au arătat interesaţi şi au dorit să ştie mai multe despre cum funcţionau şcolile. Copiii lor ne respectau şi uneori băieţii ne ajutau să cărăm manualele. Când ajungeam la colţul străzii, ne vedeau venind spre casă şi chinuindu-ne cu caietele de teme ale elevelor ascunse sub burqa şi veneau în fugă în întâmpinarea noastră, voioşi:

— Pot să te ajut, surioară?

Iar eu răspundeam politicos:

— Da, mulţumesc!

E o amintire preţioasă pentru mine: un gest de solidaritate din partea unor băieţi, a unor copii care nu împărtăşeau ideile celor care ne conduceau ţara.

Ne împrieteniserăm şi cu fetele vecinilor, dar uneia dintre ele nu îi venea să creadă că sunt profesoară, aşa că într-o zi i-am spus:

— Vino cu mine să te convingi!

Poate am fost puţin răutăcioasă, dar m-am gândit şi că astfel aş putea atrage mai multe eleve.

Şi a funcţionat. A venit, m-a văzut predând şi, în drum spre casă, m-a întrebat dacă le-ar putea înscrie pe sora ei mai mică şi pe nepoata ei. Aşa recrutam eleve noi. Un proces lent, dar care îmi dădea satisfacţii imense de fiecare dată când ni se alătura o nouă fată.

De cele mai multe ori predam în oraş, dar uneori mergeam şi în satele din apropiere. Nu se întâmpla des, poate de două ori pe lună. De multe ori, când trebuia să ieşim din oraş, tata ne ducea pe mine, pe surorile mele şi pe colegele lor cu motoreta. Era uimitor: deşi avea un singur picior, era în stare să ne ducă pe toate cinci. Trei dintre noi, cu burqa cu tot, stăteam în spate, iar două surori mai mici în faţă.

Tata accepta tot soiul de slujbe în acei ani, pentru a hrăni familia noastră numeroasă. Făcea de toate. Datorită studiilor sale, uneori îi ajuta pe vecini cu sfaturi medicale

şi consultaţii, iar unii dintre ei îl porecliseră „doctorul”. Mama glumea şi spunea că, deşi tata nu reuşise să termine medicina din cauză că se înrolase în lupta împotriva sovieticilor, acum oamenii îi spuneau oricum „doctorul”.

Sănătatea tatălui meu avea adesea de suferit din cauză că muncea atât de mult. Uneori, când venea acasă de la muncă, ciotul piciorului îi era însângerat şi îl durea. Noaptea avea de multe ori dureri. Singurul remediu era odihna, dar acest lucru nu era posibil, fiindcă doar el şi fratele meu mai mare puteau întreţine familia. Vecinii au observat că tata munceşte din greu şi glumeau, spunând că trudeşte mai mult decât un bărbat în putere, care are ambele picioare. Cât despre noi, femeile, ne era interzis să avem o slujbă, aşa că eu şi surorile mele ajutam prin casă. Au fost ani grei, în care, din cauza secetei, preţurile la mărfurile de primă necesitate au crescut foarte mult.

În diversele case în care am locuit în acei ani, tatălui meu i-a plăcut să planteze flori şi legume, unde acest lucru a fost posibil, îşi dorea de fiecare dată o grădină. Mama îl tachina şi pe acest subiect. Spunea că poate ar fi trebuit să se facă fermier, nu doctor, fiindcă tot timpul era ocupat cu plantatul şi udatul.

Se găsea îngheţată şi pe vremea talibanilor, dar locurile în care se vindea nu mai erau aceleaşi. Existau de obicei câteva bănci sau scaune pe care puteau sta bărbaţii, dar femeile erau obligate să stea într-o zonă separată, de cele mai multe ori în picioare. Trebuia de asemenea să rămânem cu burqa pe noi cât timp mâneam. Era o provocare să înveţi să mănânci îngheţată pe sub burqa. Trebuia să ridici materialul cu o mână, suficient de sus pentru a putea mânca. În acei ani, îngheţata mi-a plăcut mai puţin.

Evident, în ciuda (şi din cauza) tuturor restricţiilor, exista şi o piaţă neagră, iar în acei ani filmul hollywoodian *Titanic* a cunoscut un succes clandestin uriaş în Afghanistan. Oamenii făceau contrabandă cu copii ale filmului şi cu alte produse, pe care le aduceau din Iran.

Tinerii în special erau mari fani. Copiii şi adolescenţii organizau în secret „petreceri *Titanic*”, ca să vadă filmul.

Cred că aveam douăzeci şi unu de ani când l-am văzut prima dată, în 1999. Surorile mele şi cu mine am fost invitate să-l vedem cu copiii vecinilor, cei cu care ne împrieteniserăm. Familia avea o cameră secretă, în care ţinea un televizor şi un aparat video. Tata era de părere că doar una dintre noi ar trebui să meargă să vadă filmul, gândindu-se că dacă ne-am fi dus toate le-am fi făcut necazuri vecinilor, dar l-am convins şi cinci dintre noi, dacă-mi amintesc bine, au mers să vedem *Titanicul*. Ne era frică să nu ne prindă talibanii şi, de fiecare dată când se auzea o bătaie în uşă, opream filmul. Nu voiam ca talibanii să distrugă televizorul!

Mi-a plăcut filmul, nu atât pentru povestea de dragoste, cât pentru faptul că era o poveste despre sacrificiu şi arăta cum bogăţii sunt aroganţi şi se poartă urât cu săracii. Am spus atunci că filmul arată că toţi trebuie să avem un scop, un vis pe care să ne străduim să-l atingem şi că în Afghanistan scopul nostru ar trebui să fie să ne eliberăm de talibani. Celelalte fete au râs de mine, spunând că găseam subiecte politice peste tot, chiar şi într-o poveste de dragoste de la Hollywood. Îmi amintesc ce şocate am fost toate când Jack (personajul lui Leonardo di Caprio) a murit la sfârşitul filmului: a fost incredibil! Ne-am fi dorit ca Jack să trăiască şi să se însoare cu Rose.

Filmul *Titanic* a avut un succes atât de mare, încât până şi în pieţe multe lucruri au început să fie numite aşa. Se găseau haine Titanic, chiar şi şampon! Unii negustori au mers până la a-şi numi legumele după film. Aşa că puteai merge la piaţă să cumperi cepe Titanic, roşii, vinete, cartofi Titanic etc. Legumele botezate după numele unui film de la Hollywood mi s-au părut cele mai amuzante. Era o isterie generală. Râul Kabul trece prin mijlocul unui bazar zgomotos din centrul capitalei. Vara, când e secat, vânzătorii îşi mută dughenele direct în albie. La un moment dat, oamenii au început să-i spună noii pieţe

„Bazarul Titanic” şi numele s-a păstrat ani buni de-atunci încolo. Se povestea chiar despre un mullah care ţinuse o predică în care spunea că cei care nu I se supun lui Dumnezeu vor fi distruşi asemenea Titanicului. Din cuvintele lui, am înţeles că până şi cei care interziseseră filmul îl văzuseră de fapt.

După căderea regimului talibanilor, în 2001, unul dintre primele lucruri pe care le-au făcut oamenii a fost să cumpere casete şi DVD-uri: erau cele mai căutate şi vândute articole şi pieţele s-au umplut de ele. Peste tot, pe fiecare stradă, lumea dădea muzica la maximum în primele săptămâni după retragerea talibanilor. Pe lângă muzica afghană, în Kabul se asculta muzică indiană, iar în Farah era foarte populară muzica iraniană.

După părerea mea, cel mai important mod de revoltă împotriva talibanilor a fost şcolarizarea clandestină a fetelor. OPAWC nu era singura organizaţie care încerca să facă acest lucru. Mulţi alţii îşi asumau astfel de riscuri pe tot teritoriul Afghanistanului, uneori cu un ajutor financiar minim din partea unor organizaţii din străinătate, dar de cele mai multe ori pe cont propriu.

OPAWC organiza şi alte acţiuni de ajutorare a celor săraci sau care se aflau în situaţii dificile şi am participat şi eu la unele dintre ele. Odată, le-am dus ajutoare unor refugiaţi care locuiau în corturi într-o tabără numită Maslakh, lângă Herat. Erau refugiaţi interni din regiunea Chikhehiran, lovită de o secetă cumplită. Oamenii aceia mureau de foame. A fost extrem de dureros să văd atâta suferinţă. Nu voi uita niciodată un bebeluş pe moarte, numai piele şi os. Amintirile unor astfel de lipsuri mă motivează şi în prezent să fiu activă pe scena politică şi să spun adevărul. Când m-am înscris în OPAWC, eram încă foarte tânără şi politica nu mă interesa aşa cum mă interesează astăzi, dar voiam să devin activist social şi îmi plăcea că această organizaţie se concentra asupra femeilor, sănătăţii şi educaţiei.

Cu toate aceste activităţi, programul meu era foarte

încărcat. Dacă aveam noroc, ajungeam acasă la timp pentru cină, apoi eram de obicei ultima care se băga în pat. De multe ori, când nu locuiam separat, stăteam împreună cu tata până târziu în noapte, pregătind lecţiile de a doua zi la lumina lămpii. Pentru materiile de liceu trebuia să mă pregătesc temeinic, altfel n-aş fi putut preda cum se cuvine. Tata mă ajuta deseori.

Când aveam timp, stăteam trează până târziu şi citeam de plăcere. Cititul a fost întotdeauna foarte important pentru mine. Alături de experienţele trăite, m-a făcut ceea ce sunt şi m-a ajutat să înţeleg importanţa valorilor pentru care luptăm. Viaţa mea din prezent nu prea îmi lasă timp pentru citit.

Nu am fost singura din familie care şi-a asumat riscuri în acei ani. Fratele meu a fost şi el un activist, în felul lui. Avea un aparat de fotografiat, cu care îi plăcea să iasă pe stradă şi să facă poze pe furiş. Avea un buzunar special în care ascundea aparatul şi de unde îl scotea repede când voia să facă o poză şi ştia că nu-l vede nimeni. E vorba despre fratele meu mai mare, cel cu barba lungă şi deasă. Ştia foarte bine paştuna, limba vorbită de majoritatea talibanilor. Toate acestea l-au ajutat să scape din multe situaţii riscante.

Odată, însă, fratele meu a intrat într-o încurcătură foarte mare cu talibanii. Ieşise să se plimbe şi a dat peste victima unei execuţii, al cărei cadavru fusese atârnat de un felinar cu capul în jos. Făcuseră asta ca să le transmită un avertisment şi altora. Fratele meu a scos aparatul şi a făcut rapid o poză. Probabil că soldaţii talibani l-au văzut, fiindcă l-au înşfăcat, l-au bătut şi l-au dus la poliţie. După ce l-au interogat, au mers împreună la un atelier foto ca să developeze negativele.

Până s-au developat pozele, fratele meu a stat închis cu alţi doi bărbaţi, care fuseseră şi ei prinşi când făceau fotografii. După o lungă aşteptare, talibanii au adus nişte poze şi l-au luat deoparte pe fratele meu ca să-l interogheze primul.

— Sunt pozele tale? au întrebat.

Nu erau. Erau poze de la nunta cuiva. Dar fratele meu a răspuns că da, erau pozele lui.

Talibanii l-au mai lovit de câteva ori, ca să-i fie învăţătură de minte, apoi i-au dat drumul. După ce a scăpat, fratele meu a început însă să-şi facă griji în legătură cu poza lui şi cu ce li s-ar fi putut întâmpla celorlalţi doi dacă ar fi fost acuzaţi că ei o făcuseră. Aşa că a rămas afară, să vadă ce se întâmplă. Din fericire, şi ceilalţi doi bărbaţi au fost eliberaţi.

Am aflat mai târziu că proprietarul atelierului foto îi trăsese pe sfoară pe talibani, dându-le alte poze. Ştia că, dacă soldaţii ar fi văzut fotografia cu cadavrul, fratele meu ar fi avut aceeaşi soartă. Acesta este un alt exemplu de rezistenţă tăcută a unor oameni care îşi riscau viaţa pentru a-şi salva compatrioţii.

Între timp, se făcuse târziu şi eram toţi foarte îngrijoraţi. Mama, care suferă de depresie, era extrem de supărată. Ţipa şi plângea, convinsă că fratele meu fusese ucis. Când a ajuns în cele din urmă acasă, viu şi nevătămat, s-a calmat încetul cu încetul. Tata i-a spus să nu mai facă fotografii, dar el a continuat, fiindcă voia să documenteze crimele comise de talibani.

În timpul regimului taliban, era riscant pentru o femeie să se deplaseze prin oraş, fiindcă putea fi oricând oprită şi luată la întrebări. Dacă era văzută la piaţă fără un *mahram* – o rudă apropiată de sex masculin, fiu, soţ, tată sau frate –, talibanii erau alertaţi şi risca să fie aspru pedepsită. Dar am văzut cu ochii mei şi am auzit şi de la alţii despre multe cazuri în care, dacă o femeie era prinsă fără *mahram*, un bărbat care trecea prin apropiere o salva, prezentându-se şi spunând: „Eu sunt *mahram*-ul ei”. Era un gest riscant pentru orice bărbat, existând pericolul ca talibanii să descopere că minte. În ciuda ideii preconcepute conform căreia toţi bărbaţii afghani sunt împotriva femeilor, mulţi bărbaţi le compătimeau de fapt şi şi-au riscat viaţa ca să le ajute.

Era extrem de periculos, în special pentru o femeie tânără ca mine, să care manuale clandestine pe stradă. Uneori, tata mă însoţea, astfel încât să risc mai puţin să fiu luată la întrebări. Îmi amintesc că odată ne-au oprit şi ne-au percheziţionat, dar burqa m-a salvat. Mi-au poruncit să-mi întind braţele în lateral, dar, fiindcă nu m-au pipăit, nu au găsit manualele ascunse sub ea. Atunci mi-am dat seama pentru prima dată că burqa are *unele* avantaje. A fost prima dată, dar nu şi ultima.

În zilele în care orele se terminau târziu sau întârziam din alte cauze, îmi asumam mari riscuri întorcându-mă singură acasă de la şcoală. În Herat, la fel ca în toate oraşele din Afghanistan, talibanii impuseseră şi vegheau la respectarea unei interdicţii stricte, care intra în vigoare începând cu ora 18: 00, oră după care nicio femeie nu avea voie să se afle singură pe stradă. Dacă te prindeau că ai încălcat interdicţia, te puteau închide, bate sau chiar omorî.

Într-o seară în care întârziasem, gazdele şcolii mi-au propus să rămân la ei peste noapte, dar nu aveam cum să sun acasă, fiindcă nici ei, nici părinţii mei nu aveau telefon şi nu voiam să-mi îngrijorez familia. Aşa că am decis să plec, deşi eram singură şi trecuse ora stingerii pentru femei.

Mi-am tras burqa pe mine, am ascuns sub ea cele câteva cărţi pe care trebuia să le iau cu mine şi am ieşit afară. În loc să merg spre casă pe drumul cel mai scurt, care mi-ar fi luat în jur de treizeci de minute, am ales unul mai lung, pe străzi lăturalnice, sperând să nu fiu văzută. Am mers pe o singură parte a drumului, cât de repede am putut, încercând să nu atrag atenţia asupra mea. Mi-aş fi dorit să am vedere periferică, ca să zăresc patrulele talibanilor, dar, din cauza burqăi, făceam un efort până şi ca să-mi întorc capul. Apoi mi-am spus: *Ce vedere periferică*! *Mi-aş dori să fiu invizibilă*. M-ar fi ajutat şi mai mult să ajung acasă în siguranţă.

Era linişte pe străzile prăfuite ale Heratului şi, deşi

soarele tocmai apusese, căldura era insuportabilă. Simţeam miros de usturoi de la *bolani*-ul care era pregătit în spatele zidurilor de pământ ale caselor şi auzeam zarva bărbaţilor care vorbeau.

Singură pe una dintre străduţele acelea înguste, slab luminate, am auzit brusc motorul unei maşini care se apropia din spate. Fără să mă uit, mi-am dat seama că era una dintre furgonetele Toyota, pline de tineri talibani, care patrulau pe străzi. Ştiam că sunt înarmaţi până-n dinţi şi că nu aveau să ignore o femeie care umbla singură pe străzi la ora aceea. Dacă m-ar fi oprit şi mi-ar fi găsit cărţile, cine ştie ce mi-ar fi putut face.

Am grăbit pasul, dar maşina se apropia din urmă. Îndreptaseră farurile spre mine, iar eu mă gândeam la durerea şi neliniştea care ar fi cuprins-o pe mama dacă nu aş fi ajuns acasă. Mă mai întâlnisem cu patrule de talibani până atunci, dar de fiecare dată fratele meu mai mare, cu barba lui impresionantă şi buna pronunţie paştună, fusese lângă mine ca să mă scoată din încurcătură. De data asta eram singură şi inima îmi bătea cu putere, gândindu-mă ce să fac în continuare.

Încercând să mă comport cât mai firesc, am intrat în curtea casei în dreptul căreia mă aflam, deschizând poarta veche din lemn şi înaintând spre uşă. Era o casă foarte modestă, împrejmuită cu un gard din sârmă. Am bătut la uşă şi mi-am ţinut răsuflarea, conştientă că maşina încetinise şi că talibanii mă urmăreau din stradă. Am încercat din răsputeri să rămân calmă.

O femeie în vârstă a deschis uşa acelei case străine. Pe cât de încet şi de politicos am putut, am întrebat:

— Iartă-mă, măicuţă, pot să intru să beau un pahar cu apă?

Fără să scoată un cuvânt, mi-a făcut semn să intru şi mi-am dat seama imediat că înţelesese care era situaţia.

După ce am intrat, mi-a adus paharul cu apă pe care-l cerusem. Apoi, a aşteptat câteva minute alături de mine, până când talibanii au plecat de pe stradă.

— Copila mea, e periculos să fii pe străzi la ora asta, m-a mustrat.

— Ştiu, măicuţă, dar trebuie să ajung acasă la părinţi.

Nu m-a întrebat nimic, deşi văzuse că am la mine nişte cărţi. Cine ştie ce s-ar fi putut întâmpla dacă nu mi-ar fi deschis nimeni sau dacă bărbatul casei ar fi venit la uşă când am bătut.

Când m-am ridicat să plec, bătrâna mi-a spus simplu:

— Dumnezeu să te aibă în pază, fata mea.

Înţelesese că mă ajutase să ies dintr-o situaţie periculoasă.

În realitate, astfel de întâmplări nu erau atât de neobişnuite. Zi de zi în Afghanistan, chiar şi în prezent, sute, dacă nu mii de femei fac astfel de gesturi de solidaritate unele faţă de altele. De nevoie, după decenii de brutalitate, avem grijă de surorile noastre.

Ajunsă înapoi pe stradă în seara aceea, m-am grăbit şi mai tare spre casă, aproape împiedicându-mă în poalele burqăi. Ascultam neliniştită să aud motorul maşinii, dar din fericire era linişte. Am mai străbătut câteva străduţe şi am ajuns în sfârşit acasă.

M-am repezit înăuntru, am dat peste tata şi l-am îmbrăţişat. Mama se întinsese în pat, însă nu dormea. Mi-era ciudă pe mine însămi că o făcusem să se îngrijoreze şi mi-am cerut scuze de întârziere. Nu am suflat o vorbă despre cum era cât pe ce să mă întâlnesc cu talibanii.

Fraţii şi surorile mele dormeau, aşa că eu şi tata ne-am aşezat la lumina lămpii de gaz, cu câteva manuale deschise în faţă. Ca în multe alte nopţi, m-a ajutat să mă pregătesc pentru orele de a doua zi, răspunzând la toate întrebările mele.

Să fii profesoară la o şcoală clandestină de fete era o treabă periculoasă, dar niciun moment nu mi-a trecut prin cap să renunţ. Simţeam că fac ceva bun şi pozitiv pentru poporul meu şi asta îmi dădea energie şi entuziasm. Mi se părea o mare nedreptate că fetele afghane nu aveau voie

să studieze. Talibanii doreau să le ţină în întuneric, pentru că, dacă împiedici accesul la educaţie al unui grup, acestuia îi va fi mai greu să îşi cunoască drepturile şi să lupte pentru ele. În copilărie, mersesem la şcoală, chiar dacă locuiam în tabere de refugiaţi. De ce acest nivel elementar de şcolarizare nu îi putea fi asigurat şi generaţiei următoare?

În cei cinci ani în care talibanii s-au aflat la putere, opinia publică internaţională a devenit tot mai conştientă de crimele comise sub regimul lor. Unii activişti zeloşi, care luptau pentru cauza femeilor în alte ţări, s-au străduit din răsputeri să le ajute şi pe femeile afghane. Eve Ensler, de pildă, o dramaturgă şi artistă americană celebră, a vizitat Afghanistanul în acea perioadă şi a încercat să atragă atenţia asupra stării deplorabile în care ne aflam. Dar, în general, lumea nu prea băga în seamă Afghanistanul. Toate acestea aveau să se schimbe curând.

În vara anului 2001, am fost numită directoarea OPAWC pentru vestul Afghanistanului, ceea ce reprezenta o responsabilitate foarte mare. La acea vreme, OPAWC era încă un ONG clandestin, neînregistrat. După câţiva ani în care lucrasem pentru ei, le câştigasem încrederea. În noua mea funcţie, răspundeam de operaţiunile OPAWC din provinciile Herat, Farah şi Nimroz. Eram fericită că mi se încredinţase acest post, dar îmi făceam în acelaşi timp griji din cauza provocărilor pe care le implicau noile responsabilităţi.

Dintre cele trei provincii aflate sub coordonarea mea, Farah era cea mai îndepărtată şi mai năpăstuită şi se confrunta cu cele mai mari probleme, aşa că, după ce m-am gândit o vreme, am decis să mă mut acolo. Mutarea reprezenta în acelaşi timp şi o întoarcere acasă şi nu am plecat singură. Familia mea mă sprijinea în tot ce făceam şi, pe de altă parte, îşi doreau şi ei să se întoarcă la Farah, unde oportunităţile economice erau mai bune, astfel că au hotărât să se întoarcă cu mine în provincia în care îmi petrecusem primii patru ani din viaţă.

Nu mi-a fost uşor să plec din Herat. Eram foarte apropiată de elevele din şcolile pe care le înfiinţasem cu atâta greutate şi am amintiri minunate cu acele copile şi cu oamenii curajoşi care ne-au lăsat să ţinem orele în casele lor. Oamenii din Herat m-au învăţat multe. Eram o tânără care îşi începea munca de activist social în condiţii riscante şi nenumăraţi locuitori ai Heratului mi-au dat o mână de ajutor.

Odată hotărârea luată, familia mea a pornit din nou la drum. Ne-am făcut bagajele şi am plecat la Farah. Iniţial am locuit cu unchiul Babak, până ne-am găsit o locuinţă. Eram în plin proces de reacomodare, când, în noaptea de 11 septembrie, am auzit la radio o ştire înfiorătoare. Avioane deturnate de terorişti intraseră în clădirile World Trade Center din New York şi în cea a Pentagonului de la Washington. Mii de americani erau morţi sau răniţi. Ştiam cu toţii că în câteva zile va urma un război.

Capitolul 4

O CLINICĂ, UN ORFELINAT ŞI O ALTĂ OCUPAŢIE

Majoritatea talibanilor plecaseră de mult când au căzut primele bombe peste Farah. Unii dintre ei şi-au ras bărbile ca să nu atragă atenţia când fugeau, dându-şi astfel arama pe faţă şi arătând că erau de fapt nişte ipocriţi care încălcau propriile legi „sacre" pentru a-şi salva pielea. Mare parte din oficialităţile locale fugiseră şi ele înainte ca SA A să îşi înceapă invazia. Şi astfel, în Farah, ca în restul ţării, multe vieţi au fost curmate fără rost.

Toate radiourile din Farah erau date pe ştiri zi şi noapte şi ştiam cu toţii că va urma un atac în curând. Unii se speriaseră şi îşi părăsiseră casele, dar se întorseseră după plecarea talibanilor. Zile întregi, oamenii veneau şi plecau din oraş, neştiind unde să se ascundă, stând pe la rude. Cei care locuiau în apropierea instalaţiilor militare ale talibanilor erau cei mai speriaţi, şi pe bună dreptate.

Prima ţintă a fost tumul RADAR din Farah, făcut bucăţele de o rachetă de croazieră trimisă de pe un

submarin al SUA aflat în Golful Persic. Se poate ca acesta să fi fost primul atac aerian din întregul război. Explozia nimicitoare a zguduit fragilele case din cărămidă nearsă, distrugându-le pe unele dintre ele şi rănind câţiva civili. Din fericire, nimeni nu a fost ucis, fiindcă cele mai multe case fuseseră deja evacuate.

A doua zi, bombardierele americane s-au rotit pe deasupra oraşului, lovind staţia de radio şi de TV şi casa unui comandant al partidului lui Gulbuddin. Zgomotul era înfiorător şi copiii îşi acopereau urechile, ţipau şi plângeau. Fumul şi praful se ridicau şi pluteau în aer după fiecare bombă căzută. Din fericire, niciun civil nu a fost ucis în aceste prime atacuri asupra oraşului Farah, dar au existat mulţi răniţi, iar veştile care ne parveneau din alte părţi ale Afghanistanului erau înfricoşătoare.

Aşa cum la 11 septembrie au murit mulţi inocenţi, la fel şi invazia iniţială a Afghanistanului a făcut multe victime nevinovate, iar în anii care au trecut de atunci, mii de civili au murit răpuşi de gloanţe, mortiere, bombardamente aeriene, atacuri sinucigaşe cu bombă şi de omniprezentele dispozitive explozive improvizate (IED-uri). Aceste morţi şi distrugeri se numesc „victime colaterale”: o denumire ştiinţifică şi rece pentru un măcel pe care mai târziu l-am văzut cu ochii mei. Într-o zi, pe când mergeam prin centrul oraşului Farah, am dat peste rămăşiţele unui bombardament. Mai multe clădiri joase fuseseră distruse şi, spre oroarea mea, cadavre ale talibanilor zăceau încă în stradă, în bălţi întunecate de sânge.

În primele luni după invazie, nu am văzut trupe terestre în Farah, fiindcă SUA şi NATO se bazau în principal pe atacurile aeriene. După ce au sosit, şi-au stabilit o bază fortificată în afara oraşului şi nu au interacţionat în niciun fel cu localnicii. Îi vedeam ca pe nişte soldaţi înspăimântători, înarmaţi până-n dinţi, care se deplasau în vehicule de care era riscant să te apropii sau să le depăşești pe şosea. În primii ani după invazia

Afghanistanului, mulţi oameni au părut să-i simpatizeze pe americani şi pe aliaţii lor, fiindcă înlăturaseră dictatura talibanilor şi făcuseră multe promisiuni. Dar ulterior, când s-a văzut că nu au făcut nimic pentru localnici, că au instalat un guvern corupt şi au ucis mulţi civili, americanii şi-au pierdut susţinerea afghanilor. În plus, aceştia au descoperit că, în spatele denumirii frumoase de „Forţa Internaţională de Asistenţă pentru Securitate”, se ascundea o altă forţă străină de ocupaţie.

Deşi cei mai mulţi locuitori din Farah s-au bucurat de plecarea talibanilor, nu au fost deloc mulţumiţi de cei care le-au luat locul. Lorzii războiului, dintre care mulţi fuseseră izgoniţi din ţară, s-au întors ca să jefuiască ce mai era de jefuit. Şi, la fel ca talibanii, lorzii războiului erau parţial creaţia guvernului SUA.

Încă de când au ajuns la putere, talibanii le-au oferit, precum lorzii fundamentalişti ai războiului înaintea lor, refugiu şi sprijin sauditului Osama ben Laden, egipteanului Ayman al-Zawahiri şi membrilor Al-Qaida din alte ţări. Ani de zile, Statele Unite i-au curtat pe talibani, ignorându-le cruzimea şi încercând să încheie înţelegeri cu ei în numele companiei petroliere UNOCAL pentru proiectul unei conducte energetice care să treacă prin Afghanistan. De asemenea, SUA au încurajat regimul să reducă producţia de opiu. (Chiar în mai 2001, Statele Unite le dăduseră talibanilor 43 de milioane de dolari ca recompensă pentru că reuşiseră să controleze recolta de mac.) în acelaşi timp, SUA se făceau că nu observă ceea ce se întâmpla în taberele de pregătire a teroriştilor situate de-a lungul graniţei cu Pakistanul.

Dar, în 1998, după ce membri ai Al-Qaida au bombardat două ambasade americane din Africa, CIA şi-a îndreptat din nou atenţia către monştrii la a căror creare contribuise. După ce un atac cu rachete n-a reuşit să-l elimine pe ben Laden, agenţii americani au început să bage bani în buzunarele lui Ahmad Shah Massoud, pentru a-l determina să-l găsească şi să-l ucidă pe ben Laden.

Acest aşa-zis musulman pios, Massoud, se ascundea în Valea Panjshir, la nord de Kabul, de unde lua bani de la traficanţii de heroină şi exporta ilegal pietre preţioase extrase din minele din zonă.

Massoud era comandantul militar al unei largi coaliţii de lorzi ai războiului şi lideri ai miliţiilor paramilitare, care fuseseră izgoniţi de talibani şi care acum îşi spuneau „Frontul Islamic Unit pentru Salvarea Afghanistanului", cunoscut mai bine sub denumirea de Alianţa Nordului. Mulţi dintre ei fugiseră în ţările vecine după ce fuseseră înfrânţi de talibani şi erau susţinuţi de Iran, Rusia, Franţa, India şi de alte câteva state. Pretindeau că organizează o rezistenţă militară, dar, în realitate, de-abia controlau 5 la sută din ţară, când atacurile de la 11 septembrie le-au schimbat brusc soarta.

În timp ce SUA bombardau din cer, CIA şi Forţele Speciale ajunseseră deja în provinciile nordice ale Afghanistanului, pentru a le da milioane de dolari bani gheaţă şi arme comandanţilor Alianţei Nordului. Erau aceiaşi extremişti ale căror miliţii jefuiseră Afghanistanul în timpul războiului civil: Dostum, Sayyaf, Khalili, Rabbani, Fahim, generalul Arif, dr. Abdullah, Haji Qadir, Ustad Atta Mohammad, Daoud şi Hazrat Ali, printre alţii. Singurul care lipsea de pe listă era Massoud, ucis cu câteva zile înainte de 11 septembrie. Locul lui la comanda militară a Alianţei Nordului fusese preluat de apropiatul său, Fahim, un alt bărbat fără scrupule, cu un trecut întunecat. Mass-media occidentale au încercat la vremea aceea să îi prezinte pe aceşti lorzi ai războiului drept „forţe de rezistenţă antitalibană şi eliberatori ai Afghanistanului", dar, în realitate, pentru poporul afghan ei erau la fel de răi ca talibanii.

Forţele Alianţei Nordului au preluat rapid controlul majorităţii oraşelor şi provinciilor şi au avansat spre Kabul, pregătiţi şi dornici să pună mâna pe prada de război. Imediat ce s-au întors la putere, lorzii războiului au luat-o de la capăt cu crimele şi brutalităţile. În primele zile ale

ocupaţiei americane, mii de luptători talibani s-au predat la Kunduz, în nordul Afghanistanului. Sub ochii mass-media şi ai forţelor armate ale SUA, prizonierii i-au fost predaţi lordului uzbec al războiului Dostum, pentru a fi transferaţi la o închisoare din Sheberghan, dar oamenii lui Dostum i-au înghesuit în nişte containere de metal, pe care le-au sigilat şi le-au încărcat în camioane. Când au ajuns la destinaţie, au constatat că aproape două mii de oameni muriseră sufocaţi. Se pare că oamenii lui Dostum i-au aruncat pur şi simplu cu buldozerele în gropi comune la Dasht-e-Leili, lângă Mazar-e-Sharif. Această crimă de război a fost ţinută secretă până când au descoperit-o nişte jurnalişti. În prezent, după atâţia ani, încă nu s-a deschis o anchetă oficială privind acest masacru.

La 19 noiembrie 2001, *The New York Times* scria: „Numeroşii lorzi ai războiului care au distrus Afghanistanul la începutul anilor ’90 şi care au fost alungaţi de talibani din cauza corupţiei şi a perfidiei de care au dat dovadă s-au întors pe tronurile lor, de unde nu se sfiesc să-şi exercite puterea în acelaşi mod în care au făcut-o întotdeauna”. Când miliţiile lorzilor războiului au revenit la putere, s-au întors la vechile obiceiuri, folosind violul pentru a-şi pedepsi duşmanii şi a-şi recompensa proprii luptători. Human Rights Watch şi alte organizaţii au dovezi ale unor cazuri de violuri monstruoase comise asupra femeilor paştune, pentru simplul fapt că aparţineau aceluiaşi grup etnic ca majoritatea talibanilor. Într-unul din aceste cazuri, o fată de paisprezece ani, pe nume Fatima, a fost violată de doi soldaţi în nordul Afghanistanului, apoi, alţi trei soldaţi i-au violat mama. Conform unui raport publicat de *Washington Post*, când mama fetei i-a întrebat de ce violează femei nevinovate, i-au răspuns: pentru că „sunteţi talibi şi sunteţi paştune”.

După ce Alianţa Nordului a preluat controlul asupra Afghanistanului, administraţia americană s-a trezit cu o problemă: cum să înfiinţeze un guvern pro – SUA, care să rămână la putere? Ştiau că trebuie să-i includă pe paştuni,

grupul etnic cel mai numeros din Afghanistan, dar nu aveau niciun lord al războiului paştun de încredere, pe care să-l instaleze la putere. CIA nu putea apela la unul dintre foştii săi clienţi favoriţi, extremistul virulent Gulbuddin Hekmatyar, fiindcă acesta li se alăturase talibanilor şi teroriştilor arabi în atacurile lor împotriva Americii.

Şi-au îndreptat în schimb atenţia către un lider tribal paştun neînsemnat din sudul Afghanistanului, pe numele său Hamid Karzai. Acesta fusese secretar de stat la Externe în timpul anilor sângeroşi de război civil. Despre el se spunea şi că era unul dintre cei mai importanţi agenţi de legătură ai CIA, încă din anii ’80. Înainte de a fi instalat în funcţie, mass-media din SUA începuseră deja o campanie în care îl prezentau drept principalul lider al rezistenţei antitalibane. Forţele Speciale ale Armatei a 5-a a SUA fuseseră deja trimise să-l protejeze în provincia Uruzgan, unde aparent Karzai lupta împotriva talibanilor.

La sfârşitul anului 2001, aliaţii occidentali i-au dus pe cei mai importanţi politicieni afghani din exil, printre care şi mulţi dintre cei mai cunoscuţi lorzi ai războiului, la o reuniune la Bonn, în Germania, pentru a stabili un cadru legal de instalare în funcţie a unui guvern „de tranziţie” şi a unor instituţii noi. Cei mai mulţi afghani cred că acesta a fost începutul unei noi ere dezastruoase.

Chiar dacă reuniunea s-a desfăşurat sub egida Naţiunilor Unite, cel mai important personaj a fost reprezentantul Departamentului de Stat al SUA, o figură proeminentă a neoconservatorilor, Zalmay Khalilzad. Născut în Afghanistan, Khalilzad era cetăţean american din 1984 şi fusese unul dintre cei mai importanţi consilieri pe politică externă în cadrul administraţiilor Reagan şi Bush. A lucrat de asemenea în calitate de consultant pentru UNOCAL în anii ’90, încercând să-i convingă pe talibani să accepte conducta de gaze. La Bonn, Khalilzad a ajutat la încheierea unor înţelegeri în spatele uşilor închise, în urma cărora unii dintre cei mai brutali lorzi ai

războiului au primit posturi-cheie în noul guvern. Din această cauză, în prezent, mulţi cetăţeni ai Afghanistanului îi consideră pe Khalilzad şi pe americani creatorii sistemului politic actual de la Kabul şi prin urmare responsabili de suferinţele poporului afghan.

La finalul său, reuniunea de la Bonn şi-a declarat sprijinul faţă de o nouă armată de ocupaţie în Afghanistan, Forţa Internaţională de Asistenţă pentru Securitate (The International Security Assistance Force – ISAF), şi a înlocuit regimul fundamentalist al talibanilor cu un alt regim fundamentalist, al lorzilor războiului, cărora li s-au alăturat câţiva tehnocraţi pro – SUA şi monarhişti.

Hamid Karzai a fost numit preşedinte interimar, iar o Loya Jirga de urgenţă a fost programată pentru primăvara următoare, pentru a acorda legitimitate sistemului de tranziţie.

De-a lungul istoriei noastre, de câte ori Afghanistanul s-a aflat în faţa unor reforme importante sau a unor schimbări de guvern, bătrânii triburilor şi alţi lideri s-au reunit în cadrul unei întruniri tradiţionale numite Loya Jirga. Unele întruniri de acest fel au fost foarte pitoreşti; altele, destul de agitate. Legenda spune că, în anul 1747, în oraşul Kandahar din sudul ţării a fost organizată o Loya Jirga pentru a se alege un rege. După discuţii aprinse care au durat nouă zile, participanţii la întrunire l-au ales în cele din urmă pe Ahmad Shah Durrani, fiindcă era singurul membru care nu spusese nimic în timpul dezbaterilor. Durrani a sfârşit prin a uni diversele triburi şi fiefuri într-o singură ţară, Afghanistan.

O altă Loya Jirga a fost convocată în 1928 de către Regele Amanullah, care dorea să obţină sprijin pentru un pachet de reforme, inclusiv pentru acordarea mai multor libertăţi femeilor. Regele i-a cerut Reginei Soraya să îşi dea jos vălul la Loya Jirga pentru a-i întări spusele, dar gestul a avut efectul opus celui scontat şi reuniunea s-a dizolvat cu un scandal.

Prima Loya Jirga de după căderea talibanilor s-a

reunit la Kabul, în iunie 2002. O mie cinci sute de delegaţi au participat la acea şedinţă haotică, care a fost dominată de membri ai Alianţei Nordului. Această Loya Jirga a fost de fapt o bătaie de joc; şi, asemenea Conferinţei de la Bonn, a fost condusă din umbră de administraţia SUA, care dicta tot ce se petrecea la Kabul.

După cum era de aşteptat, participanţii la Jirga l-au ales pe Karzai preşedinte al Statului Afghan Islamic de Tranziţie (The Transitional Islamic State of Afghanistan – TISA). Se ştia că pe el îl doreau americanii în acea funcţie şi, încă de la început, autoritatea sa politică a depins de sprijinul SUA. Până şi serviciul de securitate al lui Karzai era alcătuit din soldaţi americani înarmaţi până-n dinţi.

Jirga a fost convocată pentru a legitima prezenţa Statelor Unite în Afghanistan şi guvernul lui Hamid Karzai. Lorzii războiului trebuia şi ei mulţumiţi, astfel că, împotriva voinţei poporului şi la comanda SUA, această Jirga l-a declarat pe defunctul lord al războiului Ahmad Shah Massoud „erou naţional” şi, pentru a-i împăca pe monarhiştii paştuni, fostul rege, Zahir Shah, care era trecut de nouăzeci de ani, a fost adus din Italia, unde se afla în exil, şi declarat „părinte al naţiunii”.

Încă o dată, lorzii războiului au pornit să îşi restabilească fiefurile, deseori în ciuda faptului că populaţia îi ura. Ismail Khan s-a întors la Herat cu miliţia lui şi a devenit guvernator. În calitate de şef peste zona de nord-vest a Afghanistanului, Khan şi-a instalat o parte din oameni în poziţii-cheie; aceştia păstrau, la rândul lor, o legătură strânsă cu regimul iranian, care voia să joace un rol în noul guvern afghan sprijinit de SUA. Mai multe grupări de fundamental işti s-au luptat pentru putere în provincia Farah după plecarea talibanilor. Primul guvernator instalat acolo, Abdul Hai Nemati, era un aliat al lui Khan şi coleg cu acesta în partidul Jamiat-e-Islami condus de Burhanuddin Rabbani.

Deşi conaţionalii mei se bucuraseră de căderea regimului opresiv, medieval al talibanilor, aceste ultime

evoluţii i-au dezamăgit foarte tare. Guvernul central nu avea aproape niciun control asupra provinciei. Lorzi ai războiului corupţi jefuiau Farahul şi domnia talibanilor fusese înlocuită de un regim al fricii şi anarhiei.

Încă de la început, autorităţile locale din Farah nu au fost prea încântate de proiectele pe care OPAWC încerca să le pună în practică. Nevoile primordiale ale locuitorilor din Farah erau neglijate de mulţi ani şi se simţea lipsa acută a serviciilor medicale. Când am anunţat că urma să deschidem o clinică gratuită în oraş, s-au înfuriat. S-au opus pentru că eu, directoarea clinicii, eram femeie şi vorbisem împotriva lorzilor războiului. Se temeau de asemenea că această clinică ar putea fi folosită ca centru de propagandă.

În 2002, m-am întâlnit cu reprezentantul guvernatorului ca să discutăm despre deschiderea clinicii şi înregistrarea ei la Ministerul Sănătăţii, l-am explicat că ce făceam noi nu era o crimă şi că nu doream decât să-i ajutăm pe localnici. Am început să-i explic în detaliu de ce era necesar un astfel de program, vorbindu-i despre lipsa serviciilor medicale, când m-a întrerupt cu bruscheţe.

— Nu-mi mai irosi timpul! a spus. Nu mai vorbi. Deschide-ţi clinica, dar noi nu-ţi vom garanta securitatea.

După ce m-a întrerupt, nici măcar nu mi-am luat la revedere. Am ieşit pur şi simplu din birou, frustrată şi dezamăgită. Era clar o avertizare voalată, o ameninţare – cât timp astfel de oameni înguşti la minte vor fi lăsaţi să conducă ţara, întreg Afghanistanul va rămâne privat de drepturi şi de securitate.

În ziua în care am deschis clinica Hamoon, în 2003, a fost mare sărbătoare. La ceremonie au luat parte vârstnici din satele învecinate, s-au ţinut discursuri şi s-au adus mesaje de susţinere din diferite părţi ale provinciei Farah. Oameni obişnuiţi au trecut pe acolo ca să ne asigure de sprijinul lor, să ne sugereze proiecte de viitor şi să condamne atitudinea negativă a guvernatorului. Când am spus într-un grup restrâns de persoane despre

ameninţarea pe care o primisem, cum că „nu mi se va garanta” securitatea, răspunsul oamenilor a fost încurajator.

— Oamenii îţi vor garanta securitatea, au spus.

Erau vremuri optimiste.

În primele zile s-a adunat o grămadă de oameni în clinică şi în faţa clădirii, dar nu toţi veniseră ca să sărbătorească. Era, la urma urmei, o clinică ce dădea îngrijiri medicale şi medicamente gratuite într-o regiune foarte săracă a ţării. De altfel, situaţia era foarte complicată. Aveam pacienţi care veneau de departe, călare pe măgari sau pe jos. Erau atât de mulţi cei care aveau nevoie disperată de îngrijiri medicale, încât dormeau peste noapte în curtea clinicii, aşteptând să le vină rândul la consultaţie. Nu aveam decât trei doctori şi şase asistente, deşi aveam de-a face cu toate tipurile de boli şi leziuni. Cazurile grave şi urgente trebuiau trimise la Herat sau la Kabul, unde existau spitale mai bine echipate. Ne durea sufletul să vedem atâţia oameni în suferinţă şi să ştim că pur şi simplu nu-i puteam ajuta pe toţi: o realitate frustrantă, care mi-a temperat entuziasmul de la deschiderea clinicii.

La început, oamenii erau surprinşi, chiar şocaţi, de cât de tânără eram. Şi pe mine mă îngrijora acest lucru. La urma urmei, voiam să câştig respectul pacienţilor şi al angajaţilor. Aveam doar douăzeci şi cinci de ani, dar arătam şi mai tânără, mai degrabă ca o copilă, aşa că îmi făceam griji că doctorii nu mă vor accepta ca directoare a clinicii. Îmi amintesc că se întâmpla să vină câte un funcţionar la clinică şi să mă întrebe:

— Unde e persoana responsabilă?

— Eu sunt persoana responsabilă, răspundeam de fiecare dată, iar el se uita la mine, nevenindu-i să creadă.

De obicei, directorul unei clinici e medic şi bărbat, nu o femeie tânără şi micuţă, care n-a terminat decât liceul. Unele persoane care ne vizitau clinica întrebau:

— Putem să ne întâlnim cu doctorul Joya, directorul?

Eram foarte serioasă în faţa lor, fără să schiţez măcar un zâmbet, dar după aceea colegii mă tachinau:

— Hei, Malalai, îmi spuneau. Eşti doctor fără să fi terminat medicina?

Datorită funcţiei de directoare a clinicii, am devenit destul de cunoscută în Farah. Oamenii aveau mare nevoie de serviciile noastre, aşa că am decis să cumpărăm o ambulanţă. Am reuşit să achiziţionăm o furgonetă şi am găsit pe cineva care să lucreze ca şofer. Acest bărbat sărman – şoferul nostru – era foarte muncitor, întotdeauna surmenat, epuizat de la atâta muncă. Infrastructura din zonă era atât de proastă, încât, pe lângă faptul că transporta bolnavii şi răniţii, era chemat să transporte şi trupurile neînsufleţite la înmormântări sau să-i ajute pe cei care altfel nu ar fi putut străbate lungile distanţe până la clinică. În provincia Farah, această ambulanţă e celebră. Nu dai doi bani pe aspectul ei, dar face o treabă importantă.

Cheltuielile cu combustibilul ambulanţei depăşeau modestul nostru buget. Guvernul nu ne ajuta deloc şi aveam foarte puţini donatori importanţi. *Nu ne lipsea* însă sprijinul localnicilor. Ne ajutau cum puteau şi cumva reuşeam să menţinem ambulanţa în stare de funcţionare. Câţiva mecanici s-au oferit chiar s-o repare pe gratis, ori de câte ori va fi nevoie. Spuneau că ne vor ajuta cu plăcere. „E maşina oamenilor”, ziceau ei.

Mai târziu, în cursul acelui an, un cutremur teribil a distrus oraşul istoric Bam din sud-estul Iranului. Se estimează că peste douăzeci de mii de oameni au murit în această tragedie, printre care mulţi refugiaţi afghani. Mulţi alţii au fost răniţi sau au rămas fără curent şi apă. Unii refugiaţi din Bam au ajuns până la Farah şi au venit la clinica Hamoon să ne ceară ajutorul. Într-o zi, un cuplu a adus cu el o poveste tragică. Un bărbat şi o femeie au venit la noi cu un singur copil: ne-au spus că ceilalţi şapte copii ai lor fuseseră ucişi de cutremur.

Datorită atenţiei internaţionale de care se bucura

Afghanistanul la acea vreme, OPAWC a reuşit să strângă mai multe fonduri. Pe lângă clinică, am înfiinţat şi un orfelinat. Afghanistanul este din păcate o ţară plină de orfani, după atâţia ani de războaie şi sărăcie. Oricât de greu ar fi de înţeles, unii părinţi preferau să-şi lase copiii la noi. Nu aveau de ales. Din cauza sărăciei, le era imposibil să aibă grijă de ei, aşa că apelau la ajutorul nostru. Ştiau că la orfelinat micuţii vor fi hrăniţi cum se cuvine, până când situaţia lor financiară se va îmbunătăţi. Era un orfelinat mixt, pentru copii cu vârste între şapte şi cincisprezece ani, unde puteam primi şi îngriji treizeci până la cincizeci de băieţi şi fete în acelaşi timp.

În acei ani, am locuit chiar lângă orfelinat. Aveam o simplă baracă cu o singură încăpere şi am hotărât să stau acolo şi nu la ai mei, ca să fiu mai aproape de locul de muncă. Aveam doar o saltea, fără curent electric. Noaptea citeam la lumina unei lămpi cu ulei.

Copiii de la orfelinat erau o mare bucurie pentru mine. De fiecare dată când îmi făceam apariţia, mă înconjurau şi îmi săreau în braţe, plini de voioşie. La început, mi-am făcut griji că n-o să mă descurc cu ei, fiindcă aveau atât de multă energie, dar, treptat, această parte a muncii mele a devenit tot mai plăcută.

Majoritatea copiilor provenea din familii extrem de sărace, în Afghanistan, există obiceiul să se mănânce cu mâna, dar noi voiam să-i învăţăm să folosească tacâmurile. Evident, mulţi fuseseră traumatizaţi de împrejurările oribile în care îşi pierduseră părinţii. Poveştile lor tragice mă întristau, dar în acelaşi timp mă motivau să fac ceva pentru ei, ca să le vindec rănile. Moartea nu e o necunoscută pentru copiii din Afghanistan, dar noi ne străduiam să le oferim o şansă la viaţă.

Şi încercam să ne şi distrăm. Mi-am amintit cât de important este să-i laşi pe copii să-şi trăiască copilăria, aşa că am încercat să creăm un spaţiu unde să nu se gândească tot timpul la suferinţele lor şi la problemele ţării. Îi încurajam să se joace şi să se distreze. Le plăceau

în special zilele de naştere, aşa că aveam grijă să organizăm de fiecare dată câte ceva pentru aceste ocazii speciale. Uneori îi adunam pe toţi şi spuneam glume, dar aveam şi discuţii serioase, în care îşi împărtăşeau problemele şi sentimentele. Aveau chiar şi ocazia să se critice reciproc şi să înveţe cum să rezolve conflictele. Exista bineînţeles şi o sală de clasă unde făceau ore. Aveam un profesor care le preda, dar uneori participam şi eu şi, la ocazii speciale, le dădeam bomboane de ciocolată elevilor care răspundeau corect.

Uneori le citeam poveştile lui Samad Behrangi şi le spuneam ce lecţii învăţasem din ele. E scriitorul iranian pe care îl adoram în copilărie şi care cred că a scris unele dintre cele mai frumoase poveşti pentru copii. Toate sunt educative şi îi încurajează pe cei mici să fie productivi şi să se gândească cum pot face din lume un loc mai bun. Dar sunt şi amuzante. Elevilor le plăceau mult poveştile lui şi aveau de fiecare dată o grămadă de întrebări.

Acei copii mi-au schimbat viaţa şi m-au mişcat profund. A fost prima oară când am lucrat cu atâţia copii, care erau asemenea unor flori. Chiar dacă eram obosită sau deprimată, ei mă înveseleau întotdeauna. Când vezi copii fericiţi şi plini de viaţă, devii şi tu fericit.

De multe ori, însă erau şi întâmplări triste. Era trist de fiecare dată când unul dintre copii trebuia să plece. Uneori, membri ai familiei sau rude veneau după ei, adeseori după ce creşteau şi ajungeau la vârsta de treisprezece, paisprezece ani. De multe ori ne temeam că rudele aveau de gând să le vândă sau să le mărite pe fete, dar, din punct de vedere legal, nu puteam face nimic dacă voiau să ia copilul înapoi.

O fată care a stat o vreme în orfelinatul nostru li s-a opus mai târziu părinţilor ei, când aceştia au încercat să obţină o recompensă cât mai mare de la bărbaţii care doreau s-o ia de nevastă. Le-a spus că e o fiinţă omenească şi nu un animal pe care-l vinzi celui care dă mai mult. Aceasta era lecţia pe care o învăţase la orfelinat şi care a

avut efect şi asupra familiei ei.

Cea mai dureroasă amintire de la orfelinat e legată de o fată pe nume Rahellah. Tatăl ei murise cu puţin timp înainte ca ea să se nască. Mama ei, care era foarte săracă, s-a îmbolnăvit după naştere şi a murit şi ea, aşa că Rahellah a rămas singură pe lume, l-a fost încredinţată unui unchi şi într-o zi acesta a hotărât că sosise timpul s-o mărite – cu fiul lui, care era dependent de droguri. Atunci Rahellah a fugit de acasă şi a ajuns la orfelinatul nostru din Farah. Avea şaisprezece ani şi era foarte supărată şi speriată, fiindcă nu voia să se mărite cu vărul ei. A plâns când ne-a explicat situaţia. Bineînţeles că am primit-o şi ne-am străduit să-i oferim o educaţie şi să avem grijă de ea.

Într-o zi, unchiul Rahellei a venit la orfelinat. Părea foarte amabil, ne-a vorbit foarte politicos şi ne-a întrebat dacă o lăsăm să meargă să-şi viziteze familia pentru câteva zile. Rahellah nu voia să plece de la orfelinat nici măcar o zi, dar noi i-am spus că va fi bine, că nu va lipsi mult. Am fost de acord cu vizita, fără să bănuim ce planuri avea de fapt bărbatul acela cu nepoata lui. Imediat ce Rahellah a ajuns la ei acasă, au chemat un mullah care a ţinut o scurtă ceremonie religioasă, pecetluind uniunea dintre veri. După aceea, tinerii căsătoriţi au fost trimişi să locuiască în Iran.

Am aflat mai târziu că Rahellah, disperată, se sinucisese dându-şi foc. Autoincendierea este un fenomen recent în Afghanistan. Este o metodă tragică şi tot mai răspândită prin care femeile şi fetele scapă de o viaţă mizerabilă. Rata sinuciderilor în rândul femeilor e foarte ridicată în ţara noastră, din cauza abuzurilor şi relelor tratamente la care sunt supuse. Încă am senzaţia că noi am ucis-o pe Rahellah, că am aruncat-o în braţele unui destin insuportabil pentru ea. Regret profund şi astăzi că nu am avut suficientă experienţă ca să detectăm minciunile din spatele vorbelor mieroase ale unchiului ei şi că am dat-o din nou pe mâna familiei.

Au existat şi alte momente dificile în primii mei ani de activism social. Odată, am mers să distribuim ajutoare (mâncare, faină, ulei pentru gătit) într-o regiune deşertică din Herat. Am fost prinşi într-o furtună de nisip îngrozitoare; parcă aveam plămânii plini cu nisip. Am fost bolnavă două zile. Orice înghiţeam, avea gust de nisip, dar am fost foarte fericită că ajunseserăm până acolo să ducem acele ajutoare. Îmi doresc ca toată lumea să fie conştientă cât de important este pentru cei sărmani până şi cel mai mic gest de ajutor. În primii ani, din păcate, nu am înregistrat nimic din ce făceam şi nu există niciun document fotografic sau video în care să apară acei oameni şi felul în care au fost ajutaţi. Curând aveam să ne dăm seama că ar fi trebuit să înregistrăm tot.

În 2003, la o lună după prima Loya Jirga, Naţiunile Unite au fost solicitate să supravegheze alegerile pentru o a doua Loya Jirga, care urma să aprobe o nouă constituţie şi să stabilească în ce direcţie ne vom îndrepta. Nouă delegaţi, şapte bărbaţi şi două femei, urmau să fie aleşi din districtul meu pentru a merge la Kabul şi a hotărî viitorul ţării.

Ştiam că aşa-numitul război pentru „eliberare" dus de SUA cauzase moartea multor civili nevinovaţi şi, ca majoritatea afghanilor, nu aveam încredere în străinii care ne ocupaseră ţara. Asemenea altor susţinători ai democraţiei, aveam senzaţia că Statele Unite repetau greşelile din trecut, bazându-se pe fundamentaliştii islamici. Încă o dată, Afghanistanul şi poporul său căzuseră victime ale jocului strategic făcut de SUA şi de aliaţii săi. Toţi ştiam că nişte alegeri cu adevărat democratice nu puteau să aibă loc sub ameninţarea armelor şi ştiam de asemenea că majoritatea delegaţilor erau lorzi ai războiului sau marionete ale americanilor. Cineva trebuia să se infiltreze în această adunare coruptă şi s-o demaşte în faţa întregii lumi.

Aveam doar douăzeci şi cinci de ani la vremea aceea, dar lucram deja de mulţi ani în mijlocul locuitorilor din

Farah, încă din adolescenţă. Mă cunoşteau, iar eu ajunsesem să le cunosc îndeaproape extrema suferinţă, în special pe cea a femeilor. Simţeam că poporul nostru trebuia să-şi facă auzită vocea. Acest lucru m-a motivat să mă implic în noul proces politic din Afghanistan. Eram hotărâtă să contribui la sfârşitul domniei lorzilor războiului şi fundamentaliştilor şi ştiam că marea majoritate a bărbaţilor şi femeilor afghani aveau acelaşi scop. Misiunea mea era să dezvălui din interior adevărata faţă a reuniunii. Fiindcă eram aşa de tânără, nu eram deloc sigură că voi fi aleasă, dar mi-am spus: *Să vedem ce se va întâmpla dacă voi candida*.

La momentul respectiv nu am realizat în ce fel această hotărâre avea să-mi schimbe viaţa pentru totdeauna.

Capitolul 5

„O altă Malalai, un alt Maiwand".

Peste o sută de femei se adunaseră într-o sală slab luminată din principala clădire a Naţiunilor Unite din Farah; stăteau în picioare în faţa mea, acoperite cu vălul negru sau *chador*, atât de des întâlnit în vestul Afghanistanului. Aceste femei, toate mai în vârstă decât mine, veniseră acolo ca reprezentante ale femeilor din satele şi oraşele întregii provincii. Multe mă cunoşteau ca pe tânăra directoare a clinicii. Şi eu le cunoşteam pe ele. Auzisem poveştile lor despre pierderi şi violenţă şi, în ciuda vârstei, le devenisem prietenă şi sfătuitoare. Femeile din Farah, asemenea femeilor din restul Afghanistanului, au dus pe umerii lor greutăţile vieţii opresive înainte, în timpul şi după încheierea epocii sălbatice a talibanilor, iar eu îmi doream cu disperare să îmi acorde încrederea lor şi să mă aleagă ca reprezentantă în Loya Jirga.

Bărbaţii şi femeile erau separaţi în timpul alegerilor delegaţilor, care aveau loc la Herat şi la Farah. Această segregare era făcută în parte pentru a-i împiedica pe bărbaţi să-şi intimideze soţiile sau să le influenţeze în alt fel deciziile. Mulţi bărbaţi din Afghanistan nu sunt din

păcate deloc de acord cu ideea participării femeilor la viaţa politică. Femeile urmau să-şi aleagă cele două reprezentante, iar bărbaţii, cei şase delegaţi. Al şaptelea delegat urma să fie numit de Hamid Karzai, şeful guvernului interimar. Aveam să aflăm mai târziu că acesta se folosise de influenţa lui pentru a umple Loya Jirga cu lorzi ai războiului a căror implicare, susţinea el, era esenţială pentru ca noul sistem să funcţioneze.

În afară de mine, mai erau şase candidate şi fiecăreia i se alocaseră trei minute pentru a vorbi în faţa adunării. Aveam deja o mare experienţă în a le vorbi unor grupuri mici de oameni despre încercările şi necazurile locuitorilor din Farah. Eram făcută pentru asta. Întotdeauna mi-a plăcut să călătoresc, să mă interesez de vieţile oamenilor şi să aflu ce-i preocupă. Am moştenit această trăsătură de caracter de la bunicul meu, care ţinea o farmacie, căruia îi plăcea la nebunie să se plimbe prin regiune pe măgăruşul lui şi pe care îl cunoştea toată lumea în provincia Farah. Dar de data aceasta era altceva: era primul meu discurs adevărat.

Mă aflam pe la mijlocul listei de candidate. Primele femei care au luat cuvântul au vorbit în termeni generali despre motivele pentru care aveau nevoie de voturile reprezentantelor şi despre cum intenţionau să le ajute pe femei dacă aveau să fie alese, dar nu au atins subiectul adevăratei tragedii a femeilor din Afghanistan şi al nevoii de a avea drepturi egale.

M-am ridicat în picioare, în spatele mesei aflate în mijlocul încăperii, întrebându-mă dacă discursul meu avea să fie la fel de sec pe cât de uscată mi-era gura. Dar mi-am amintit cât de oprimate suntem noi, femeile, în ţara mea, şi emoţiile au dispărut, fiind înlocuite de mânie.

Aveam multe de spus şi voiam să apuc să povestesc, în cele câteva minute, tot ce făcusem în viaţa mea, tot ce credeam că se putea face în viitor, tot ce-mi doream pentru femeile din Afghanistan. Am insistat asupra faptului că nu voi face niciodată compromisuri în faţa acelor criminali

care ne însângeraseră trecutul şi că voi lupta întotdeauna pentru democraţie şi drepturile omului.

Pe măsură ce vorbeam, ştiam că mesajul meu era înţeles, fiindcă, în timpul discursurilor celor care luaseră cuvântul înaintea mea, lumea discuta în sală, făcea gălăgie şi nu prea era atentă.

Dar, imediat ce am început să vorbesc eu, s-a făcut linişte şi m-au ascultat toate. Au şi aplaudat de câteva ori, aşa că am fost sigură că le câştigasem votul.

Nu prea îmi amintesc ce am spus, dar mi-a rămas foarte vie în minte tăcerea femeilor după ce am terminat de vorbit. Iar în acea tăcere, eu am auzit speranţa şi înţelegerea. Nu erau femei educate, majoritatea erau de fapt analfabete, dar mi-au înţeles mesajul, fiindcă vorbisem despre realităţi pe care le cunoşteau şi despre greutăţi cu care se confruntau. M-am simţit recunoscătoare şi flatată de atenţia lor, dar, şi mai important, am simţit o legătură cu ele şi profunda responsabilitate de a lua asupra mea speranţele şi visele lor.

După ce au vorbit toate candidatele, s-a votat, apoi voturile au fost numărate şi observatorii ONU s-au întors în sală ca să anunţe rezultatele. Când m-au anunţat câştigătoare, lumea a aplaudat. Din cele circa o sută de voturi ale delegatelor, obţinusem patruzeci şi cinci, iar prietena mea Nafas se situase pe locul al doilea, cu douăzeci şi cinci de voturi. Femeile fundamentaliste care candidaseră împotriva noastră sse situaseră cu mult în urmă. Nu am fost surprinsă, fiindcă în timpul votului văzusem că în cutia mea se adunau cele mai multe buletine, în timp ce alte cutii rămâneau aproape goale.

Când am auzit rezultatele, am ştiut că mie şi lui Nafas ni se încredinţase o răspundere uriaşă şi mi-am spus: *Acum trebuie să fac în aşa fel încât să mă ridic la înălţimea încrederii acordate de aceste femei*. Am luat alegerile acelea foarte în serios şi m-am gândit mult la ele în zilele care au urmat. Mă întrebam: *Ce trebuie să fac ca să le răsplătesc încrederea*?

Organizatorii alegerilor au venit apoi la mine să mă felicite. Şeful misiunii Naţiunilor Unite în Farah, un bărbat de vârstă mijlocie din Africa, m-a sărutat pe frunte şi mi-a spus că rostisem adevărul şi că celelalte candidate se temuseră să spună lucrurilor pe nume. El şi colegii lui erau încântaţi că fusese aleasă o persoană atât de tânără. Toată lumea era emoţionată. O femeie afghană a cules un buchet de flori din tufişurile din jurul clădirii ONU şi mi l-a oferit. Alta a ieşit din incintă, a cumpărat o pungă de caramele şi, conform tradiţiei din Afghanistan, le-a aruncat înspre mine. Unele aveau lacrimi în ochi, altele se rugau pentru mine: „Să-ţi dea Domnul succes, îţi doresc să ai succes…"

Câţiva membri ai comitetului ONU de organizare a alegerilor m-au luat deoparte şi mi-au spus: „Eşti tânără şi, spre binele tău, n-ar trebui să vorbeşti aşa la Loya Jirga din Kabul". Majoritatea păreau sincer îngrijoraţi. Nu sunt sigură, dar e posibil ca unii dintre ei să fi vrut să mă sperie, ca să tac.

Mama a plâns când a aflat ce se întâmplase după vot. Îşi făcea deja griji în legătură cu decizia mea de a mă implica în politică la acest nivel, iar avertizările observatorilor ONU n-au făcut decât să-i sporească neliniştea. Mama a fost crescută într-o familie conservatoare şi felul meu deschis de a vorbi o îngrijorase mereu. Ca orice fiică, nu voiam s-o supăr, aşa că i-am luat faţa în mâini şi i-am şters lacrimile. I-am spus că voi avea grijă şi am asigurat-o că nu voi păţi nimic. Îmi doream să se bucure pentru mine şi să se gândească la faptul că atâţia oameni credeau în spusele fiicei sale.

Viaţa familiei mele a început să se schimbe din momentul în care am fost aleasă să particip la Loya Jirga. Am hotărât ca mama, care călătorise foarte rar singură, să mă însoţească la Kabul. Câteva zile mai târziu, tata, împreună cu restul prietenilor şi al familiei, ne-a condus la autobuz. Delegaţii erau nevoiţi să-şi găsească un mijloc de transport până la Herat, de unde urmau să ia avionul spre Kabul. Am luat autobuzul împreună cu mama, cu Nafas şi

cu soţul ei. Călătoria a durat şase ore, pe un drum plin de hârtoape, care în plus era periculos pentru femei. Guvernatorul provinciei Herat, lordul războiului Ismail Khan, înfiinţase propria versiune a patrulelor talibane „Viciu şi Virtute”, pentru a-şi pune în aplicare fundamentalismul primitiv. Asemenea talibanilor, oamenii lui Khan băteau provincia în lung şi-n lat, hărţuindu-i pe bărbaţii care purtau haine occidentale, distrugând şi incendiind casete video şi audio în pieţe şi terorizând femeile. Mergeau până-ntr-acolo încât le luau cu forţa din mijlocul străzii, dacă erau însoţite de un bărbat care nu le era rudă apropiată, pentru a le supune unor examinări medicale umilitoare, ca să se asigure că erau „virtuoase”.

Având în vedere toate aceste lucruri, am fost nevoite să ne acoperim cu burqa până la Herat. Din cauza plasei din dreptul ochilor, e foarte greu să vezi în jurul tău, dar, întorcându-mi capul spre fereastră, zăream uneori de-a lungul drumului distrugerile provocate de război.

Când am ajuns la aeroportul din Herat, reprezentanţii organizaţiei care se ocupase de alegeri ne-au primit cu căldură, dar aproape imediat au întrebat:

— Care dintre voi e Malalai Joya?

— Eu sunt, am răspuns. De ce vreţi să ştiţi?

— Am auzit multe despre tine la Farah, a spus un oficial ONU din Herat. Ai ţinut un discurs bun, felicitări pentru curaj!

După care şi-a coborât glasul:

— Dar te rog să ai grijă la Kabul.

Mama era alături de mine când o altă angajată a ONU, care răspundea de delegaţi, a venit la mine şi mi-a spus foarte direct că n-ar trebui să repet discursul la Kabul, fiindcă acolo nu mă va susţine nimeni.

— Eşti foarte tânără, mi-a zis. E periculos pentru tine.

Dar, înainte să apuc să-i răspund, mama a intervenit în discuţie şi i-a spus:

— De ce nu ar susţine-o nimeni? Eu voi fi acolo ca s-o

susţin şi sunt sigură că mulţi alţii vor fi de partea ei.

Am fost atât de mândră de mama pentru că-mi luase partea. Progresaserăm mult amândouă.

Am sărutat-o de rămas-bun şi m-am urcat în avion alături de Nafas.

Toate televiziunile, inclusiv CNN-ul şi BBC-ul, erau prezente la Kabul pentru a urmări cum sute de delegaţi aleşi din toate provinciile dezbăteau viitorul Afghanistanului. Erau cinci sute doi delegaţi în total, dintre care o sută paisprezece erau femei. O întreagă secţiune a capitalei fusese rezervată pentru festivităţi şi o mare parte din campusul celei mai importante universităţi fusese transformat în „Oraşul Loya Jirga”, camerele studenţilor fiind acum ocupate de delegaţi. Am fost cazată în cameră cu Nafas. În mod normal, patru delegaţi dormeau în aceeaşi cameră, dar mi s-a spus că tuturor în afară de Nafas le fusese frică să stea cu mine!

Germania furnizase un cort uriaş, asemenea celor de la Oktoberfest, care era folosit pe post de sală plenară. În aula Universităţii Politehnice aveau loc dezbaterile pentru o nouă constituţie a ţării.

Forţele de securitate erau prezente în număr mare, formate atât din poliţişti afghani, cât şi din membri ai forţelor armate străine care făceau parte din misiunea ISAF A ONU, începută după invazia SUA din 2001. Traficul din Kabul era oprit sau deviat pentru ceremoniile şi festivităţile legate de Loya Jirga. Se folosiseră toate semnele de circulaţie din oraş pentru acest spectacol grandios al democraţiei şi al unui „nou Afghanistan”.

În curând, însă, avea să devină clar că mare parte din *vechiul* Afghanistan nu dispăruse.

Majoritatea celor nouă delegaţi din provincia Farah, pe care o reprezentam şi eu, nu erau susţinători ai lorzilor războiului, dar nu acelaşi lucru se putea spune despre reprezentanţii multor altor provincii, în special ale celor din nordul Afghanistanului, aflate sub controlul deplin al acestora. Mulţi dintre aceşti lorzi ai războiului se făcuseră

în realitate vinovaţi de unele dintre cele mai grave încălcări ale drepturilor omului din istoria ţării.

Am fost şocată şi îngrozită să văd lorzi ai războiului şi alţi criminali de război bine-cunoscuţi aşezaţi în primul rând la această adunare importantă. Auzisem toată viaţa despre crimele teribile pe care le comiseseră, iar pe unele le văzusem cu ochii mei. În taberele de refugiaţi unde am crescut, auzeam la tot pasul poveşti despre cruzimea lor, iar în provincia mea natală Farah orfelinatul pe care îl conduceam era plin de copii care îşi pierduseră părinţii din cauza acestor bărbaţi şi a aliaţilor lor.

Hamid Karzai a avut dreptul să aleagă cincizeci şi doi de delegaţi. Unul dintre cei numiţi de el la Loya Jirga era preşedintele adunării, Sibghatullah Mojaddedi. Mulţi dintre cei mai cunoscuţi lorzi ai războiului fuseseră aleşi de Karzai, în timp ce alţii se aflau acolo fiindcă îi manipulaseră pe cei care îi votaseră şi îi intimidaseră pe contracandidaţi.

Şi, la fel de şocant pentru mine, nimeni nu vorbea despre asta în discursurile rostite în primele zile ale adunării. În mare parte, delegaţii nu făceau altceva decât să se felicite reciproc. Nimeni nu voia să vorbească despre lucrul cel mai evident: că adunarea era plină de oameni care, în ultimele decenii, distruseseră Afghanistanul, purtaseră un război civil şi uciseseră zeci de mii de civili în lupta lor pentru putere. În faţa camerelor de filmat occidentale, aceşti lorzi ai războiului se erijau acum în apărători ai democraţiei, dar noi, afghanii, ştiam că erau nişte criminali. Mă temusem că adunarea avea să fie doar un spectacol „democratic” de ochii puterilor occidentale, dar ce vedeam depăşea cele mai sumbre presimţiri ale mele. Era dureros să văd cum duşmani ai poporului luau decizii în privinţa noii Constituţii.

Era prezent Abdul Rasul Sayyaf, cu barba lui albă şi lungă şi mentalitatea fascistă. Sayyaf e un fundamentalist cu un trecut sângeros. El a fost cel care l-a invitat prima oară pe teroristul Osama ben Laden în Afghanistan, în anii

’80. De asemenea, el l-a antrenat şi l-a sfătuit pe Khalid Sheikh Mohammed, despre care Statele Unite susţin că ar fi pus la cale atacurile din 11 septembrie de la World Trade Center. Iar în Afghanistan, oamenii de rând îl cunosc prea bine, fiindcă forţele lui armate au jefuit şi au masacrat mii de civili în Kabul, la începutul anilor ’90. Conform unui raport al ONU privind masacrul din vestul Kabulului, comis în februarie 1993, Sayyaf le-ar fi spus oamenilor săi: „Nu lăsaţi pe nimeni în viaţă. Ucideţi-i pe toţi!” Şi iată-l aici, pe el, un bărbat care ar trebui anchetat pentru crime de război, la această adunare aşa-zis democratică. Human Rights Watch relatează că oamenii lui s-au folosit de intimidări şi de mită, care ajungea până la cinci sute de dolari pentru un vot, ca Sayyaf să fie ales în Jirga.

Tot în primul rând stătea şi Burhanuddin Rabbani, care îi urmase lui Mojaddedi la conducerea zbuciumatului regim al mujahedinilor aflat la originea războiului civil de la începutul anilor ’90. Rabbani, mullah şi lider al fundamentaliştilor din Jamiat-e-Islami, era cel care instituise un set de reguli pentru femei, la fel de rele ca cele ale talibanilor, iar ca lider politic se aliase cu Massoud şi cu miliţia acestuia, care masacrase cu bună ştiinţă mii de civili în Kabul.

Abdul Rashid Dostum se afla şi el acolo, numit tot de Karzai. Faimosul lord uzbec al războiului, originar din nordul Afghanistanului, sărea în ochi în marea de turbane şi bărbi cu părul lui scurt şi cu mustaţa stufoasă. Poreclit „luptătorul” din cauza fizicului robust şi a agresivităţii, era legendar pentru cruzimea de pe câmpul de luptă şi pentru plăcerea cu care îşi teroriza adversarii.

Mulţi dintre aceşti lorzi ai războiului erau figuri-cheie ale Alianţei Nordului, care încheiaseră un parteneriat cu Statele Unite pentru a-i izgoni pe talibani. Cel mai important dintre ei era Mohammad Qasim Fahim, care a moştenit conducerea generală a Alianţei Nordului după asasinarea lui Ahmad Shah Massoud. Fahim se aflase la comanda trupelor care intraseră primele în Kabul după

fuga talibanilor. Printre alţi lideri ai Alianţei Nordului care se aflau în sală se numărau Younis Qanooni, care avea să devină preşedintele Parlamentului, şi Abdullah Abdullah, care a devenit primul ministru de Externe al regimului Karzai. La adunare au mai fost prezenţi şi Karim Khalili, viitor vicepreşedinte, şi Mohammad Mohaqiq; ca lideri ai Partidului proiranian Wahdat, ambii ar trebui traşi la răspundere pentru încălcări grave ale drepturilor omului. Alături de Mohaqiq stătea generalul Mohammed Daud, un lord al războiului care avea să fie numit ulterior de către Ministerul de Interne la conducerea „brigăzii antidrog”, deşi el şi membri ai familiei sale au avut legături cu traficul de narcotice.

Siddiq Chakari, alt lord al războiului, se afla şi el în sală. Chakari fusese ministru al Informaţiilor în perioada războiului civil, devenind cunoscut pentru felul în care justificase distrugerea Kabulului: afirmase că oraşul devenise „neislamic” cât timp fusese condus de marionetele sovieticilor şi că, din această cauză, trebuia ras de pe faţa pământului şi reconstruit ca oraş islamic. Peste câţiva ani, aveam să îl înfrunt la o emisiune televizată; când am spus că ar trebui condamnat pentru crime de război, a invocat un fost preşedinte american care îi susţinuse pe mujahedini:

— În loc să ne acorzi medalii de onoare, ca Ronald Reagan, tu vrei să ne bagi la închisoare!

Uitându-mă prin mulţime, am zărit şi barba argintie şi ochii negri ai lui Ismail Khan. Cred că şi el ar trebui să fie cercetat pentru acţiunile sale din timpul războiului civil, însă în loc de asta i se oferise un vot pentru a decide noua noastră Constituţie.

Printre delegaţi se aflau şi tehnocraţi şi monarhişti, chiar şi unele foste marionete ale sovieticilor; mulţi dintre ei se întorseseră pentru prima oară în ţară după câteva decenii în care trăiseră în exil. Cu toate acestea, se pretindeau experţi în problemele Afghanistanului, tăcând în acelaşi timp cu laşitate în privinţa acţiunilor lorzilor

războiului. Indiferenţa lor era aproape la fel de dureroasă pentru mine ca prezenţa criminalilor de război.

Unii delegaţi erau îmbrăcaţi ca nişte oameni de afaceri occidentali; alţii purtau costume tradiţionale. Dar, la fel cum nu poţi judeca o carte după copertă, nu puteai să-ţi dai seama cine era fundamentalist şi cine democrat după hainele pe care le purtau.

Dostum alesese un costum cu cravată pentru întrunire, în timp ce Sayyaf purta turban şi tunică. Mulţi extremişti şi criminali îşi răseseră bărbile ca să-şi ascundă identitatea, probabil în speranţa că oamenii le vor uita crimele din trecut. Un proverb din Afghanistan spune: *E acelaşi măgar, dar cu altă şa*.

Vocile nenumăratelor văduve care îmi vorbiseră despre suferinţele lor îmi răsunau în urechi pe când mă uitam prin sală. Fusese îngrozitor să aud despre aceşti bărbaţi şi crimele lor, dar să-i văd în came şi oase, conducând Loya Jirga, şi să le ascult discursurile erau o tortură pentru mine. Trebuia să iau cuvântul.

Câteva zile am încercat cu disperare toate tertipurile care mi-au venit în minte pentru a obţine o şansă să vorbesc în faţa adunării, dar eram cea mai tânără delegată, iar pentru că eram femeie, vârstnicii care conduceau discuţiile mă băgau şi mai greu în seamă. Preferinţele preşedintelui adunării, Sibghatullah Mojaddedi, erau evidente, pe măsură ce un şir nesfârşit de fundamentalişti şi lorzi ai războiului s-a perindat la microfon. Le dădea cuvântul doar prietenilor şi aliaţilor lui.

Frustrată după patru zile în care aşteptasem ca cineva să vorbească despre adevărata schimbare democratică, am pus la cale un plan ca să-mi fac auzită vocea. Deşi în traducere literală Loya Jirga înseamnă „sfatul bătrânilor", m-am gândit că aş putea transforma handicapul vârstei în avantaj.

La 17 decembrie 2003, l-am abordat pe preşedintele Mojaddedi pe podiumul din faţa adunării. Purta turban, avea barba albă şi chipul sever. Mojaddedi fusese primul

preşedinte al Republicii Islamice Afghanistan, înfiinţate după retragerea sovieticilor, dar acum, că îmbătrânise, nu mai era preşedinte decât cu numele. Ştiam că şi el, şi alţii aflaseră despre discursul îndrăzneţ al tinerei delegate din provincia Farah, dar auzul şi vederea îi slăbiseră, aşa că am încercat să-l păcălesc. Întorcându-mi obrazul şi folosindu-mă de hijab ca să-mi ascund faţa, i-am spus că veneam din provincia Bamyan şi că, în calitate de reprezentantă a tinerei generaţii, ar trebui să mi se dea ocazia să vorbesc. Mulţi alţi delegaţi se înghesuiau în jurul lui, încercând să-i atragă atenţia, dar în cele din urmă a fost de acord, oarecum împotriva voinţei sale, să-mi acorde cuvântul, anunţând adunarea că „tinerii insistă că n-au avut suficiente ocazii să vorbească”.

Era ocazia mult aşteptată. Cortul principal era plin ochi cu sute de delegaţi, observatori internaţionali, mass-media locale şi străine. Nu chiar *întreaga* lume urmărea evenimentele, ci aproape întreaga lume şi fiecare moment al adunării era transmis în direct de Televiziunea Afghană şi de Radio Kabul.

Din păcate, alţi delegaţi erau şi ei dornici să profite de această ocazie rară ca să ia cuvântul. Un tânăr uzbec din nord se afla în faţa mea. Disperată să nu pierd şansa, l-am întrebat pe acest tânăr serios:

— Te rog, frăţioare, mă poţi lăsa să vorbesc prima?

Am fost extrem de politicoasă.

Mi-a spus că-l cheamă Nuriddin (nu e numele lui adevărat) şi m-a întrebat care e numele meu şi ce doream atât de mult să spun.

Am răspuns:

— Mă cheamă Joya. E secret ce am de gând să spun, dar o să-ţi placă.

Nuriddin a părut curios. A vrut să ştie ce părere aveam despre Loya Jirga şi, la fel ca mine, a spus că era dezgustat de prezenţa atâtor lorzi ai războiului. A sugerat chiar să organizăm o demonstraţie de protest.

— Nu, frăţioare, l-am contrazis. Mai întâi trebuie să

încercăm pe toate căile să ne folosim de această tribună ca să-i demascăm. Dacă nu ne vor lăsa, atunci te voi ajuta să organizezi demonstraţia.

Nuriddin m-a lăsat să trec în faţa lui la rând şi preşedintele mi-a spus că aveam doar trei minute la dispoziţie. Atmosfera era foarte diferită de cea de la primul discurs din Farah. Aici, la Kabul, era un public numeros şi pestriţ, iar atmosfera era tensionată. Inima îmi bătea cu putere. Pe când mă străduiam să mă adun şi să-mi amintesc elementele-cheie pe care doream să le punctez, hijabul negru a început să-mi alunece pe spate şi a trebuit să-l aranjez. Fiindcă n-am decât un metru şi cincizeci de centimetri, un oficial mi-a coborât microfonul ca să ajung la el. Am vorbit cât de repede am putut, din suflet.

Numele meu e Malalai Joya şi vin din provincia Farah. *Cu permisiunea stimaţilor participanţi şi în numele Domnului şi al martirilor căzuţi în lupta pentru libertate, aş vrea să vă vorbesc câteva minute*.

Vreau să îi critic pe toţi compatrioţii mei pentru că au permis ca legitimitatea şi legalitatea acestei Loya Jirga să fie puse la îndoială din cauza prezenţei aici a unor oameni criminali care ne-au adus ţara în situaţia actuală. *De ce le permiteţi unor criminali să se afle aici*? *Ei sunt vinovaţi de această situaţie*!

Nuriddin zâmbea şi am ştiut că îi place ce aude. Pe înregistrarea video se vede cum ceilalţi delegaţi tineri din spatele meu se luminează la faţă şi zâmbesc, pe măsură ce impactul vorbelor mele le devine tot mai clar. Mulţi participanţi au început să aplaude, dar majoritatea lorzilor războiului, care erau aşezaţi chiar în faţa mea, au rămas tăcuţi, încruntându-se, cu nişte figuri dure ca piatra.

Preşedintele fiecărui comitet a fost deja ales. *De ce nu-i duceţi pe toţi aceşti criminali în faţa comitetelor, ca să vedem ce planuri au pentru această naţiune*? *Ei au făcut din ţara noastră centrul războaielor naţionale şi internaţionale*! *Ei sunt elementele misogine din societatea noastră, care ne-au adus ţara în starea aceasta şi care*

intenţionează să facă din nou acelaşi lucru. *Cred că e o greşeală să îi testezi pe cei care au fost deja puşi la încercare*.

În acel moment, Nuriddin şi-a scăpat notiţele. Râdea şi aplauda şi l-au urmat şi alţii. Dar se auzeau şi voci mânioase. Unii lorzi ai războiului se ridicaseră între timp în picioare, ţipând şi arătând cu pumnii înspre mine.

Ar trebui condamnaţi de tribunalele naţionale şi internaţionale! *Chiar dacă aceşti criminali vor fi iertaţi vreodată de poporul nostru, poporul afghan desculţ, istoria nu-i va uita niciodată*. *Numele lor vor rămâne în istoria ţării noastre*…

Brusc, nu mi-am mai auzit vocea în boxe. Vorbisem doar nouăzeci de secunde, când preşedintele mi-a tăiat microfonul.

— Ajunge. Mulţumesc, a spus Mojaddedi. Ai cerut trei minute, care s-au încheiat. Surioară, am spus încă de la început că discursurile trebuie să fie respectuoase şi de bună-credinţă. Nimeni nu trebuie insultat, iar dacă ai ceva împotrivă, poţi înainta plângeri scrise secretarilor Jirga şi le vom analiza.

Am continuat să vorbesc, dar mi-am dat rapid seama că se îngroşa gluma. În sală era agitaţie mare. Bărbaţii, furioşi, făceau gesturi ameninţătoare spre mine. Chakari a fost primul care a vorbit împotriva mea, strigând „Jos comunismul!”, ca să-i provoace şi pe alţii. Până şi una dintre delegate m-a ameninţat, arătându-mă cu degetul şi ţipând:

— Daţi-i jos pantalonii desfrânatei ăsteia şi legaţi-i în jurul capului!

La început, preşedintele Mojaddedi nu a părut să înţeleagă prea bine ce se întâmplase. Microfoanele erau deschise şi înregistrau, aşa că l-am auzit zicând:

— Pur şi simplu n-am înţeles şi ce spunea.

Cineva de lângă el a mormăit printre dinţi:

— A dat o lovitură puternică reputaţiei jihadiştilor, spunând că sunt nişte trădători…

Mojaddedi s-a înfuriat.

— Surioară, uite ce ai făcut! a urlat el. Ai supărat pe toată lumea de-aici! Crezi că e bine să spui asemenea lucruri şi să-i jigneşti şi să-i dezamăgeşti pe toţi? Ai făcut o greşeală!

Dar Mojaddedi se înşela. Nu-i supărasem pe *toţi* delegaţii şi mulţi dintre ei s-au strâns în jurul meu. În mijlocul haosului, o văduvă pe nume Ayeesha m-a tras spre ea şi m-a apărat cu trupul ei. S-a pus între mine şi cei care mă atacau, strigând:

— E fiica mea, nu puneţi mâna pe ea!

Când un bărbat a încercat să mă lovească, Ayeesha a ţipat:

— E împotriva islamului să pui mâna pe o femeie!

Ayeesha ştia prea bine de ce gesturi destrăbălate erau în stare bărbaţii aceia furioşi. Ar fi putut să mă sfâşie. Am aflat mai târziu că fratele ei fusese ucis de lorzii războiului. Încerca cu disperare să mă ferească de aceeaşi soartă.

Între timp, Sayyaf, unul dintre cei mai cunoscuţi lorzi ai războiului de pe vremea războiului civil, şi-a făcut loc până în faţă şi s-a lansat într-o tiradă virulentă împotriva mea, susţinând că:

— Să-i numeşti pe eroii care ne-au eliberat ţara *criminali*. asta e o crimă!

A ţinut-o tot aşa minute bune, asmuţind mulţimea împotriva mea.

Mojaddedi a aşteptat ca Sayyaf să termine, după care m-a dat afară de la adunare.

— Surioara noastră a depăşit limita curtoaziei, a spus el. Îi sugerez plenului să o expulzeze de la întâlnire şi să nu-i permită să participe la discuţii.

Şi-a fluturat mâna prin aer, de parcă ar fi alungat o muscă.

— Afară! Gardieni, scoateţi-o afară!

Câteva femei din adunare s-au repezit la el, implorându-l să mă ierte.

— Rămâneţi la locurile voastre, vă rog, a spus el. Nu! Nu va fi iertată…

În timp ce Ayeesha şi alţi delegaţi care mă susţineau făceau cerc în jurul meu, un lord al războiului aflat în tribună a strigat că ar trebui să îmi cer scuze. Mojaddedi a fost de acord şi mi-a solicitat să îmi cer scuze în faţa adunării. Eram prea surescitată ca să mă tem. M-am oferit să revin la microfon, plănuind să-mi continui discursul, nu să-mi cer scuze. Intuind ce aveam de gând să fac, prietenii mei m-au oprit şi m-au obligat să mă aşez. Ayeesha m-a implorat să nu mă ridic, fiindcăîşi dăduse seama că viaţa mea era cu adevărat în pericol.

Când a înţeles că nu aveam de gând să retractez ce spusesem, Mojaddedi s-a înfuriat şi mai tare.

— O, tot nu vrei să-ţi ceri scuze? a spus. Dumnezeule, nici măcar nu-şi cere scuze!

Apoi, când m-a făcut „comunistă” şi „infidelă”, mi-am dat seama că era timpul să plec.

Susţinătorii mei şi un grup de organizatori din partea Naţiunilor Unite s-au strâns în jurul meu, protejându-mă cu braţele pe când mă escortau afară din cort. Am înaintat încet prin mulţimea care încă striga insulte şi ameninţări la adresa mea. Într-un final, am ajuns afară şi am urcat într-un vehicul ONU, care m-a luat repede de acolo.

Din acel moment n-am mai fost niciodată în siguranţă. Atunci nu mă gândeam la asta, ci eram mai degrabă mulţumită că reuşisem să dau în vileag adevărata natură a adunării. Începeam de asemenea să îmi dau seama ce arme puternice sunt cuvintele şi realizam că trebuie să continui să spun adevărul în numele poporului afghan care a fost redus la tăcere atâta timp. Unul dintre motivele pentru care discursul meu declanşase o reacţie atât de virulentă era faptul că eram femeie, şi una tânără, pe deasupra. În ochii fundamentaliştilor, femeia este doar pe jumătate o fiinţă umană, fiind menită să le satisfacă bărbaţilor toate dorinţele şi poftele, să facă copii şi să trudească acasă. Nu le venea să creadă că o tânără le

smulsele măştile în văzul întregului popor afghan.

După ce am scăpat din acel haos, am fost dusă de oficiali ai Organizaţiei Naţiunilor Unite la o casă conspirativă dintr-un cartier securizat şi scump din Kabul. Eram tristă că mă despărţeam de colegi, dar devenise prea periculos pentru mine să mai stau în camera de cămin pe care o împărţeam cu Nafas, prietena mea, cealaltă delegată din Farah.

Bineînţeles, în acea noapte mai multe persoane pe care le înfuriase discursul meu au venit să mă caute în campusul universitar în care stătusem până atunci. Aveau beţe, cu care voiau să mă bată. Zbierând insulte, au dat buzna peste prietena mea Nafas.

— Unde e prostituata aia? au întrebat. Când o s-o găsim, o s-o violăm şi o s-o ucidem!

— Joya nu e aici, a răspuns Nafas, sfidătoare. N-aveţi decât să-mi faceţi mie ce aveaţi de gând să-i faceţi ei.

N-au crezut-o şi au întors camera cu susul în jos, căutându-mă pe sub paturi şi în baie. În cele din urmă, s-au retras. Devenise evident că nici măcar Loya Jirga nu era imună la violenţa care domnea în Afghanistan. Viaţa mea era pusă în pericol de alţi delegaţi şi de aliaţii lor, iar Nafas îşi riscase propria viaţă ca să-mi apere onoarea şi demnitatea. Mi-e ca o soră.

În urma acestui incident, echipa Naţiunilor Unite a adus-o să locuiască cu mine în casa, sau mai degrabă în casele conspirative, fiindcă ne-am tot mutat. Oficialii au încercat să pună soldaţi americani la uşa noastră, dar eu am respins ideea. Le-am spus că paznicii ar trebui să fie afghani. Soldaţii afghani pe care i-au adus au fost amabili cu mine şi mi-au lăudat discursul. Unul dintre ei, pe numele lui Sayed Akbar, mi-a adus un palton, fiindcă în Kabul era iarnă şi foarte frig. Mi-a dat şi un Coran în format mic, spunându-mi că mă va apăra. Acest soldat a devenit unul dintre susţinătorii mei şi a păstrat legătura cu mine.

Nu am putut să revin în Loya Jirga a doua zi. Dar, în

timp ce locaţia mea era ţinută secretă, cuvintele şi numele meu au devenit cunoscute în întreaga lume deoarece mass-media internaţionale îmi reluaseră discursul. Îmi fuseseră acordate doar nouăzeci de secunde ca să-mi transmit mesajul, dar acum acesta ajungea la milioane de oameni. Din casa conspirativă, am putut să urmăresc felul în care a fost prezentat în media afghană, la BBC şi pe alte canale radio şi TV. Una dintre femeile care îmi asigurau securitatea din partea ONU m-a dus într-o încăpere în care se afla un televizor, i-a dat drumul şi mi-a spus:

— Uite ce-ai făcut! Peste tot, e ştirea de ultimă oră.

A trecut de la un canal de ştiri la altul, iar discursul meu era de fiecare dată ştirea principală.

Preşedintele Mojaddedi ţinea o conferinţă de presă la sfârşitul fiecărei zile a Jirga. În ziua în care am ţinut discursul, nu s-a vorbit decât despre mine şi jurnaliştii i-au pus unele întrebări dure. M-am amuzat când a fost nevoit să mintă, negând că o numise pe Malalai Joya „comunistă” şi „infidelă”. Jurnaliştii i-au spus că îi înregistraseră comentariile!

Radio Azadi, serviciul afghan al Radio Europa Liberă, serviciile persan şi paştun ale BBC-ului şi Vocea Americii au transmis toate emisiuni în direct despre discursul meu, la care ascultătorii puteau interveni prin telefon să-şi spună părerea. M-au inspirat în special mesajele afghanilor de rând, care îşi exprimau susţinerea. Mulţi spuneau că Joya e o eroină.

În discursul meu nu am numit pe nimeni criminal, nici nu am folosit cuvintele Jihadist” sau „mujahedin”, dar afghanii ştiau prea bine la cine mă refeream. Cum spune proverbul: *Hoţul are o pană în pălărie*. Lorzii războiului nu-şi puteau ascunde crimele.

Pe 20 decembrie 2003, în jur de trei sute de femei şi fete au organizat un marş de protest în Farah, în semn de susţinere pentru discursul meu şi pentru a denunţa faptul că preşedintele Mojaddedi ameninţase să mă expulzeze de la Loya Jirga şi pentru a-i solicita acestuia să-şi ceară

scuze în faţa locuitorilor din Farah fiindcă se purtase necuviincios cu una dintre reprezentantele lor. A fost primul protest al femeilor de acest fel de care îşi amintesc oamenii din Farah.

În zilele de după discurs, toate cotidienele şi săptămânalele din Afghanistan au publicat pe prima pagină articole despre mine. Un săptămânal a scos chiar o ediţie specială care îmi era consacrată, cu articole şi interviuri în favoarea mea. Articolul principal se numea „O altă Malalai, un alt Maiwand” (o aluzie la predecesoarea mea cu acelaşi nume, eroina Malalai din Maiwand). O revistă pentru femei cu poza mea pe copertă (dar, din păcate, fără niciun articol în interior!) s-a vândut până la ultimul număr. Evident, publicaţiile jihadiste scoteau articole în care mă denunţau, dar, din câte mi s-a spus, nu s-au bucurat de prea mare succes.

The New York Times a publicat un articol intitulat „O tânără afghană îndrăzneşte să rostească ceea ce era de nerostif, iar în *Institute for War and Peace Reporting* a apărut un articol intitulat „Discursul lui Joya străpunge zidul tăcerii” BBC-ul m-a numit chiar „cea mai curajoasă femeie din Afghanistan” şi întreaga presă occidentală a început în scurt timp să repete această frază. Peste noapte, devenisem cunoscută în lumea întreagă.

Spusesem adevărul nu fiindcă asta ar fi fost alegerea mea. Nu-mi doream faimă sau o recunoaştere specială, ci trebuia pur şi simplu să spun ce gândesc. Era datoria mea şi responsabilitatea faţă de oamenii care mă votaseră, care aveau încredere în mine. Le promisesem că nu voi ajunge niciodată la compromisuri cu inamicii drepturilor omului, aşa că nu avusesem de ales. Acesta a fost motivul pentru care am candidat de la bun început.

Unul dintre citatele mele preferate îi aparţine scriitorului german Bertolt Brecht, din piesa lui, *Viaţa lui Galileo*: „Cel care nu cunoaşte adevărul e doar un prost. Cel care cunoaşte adevărul şi spune că e minciună e un criminal”.

Nu-mi puteam îngădui ca, tăcând, să mă cobor la nivelul criminalilor de război pe care îi dispreţuiam, aşa că am dat mai multe interviuri prin telefon unor posturi din Afghanistan, interviuri care au ajuns în toate colţurile ţării. Printre jurnaliştii care m-au intervievat s-a numărat şi Zakia Zaki, o militantă pentru drepturile femeilor, directoarea unui post de radio numit Radioul Păcii. Când m-a întrebat cum îşi pot apăra femeile drepturile cel mai bine, i-am răspuns că, odată ce femeile vor înţelege că ele deţin cheia libertăţii lor, vor îndrăzni să acţioneze cu curaj, să înlăture obstacolele din cale şi să nu se dea în lături de la sacrificii.

Nu e uşor să-ţi obţii drepturile şi, odată ce am înţeles acest lucru, trebuie să acţionăm cu atenţie şi cu perseverenţă, fără delăsare sau lene. În Afghanistan avem o lungă tradiţie de femei care au luptat cu mare curaj pentru drepturile noastre, dintre care unele au fost martirizate. În mod tragic, la 6 iunie 2007 Zakia însăşi li s-a alăturat acestor martire, când nişte soldaţi care aveau legături cu lorzii războiului au ucis-o în casa ei din provincia Parwan. Zakia fusese avertizată de mai multe ori de către lorzii războiului să nu-şi mai difuzeze mesajul, şi în cele din urmă au ucis-o. Singura ei crimă a fost că s-a folosit de presă pentru a vorbi despre drepturile femeilor şi despre justiţie.

La o zi după discursul meu, mass-media au relatat că Agenţia Afghană de Informaţii, care se afla în mâinile jihadiştilor, a anunţat că Malalai Joya este membră a Asociaţiei Revoluţionare a Femeilor din Afghanistan (The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan – RAWA) şi că Agenţia intenţionează să o investigheze pe ea şi pe familia ei. Deşi RAWA nu este o organizaţie ilegală în Afghanistan, funcţionează totuşi în clandestinitate, fiindcă este cel mai virulent şi mai tenace critic al Alianţei Nordului şi al guvernului afghan. Deşi nu sunt membră, ori de câte ori cineva vorbeşte în public şi fără teamă despre lorzii războiului este etichetat, în mod pozitiv sau negativ,

ca făcând parte din RAWA. Agenţia de Informaţii nu şi-a dus niciodată la bun sfârşit ameninţarea, dar faptul că-mi pusesem familia în pericol a fost foarte stresant pentru mine.

Când am reuşit să vorbesc la telefon cu părinţii mei, care se aflau la Farah, mama a plâns şi mi-a spus să am grijă şi să mă păzesc. Tata mi-a spus că e mândru de mine şi că mă va susţine în orice voi hotărî să întreprind.

Am avut parte de emoţii diverse în zilele de după discurs. Multă lume, inclusiv unii reprezentanţi ai ONU, mi-au spus că nu ar trebui să mă întorc la întrunire. Înţelegeam riscurile, dar eram în acelaşi timp conştientă de faptul că viaţa mea nu îmi mai aparţinea doar mie. Aveam o responsabilitate faţă de poporul meu, nu doar din Farah, ci din întregul Afghanistan. Nu voiam să le dau duşmanilor mei satisfacţia de a mă fi învins reducându-mă la tăcere, aşa că am insistat să mi se permită să mă întorc la Loya Jirga. Am susţinut că ar fi o victorie pentru duşmanii democraţiei, o victorie pentru lorzii războiului dacă aş sta deoparte.

Organizaţiile pentru apărarea drepturilor omului mi-au adoptat cauza şi au dat declaraţii în care cereau să fiu reprimită la adunare. Amnesty International în special a făcut o declaraţie de mare impact:

Loya Jirga Constituţională îi oferă poporului afghan şansa de a se îndepărta de abuzurile din trecut şi de a crea un nou sistem, care să asigure drepturi pentru toată lumea. Dacă unii delegaţi sunt ameninţaţi sau împiedicaţi în alt fel să îşi exprime opiniile, acest proces de clădire a unui viitor pentru Afghanistan va fi serios periclitat.

În cele din urmă, după ce ne-am ciondănit o vreme, oficialii ONU au fost de acord să mă întorc. Sunt sigură că singurul motiv pentru care mi-au permis să revin a fost susţinerea nemaipomenită pe care afghanii din toate colţurile ţării au manifestat-o faţă de mesajul meu. Un astfel de exemplu de mobilizare a oamenilor de rând s-a petrecut în provincia Kapisa. După ce au aflat despre un

interviu pe care îl acordasem postului BBC după discurs, sătenii au strâns bani ca s-o trimită pe o femeie cu autobuzul până la Kabul, aflat la şaptezeci şi cinci de kilometri depărtare, pentru a transmis susţinerea lor. Această femeie din Kapisa a venit în capitală şi a căutat sediul BBC, pe care l-a găsit după mai multe ore de umblat prin oraş. Când a ajuns acolo, le-a zis jurnaliştilor că venise să le spună că oamenii din Kapisa îmi susţineau mesajul. Serviciul persan al Radio BBC a transmis un interviu cu ea. Vocea mea solitară se auzea tot mai tare de la o zi la alta, pe măsură ce era amplificată de tot mai mulţi afghani.

În cele din urmă, cred că guvernului interimar i-a fost mai uşor să îmi permită să mă întorc la Jirga decât să rişte ca resentimentele împotriva lui să devină tot mai puternice.

Din acel moment, a trebuit să fiu înconjurată de bodigarzi, dar aveam să mă întorc ca să-i înfrunt pe cei care ne ruinaseră ţara şi eram hotărâtă să nu mă clintesc şi să nu cedez în faţa ameninţărilor lor.

Capitolul 6

O ÎNTOARCERE ACASĂ DE NEUITAT

La câteva zile după discurs m-am întors la Loya Jirga, de data aceasta într-un vehicul ONU nemarcat şi înconjurată de bodigarzi musculoşi necunoscuţi, care mă urmăreau peste tot. Ceilalţi delegaţi au fost surprinşi să mă revadă. Unii au fost încântaţi că mă întorsesem. Nuriddin, delegatul uzbec, m-a văzut şi a venit să-mi vorbească, bucuros:

— Faptul că te-am lăsat să iei cuvântul în faţa mea a fost cel mai bun lucru pe care l-am făcut în viaţă, mi-a spus cu sinceritate. Sunt bărbat, dar n-am avut curajul să spun lucrurilor pe nume, aşa ca tine. Ai făcut istorie.

Mulţi alţi delegaţi nu erau însă deloc fericiţi să mă vadă. Câţiva au murmurat ameninţări când am trecut pe lângă ei, iar în prima zi, la prânzul pe care l-am luat la cantină, nişte delegate furioase şi-au agitat cuţitele şi

furculiţele înspre mine, ocărându-mă pentru discurs. Bodigarzii mei s-au temut, câteva zile mai târziu, că se va întâmpla acelaşi lucru când, în timpul prânzului, m-a abordat o femeie care mă făcuse prostituată după discurs. De data asta, însă, părea ruşinată şi îngrijorată.

— Te rog să mă ierţi, m-a rugat. A trebuit să te ameninţ cu moartea şi să te atac. M-au forţat. Dar sunt de acord cu tot ce-ai spus. Şi eu am pierdut multe rude din cauza acestor criminali, dar ei mi-au făcut campanie ca să vin aici în calitate de delegată şi am fost nevoită să le fac pe plac. Altfel, m-ar fi putut ucide, pe mine sau pe membrii familiei mele.

Îmi dădeam seama că femeia aceea spunea adevărul şi îmi era greu să cred că era aceeaşi persoană care mă insultase atât de virulent cu doar câteva zile în urmă. Mi-a dat un ziar al guvernului, care conţinea un articol scris de una dintre rudele ei apropiate, ca să-mi dovedească că era de partea mea. Era un articol lung, elocvent, care mă susţinea şi cita porţiuni din discursul meu. Mi-a spus:

— Sună-l pe bărbatul acesta şi el îţi va spune cât am suferit. S-ar putea să fie obligat să demisioneze din slujba de la guvern din cauza acestui articol, dar este un susţinător fervent al tău. La fel şi eu.

Am ascultat-o cu atenţie când mi-a povestit cum lorzii războiului i-au ucis cu brutalitate doi dintre fii.

— Dacă tu nu mă ierţi, nici Dumnezeu nu mă va ierta, mi-a spus, încercând să mă atingă. O să mă simt vinovată tot restul vieţii. Te rog, lasă-mă să-ţi sărut picioarele.

Bodigarzii au făcut o mişcare, pentru a se interpune între noi. Temându-se pentru siguranţa mea, nu permiteau nimănui să se apropie de mine, cu atât mai puţin să mă îmbrăţişeze. Dar în acea împrejurare, toţi cei din jurul meu, inclusiv bodigarzii, fuseseră mişcaţi de povestea femeii. Le-am spus:

— E o victimă a lorzilor războiului şi cred că spune adevărul.

Gărzile de corp s-au dat la o parte şi eu am

îmbrăţişat-o pe femeia care, cu doar câteva zile în urmă, ţipase la mine, făcându-mă în toate felurile. Am plâns amândouă.

Am îndemnat-o să nu se mai poarte niciodată aşa şi i-am spus că nu trebuie să mai facă compromisuri cu lorzii războiului, ci să-şi găsească curajul să-i refuze. I-am spus că Dumnezeu şi istoria nu ar ierta-o dacă ar continua să-i lase s-o controleze; şi că nici cei dragi pe care îi pierduse nu ar ierta-o. A fost o conversaţie foarte importantă pentru mine. M-a ajutat să înţeleg cum îşi menţineau lorzii războiului controlul, să văd îndeaproape cum se foloseau de frică ca să manipuleze femei sărmane, cum era cea din faţa mea.

Câteva zile mai târziu, a venit să mă vadă un fost mujahedin mai în vârstă, un veteran al rezistenţei antisovietice din Mazare-Sharif. Mi-a explicat că discursul meu îl înfuriase atât de tare, încât înşfăcase un scaun, vrând să mă lovească cu el.

— Ţi-aş fi dat una cu scaunul, dar n-am putut să mă apropii prea mult de tine, a recunoscut.

Dar apoi, când a auzit unul dintre lungile interviuri pe care le dădusem posturilor de radio, şi-a dat seama că spusesem de fapt adevărul.

Şi el m-a rugat să îl iert.

— Spune-mi ce pot face ca să te ajut. Am o familie numeroasă şi le voi spune fetelor mele să participe la o demonstraţie de susţinere. Ce altceva mai pot face pentru tine?

— Îţi mulţumesc pentru ajutor, i-am spus. Nu e niciodată prea târziu să înţelegi sensul vorbelor mele. Te rog să nu ai încredere şi să nu colaborezi cu lorzii războiului.

Am dat mâna cu el, un lucru pe care o femeie îl face extrem de rar în Afghanistan.

Multă lume, prieteni, rude şi necunoscuţi mi-au povestit cum s-au simţit ascultând discursul meu. O prietenă de familie, al cărei tată, Ahmadi, este un om

deosebit, un profesor care mi-a predat în taberele de refugiaţi şi care îi predase şi tatălui meu la universitate, ne-a spus că după discursul meu a fost prima dată în viaţă când l-a văzut pe tatăl ei plângând.

Oamenii sărmani de pretutindeni mă susţineau în număr mare. O văduvă care îşi pierduse o mână şi care îşi găsise ceva de lucru la Loya Jirga mi-a dat baticul ei în semn de apreciere. Îmi amintesc că a plâns şi s-a rugat pentru mine când mi-a dat acel cadou special. Unul dintre reprezentanţii provinciei Farah mi-a povestit că, a doua zi după discursul meu, a luat un taxi ca să ajungă la lucrările Loya Jirga din Kabul. Pe drum, a discutat cu şoferul despre Joya şi despre discursul ei. Când a aflat taximetristul că şi el este din Farah, i-a spus:

— Fiindcă eşti din aceeaşi provincie cu Joya, n-o să-ţi iau bani pentru cursă.

L-a adus la adunare pe gratis.

Altă dată, o delegată pe numele ei Suraya Parlika, care fusese membră activă a regimului-marionetă al ruşilor, m-a avertizat că nimeni nu mă va susţine în urma luării mele de poziţie şi că aş putea fi ucisă.

— Te rog să nu-ţi faci griji, i-am răspuns. Am spus adevărul şi sunt sigură că majoritatea poporului meu aflat în suferinţă mă va susţine.

După care am adăugat, în glumă:

— Şi chiar dacă nu mă va susţine nimeni, dacă mă vor ucide, vor apărea alte şase fete ca mine, fiindcă mai am şase surori!

Ea a dat din cap amuzată şi a zis:

— A, înţeleg! Şi toate surorile tale sunt ca tine?

Iar eu i-am explicat, pe un ton serios de data aceasta:

— Nu uita, cei care şi-au dat viaţa ca martiri în trecut au găsit de fiecare dată alte mâini care să ducă mai departe pe calea adevărului steagul pe care l-au ridicat pe când trăiau.

Deşi m-am putut întoarce la adunare, nu am mai fost lăsată să vorbesc în faţa delegaţilor. La un moment dat, l-

am abordat pe unul dintre adjuncţii preşedintelui de şedinţă, cerându-i să îmi dea cuvântul, dar el mi-a răspuns batjocoritor:

— Nu, ai conspirat ca să creezi un scandal, acum stai la locul tău.

Îmi luaseră pur şi simplu orice drept de a vorbi.

În ciuda valurilor făcute de discursul meu, Loya Jirga a continuat la fel ca până atunci. Organizatorii nu s-au zgârcit cu cheltuielile. În fiecare zi se asigura mâncare din belşug pentru delegaţi, iar Hamid Karzai găzduia recepţii grandioase, cu mâncare şi băutură pentru toată lumea. Karzai sosea întotdeauna la sfârşit, după toţi ceilalţi, ţinea un discurs şi pleca la fel de repede. Nu rămânea niciodată ca să fie luat la întrebări. Fiecare ministru, precum şi diferitele facţiuni organizau la rândul lor recepţii cu mâncare din belşug, la care negociau şi încheiau înţelegeri.

Câţiva reprezentanţi democratici mi s-au alăturat atunci când am criticat toţi banii irosiţi cu primirea oaspeţilor la Loya Jirga. Am întrebat de ce făceau asta, de ce cheltuiau atât pentru delegaţi, când peste tot în Afghanistan oamenii sărmani mureau de foame? Am explicat oricui era dispus să mă asculte că noi, cei care veniserăm la Kabul din provinciile îndepărtate şi sărace, nu o tăcuserăm ca să ne îmbuibăm. Veniserăm să lucrăm la noua Constituţie a Afghanistanului. Că banii aceia ar fi trebuit cheltuiţi mai degrabă pe orfelinate şi şcoli. Am încercat cu toţii, de mai multe ori, să deschidem acest subiect, dar nimeni nu ne dădea atenţie. Mi-ar fi plăcut să-l întreb pe Karzai ce părere avea despre asta, la una din acele recepţii simandicoase, dar bineînţeles că el se grăbea de fiecare dată să ajungă la altă întâlnire şi nu avea timp să răspundă la întrebări.

Câţiva dintre noi am fi dorit de asemenea să îl chestionăm pe Karzai în legătură cu faptul că scopul Loya Jirga părea să fie de fapt acela de a-i oferi credibilitate unei Constituţii care fusese deja redactată în spatele uşilor

închise. În calitate de delegaţi, mulţi dintre noi aveam senzaţia că eram folosiţi pentru a legitima un document pe care nu îl puteam influenţa. Pentru a propune un amendament, de pildă, erau necesare semnăturile a cel puţin cincizeci de delegaţi pe o petiţie. Cincizeci şi doi dintre noi am semnat o scrisoare prin care contestam prevederea din noua Constituţie conform căreia denumirea oficială a ţării urma să fie Republica Islamică Afghanistan. Voiam să purtăm o discuţie despre modul în care islamul fusese folosit în diverse scopuri de-a lungul istoriei noastre, dar petiţia ne-a fost respinsă. Ni s-a spus că simplul fapt de a pune la îndoială utilizarea cuvântului „islamic" dovedea că nu eram musulmani adevăraţi.

Chiar şi după ce m-am întors la adunarea principală, oficialii ONU nu au fost de acord să particip la lucrările comitetelor, din cauza riscurilor de securitate, dar i-am convins să mă sprijine, fiindcă era important pentru mine să fiu prezentă.

Delegaţii la Loya Jirga erau împărţiri în zece comitete, multe dintre acestea fiind conduse de extremişti fundamentalişti ca Burhanuddin Rabbani şi Abdul Rasul Sayyaf. Înaintea discursului meu, fusesem repartizată în comitetul lui Rabbani. Unii dintre reprezentanţii care îmi cunoşteau opiniile în legătură cu aceşti lorzi ai războiului glumeau şi râdeau, felicitându-mă pentru luarea de poziţie. Dar eu vorbisem serios când spusesem că nu vreau să fac parte dintr-un comitet condus de Rabbani. I-am rugat pe organizatorii de la Naţiunile Unite să îmi găsească un comitet fără lorzi ai războiului. În cele din urmă, au găsit un comitet ai cărui membri au fost de acord să mă primească în mijlocul lor, dar s-a dovedit că până şi acesta era condus de Haji Farid, membru din partidul lui Hekmatyar, cu un trecut întunecat la activ.

O parte din puţina muncă productivă asupra Constituţiei se realiza în afara structurilor formale ale comitetelor. Exista o sală destinată delegatelor, unde ne adunam la sfârşitul fiecărei zile ca să bem ceai, să

dezbatem şi să discutăm. În acest cadru am lucrat asupra acelei părţi din Constituţie care se referea la drepturile femeilor. Am contribuit şi eu la dezbatere, vorbind despre violenţa împotriva femeilor şi despre faptul că drepturile femeilor nu erau prevăzute în mod clar în lege. În cele din urmă, am reuşit chiar să includem următoarea propoziţie în Constituţie: „Cetăţenii Afghanistanului – bărbaţi sau femei – au drepturi şi obligaţii egale în faţa legii”. Ar fi fost o mare victorie, atâta doar că nu exista nicio modalitate de a o pune în aplicare. Noua Constituţie prevedea de asemenea că: „În Afghanistan, nicio lege nu poate să contravină credinţelor şi prevederilor sacre ale islamului”. Această dispoziţie le lăsa uşa larg deschisă fundamentaliştilor care doreau să invoce religia ca scuză pentru refuzul de a le acorda drepturi egale femeilor. De ani de zile, talibanii şi lorzii războiului răstălmăceau şi interpretau după bunul lor plac islamul, pentru a le oprima pe femei şi a-şi justifica numeroasele crime. Iar acum se irosea o nouă ocazie de a adopta o constituţie laică, care să respecte drepturile tuturor grupurilor religioase.

Această ocazie ratată însemna că cele mai marginalizate grupuri de populaţie erau în continuare vulnerabile în faţa discriminării. De pildă, minorităţile hindusă şi sikh, puţin numeroase, au continuat să fie supuse unor abuzuri sistematice în ultimii ani. La Loya Jirga, singura reprezentantă hindusă, Anarkali Honaryar, mi-a apărat discursul, în cadrul comitetului ei, în faţa lorzilor războiului care îl condamnau. Pentru că a spus ce gândea, câteva delegate au atacat-o, lovind-o şi păruind-o. S-au comportat aşa nu doar pentru că îmi luase partea, ci şi pentru că hinduşii sunt consideraţi de prea mulţi ca fiind cetăţeni afghani de rangul doi. Ulterior, am avut ocazia s-o întâlnesc şi i-am spus că mi-e ca o soră.

Preşedintele Mojaddedi şi-a exprimat clar propria interpretare asupra Constituţiei, atunci când le-a spus delegatelor la Loya Jirga: „Nici măcar Dumnezeu nu v-a dat drepturi egale, fiindcă, aşa cum a hotărât El, se

consideră că două femei valorează cât un bărbat”.

Într-o zi, Mojaddedi se plimba prin săli, verificând delegaţii din fiecare comitet. Când a intrat, însoţit de echipa lui, în încăperea în care se afla comitetul meu, toată lumea s-a ridicat în picioare în semn de respect, mai puţin eu. În numele poporului meu, voiam să-i arăt ura faţă de fundamentalismul pe care îl susţinea.

La scurt timp după discursul pe care l-am ţinut la Loya Jirga, trimisul Statelor Unite la adunare, Zalmay Khalilzad (care este, în opinia mea, cel care deţine în realitate puterea în democraţia noastră de faţadă), le-a invitat pe toate delegatele la o întâlnire. Acolo, câteva femei au criticat ce mi se întâmplase la Jirga, în timp ce altele au vorbit împotriva mea. Khalilzad a răspuns spunând că toţi cei care doresc să ia cuvântul la Jirga trebuie s-o facă în limitele politeţii şi ale respectului, fără să-i insulte pe ceilalţi. Am vrut să-i dau replica, dar reprezentanţii aflaţi în sală nu m-au lăsat, temându-se că femeile fundamentaliste care erau de faţă m-ar fi atacat. Mi-au spus că pot da un interviu mai târziu, în care să declar tot ce doresc, dar eu voiam să dau un răspuns direct; prin urmare, i-am scris o scrisoare lui Khalilzad, care i-a fost înmânată de un prieten de la ONU. Scrisoarea suna aşa:

Die Khalilzad.

Dacă aceşti ucigaşi v-ar fi violat mama sau fiica, sau chiar bunica, sau v-ar fi omorât şapte dintre fii, ca să nu mai vorbesc de faptul că au distrus bogăţiile morale şi materiale ale ţării, ce cuvinte aţi fi folosit dumneavoastră împotriva acestor criminali şi marionete, care să se încadreze în limitele politeţii şi ale respectului?

Semnat, Malalai Joya

La încheierea Loya Jirga, în ianuarie 2004, Afghanistanul adoptase o nouă Constituţie şi pregătea alegerile prezidenţiale. Deşi ştiam că făcusem tot posibilul ca să-i reprezint pe locuitorii din Farah şi că nu abdicasem niciun moment de la convingerile mele, aveam sentimentul

că adunarea fusese un eşec. Lorzii războiului îşi arătaseră puterea în faţa lumii, iar cele mai importante decizii legate de Constituţie fuseseră luate în urma unor înţelegeri neoficiale. Human Rights Watch a relatat că oficiali ai SUA s-au întâlnit în particular cu unii lideri ai facţiunilor, printre care Dostum şi Sayyaf, ca să negocieze susţinerea pentru proiectul Constituţiei prezentat de guvernul Karzai. După cum a declarat atunci John Sifton, un cercetător al Human Rights Watch care participase ca observator la Jirga, „Atmosfera de teamă şi corupţie de la întrunire, precum şi eforturile oficialilor americani şi ale guvernului Karzai de a asigura votul în bloc din partea liderilor de facţiuni au făcut ca unele prevederi să nu fie dezbătute într-un mod atât de democratic şi de aprins pe cât s-ar fi dorit. Întregul proces aruncă o umbră de îndoială asupra alegerilor care vor fi organizate mai târziu în cursul anului”.

Pregătindu-mă să mă întorc acasă la Farah, îmi făceam curaj pentru o viaţă care avea să fie foarte diferită. Îmi făcusem duşmani puternici şi trebuia să am mare grijă de acum încolo. Dar aveam şi mulţi susţinători, dintre care unii creaseră The Malalai Joya Defense Committee (Comitetul pentru Apărarea lui Malalai Joya), care urmărea să îmi promoveze mesajul şi să adune fonduri pentru protecţia mea.

La încheierea Loya Jirga, a avut loc o ceremonie, transmisă la televizor, în cadrul căreia un delegat şi o delegată din fiecare provincie au urcat pe scenă ca să primească un premiu din partea lui Karzai. Eu urma să fiu delegata din provincia Farah. Nu aş fi acceptat să primesc acel premiu dacă nu aş fi ştiut că asta avea să îi înfurie pe mulţi dintre lorzii războiului aflaţi în sală. Aceştia au păstrat o tăcere mormântală când mi s-a înmânat premiul; singurii care au aplaudat au fost delegaţii progresişti. I-am oferit ulterior premiul unui orfan ai cărui părinţi fuseseră ucişi de fundamentalişti. Mi-aş dori de altfel ca un orfan sau o văduvă să fi luat cuvântul în locul meu la Loya Jirga

şi să fi simţit afecţiunea şi susţinerea de care m-am bucurat eu. Prea multe femei şi prea mulţi copii din Afghanistan au avut parte de foarte puţină dragoste în viaţă. Mulţi au pierdut totul şi de aceea le dedic lor tot ceea ce întreprind.

În zilele care au urmat discursului şi după Loya Jirga am primit zeci de telefoane de pe întreg teritoriul Afghanistanului şi chiar de la afghani din străinătate, care îmi mulţumeau pentru că spusesem lucrurilor pe nume. M-a mişcat în mod deosebit susţinerea venită din partea celor mai săraci compatrioţi ai mei, şi bărbaţi, şi femei. Reacţia lor mi-a întărit convingerea că până şi într-o ţară condusă de arme şi de interese puternice, în care democraţia e doar un miraj, este extrem de important să te foloseşti de orice instituţie, oricât de coruptă ar fi ea, ca să le deschizi oamenilor ochii şi să spui adevărul cu voce tare.

În ultima noapte pe care am petrecut-o cu Nafas la Kabul am fost extrem de agitată. Mi-era teamă să nu fi descoperit cineva adresa casei în care ne ascundeam. În plus, soldatul afghan care era de gardă în seara aceea se purta bizar. Îşi tot băga capul pe uşă, ca să vadă ce facem, într-un mod care ne-a trezit bănuielile. N-am închis ochii în noaptea aceea, dar, din fericire, nu s-a întâmplat nimic.

A doua zi de dimineaţă urma să zburăm de la Kabul la Herat, fiindcă nu există zboruri directe până în provincia noastră, şi apoi să călătorim cu maşina până la Farah. Înainte de a ne îmbarca în avion, am primit însă un telefon de la un susţinător din Farah, care avea informaţii demne de încredere cum că unul dintre lorzii războiului plănuise să mă ucidă în drum spre Farah. Aflase acest lucru de la nişte persoane care, deşi apropiate de acel lord al războiului, erau în secret de partea mea, aşa că a trebuit să iau ameninţarea în serios. Există un sat numit Shewan, în regiunea Daristan, între Herat şi Farah, aflată sub controlul talibanilor. Oamenii sunt adeseori răpiţi şi ucişi în acea zonă. Plănuiseră să mă omoare acolo, ca să poată să dea vina pe talibani.

Când le-am spus reprezentanţilor Misiunii ONU de Asistenţă în Afghanistan (The U.N. Assistance Mission în Afghanistan – UNAMA) despre ameninţare, au luat-o foarte în serios. Au organizat rapid un zbor special ONU, care să mă ducă până la Farah.

Drumul de întoarcere a fost foarte diferit de cel pe care-l tăcuserăm cu mai puţin de două luni în urmă. Reprezentanţii ONU au găsit un avion de mici dimensiuni, în care ne-am îmbarcat doar eu, prietena mea Nafas, câţiva alţi delegaţi din Farah şi echipajul de zbor. Nu zburasem decât de câteva ori cu avionul, dar nu mi-era teamă, nici nu eram foarte îngrijorată în legătură cu ameninţările cu moartea. Eram pur şi simplu fericită să mă întorc acasă dintr-o misiune reuşită, să-i revăd pe cei dragi şi să-mi reiau munca la orfelinat şi la clinică.

La câteva minute după decolare, întinsa metropolă Kabul s-a transformat într-un oraş în miniatură aşezat la picioarele noastre, pe când ne înălţăm deasupra munţilor maiestuoşi ce străjuiesc capitala. Uitându-mă la peisajul vast şi arid al ţării mele, m-am gândit că democraţia despre care ar fi trebuit să vorbim la Loya Jirga era încă un vis îndepărtat pentru poporul afghan. Aproape nicio femeie afghană nu poate spera că va conduce vreodată o maşină, darămite să zboare într-un avion. Speranţa de viaţă e la fel de scăzută, de doar patruzeci şi cinci de ani, şi multe femei mor din ce în ce mai tinere la naştere. Aproape 20 la sută din nou-născuţi nu ajung la vârsta de cinci ani. Şi mai sunt şi sutele de femei care-şi iau viaţa în fiecare an, pentru a scăpa de soţii violenţi sau de ruşinea de a fi fost violate şi abuzate.

Ştiam că oamenii sărmani se regăsiseră într-o oarecare măsură în cuvintele mele şi că erau conştienţi că lucrurile trebuie să se schimbe. Pe tot parcursul zborului, m-am gândit la toate astea şi în special la locuitorii din provincia mea natală Farah. Suferiseră aşa de mult, ceea ce punea o povară imensă şi o mare responsabilitate pe umerii mei.

Pe când ne apropiam de aeroportul din Farah, pilotul, un bărbat relaxat, de vârstă mijlocie, a început dintr-odată să strige entuziasmat:

— Priviţi! Priviţi mulţimea! ne-a strigat din carlingă.

Pe măsură ce avionul se apropia de sol, Nafas şi cu mine am văzut la ce se referea: o masă imensă de oameni se adunase lângă aeroport ca să ne aştepte sosirea. La început, nu mi-a venit să cred că toţi acei oameni veniseră să ne întâmpine. Era incredibil şi am fost copleşită de emoţie. Pilotul a făcut chiar o tură în plus de dragul mulţimii. După ce am aterizat şi ne pregăteam să coborâm din avion, am observat că până şi pilotul avea lacrimi în ochi şi zâmbea cu gura până la urechi, uitându-se la mulţime şi parcă nevenindu-i să creadă.

Se adunase atâta lume în faţa avionului, că mi-a fost greu să înaintez. Fetele îmi aduseseră flori şi mulţi oameni îmi transmiteau cu căldură urări de bun-venit. Pe măsură ce mă deplasam încet prin mulţime, femeile strigau: „Îţi mulţumim că ai spus adevărul!” Din toate direcţiile îmi parveneau mulţumiri şi cuvinte de prietenie şi solidaritate. Oamenii aveau afişe cu poza mea. Femeile mai în vârstă şi fetele tinere, în special, se înghesuiau să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute – acestea sunt unele dintre cele mai plăcute amintiri de la întoarcerea mea acasă.

Când unul dintre organizatori a ajuns la mine şi mi-a spus că pregătiseră un miting în onoarea mea, i-am spus că, înainte de a merge la miting, trebuie să ajung la biroul guvernatorului, unde fusesem invitată la o recepţie. Am reuşit cumva să îmi croiesc drum prin mulţime, să ajung la o maşină care mă aştepta şi am plecat.

Guvernatorul Abdul Hai Nemati nu era cu siguranţă de acord cu subiectul discursului meu şi nici nu-mi împărtăşea opiniile politice, dar voia să dea impresia că este un susţinător al democraţiei, aşa că am fost invitată, alături de ceilalţi delegaţi la Jirga, la acel eveniment. Guvernatorul făcea parte din partidul Jamiate-lslami al lui Burhanuddin Rabbani, unul dintre lorzii războiului pe care

îi denunţasem la Kabul. Evident, oamenii lui nu prea voiau să mă lase să ţin un discurs acolo, dar eu am insistat. După ce am spus câteva cuvinte, Nemati şi aliaţii lui s-au schimbat la faţă şi au devenit mai puţin prietenoşi când ne-am aşezat să ne bem ceaiul.

În vizita la guvernator am fost însoţită de un susţinător şi de fiica lui adolescentă. Când ni s-a adus ceaiul, această tânără a făcut ceva foarte curajos. Înainte ca unul dintre noi să apuce să ia o înghiţitură, ea s-a mişcat rapid şi mi-a schimbat cana cu cea a guvernatorului. A făcut asta, în mod clar, pentru a mă proteja de o potenţială tentativă de otrăvire. Guvernatorul n-a spus nimic, dar, pentru mine, gestul ei a reprezentat un act de mare curaj şi îndrăzneală din partea unei tinere afghane.

Pe tot parcursul zilei am văzut şi alte exemple ale susţinerii entuziaste de care mă bucuram în Farah. După ce am plecat de la palatul guvernatorului, ne-am întors să participăm la o adunare de bun-venit, care fusese organizată chiar în faţa birourilor în care lucrasem ani de zile ca asistent social. De-abia zăream orfelinatul şi clădirile de lângă el, care îmi fuseseră cămin în ultimii ani. În curte, unde se aflau un cort mare şi o scenă, se adunase o mulţime imensă, în cinstea noastră. Dragul meu unchi Azad, care în lunile următoare avea să se preia sarcina organizării pazei mele, m-a întâmpinat cu căldură şi m-a ajutat să traversez mulţimea.

Aşteptând să îmi vină rândul să iau cuvântul, am privit şi am ascultat o serie de vorbitori şi de artişti care urcau pe scenă. Vârstnici ai unor triburi şi studenţi tineri ţineau discursuri, muzicieni îmi dedicau cântece. Oamenii dansau dansuri tradiţionale din partea locului. Aproape că nu îmi venea să-mi cred ochilor. Îi ştiam pe mulţi dintre ei, dar pe lângă fiecare chip pe care îl recunoşteam se aflau acolo şi multe feţe necunoscute. Erau oameni obişnuiţi din Farah, cei sărmani şi ignoraţi, care mă inspiraseră să mă implic în politică şi pe care mesajul meu îi marcase în mod

evident. Mulţi veniseră de departe ca să participe la sărbătoare.

M-am uitat prin mulţime, căutându-mi părinţii, dar nu i-am văzut nicăieri. Mamei mele nu i-a plăcut niciodată aglomeraţia, aşa că m-am gândit că poate rămăsese acasă, dar eram sigură că tata era pe undeva prin zonă, ascultând şi urmărind ce se întâmplă.

Când mi-a venit rândul să vorbesc, mi-a fost greu, aproape imposibil, pentru prima dată în scurta mea viaţă politică, să-mi găsesc cuvintele. Publicul din faţa mea era cu mult mai numeros decât grupul de femei care îmi ascultaseră primul discurs politic cu doar două luni în urmă, dar emoţia, şi nu tracul, a fost cea care aproape m-a dat gata. Îmi amintesc că mi-am pus gândurile în ordine şi am încercat să îmi exprim recunoştinţa în faţa mulţimii, subliniind în acelaşi timp unele lucruri esenţiale.

— Din păcate, cu sprijinul stăpânilor lor străini, mulţi lorzi ai războiului şi criminali au primit poziţii foarte influente în Loya Jirga, aşa că lupta noastră pentru o democraţie adevărată în Afghanistan va fi una dificilă... Trebuie să cerem în continuare ca aceşti lorzi ai războiului să fie îndepărtaţi din funcţiile de conducere şi traşi la răspundere pentru crimele comise împotriva poporului nostru... Vreau să vă mulţumesc tuturor din suflet pentru susţinerea voastră incredibilă şi vă promit că nu voi ajunge niciodată la vreun compromis cu cei care ne-au distrus ţara.

Vorbind, mă străduiam din răsputeri să nu izbucnesc în plâns, dar mi-a fost din ce în ce mai greu când am văzut oameni din mulţime plângând. Această reacţie emoţionantă a locuitorilor din Farah mi-a arătat cât de profundă este ura lor faţă de lorzii războiului şi cât de tare speră într-un viitor în care Afghanistanul va fi în cele din urmă eliberat de această povară îngrozitoare.

După adunare, m-am îndreptat spre clădirea principală a clinicii Hamoon. Pe acel traseu scurt, pe care l-am parcurs însoţită de bodigarzi, mulţimea m-a urmat

într-un nor de praf, scandând sloganuri de susţinere. A fost unul dintre acele momente în care am realizat cât de profundă era susţinerea de care mă bucuram şi care mi-a întărit convingerea că puterea poporului e asemenea puterii lui Dumnezeu. În faţa clinicii mă aştepta tatăl meu. Nu l-am văzut niciodată aşa de emoţionat. Nu-şi mai încăpea în piele de fericire şi m-a strâns în braţe. L-am întrebat dacă fusese la adunare.

— Bineînţeles, mi-a răspuns. Am stat în spatele scenei, dar am auzit tot.

În clinică le-am găsit pe mama şi pe câteva surori şi le-am îmbrăţişat. După o zi întreagă în care fusesem întâmpinată de oameni necunoscuţi, care îmi doreau cu toţii binele, a fost o uşurare să fiu primită doar ca soră şi fiică. Dar n-am avut prea mult timp să vorbim, fiindcă oamenii intrau mereu să facă cunoştinţă şi să vorbească cu mine.

Mai târziu, în cursul acelei zile, au sosit nişte săteni care împingeau o roabă în care se găsea o femeie foarte bătrână. Doi bărbaţi îmbrăcaţi în tunici şi cu turbane pe cap au ridicat-o în braţe şi au aşezat-o pe un scaun lângă mine. Mi-au spus că o cheamă Bibi Zulaikha. Era o femeie sărmană, care îşi pierduse doi fii, Mohammad Yousif şi Mohammad Islam, unul ucis de fundamentalişti şi celălalt un martir al rezistenţei în faţa ocupaţiei sovietice. Sub baticul negru, am văzut un chip obosit, brăzdat de riduri, dar cu ochi vioi.

— Malalai, fiica mea, mi s-a adresat Bibi Zulaikha pe un ton foarte respectuos. Am aproape o sută de ani şi sunt pe moarte. Când am auzit despre tine şi despre cuvintele tale, am ştiut că eşti o persoană deosebită şi că trebuie să te cunosc. Dumnezeu să te aibă în pază, draga mea. Acum, că te-am întâlnit, pot să mor în pace.

După ce a rostit aceste cuvinte, a scos un inel din aur şi mi-a spus că e singurul lucru de valoare pe care îl are şi că mi-l oferă ca să-l folosesc pentru finanţarea programelor mele.

Când i-am spus că nu pot accepta un dar atât de generos, mi-a răspuns cu emfază:

— Trebuie să-l accepţi! Am suferit atât de mult în viaţă, a continuat, cu vocea gâtuită de emoţie, şi ultima mea dorinţă e să accepţi acest dar din partea mea.

Am plâns şi am îmbrăţişat-o, spunându-i că sunt extrem de onorată de generozitatea ei. I-am dat inelul unchiului meu, ca să aibă grijă de el. Inelul, şi altele asemenea lui, pe care le-am primit ulterior, sunt păstrate într-o cutie de valori şi vor fi utilizate pentru finanţarea programelor mele. Am aflat că Bibi Zulaikha a murit câteva luni mai târziu. Încrederea ei în mine mi-a amintit încă o dată de noile mele responsabilităţi.

Târziu în noapte, musafirii continuau să sosească, ca să mă vadă şi să-mi vorbească. Sătenii care merseseră pe jos o zi întreagă, veniţi din regiuni îndepărtate ale provinciei Farah ca să mă întâmpine, şi-au petrecut noaptea pe pardoseala de ciment din holul clinicii. La un moment dat, în primele ore ale dimineţii, după ce ultima conversaţie a luat sfârşit, am reuşit să găsesc o pătură şi un loc în care să mă întind printre ei. Epuizată, am căzut într-un somn adânc.

Câteva zile mai târziu, am fost invitată din nou la palatul guvernatorului, la o cină în onoarea tuturor delegaţilor la Loya Jirga. Nemati încerca să pară generos şi democratic, invitându-şi până şi opozanţii, iar eu m-am hotărât să particip fiindcă la recepţie urma să fie multă lume. I-am impresionat atunci când m-am adresat guvernatorului pe un ton informai, spunându-i pe nume, când toţi ceilalţi i se adresau cu „domnule” în timpul cinei, am reuşit să-l dau în vileag în faţa invitărilor. Când l-am antrenat într-o discuţie, pur şi simplu nu a fost în stare să răspundă acuzelor mele. Ştiu că i-am dat o lovitură.

După cină, am avut ocazia să le întâlnesc pe soţia şi pe fiica lui Nemati, cea din urmă exprimându-şi susţinerea pentru cauza mea. M-a îmbrăţişat şi am stat una lângă cealaltă şi am discutat, dar când a apărut guvernatorul ea

s-a îndepărtat de mine, încercând să se ascundă de tatăl ei. Ulterior, m-a vizitat la birou şi a fost de acord să participe la activităţile pe care le planificam de Ziua Internaţională a Femeii – am lucrat chiar la un discurs pe care urma să-l rostească. Din nefericire, planurile ei au ajuns la urechile tatălui şi în ziua respectivă acesta a încuiat-o în casă şi i-a interzis să participe.

După perioada petrecută la Loya Jirga, mi-am reluat activitatea în Farah, deşi viaţa şi munca mea s-au schimbat radical odată cu notorietatea nou dobândită. Primeam mai multe ameninţări şi eram supusă mai multor atacuri, dar în acelaşi timp mult mai mulţi oameni veneau să mă vadă, ca să-şi ofere susţinerea sau să-mi ceară ajutorul.

Eram acum un soi de consilier sau asistent social, plus directoarea instituţiilor. Femeile, în special, veneau să îmi ceară sfatul şi îmi împărtăşeau problemele lor personale. Îmi spuneau poveşti despre violuri, abuzuri şi alte tipuri de violenţă. Cu cât auzeam mai multe poveşti de acest fel, cu atât îmi dădeam seama că făcusem ce trebuia luând cuvântul la Loya Jirga. Tinerele îmi mărturiseau că aveau gânduri de sinucidere, moartea părând singura scăpare în faţa unui tată violent sau a unei căsnicii cu forţa. Am încercat mereu să le încurajez să-şi păstreze speranţa şi să lupte pentru drepturile lor şi să coopereze cu alte femei pentru a obţine egalitatea. Nu o dată am avut discuţii în contradictoriu cu bărbaţi care credeau că pot trata femeile şi fetele de parcă ar fi fost proprietăţile lor personale. Uneori se justificau folosind scuza religiei sau a ceea ce ei pretindeau că este cultura afghană.

Unii bărbaţi şi unele femei veneau să îmi ceară sfaturi în probleme foarte personale. Unora dintre ei le-aş fi putut fi fiică şi faptul că aveau suficientă încredere în mine încât să mi se destăinuie sau să vrea să îmi afle părerea îmi dădea speranţe. Unii bărbaţi refuzau însă categoric să discute orice problemă legată de femei. Spuneau că n-ar discuta aşa ceva nici cu preşedintele Afghanistanului.

— E soţia mea, e a mea, spuneau ei, de parcă ar fi fost vorba de un bun.

În unele cazuri spuneau chiar:

— Am cumpărat-o.

Din nefericire, unii bărbaţi afghani continuă să nu le considere pe femei drept fiinţe umane cu drepturi egale şi asta are numeroase consecinţe pe mai multe planuri.

Este foarte dificil pentru o femeie să obţină divorţul şi chiar dacă problemele dintr-o relaţie sunt în totalitate cauzate de bărbat lumea consideră că este vina femeii. Până şi demararea unui proces de divorţ implică o birocraţie greoaie. În primul rând, femeia trebuie să trimită o scrisoare la Ministerul Femeilor, după care să apară în faţa unui tribunal alături de o rudă de sex masculin. Familiile nu îşi dau aproape niciodată încuviinţarea pentru divorţ, dacă femeia este cea care îl cere, din cauza copiilor. Acesta este unul dintre efectele celor trei decenii de misoginism justificat prin alegerea unor citate convenabile din Sfântul Coran şi prin interpretarea după bunul plac a islamului.

Sper că vom reuşi să educăm tinerele generaţii, astfel încât ele să schimbe aceste nedreptăţi comise împotriva femeilor. Speranţa mea vine din experienţa proprie, care m-a învăţat că, în ciuda influenţei pe scară largă a fundamentalismului şi în ciuda prezentării monolitice a societăţii noastre în presa occidentală, mulţi bărbaţi afghani sunt dispuşi să accepte să urmeze o femeie în lupta ei, dacă li se vorbeşte din suflet despre problemele fundamentale şi despre nenorocirile de care suferă femeile. Nenumăraţi bărbaţi m-au căutat ca să îmi spună că sunt gata să acţioneze în numele cauzei mele. Voiau să îi îndrum, în ciuda vârstei şi a sexului meu. Acest lucru mă face să am încredere că, dacă mai multe femei din Afghanistan se vor angaja în lupta pentru drepturile noastre şi pentru justiţie, majoritatea bărbaţilor săraci din ţară ni se va alătura pe baricade.

Adeseori le ofeream consiliere victimelor violurilor. În

Afghanistan, victima e brutalizată de două ori, prima dată când e comis asaltul, apoi când e ostracizată de comunitatea din care face parte. Să spui că o fată sau o femeie a fost violată înseamnă să aduci ruşinea asupra întregii ei familii. Mulţi consideră că victima unui viol a fost întinată pentru totdeauna şi nu se va mai putea mărita. Uneori, membrii familiei merg până la a o ucide pe femeia violată sau, adeseori, victima se sinucide. Eu le sfătuiam pe victime să facă din durere şi tragedie ceva pozitiv, pledând pentru cauza altor femei. Le încurajam să nu păstreze tăcerea şi le explicam că au obligaţia să povestească ce li s-a întâmplat. Le spuneam: „Să ne dăm mâinile. Drepturile femeilor nu se donează. Trebuie luate şi nu putem face asta decât împreună”.

O altă vizită memorabilă a fost din partea a doua fete, care au venit la mine cu o solicitare importantă. Iniţial mi-au telefonat şi eu le-am întrebat cum le pot ajuta. N-au vrut să-mi spună la telefon ce problemă au, aşa că le-am zis să vină să mă vadă. Voiau să mă întâlnesc cu tatăl lor, ca să-l conving să le lase să meargă la şcoală. Am fost de acord să îl cunosc pe tatăl lor, care s-a dovedit a fi un mare susţinător al meu. Am avut o conversaţie lungă cu el, despre beneficiile educării tinerelor şi despre cât e de important ca femeile să aibă o identitate proprie şi oportunităţi în viaţă.

I-am spus:

— Atunci când mă susţii şi spui că vocea mea e şi vocea ta, ar trebui să te gândeşti: dacă n-aş fi fost educată, cum aş fi putut să devin vocea ta? Când spui că eu transmit mesajul care se află în inima ta, trebuie să ştii că asta se datorează faptului că am mers la şcoală şi am citit cărţi. Aşa că ar trebui să le permiţi fiicelor tale să meargă la şcoală, ca să devină ca mine.

Aceste discuţii l-au făcut să se răzgândească şi a fost de acord să îşi trimită fiicele la şcoală. Fetele au fost foarte fericite. Îmi amintesc şi acum zâmbetul larg de pe feţele lor când au aflat că pot merge la şcoală. Mi-au mulţumit de

mai multe ori.

Alţi vizitatori veneau ca să-mi pună un alt fel de întrebare:

— Cu ce te putem ajuta?

Oamenii îmi aduceau tot timpul cadouri, iar aceste ofrande variau în funcţie de cât de bogat era donatorul. Unii aduceau capre, lapte sau iaurt; alţii, fructe şi legume din grădinile lor; unii veneau cu obiecte religioase, menite să mă protejeze. Alţii aduceau haine. Un croitor a donat îmbrăcăminte pentru toţi bodigarzii mei. Cu altă ocazie, când am fost invitată să ţin un discurs într-o piaţă locală, un susţinător a anunţat că toate femeile care mă însoţeau aveau să primească în dar cele mai scumpe haine din bazar. Se scriau poezii în cinstea mea, care erau publicate în ziarele locale sau îmi erau trimise. Unii au donat în total treizeci şi două de parcele de pământ, o proprietate foarte valoroasă în Afghanistan, pe care să construiesc şcoli sau spitale. Din păcate, din cauza lipsei de fonduri, nicio clădire nu a fost încă ridicată pe vreuna din acele parcele.

Uneori, oamenii veneau de departe ca să mă întâlnească. Îmi amintesc cum într-o seară au sosit două femei sărmane. Au ajuns seara târziu, după o călătorie lungă, aşa că le-am invitat înăuntru şi le-am pregătit ceva de mâncare. Am mâncat împreună şi am stat de poveşti, eu adresându-mă cu apelativul „măicuţă”, iar ele spunându-mi „copila mea”, conform regulilor de politeţe. Apoi, după cină, una dintre ele m-a întrebat:

— Când o s-o putem vedea pe Malalai Joya?

— O s-o vedeţi în curând, le-am spus.

Susţinătorii mei tipăriseră afişe şi scoseseră CD-uri ca să răspândească vestea despre discursul meu de la Loya Jirga şi femeile mi-au cerut nişte afişe cu Malalai Joya.

Am zâmbit şi le-am spus că mă duc după afişe.

Când am revenit, s-au uitat la fotografia de pe afiş, după care s-au uitat la mine, cu mai multă atenţie de data aceasta. Nu le venea să creadă.

— De ce nu ne-ai spus că tu eşti?… Şi n-ai pe nimeni

să te ajute aici?

M-au îmbrăţişat şi m-au sărutat, iar eu le-am explicat că toţi colegii mei erau plecaţi în seara aceea.

Un bărbat pe care l-am cunoscut la câteva zile după ce m-am întors de la Loya Jirga mi-a spus că de obicei numai bărbaţii aveau radiouri în Farah. Femeile nu erau interesate să asculte ştirile, până la discursul meu.

— După discursul tău, şi femeile noastre vor să asculte radioul ca să afle ce mai faci, mi-a zis el.

Şi s-a plâns că acum avea o problemă cu soţia lui, care voia şi ea să asculte radioul, care fusese până atunci proprietatea lui exclusivă!

Locuitorii din Farah, indiferent de vârstă, îmi dădeau de înţeles că sunt alături de mine în opoziţia mea împotriva lorzilor războiului. Odată, a venit să mă vadă un grup de vârstnici.

— Am vrut să o cunoaştem pe cea care la Kabul este numită „infidelă”, m-a anunţat unul dintre ei după ce i-am salutat.

Am aşteptat, oarecum neliniştită, să continue.

— Suntem foarte credincioşi... dar dacă acei criminali din Kabul te numesc „infidelă” şi „comunistă”, atunci şi noi suntem „infideli” şi „comunişti”.

Duşmanii mei au încercat chiar să scornească poveşti şi bârfe pe seama faptului că primeam aşa de mulţi oaspeţi. De pildă, au răspândit zvonul că motivul pentru care venea atâta lume să mă vadă era că fusesem violată şi toţi oamenii aceia veneau să îşi prezinte condoleanţele familiei. Au încercat să profite de teribilul stigmat al violului, pe care societatea afghană îl pune asupra victimei. Dar, în cazul meu, majoritatea afghanilor au fost, din fericire, asemenea grupului de vârstnici care venise să mă vadă, în stare să vadă adevărul dincolo de injurii şi de minciuni.

Au existat însă şi câteva excepţii periculoase.

Capitolul 7

Un anotimp periculos

Lunile care au urmat discursului pe care l-am ţinut la Loya Jirga au reprezentat cea mai periculoasă perioadă din viaţa mea, chiar mai riscantă decât anii în care predasem sub nasul talibanilor. Acum, că numele şi reputaţia mea erau cunoscute în toate colţurile Afghanistanului, existau persoane în ţară care îmi voiau răul. Duşmanii mei răspândiseră zvonul că Malalai Joya fugise în străinătate şi că ţinuse acel discurs la Jirga doar pentru a obţine azil. Din păcate, în trecut, unii dintre cei care afirmaseră lucruri dure împotriva lorzilor criminali ai războiului obţinuseră azil politic în străinătate. Eu voiam să dovedesc că nu am fugit din ţară, că nu am de gând să abandonez niciodată lupta din Afghanistan. Şi voiam ca lorzii războiului să ştie că nu îmi este frică de ei.

Aşa că, atunci când Ministerul Femeilor m-a invitat să particip la ceremoniile organizate cu ocazia Zilei Internaţionale a Femeii la Kabul, în martie, 2004, am acceptat. Ştiam că vor fi mulţi jurnalişti la Kabul şi că înalţi oficiali, inclusiv Hamid Karzai, vor fi prezenţi la ceremonii. Cum era prima apariţie în public după Loya Jirga, m-am gândit că mi se va permite să iau cuvântul şi că ar fi o ocazie bună să transmit mesajul întrerupt la întrunirea precedentă. Am călătorit la Kabul cu autobuzul, ascunsă sub burqa, însoţită de unchiul Azad şi de un alt bodigard.

Când am ajuns la Kabul, Ministerul Femeilor mi-a alocat o escortă (doi bărbaţi şi două femei), cunoscând riscurile la care eram expusă. Bodigarzii mei nu au fost însă lăsaţi să mă însoţească. Principalul eveniment cu ocazia Zilei Femeii, la care fuseseră programaţi mulţi vorbitori, avea loc într-o sală imensă din oraş. Din nefericire, la prezidiu se afla o femeie care avea legături cu inamicul meu Ismail Khan, guvernatorul provinciei Herat. Când i-am spus că doresc să iau cuvântul, m-a refuzat fără drept de apel. Am abordat-o atunci pe Habiba Sarabi, ministrul Femeilor, dar ea mi-a spus că nu are autoritatea să acorde cuiva cuvântul la acea întrunire.

M-am gândit aşadar că îmi irosisem şansa. Dar când

preşedintele Karzai şi-a început discursul, i-am scris un bileţel în care spuneam că am chestiuni arzătoare de comunicat şi îl rugam să le ceară organizatorilor să îmi dea cuvântul. I-am dat biletul unuia dintre organizatori, care i l-a dat lui Karzai în timp ce acesta îşi ţinea discursul. L-am văzut uitându-se la bilet şi punându-l apoi pe masă. Când a terminat, i-a dat biletul moderatorului şi a părăsit încăperea, aşa că nu eram încă sigură dacă avea să mi se ofere şansa să vorbesc.

Pe când aşteptam nerăbdătoare pe scaunul meu, o femeie, care părea să fie un fel de gardian, a venit la mine şi m-a întrebat cu bruscheţe:

— Tu eşti Malalai Joya?

Vorbea dări cu un accent comun în Valea Panjshirului, o fortăreaţă a Alianţei Nordului. Totul la ea, inclusiv lipsa de maniere, m-a făcut să o suspectez că lucra pentru lorzii războiului.

Când i-am răspuns: „Da, eu sunt Joya", mi-a spus că mă aştepta cineva afară.

— E o persoană care spune că a fost bodigardul tău la Loya Jirga şi că trebuie să-ţi vorbească, aşa că te rog să te duci la el.

M-am gândit că putea fi unul dintre soldaţii amabili care mă păziseră în casa conspirativă a ONU. Dar nu puteam să plec şi să pierd astfel ocazia de a vorbi.

— Îţi mulţumesc că mi-ai zis, i-am spus, dar acum aştept să-mi vină rândul să iau cuvântul.

— Bine, eu doar ţi-am transmis mesajul, mi-a răspuns pe un ton nepoliticos. E treaba ta ce faci.

Câteva secunde mai târziu, am fost chemată pe scenă. Bileţelul trimis lui Karzai avusese efect. Cât timp mi-am ţinut discursul, bodigarzii mei s-au dus din proprie iniţiativă să îl verifice pe bărbatul care mă căuta.

M-am folosit de acea oportunitate ca să închei, într-un fel, discursul întrerupt la Loya Jirga, reamintindu-le femeilor din sală că drepturile noastre nu ne vor fi făcute niciodată cadou de alţii, ci că le vom obţine doar prin

eforturi de durată. Am profitat de ocazie şi ca să resping ca nefondate unele dintre calomniile pe care duşmanii mei le răspândiseră în încercarea lor de a mă discredita, cum ar fi afirmaţia conform căreia criticile mele erau menite exclusiv să-mi aducă faima şi azilul politic în Vest. Un exil confortabil nu ar fi fost sub nicio formă acceptabil în ochii mei şi am spus răspicat că prefer să mor decât să-mi abandonez ţara.

Publicul aprecia vădit ceea ce spuneam şi fiecare frază din discursul meu era urmată de aplauze.

Am încheiat într-un ropot de aplauze şi m-am întors la locul meu, unde mă aşteptau bodigarzii, foarte neliniştiţi. Femeile din public încercau să ajungă la mine ca să mă felicite şi să-mi vorbească, dar gărzile de corp le-au ţinut la distanţă. Am vrut să le salut, dar nu mi s-a dat voie. Era clar că se întâmplase ceva, înainte de a mă aşeza, le-am spus bodigarzilor că vreau să-l întâlnesc pe cel care mă aştepta afară. Mi-au spus că nu e posibil, că trebuie să plecăm imediat şi m-au dus în grabă într-o încăpere alăturată. Acolo, una dintre femeile din suită mi-a spus în cele din urmă ce se întâmplase. Când au ieşit afară să îl verifice pe bărbatul care mă căuta, ceva li s-a părut suspect şi au hotărât să îl percheziţioneze. Au găsit asupra lui un pistol şi l-au arestat. Femeia aceea mi-a spus că probabil fusese trimis să mă ucidă.

A trebuit să rămân în acea încăpere până la încheierea ceremoniei, când au plecat toţi participanţii. Doar atunci bodigarzii mei au cercetat zona. Mi-au cerut să îmi pun o burqa şi, înconjurându-mă, m-au escortat la o maşină de lux cu ferestre fumurii. După ce m-am urcat în maşină, aceasta a demarat în trombă şi am fost dusă într-un loc sigur.

În ciuda eforturilor mele, nu am reuşit niciodată să aflu ce se întâmplase cu bărbatul care fusese arestat, nici măcar cum îl chema, aşa că m-am gândit la două scenarii posibile: fie asasinul fusese trimis de lorzi ai războiului influenţi sau de oricine altcineva care l-ar fi putut elibera

foarte uşor, fie întreaga scenă fusese regizată ca să mă sperie şi să mă determine să nu mai vorbesc împotriva lorzilor războiului.

Incidentul a avut darul să mă neliniştească, dar am refuzat să îmi scurtez vizita la Kabul şi am continuat să fac deplasări frecvente în capitală în lunile care au urmat. Mai aveam multe de făcut.

Dragul meu unchi Azad s-a consacrat trup şi suflet protecţiei mele şi a recrutat prieteni şi rude, precum şi alte persoane de încredere, care să îi verifice pe cei care mă vizitau şi să mă însoţească în călătorii. La început mi se părea foarte ciudat să fiu înconjurată mereu de tineri bodigarzi în uniforme de camuflaj, purtând mitraliere AK-47, dar această situaţie a devenit între timp o rutină în viaţa mea. Având de înfruntat noi pericole peste tot pe unde mergeam, devenise din ce în ce mai riscant să mă deplasez, dar am încercat să nu las ca acest lucru să mă afecteze prea mult.

Era important pentru mine să ajung în diferite părţi ale Afghanistanului, să văd cu ochii mei care erau condiţiile de viaţă şi să îmi transmit mesajul, aşa că am acceptat invitaţia de a lua cuvântul într-o moschee din satul meu natal, Ziken.

Pe drumul şerpuitor, marcat de urme de roţi, ce ducea spre Ziken, un prieten mi-a spus că el crede că e prima dată în istoria Afghanistanului când o femeie este invitată să ţină un discurs politic într-o moschee. Era, fără îndoială, un eveniment neobişnuit. Numeroşi susţinători, în maşini sau pe motorete, s-au alăturat convoiului nostru şi ne-au spus că se vor ocupa de siguranţa mea dacă vor apărea probleme. Mulţimea m-a urmat pas cu pas în ziua aceea.

Când am ajuns, în moschee se aflau câteva sute de bărbaţi, iar pe pereţii exteriori fuseseră montate boxe, astfel încât şi mai multă lume să poată asculta de afară. În mulţime se aflau vârstnici ai triburilor, unii din cei mai vechi susţinători ai mei, simpli curioşi şi câţiva oameni

care au venit să asculte ce am de spus, chiar dacă nu erau de acord cu mine.

Am fost întâmpinată călduros de câţiva vârstnici şi, alături de escorta mea, am luat loc, aşteptând să îmi vină rândul să iau cuvântul. Uitându-mă prin mulţime, m-am gândit cu multă grijă la ce urma să spun. Era o mare onoare pentru mine, o femeie atât de tânără, să fiu invitată în această moschee la doar trei zile după ce împlinisem douăzeci şi şase de ani. Asta arăta faptul că mă bucuram de o largă susţinere în provincia mea şi că duşmanii mei, care mă făcuseră infidelă, nu reuşiseră să mă discrediteze. După un discurs de bun-venit rostit de un imam, am fost prezentată de un vârstnic din sat. M-am dus la microfon şi am început prin a saluta publicul şi a le mulţumi celor care mă invitaseră, dar de-abia am apucat să spun două vorbe după această introducere politicoasă, că doi bărbaţi de vârstă mijlocie, purtând băşti albe şi *shalwar kameez*, au sărit din mijlocul publicului şi au început să strige:

— I-a insultat pe mujahedini! N-o lăsaţi să vorbească!

Cei doi bărbaţi, şi alţi câţiva opozanţi din mulţime, au continuat să strige, încercând să tulbure adunarea, până când alte persoane din adunare au reuşit să îi scoată cu forţa din moschee. Din fericire, am putut în scurt timp să continui.

Am abordat multe subiecte, inclusiv angajamentul meu în favoarea drepturilor fundamentale ale omului, a drepturilor femeilor şi a democraţiei. Am vorbit chiar şi despre nevoia de laicitate în Afghanistan. Am explicat că eu consider că religia este o chestiune privată, care nu are nicio legătură cu chestiunile politice şi cu guvernul. Ca activist social şi politician, nu vorbesc prea mult despre islam. De prea multe ori extremiştii invocă islamul pentru a-şi justifica crimele împotriva poporului, iar politicienii invocă islamul în loc să se concentreze asupra politicilor pe care ar trebui să le pună în aplicare. Oamenii din Afghanistan au islamul în sufletele şi în minţile lor. Nu au nevoie ca cei care îi necinstesc numele să le impună reguli

inspirate, pretind ei, din islam. Nu au nevoie ca guvernul să facă acest lucru şi nu au nevoie ca nimeni, cu siguranţă niciun politician, să îi îndrume în credinţa lor.

În locul acestei combinaţii periculoase între religie şi politică, am explicat, avem nevoie de un guvern laic, separat de religie, care este o chestiune personală. În ciuda a ceea ce pretind fundamentaliştii, nu trebuie să ne temem de laicitate. Aceasta nu înseamnă decât separarea religiei de politică şi prezervă şi garantează de fapt drepturile cetăţenilor la libertatea religioasă şi la libertatea credinţei.

Pe când rosteam aceste cuvinte, m-am uitat la unul dintre bodigarzii care mă însoţeau. Supraveghea neliniştit mulţimea, încercând să ghicească reacţiile oamenilor. Dar nu avea de ce să-şi facă griji. Restul discursului meu a fost foarte bine primit.

Înainte de discurs, mă temusem puţin că poate era prea devreme să vorbesc public despre laicitate, dar realismul politic al poporului nu trebuie niciodată subestimat. În ciuda eforturilor fundamentaliştilor, laicitatea şi democraţia sunt subiecte care stârnesc interesul şi îi inspiră pe oameni. Bărbaţii din acea moschee au înţeles că islamul nu ar trebui corupt şi subordonat scopurilor politice. Mulţi dintre ei suferiseră, de fapt, din cauza unor grupuri care făcuseră exact acest lucru. Într-un Afghanistan liber şi democratic, cu un guvern laic, imaginea islamului ar fi prezervată şi nu distorsionată.

Mi-am încheiat discursul şi m-am întors la locul meu. La sfârşit, când ne-am ridicat cu toţii ca să plecăm, prima persoană care m-a abordat a fost imamul moscheii. A fost foarte politicos şi mi-a spus că e de acord cu mine. Alţi lideri religioşi prezenţi mi-au explicat că îmi împărtăşesc opiniile. M-au rugat chiar să fac o poză cu ei. Toate astea au fost foarte încurajatoare.

La ieşirea din moschee, mă aştepta o scenă minunată, susţinătorii mei adunându-se în jurul meu. Fetele mi-au dat flori şi toată lumea mi-a adresat multe

cuvinte frumoase. Pe când eram escortată spre maşină, am zărit un bătrân invalid, fără picioare, şi m-am dus să-i vorbesc. M-a salutat şi mi-a dat şi el flori. Mi-a spus că este veteran al luptei mujahedinilor şi că vorbele mele însemnaseră mult pentru el. I-am mulţumit pentru sprijin şi i-am ascultat în continuare povestea. Trăia într-o sărăcie extremă, fiindcă nu putea să muncească, şi plângea, descriindu-şi viaţa mizerabilă. Bărbatul acela sacrificase multe luptând pentru ţara noastră şi mai târziu am reuşit să îi obţinem un ajutor financiar.

După aceea, am vizitat câteva şcoli de băieţi şi de fete, ca să vorbesc cu elevii şi cu profesorii. Toţi şi-au exprimat susţinerea pentru munca mea, unii au citit chiar poezii pe care le scriseseră în cinstea mea; am intrat de asemenea în casele câtorva localnici, unde am stat de vorbă cu bărbaţii şi femeile din gospodărie.

La sfârşitul acelei zile formidabile, dar epuizante, toţi cei prezenţi mi-au făcut veseli cu mâna, pe când maşina noastră şi convoiul de susţinători o porneau înapoi pe drumul spre oraşul Farah. Dar dispoziţia noastră s-a schimbat curând, când ne-am apropiat de podul Harot, de la marginea oraşului. O bombă imensă a explodat chiar în faţa noastră, dând naştere unei unde de şoc care ne-a zgâlţâit în scaune. Am privit cum un nor de prai se ridică în aer, ducând cu el resturi care au căzut pe capota maşinii asemenea unei ploi uscate. Şoferul meu s-a asigurat rapid că nu fusese nimeni rănit, după care a întors maşina şi a pornit cu viteză către Ziken. Numeroşi susţinători ne-au înconjurat când am ajuns în sat, promiţând că mă vor proteja.

După ce am ajuns la o distanţă sigură de podul care ardea mocnit, le-am telefonat autorităţilor din Farah. Când am dat peste unul dintre comandanţii locali, acesta a refuzat să mă ajute – ceea ce era de aşteptat, având în vedere că era un opozant de-al meu, având legături strânse cu lorzii războiului. Prin urmare, la sfatul unora dintre susţinătorii mei de acolo, l-am contactat pe Ali Ahmad

Jalali, ministrul de Interne din Kabul. Jalali mi-a promis că îi va suna personal pe cei de la poliţia din Farah şi le va cere să trimită câţiva oameni care să ne ajute. Când reprezentanţii autorităţilor au venit în cele din urmă, am hotărât, după multe discuţii, să o luăm pe o rută alternativă pentru a ne întoarce la Farah. De data aceasta, convoiul nu a inclus doar soldaţi, ci şi un grup de tineri pe motorete, care ne-au înconjurat şi ne-au strigat cuvinte de susţinere şi încurajare tot drumul.

Faptul că această tentativă de asasinat a avut loc pe 28 aprilie 2004, data la care se sărbătoreşte în fiecare an cucerirea Kabulului de către mujafredini, după căderea regimului-marionetă al sovieticilor din 1992, nu este o coincidenţă. Îi denunţasem public pe oficialii guvernamentali care organizau festivităţi importante de celebrare a acestei aşa-zise „zile a victoriei”, atât la Farah, cât şi la Kabul. Acesta este încă un exemplu al modului lipsit de ruşine în care Karzai încearcă să îi împace pe lorzii războiului. Adevărata zi a victoriei pentru Afghanistan este 15 februarie 1989, ziua în care ultimul soldat sovietic a părăsit ţara.

Acest incident a scos fără îndoială în evidenţă gravitatea situaţiei mele, care se schimbase după evenimentele de la Loya Jirga. Era din ce în ce mai complicat să vizitez diferite părţi ale provinciei Farah. Susţinătorii mei veneau acum să mă vadă la cartierul nostru general din oraş. Adeseori aduceau veşti care mă neliniştau. În unele oraşe, lorzii războiului şi comandanţii lor locali deţineau controlul total, având miliţii private, închisori private şi camere de tortură private. Auzeam despre oameni care erau închişi pentru simplul fapt că mă susţineau.

Aşa s-a întâmplat cu unii dintre cei care veniseră să mă asculte şi să mă susţină când vorbisem la moschee. Câteva săptămâni mai târziu, un bărbat a venit la Farah ca să îmi povestească ce păţise tatăl său vârstnic în zilele care urmaseră vizitei mele. Bătrânul se aflase în

apropierea unui comandant fundamentalist local, care avea legături cu anumiţi lorzi ai războiului şi pe care îl auzise spunând că „spurcasem moscheea cu prezenţa mea”. Acest lucru mi-a întărit bănuiala că aliaţi ai lorzilor războiului se aflau în spatele tentativei de asasinat.

Fiul mi-a spus că toată familia lui mă susţinea şi că tatăl său nu a tolerat acele insulte, aşa că mi-a ţinut partea în faţa comandantului. Din această cauză, l-au bătut şi l-au azvârlit în închisoarea privată a acelui fundamentalist. Bărbatul voia să ştie cum îşi putea ajuta tatăl. M-a rugat să le comunic lui Karzai şi guvernului că oameni ca acel comandant local trebuie neutralizaţi imediat.

Bătrânul a fost eliberat după câteva zile şi a venit să mă vadă şi să-mi spună restul poveştii. Bătăuşul hotărâse să-i dea drumul fiindcă era în vârstă, dar îl avertizase să nu mă mai susţină, ameninţându-l că în caz contrar îi vor face rău singurului său fiu. Bătrânul mi-a spus apoi părerea lui despre acea ameninţare:

— Ca să te susţin sunt gata să-mi pierd viaţa, viaţa fiului meu şi viaţa familiei mele. Nu am de gând să tac.

I-am răspuns:

— Nu sunt mai bună decât tine sau decât oricine altcineva. În numele vostru îmi pun viaţa în pericol. Luptăm împreună, sperând că sângele niciunuia dintre noi nu va trebui vărsat.

Într-o zi, în primăvara aceea, ministrul de Interne Jalali m-a sunat şi mi-a spus că guvernul intenţionează să îl numească pe un anume Yousif Baghlani în postul de guvernator al provinciei Farah. M-a întrebat ce părere am. I-am spus că nu auzisem niciodată numele acela. Şi, cum opinia mea nu mă reprezintă decât pe mine, i-am spus că voi discuta numirea cu locuitorii din Farah şi că îi voi transmite părerea acestora. A fost de acord şi la scurt timp după aceea am convocat câţiva vârstnici din Farah la o întrunire. Chiar dacă ploua cu găleata în toată provincia, în jur de o sută de persoane au venit la reuniune. I-am întrebat ce părere au despre numirea lui Yousif în postul

de guvernator şi am fost şocată să aflu că unii dintre ei ştiau că acesta era de fapt un criminal de război celebru, pe numele său *Bashir* Baghlani, care îl susţinuse pe lordul războiului Hekmatyar pe când acesta încerca să fugă. Se pare că ministerul îi schimbase numele, încercând să-i păcălească pe oameni, fiindcă nu fusese acceptat în niciuna dintre provinciile în care încercaseră să îl plaseze până atunci. Vârstnicii s-au înfuriat pe guvern şi au refuzat să îl accepte pe Baghlani pe post de guvernator. Unul dintre ei a spus:

— Ce fel de cadou ne trimite Karzai? Ce suntem noi, un laborator unde trimite criminalii ca să fie testaţi?

L-am sunat pe ministrul Jalali şi i-am spus că pe oameni i-a supărat foarte tare alegerea lui şi că l-au respins pe acel criminal, Baghlani. I-am trimis şi o înregistrare video de la întrunire. Aşa că am fost foarte surprinşi, atât eu, cât şi vârstnicii, când, peste câteva zile, Bashir Baghlani a fost investit guvernator în Farah. Numirea lui a declanşat un protest în rândul oamenilor, care însă nu a avut niciun efect. Acesta e doar un alt exemplu al modului în care guvernul nesocoteşte dorinţa poporului şi susţine criminali detestaţi de toată lumea.

Mai devreme în cursul acelui an fusesem onorată să primesc Premiul Malalai din Maiwand, o distincţie creată iniţial de un grup de afghani care locuiesc în Germania, numit Uniunea Culturală a Afghanilor din Europa. Premiul mi-a fost acordat pentru că îi înfruntasem pe lorzii războiului la Loya Jirga. La începutul lui iulie 2004, m-am deplasat la Kabul, şi de data aceasta ascunsă sub burqa, unde am donat premiul Ministerului Afghan al Informaţiei şi Culturii, pentru a fi plasat la Arhivele Naţionale, administrate de guvern. Am făcut acest lucru fiindcă am considerat că premiul nu îmi aparţine mie, ci poporului afghan. Privind însă în urmă, mi-am dat seama că greşisem cedând premiul, fiindcă acesta era folosit pentru a da legitimitate unui guvern care s-a dovedit a fi cel mai corupt din istoria noastră şi care nu poate fi considerat cu

adevărat un guvern „naţional”.

Ulterior în acea lună, pe când mă aflam încă în capitală, am primit un apel de la un angajat de la biroul din Farah, care mi-a spus foarte agitat că un mic grup de fundamentalişti, dintre care unii înarmaţi cu puşti, atacau orfelinatul, care se afla în apropiere. Nu ştiau că sunt plecată din oraş. La birou se aflau câţiva bodigarzi, care şi-au luat armele, pregătiţi să apere orfelinatul, dar le-am dat instrucţiuni clare:

— Dacă trebuie să trageţi, ţintiţi la picioare. Să nu ucideţi pe nimeni!

Ştirea despre atac a fost transmisă de serviciul în limba persană al BBC-ului şi de Radio Azadi, în paştună şi dări. Radio Azadi a transmis ştirea în direct, întrerupându-şi programul, şi mulţi au sunat la staţie să condamne atacul, pe când acesta era în plină desfăşurare. Cei de la radio mi-au luat şi mie un interviu, iar eu m-am folosit de această ocazie ca să îi condamn pe lorzii războiului, despre care ştiam că se află în spatele atacului. Între timp, urmăream ştirile cu îngrijorare, fiind ţinută la curent de colegii din Farah. Vânzătorii de la magazinele din apropiere şi vecinii au venit în fugă să apere orfelinatul, cu mâinile goale, unii aruncând cu pietre în atacatori. În cele din urmă, fundamentaliştii au fost izgoniţi.

În timpul luptei, câţiva atacatori au fost răniţi şi n-au putut să fugă. Oamenii noştri i-au urcat în ambulanţa clinicii ca să-i ducă la un spital. S-au ruşinat foarte tare când şi-au dat seama că, deşi erau inamici, colegii mei au fost dispuşi să-i îngrijească.

Mai târziu, unii dintre ei mi-au devenit susţinători şi au venit la mine la birou ca să îmi explice cine provocase atacul. Mi-au spus că Bashir Baghlani, lordul războiului pe care Karzai îl numise guvernator al provinciei Farah, pusese la cale asaltul. Îi minţise, spunându-le că trebuie să ne atace birourile fiindcă eu îi insultasem pe mujahedini şi islamul. Le spusese că ţineam bani în birou şi că puteau să-i păstreze dacă aveau să ducă planul la îndeplinire. Acum

se simţeau induşi în eroare şi folosiţi. Locuitorii din Farah protestaseră deja împotriva numirii guvernatorului Baghlani. Minciunile pe care el şi asociaţii lui le răspândiseră şi care declanşaseră atacul asupra clădirilor noastre din oraşul Farah l-au făcut şi mai detestat. Protestele s-au extins şi preşedintele Karzai a fost în cele din urmă nevoit să îl înlocuiască.

După acel asalt, şi mai mulţi vecini s-au oferit să-mi fie bodigarzi. De fiecare dată când oamenii din zonă auzeau o împuşcătură, veneau în fugă să se asigure că n-am păţit nimic.

Foşti mujahedini au venit să mă vadă, oferindu-se să mă protejeze, punând oameni şi arme în slujba mea. Unii s-au oferit chiar să lupte împotriva celor care mă luaseră în vizor şi a celor care terorizau regiunea. Voiau să se răzbune pe comandanţii locali extremişti. Şi-au exprimat cu tărie susţinerea pentru mine şi pentru ideile mele.

— Indiferent ce ne vei cere, vom face, au spus. Malalai, dă-ne arme! Vrem să-i omorâm pe duşmani.

Le-am spus că nu trebuie să o apucăm pe calea armelor. Nu era cea mai bună metodă de a asigura pacea şi democraţia, iar noi eram contra războiului şi a violenţei. Purtam arme doar pentru autoapărare. Acesta este însă doar un exemplu de cât de obosiţi şi de frustraţi erau oamenii din cauza situaţiei de la vremea respectivă, care nu s-a schimbat nici astăzi. Sunt furioşi că niciun guvern şi niciunul dintre cei aflaţi la putere nu i-au ascultat. Sunt gata să îşi pună vieţile în pericol şi să recurgă la arme, dacă li se va cere acest lucru.

Cred că este foarte important ca, în orice luptă pentru dreptate, să analizezi cu grijă şi logic situaţia de fapt din ţara sau regiunea în cauză atunci când îţi stabileşti tacticile şi strategia. De pildă, situaţia din anii ’80 şi lupta armată la care tata a luat parte împotriva sovieticilor nu este aceeaşi cu lupta în care m-am angajat eu. În prezent, încercăm să folosim mijloace paşnice, prin care să informăm populaţia în legătură cu democraţia de

faţadă care a fost impusă în Afghanistan.

Dacă însă situaţia s-ar înrăutăţi şi nu am avea de ales decât între libertate şi moarte, aş fi gata să iau arma în mână ca să îmi apăr ţara, să apăr libertatea şi valorile pe care le promovăm în Afghanistan. Aceasta este de altfel alegerea pe care au făcut-o mulţi dintre martirii din generaţia tatălui meu. I-am promis poporului meu că nu voi înceta să apăr libertatea ţării noastre, iar asta este foarte important pentru mine. Luptătorii pentru libertate sunt iubitori de pace, dar în anumite momente din istorie nu au de ales şi trebuie să recurgă la arme, oricât de mult ar detesta ceea ce reprezintă acestea.

Mie, personal, nu îmi place că sunt înconjurată de bărbaţi înarmaţi care mă apără, dar acest lucru este necesar şi sunt onorată să am prieteni şi susţinători pe întreg teritoriul Afghanistanului, care sunt gata să îşi asume riscuri şi să se sacrifice pentru siguranţa mea. Sunt în relaţii foarte bune cu bodigarzii mei şi adeseori avem discuţii animate şi chiar glumim uneori. Chiar şi pe cei care nu îmi sunt rude îi văd ca făcând parte din familie. Îmi fac griji cu privire la siguranţa lor şi aş fi extrem de nefericită dacă ar păţi ceva apărându-mă pe mine de un asalt.

La scurt timp după atacul asupra clădirilor noastre din Farah şi uriaşa demonstraţie de susţinere care i-a urmat, am fost înştiinţată că preşedintele Karzai doreşte să mă întâlnească. Am acceptat oferta, fiindcă m-am gândit că întâlnirea poate fi o ocazie de a-i spune ce cred cetăţenii obişnuiţi ai Afghanistanului despre guvernul lui. În public, cel puţin, Karzai declara că doreşte să pună capăt dominaţiei lorzilor războiului, iar la acea vreme majoritatea afghanilor încă spera că îşi va ţine o parte din promisiuni. Am vrut să îi reamintesc că oamenii detestau alianţele pe care le încheiase cu unii dintre cei mai cunoscuţi inamici ai Afghanistanului. Karzai nu era doar un apropiat al liderilor Alianţei Nordului, ci menţinea legături şi cu foste marionete ale sovieticilor, ca să nu mai vorbesc

de brutele din partidul lui Hekmatyar.

La data şi ora cuvenite, am ajuns la palatul prezidenţial, însoţită de o colegă de la OPAWC, una dintre directoarele organizaţiei. La porţile palatului am văzut mulţi soldaţi americani care făceau de pază. Câţiva dintre ei m-au întrebat cine sunt şi ce caut acolo şi ne-au escortat înăuntru, unde mai multe femei gardieni ne-au percheziţionat genţile. Au fost amabile şi mi-au spus chiar că erau de acord cu ce spusesem la Loya Jirga.

Intenţionam, dacă era posibil, să înregistrăm întâlnirea cu Karzai sau cel puţin să facem poze, dar ni s-a spus că orice aparat de înregistrat era strict interzis. După ce am trecut de toate punctele de control şi prin toate procedurile de securitate, am fost introduse în biroul prezidenţial bogat decorat al lui Karzai. Era versiunea afghană a Biroului Oval. Se aflau acolo un birou imens, un steag afghan şi o serie de fotografii înrămate pe pereţi, printre care fotografii ale foştilor regi şi ale lui Ahmad Shah Massoud, liderul criminal al Alianţei Nordului, care fusese ucis cu puţin timp înainte de 11 septembrie şi care acum era numit „erou naţional”. Acest lucru mi-a amintit că, în ciuda expresiei plăcute de pe chipul său şi a manierelor impecabile, Karzai reprezenta nişte bărbaţi cu mentalităţi extremiste şi medievale.

Când am intrat în încăpere, preşedintele Karzai s-a ridicat de pe scaun şi m-a întâmpinat călduros. A dat mâna cu mine, şi-a pus-o pe cealaltă pe umărul meu şi m-a invitat cu amabilitate să iau loc. A fost foarte respectuos, dar cred că încerca să mă câştige de partea lui, sperând că voi înceta cu criticile dure la adresa guvernului său.

Mai erau câţiva oficiali de faţă şi un servitor care ne-a adus ceaiul. Aşezată în faţa lui Karzai, de partea cealaltă a mesei, primul lucru pe care i l-am spus preşedintelui a fost:

— Vă mulţumesc pentru că mi-aţi oferit această ocazie de a vă împărtăşi problemele poporului. Am multe să vă spun.

Nu voiam să pierd timpul cu formalităţi sau cu discuţii despre nimicuri.

Karzai mi-a răspuns:

— Da, am auzit despre discursul dumneavoastră de la Loya Jirga, să nu credeţi că nu vă înţeleg mesajul.

Acesta a fost modul lui de a deschide discuţia, arătându-şi susţinerea. Avea însă să fie dificil să transpună acea susţinere în promisiuni de acţiuni concrete.

Eu am vorbit cel mai mult, fiindcă aveam multe de spus, întâlnirea a durat mai puţin de o oră şi cred că eu am vorbit cel puţin două treimi din timp. Am subliniat nenumăratele crime şi lipsuri de care suferă femeile din Afghanistan. Karzai m-a ascultat cu atenţie şi am văzut chiar lacrimi prelingându-i-se din ochi când i-am dat unele detalii oribile despre violurile, răpirile şi omorurile care aveau loc în ţara noastră.

L-am implorat să micşoreze puterea lorzilor războiului, refuzând să îi numească în poziţii-cheie din cadrul guvernului. I-am spus că oamenii cred despre el că nu e o persoană cinstită şi l-am avertizat:

— Istoria noastră va întreba, şi oamenii întreabă deja, de ce aţi făcut compromisuri cu lorzii războiului?

— Cum am făcut compromisuri?

— De pildă, ne-aţi trimis un fundamentalist să guverneze provincia Farah, am răspuns. I-am spus că Bashir Baghlani, noul guvernator pe care îl trimisese în locul lui Abdul Hai Nemati, era şi mai rău. I-am înmânat preşedintelui câteva documente pe care le adunasem şi din care reieşea cât de corupt era Baghlani şi i-am spus că locuitorii din Farah protestau împotriva numirii lui. Se întrebau chiar dacă fusese trimis să mă ucidă.

Apoi i-am relatat un alt caz:

— Ştiţi, aseară mă aflam în casa unui susţinător şi acolo o bătrânică mi-a povestit cum v-a văzut odată la televizor punând o medalie la gâtul lui Ismail Khan şi oferindu-i un post de ministru în guvern. Când a văzut asta, femeia mi-a spus că şi-a pierdut speranţa în

dumneavoastră şi şi-a zis: „Care e diferenţa dintre aceşti fundamentalişti şi Karzai?”

Mi-a răspuns că fusese pus în acea situaţie fără ieşire de către Younis Qanooni, ministrul Educaţiei, care îl invitase, fără să îl anunţe în prealabil, să urce pe scenă şi să atârne medalia la gâtul lui Ismail Khan.

Karzai a declarat că era de acord cu mare parte din ce spusesem, dar s-a ferit să îşi ia vreun angajament ferm. De fapt, am avut impresia că, indiferent ce spuneam, în sufletul lui era de acord cu mine. Acum bănuiesc că m-a lăsat să vorbesc atât de mult în parte fiindcă nu avea prea multe răspunsuri sau soluţii reale, pe care să dorească sau să le poată pune în aplicare. Când timpul alocat întâlnirii cu noi a expirat, preşedintele s-a ridicat în picioare şi a fost, din nou, extrem de politicos. Mi-a ţinut scaunul şi m-a condus până la uşă.

Ultimul lucru pe care i l-am spus a fost:

— Vă rog să îi transmiteţi salutările mele soţiei dumneavoastră şi mesajul că anul viitor trebuie neapărat să participe la evenimentele de Ziua Internaţională a Femeii. De ce nu a participat anul acesta?

Karzai a răspuns:

— De ce nu-i spuneţi acest lucru personal, ea e de altfel o susţinătoare înfocată a dumneavoastră.

— Unde e soţia dumneavoastră acum?

— Acum e bolnavă. A fost în Franţa să se opereze, aşa că ar trebui să stabiliţi o altă zi în care să vă întâlniţi.

— Trebuie să mă întorc la Farah peste două zile, deci ar fi bine să o văd înainte să plec.

A fost de acord să stabilească o întâlnire cu soţia lui pentru a doua zi, la aceeaşi oră, după care şi-a luat rămas-bun cu amabilitate.

Nu am mai avut niciodată de atunci o discuţie oficială cu el.

Pe când ieşeam împreună cu colegii mei din biroul lui Karzai, nimeni altul decât lordul războiului Mohammad Qasim Fahim dădea să intre. Fahim era, la vremea aceea,

cel mai puternic dintre comandanţii Alianţei Nordului şi s-a uitat fix la mine, încercând să mă intimideze. Eu i-am susţinut privirea când am trecut unul pe lângă celălalt.

A doua zi, după cum stabiliserăm, m-am întors ca să mă întâlnesc cu soţia lui Karzai, de data aceasta însoţită de un alt susţinător. După ce am trecut încă o dată prin toate procedurile de securitate, am fost invitată într-o sufragerie încăpătoare, pe pereţii căreia se găseau fotografii cu Karzai şi familia lui.

Zenat Karzai, soţia preşedintelui, m-a întâmpinat călduros. M-a invitat să iau loc alături de ea, apoi mi-a arătat o revistă care conţinea o fotografie de-a mea.

— Vezi, sunt o susţinătoare a ta, mi-a spus.

Revista care se găsea pe masa ei fusese de fapt publicată de o persoană cu idei fundamentaliste, dar mă induseseră şi pe mine în sumar, pentru că la acea vreme eram un subiect care vindea.

Întâlnirea a durat aproape două ore. I-am descris în detaliu doamnei Karzai câteva dintre crimele lorzilor războiului şi, în special, faptele unora dintre fundamentaliştii din Farah. Adusesem cu mine documente, pe care i le-am dat, rugând-o să i le înmâneze soţului ei.

O interesa să afle despre studiile mele şi despre cum mă pregătisem ca să iau cuvântul la Loya Jirga. În ceea ce mă priveşte, am întrebat-o de ce nu lucrează ca doctor, având în vedere că aceasta era profesia ei. Mi-a spus că ar fi fost riscant să lucreze într-un spital, fiindcă ar fi putut fi răpită.

I-am vorbit şi despre rolul femeilor din Afghanistan şi despre rolul soţiei preşedintelui, i-am spus că şi dacă boala ar fi împiedicat-o să meargă, tot ar fi trebuit să participe la Ziua Internaţională a Femeii într-un scaun cu rotile. A fost de acord şi mi-a spus că pe viitor va face tot posibilul să participe la astfel de evenimente. Mi-a povestit că Prima Doamnă a Franţei, ţară în care tocmai fusese operată, i-a spus că rolul ei e foarte important în lupta pentru drepturile femeilor.

Doamna Karzai mi-a zis chiar că era interesată să înfiinţeze un grup special, care să se ocupe de aceste chestiuni, i-am spus că dacă intenţiile ei sunt serioase, dacă nu o să fie doar un grup simbolic, aş fi dispusă să mă alătur efortului ei. Înainte de a pleca, i-am spus că aştept să mă anunţe când putem începe munca la acel grup al femeilor. Mi-a răspuns că, imediat ce starea ei de sănătate se va îmbunătăţi, va începe să se ocupe de asta. Până în ziua de astăzi nu am auzit nimic despre un astfel de grup al femeilor.

Hamid Karzai a continuat, bineînţeles, să facă compromisuri după compromisuri cu lorzii războiului şi m-am întrebat mai târziu: *La ce bun lacrimile preşedintelui, dacă nu a vrut sau nu a putut să ia măsurile necesare ca să rezolve problemele Afghanistanului*? Am înţeles că lacrimile lui Karzai fuseseră de fapt lacrimi de crocodil. Iar în prezent am ajuns la concluzia că pentru el era mai important să asculte ordinele venite de la Casa Albă decât să se îngrijească de bunăstarea poporului afghan.

Karzai avea să câştige alegerile prezidenţiale din octombrie 2004. Mulţi l-au votat pentru că, cel puţin, nu îl considerau criminal de război, o persoană cu mâinile mânjite de sânge. Şi, cum majoritatea candidaţilor erau lorzi ai războiului, oamenii au preferat răul mai mic. Karzai însuşi nu era, evident, cea mai influentă persoană din Afghanistan. Fusese instalat în palatul prezidenţial din Kabul, dar depindea de americani şi de alianţele lor cu lorzii influenţi ai războiului de pe întreg teritoriul ţării ca să rămână în funcţie. La urma urmelor, armatele lui Fahim şi ale altor comandanţi ai Alianţei Nordului, şi nu ale lui Karzai, fuseseră cele care, cu ajutorul Forţelor Speciale ale SUA, preluaseră mai întâi controlul asupra Kabulului după fuga talibanilor din 2001. Karzai negocia tot timpul noi înţelegeri cu lorzii războiului. Adeseori, acestea luau forma unor noi alianţe „de opoziţie”, care se declarau împotriva lui. Tatăl meu era sceptic de fiecare dată când auzea despre o astfel de evoluţie.

— Nu poţi crede asemenea lucruri, spunea el. Sunt ca certurile dintre soţ şi soţie.

Cu alte cuvinte, chiar dacă se mai ciondăneau din când în când, guvernul lui Karzai era în continuare căsătorit cu lorzii războiului.

Afghanistanul a mai avut conducători-marionetă şi în trecut. Aceştia erau controlaţi de britanici şi de ruşi. Din păcate, preşedintele Karzai a fost redus şi el la stadiul de simplă marionetă, iar bărbatul despre care mulţi credeau că trage de fapt sforile, numit adeseori, doar pe jumătate în glumă, „adevăratul preşedinte” al Afghanistanului, îşi avea biroul lângă palatul prezidenţial. Am fost invitată să mă întâlnesc şi cu el.

Zalmay Khalilzad, care trăsese sforile la Bonn şi contribuise la organizarea ruşinoasei Loya Jirga la care participasem şi eu, era acum ambasadorul Statelor Unite în Afghanistan. Se bucura de o protecţie şi mai mare decât Karzai. În ziua în care l-am întâlnit, a trebuit să trec de cordoane succesive de securitate, înainte de a ajunge în birourile Ambasadei Statelor Unite, o clădire fortificată, păzită de puşcaşi marini.

Biroul ambasadorului era decorat cu fotografii, expuse în locuri de maximă vizibilitate, în care Khalilzad apărea alături de preşedintele George Bush şi vicepreşedintele Dick Cheney. De fapt, oriunde întorceai capul, dădeai cu ochii de o poză cu Bush ori de un steag american. Mi-am spus: *Cel puţin nu încearcă să-şi ascundă convingerile şi pentru cine lucrează*. Nici poziţiile lui nu erau ambigue. Multă lume în Afghanistan îl considera pe Khalilzad arhitectul politicii greşite pe care SUA o duceau în ţara noastră şi eu doream să aflu care erau motivele pentru care îi susţinea pe lorzii războiului. I-am spus că Statele Unite repetau o greşeală din trecut sprijinindu-i pe fundamentaliştii islamişti din Afghanistan, o greşeală istorică care dusese deja în trecut la tragicul „recul” din 11 septembrie. I-am spus că afghanii nu vor ierta niciodată SUA pentru că sprijină asemenea brute. Şi, am subliniat,

oamenii îl vor judeca aspru pe el în special, fiindcă era afghan din naştere.

Dar, după ce am schimbat câteva cuvinte cu el, a devenit limpede pentru mine că nu prea îl interesa să audă ce am spus.

După discursul meu de la Loya Jirga, ambasadorul Khalilzad declarase presei internaţionale că faptul că putusem să îmi exprim opinia critică era o ilustrare a admirabilului proces democratic care se desfăşură în Afghanistan. Nu a comentat, însă, esenţa discursului meu, care dezvăluia şarada „democraţiei de paradă”, pe care SUA doreau să o instaureze, nici numeroasele ameninţări care i-au urmat. Acum începeam să suspectez că această întrunire fusese organizată cu unicul scop de a-i permite ambasadorului să anunţe mass-media că se întâlnise cu Malalai Joya. Am avut senzaţia că a fost o totală pierdere de timp, la fel ca întâlnirea cu Karzai.

După ce şi-a părăsit postul din Afghanistan în 2005, Khalilzad a devenit ambasador în Irak şi ulterior ambasadorul SUA la Naţiunile Unite. Se zvonea chiar că avea de gând să candideze la alegerile din 2009, pentru a-l înlocui pe Karzai în funcţia supremă în stat.

În lunile de după Loya Jirga, mi-am reluat activitatea de asistent social. Orfelinatul, clinica Hamoon şi toate celelalte proiecte pe care OPAWC se străduise din greu să le pună în aplicare au rămas importante pentru mine. Pe când mă aflam la Kabul, am vizitat câteva ONG-uri locale şi internaţionale, precum şi ambasadele Australiei, Japoniei, Germaniei şi ale altor state, în speranţa de a obţine fonduri pentru orfelinat şi pentru alte proiecte pe care aveam de gând să le demarez. Cele mai multe cereri ale mele au fost respinse sau mi s-au făcut promisiuni care n-au fost ţinute niciodată.

M-am întors la Farah mai frustrată ca niciodată din cauza guvernului, dar şi mai hotărâtă să atac dominaţia lorzilor războiului. Simţeam că trebuie să mă folosesc de toate mijloacele la îndemână pentru a-i denunţa, chiar

dacă asta însemna să devin politician într-o ţară în care democraţia rămâne o farsă şi în care Parlamentul este în continuare un cuib de hoţi şi de criminali.

Capitolul 8

O NUNTĂ ŞI NIŞTE ALEGERI

Primele alegeri parlamentare organizate în Afghanistan după treizeci şi trei de ani urmau să aibă loc la 18 septembrie 2005. Era prima oară când femeilor li se permitea să candideze pentru un loc în Parlament. Evident că mulţi doreau să candidez şi eu, aşa că l-am întrebat pe tata ce părere are.

— Tu hotărăşti, a sunat răspunsul lui simplu.

Întotdeauna ne-a învăţat că fiecare trebuie să aibă propria identitate, libertatea de a decide şi propriul drum în viaţă, în special femeile.

M-am gândit mult la asta. Un loc în Parlament mi-ar fi permis să îmi exprim preocuparea în legătură cu violenţa, sărăcia şi drepturile femeilor în faţa unui public mai larg, nu doar în Afghanistan, ci în întreaga lume. Statutul de membru al Parlamentului mi-ar fi asigurat de asemenea o tribună de la care să dau în vileag corupţia lorzilor războiului şi să cer să fie condamnaţi pentru crime de război. Ştiam că şi acest Parlament avea să fie plin de lorzi ai războiului şi de reprezentanţi ai acestora, la fel ca Loya Jirga. Mă îngrijoraseră fraudele de la alegerile trecute şi mă îndoiam că de data aceasta procesul avea să fie unul corect şi democratic. Ştiam de asemenea că urma să duc o campanie periculoasă şi plină de provocări.

Dar, în cele din urmă, m-am declarat dispusă să accept riscurile. Simţeam că am o responsabilitate faţă de locuitorii din Farah, în special, care mă susţinuseră atât de mult. Ştiam că, chiar dacă voi fi aleasă, voi face parte dintr-o minoritate infimă şi nu mă aşteptam să reuşesc să contribui la adoptarea unor legi în favoarea poporului meu. Dar speram că, din interiorul Parlamentului, voi putea să demasc „democraţia” afghană, arătând ce farsă este de fapt. Puteam, de asemenea, să intervin pentru alocarea

mai multor fonduri către proiecte importante, cum era orfelinatul nostru. Aşa că am hotărât să candidez.

Aveam multe lucruri de făcut ca să îmi pregătesc campania, dar înainte de a mă apuca de treabă m-am ocupat de un moment important din viaţa mea personală, unul fericit, de data aceasta: nunta.

Când eram mică, am hotărât că nu mă voi mărita până nu îmi voi termina studiile. Apoi, ani de-a rândul, am fost ocupată cu predatul şi cu munca de asistent social. Chiar dacă mai mult de jumătate din femeile afghane se mărită înainte de a împlini şaisprezece ani, părinţii mei au ştiut că nu sunt pregătită şi nu m-au presat. Am văzut atâtea fete forţate să se mărite la o vârstă fragedă şi sunt recunoscătoare că tatăl meu nu este asemenea altor taţi şi că respectă femeile.

În Afghanistan, în organizarea nunţii se implică întreaga familie, chiar şi familia extinsă, cum i se spune în Occident. Conform tradiţiei, o rudă de sex feminin din familia viitorului ginere abordează familia miresei pentru a discuta despre căsătorie. De-a lungul anilor, mai multe familii mi-au cerut mâna în numele a diferiţi tineri, dar părinţii mei au fost nevoiţi să refuze de fiecare dată. I-am rugat ca nici măcar să nu îmi spună despre aceste cereri, fiindcă uneori proveneau de la prieteni de familie sau chiar de la părinţi ai elevelor mele şi nu mă simţeam în largul meu ştiind aceste lucruri.

Îmi amintesc o întâmplare de pomină petrecută la Herat, unde tocmai ne mutaserăm pe timpul talibanilor. Spre deosebire de Farah, la Herat se obişnuiește ca, atunci când femeile din familia băiatului vin să ceară mâna unei fete, să o roage pe fata pe care au pus ochii să le aducă un pahar cu apă. Atunci familia fetei ştie imediat care este intenţia lor. Fata nu se întâlneşte cu peţitoarele, iar părinţii ei acceptă sau resping cererea, sau solicită un răgaz de gândire. Dar, în cazul meu, când au venit nişte femei în vizită la noi şi m-au rugat să le aduc apă, eu le-am adus-o imediat, după care m-am aşezat lângă ele. De cum a intrat

pe uşă, mama mi-a făcut semn să ies din casă. Mai târziu, toţi au râs de mine, fiindcă nu înţelesesem obiceiul şi acele femei crezuseră că le acceptasem cererea!

Peste ani, am hotărât în cele din urmă că este timpul să mă mărit, cu un tânăr de vârsta mea, ai cărui părinţi erau de multă vreme prieteni cu părinţii mei. Nu vă pot spune cum îl cheamă, fiindcă le-aş pune în pericol viaţa lui şi a familiei lui. Dar vă pot spune că şi-a petrecut mare parte din viaţă ca refugiat în Iran, în timp ce eu mă aflam în Pakistan. Ne-am cunoscut în 2004, la o conferinţă de presă, pe când el era încă student la Universitatea din Kabul. Ştiam că mama lui (tatăl lui murise de mult) le vorbise părinţilor mei despre o posibilă cerere în căsătorie, dar înţeleseseră amândoi că nu mă grăbeam să mă mărit fiindcă mă dedicasem proiectelor de asistenţă socială şi activităţii politice.

Mai târziu, în cursul acelui an, am discutat cu viitorul meu soţ, la Farah, despre situaţia noastră. Este, bineînţeles, extrem de neobişnuit ca un bărbat şi o femeie să discute despre propria nuntă. Ştiam că îmi împărtăşește ataşamentul faţă de dreptatea socială pentru femei şi pentru toţi afghanii, dar trebuia să mă asigur că înţelege că viaţa noastră împreună avea să fie dificilă şi diferită de o căsnicie tradiţională.

— Înţelegi ce viaţă duc, i-am spus. Ştii că pot fi ucisă în orice moment şi că, dacă ne vom căsători, angajamentele mele politice vor fi pe primul loc?

— Da, Malalai, a spus. Bineînţeles. Sunt conştient ce viaţă duci. Şi nu sunt mai bun decât tine. Orice ţi s-ar întâmpla, sunt dispus să accept aceleaşi riscuri.

— *Mubarak*! am spus, folosind cel mai vesel cuvânt din limba persană, care înseamnă „felicitări”. Noi, afghanii, ne felicităm la zilele de naştere, nunţi, de sărbătorile Eid şi de Anul Nou şi la alte ocazii fericite. Ne place să ne transmitem cele mai bune urări. De obicei, părinţii unei fete acceptă cererea în căsătorie venită din partea familiei mirelui spunând „Felicitări!”. În acest caz, a

trebuit s-o spun eu însămi.

După această conversaţie, i-am spus tatălui meu că putea vorbi cu peţitoarea şi, din respect pentru părinţii mei, am fost de acord să respect restul procesului tradiţional prin care se încheie logodna şi căsătoria. Toate rudele mele erau mulţumite de alegerea pe care o făcusem şi am hotărât să organizăm o petrecere de logodnă simplă şi scurtă. Logodnicul meu s-a dus în provincia Herat ca să o aducă pe mama lui la petrecere. Cât timp a fost plecat, am fost anunţată că o conferinţă de presă importantă, la care acceptasem deja să particip, urma să aibă loc la Kabul a doua zi, aşa că a trebuit să plec imediat. M-am gândit că petrecerea de logodnă poate să se ţină şi fără ca eu să fiu de faţă, aşa că i-am lăsat un bilet logodnicului meu, felicitându-l şi spunându-i că îmi pare rău că nu voi putea participa la ceremonie. Mi-am tras o burqa albastră peste cap, ca să îmi ascund identitatea, şi, împreună cu doi susţinători, am plecat spre Kabul. Când logodnicul meu s-a întors şi i-a citit biletul mamei lui, ea a plâns pentru că nu eram acolo şi nu putea să mă vadă. Începea să realizeze că nu aveam să fiu o noră prea tradiţionalistă.

În primul rând, aveam douăzeci şi şase de ani, o vârstă mult peste media vârstei la care se mărită fetele în Afghanistan. În plus, deşi doream ca nunta să fie o zi specială pentru familiile noastre, nu voiam nimic extravagant. În Afghanistan, familia mirelui obişnuiește să-i cumpere miresei bijuterii scumpe din aur. Noi nu i-am permis familiei soţului meu să cumpere nimic. Nu au fost prea fericiţi, dar am insistat să nu cheltuie banii pe produse de lux.

Nu sunt materialistă. Întotdeauna le încurajez pe tinere să nu cheltuie prea mult pe haine şi pe bijuterii. Cred că e mai bine să duci o viaţă modestă şi am vrut să dau un exemplu. De prea multe ori, în Afghanistan, familiile sărace sunt nevoite să se înglodeze în datorii mari ca să organizeze o nuntă. Spre deosebire de India şi de Pakistan, în Afghanistan se obişnuiește ca familia mirelui

să plătească nunta. Preţul poate fi enorm: un ţăran care câştigă echivalentul a trei sute de dolari pe an poate cheltui până la două mii de dolari pentru o nuntă, incluzând cadourile scumpe pentru familia miresei. În Kabul, o familie din clasa de mijloc poate cheltui cincisprezece mii de dolari sau mai mult. În regiunile din ţară în care se cultivă opiu, ţăranii sărmani sunt uneori nevoiţi să îşi dea fetele în schimbul datoriilor pe care le au la traficanţii de droguri. Aceste „mirese ale opiului” au chiar şi zece ani. Cu nunta mea, voiam să demonstrez că o fiică nu e un obiect de vânzare şi că bijuteriile şi hainele scumpe nu poartă noroc. Educaţia e cea care aduce bunăstarea, şi pe asta trebuie cheltuiri banii.

Am hotărât să ne căsătorim la Farah, pe 10 martie 2005. Cu o zi înainte, a avut loc o adunare importantă şi o sărbătoare în cinstea Zilei Internaţionale a Femeii (ceremonia tradiţională de 8 Martie a fost amânată din cauza ploii). Organizatorii au instalat un cort imens, nişte scaune şi un sistem de sonorizare chiar în faţa orfelinatului nostru. Oamenii au venit la Farah din toate colţurile provinciei, ca să participe la eveniment, să asculte discursurile şi să asiste la programul artistic care a inclus cântece patriotice, recitări de poezii şi o piesă de teatru ce avea ca subiect violenţa împotriva femeilor. Am fost onorată când m-au invitat să ţin discursul principal. Susţinătorii mei le-au cerut organizatorilor să nu desfacă cortul în ziua următoare, ca să-l putem folosi la nunta mea. Au acceptat bucuroşi. Spre sfârşitul programului, unul dintre organizatori a făcut un anunţ special: Malalai Joya se mărită mâine şi toţi sunteţi bineveniţi la nuntă. Cum nu tipărisem invitaţii, a fost o metodă bună de a răspândi vestea! Folosind cortul pentru Ziua Femeii, nu am avut cheltuieli suplimentare şi banii pe care i-am economisit au mers spre proiectele OPAWC.

A doua zi, gărzile mele de corp au instaurat un perimetru de siguranţă în jurul cortului, în vreme ce noi ne pregăteam de nuntă. Sute de oameni, printre care vecini,

rude, foste eleve şi prieteni, unii din sate îndepărtate, au venit să sărbătorească alături de noi. Bodigarzii mei au fost nevoiţi să ia măsuri drastice de precauţie pentru a-i împiedica pe duşmanii mei să se folosească de această ocazie ca să lanseze un atac. De altfel, singura mea amintire tristă din ziua aceea e legată de faptul că oamenii nu puteau să-mi dea cadourile direct, fiindcă trebuia să fie mai întâi controlate ca să nu conţină bombe.

Deşi e aproape imposibil să găseşti flori proaspete în Farah, mai ales la sfârşitul iernii, câţiva dintre invitaţii mei au reuşit să îmi aducă nişte buchete superbe. Alţii au adus minunate flori artificiale. Din motive de securitate, bodigarzii au cercetat fiecare aranjament floral, ca să se asigure că nu conţin explozibili. Ne-am amintit cu toţii că Rajiv Gandhi, prim-ministrul indian, fusese ucis de un atentator sinucigaş, care îi oferise o ghirlandă. M-a întristat foarte tare că am fost ţinută la distanţă de florile mele de la nuntă, dar nu aveam de ales. La sfârşitul zilei, aveam o grămadă uriaşă de flori colorate, aşa că am anunţat că oricine are nevoie de flori pentru o ocazie specială poate să vină să ia de la noi. Copilaşii fugeau de jur-împrejur, strigând: „Flori pe gratis!” Zile întregi, femei şi copii au venit să ia flori, unii glumind chiar că ar trebui să deschid o florărie şi să fac nişte bani în loc să le dau pe degeaba! Dar eu am considerat că toată lumea trebuie să se bucure de atâta frumuseţe.

Unii invitaţi mi-au adus daruri extravagante, bijuterii şi alte obiecte de lux, în ciuda voinţei mele. Am decis să le donăm OPAWC, pentru a contribui la finanţarea Centrului Clinicii Hamoon. Am încălcat tradiţia şi prin hotărârea mea de a nu purta o rochie de mireasă din mătase sclipitoare, eşarfe şi bijuterii fanteziste. Chiar dacă familia soţului meu a vrut să mi le ofere, am refuzat politicos. Au fost şocaţi că nici măcar nu mi-am cumpărat haine noi pentru nuntă. M-am spălat doar şi m-am îmbrăcat într-o rochie simplă, albastru deschis, croită în stil afghan. Acest lucru i-a luat prin surprindere pe unii invitaţi. S-a întâmplat de două ori

ca nişte bărbaţi să vină la masa principală şi să-l întrebe pe soţul meu:

— Unde e mireasa?

Eu stăteam chiar în faţa lor. Mai târziu, toţi s-au amuzat copios pe tema asta.

În locul obişnuitului meniu îmbelşugat de la nunţi, cu came şi orez şi multe alte feluri de mâncare, noi le-am oferit invitaţilor doar tort şi sucuri. Dar, chiar şi sărbătorind în felul acesta modest, toată lumea s-a simţit grozav. Două grupuri celebre de cântăreţi de nunţi din Farah (unul format din femei şi unul din bărbaţi) au cântat pe gratis, dorind să-şi arate astfel susţinerea faţă de munca mea.

Plănuisem să ţin un discurs, ca să le explic tuturor de ce organizasem o nuntă aşa de modestă, dar mama s-a împotrivit şi a spus că nu se cade, conform tradiţiei afghane. A spus că restul nunţii s-a desfăşurat cum am vrut eu, aşa că ar trebui s-o ascult şi să urmez obiceiul măcar în această privinţă: mireasa nu are voie să ţină un discurs la propria nuntă!

I-am făcut pe plac mamei, dar am scris câteva rânduri şi i-am rugat pe asistenţii mei de la clinică să li le citească invitărilor. Le-am explicat de ce doream să dau un exemplu de cum se poate organiza o nuntă frumoasă fără a arunca cu banii în stânga şi în dreapta şi a te îngloda în datorii. Luni de zile, s-a vorbit despre nunta noastră în căminele şi birourile din Farah şi mulţi o consideră un model de cum te poţi desprinde de o tradiţie păguboasă.

Nu am avut timp pentru luna de miere. Aveam zeci de vizitatori în fiecare zi. Soţul meu a rămas o perioadă cu mine în Farah şi a participat la multe dintre întâlnirile mele. Sunt norocoasă că m-am măritat cu un bărbat atât de bun şi de înţelegător. El şi familia lui continuă să mă susţină din răsputeri, deşi nu ne e întotdeauna uşor. Nu reuşim să ne vedem prea des. Când mă aflu la Kabul, trebuie să mă mut tot timpul de la o casă de susţinători la alta, pentru a făcu un pas înaintea duşmanilor mei. Soţul

meu nu le poate spune colegilor de serviciu şi nici măcar unora dintre prietenii lui că suntem căsătoriţi. Uneori îi aude pe oameni criticându-mă, dar, pentru siguranţa lui şi a mea, trebuie să se abţină şi să nu răspundă într-un mod care i-ar putea face să bănuiască că el e bărbatul misterios care s-a însurat cu Malalai Joya.

Din cauză că devenisem atât de cunoscută pe plan politic, OPAWC se confrunta cu multe probleme. Erau etichetaţi drept ONG-ul lui Joya şi majoritatea donatorilor refuza să le finanţeze proiectele. Casele şi birourile angajaţilor lor erau percheziţionate de serviciul de informaţii afghan, care se află încă în mâinile Alianţei Nordului. De câteva ori, angajaţi de-ai lor au fost reţinuţi şi interogaţi de agenţi care le cereau informaţii despre Joya. Voiau să ştie numele asociaţilor lui Joya şi de ce aceasta nu conteneşte să critice guvernul şi pe lorzii războiului. Acest tip de hărţuire are loc chiar şi în prezent.

Din păcate, cu puţin timp înainte de campania electorală, am fost nevoiţi să închidem orfelinatul din Farah. Ne bazam pe câţiva susţinători afghani şi pe donaţii din străinătate, dar aceste fonduri nu mai erau suficiente ca să ne permită să continuăm. A fost o zi foarte tristă pentru mine şi pentru toţi colegii mei. A fost greu să-mi iau rămas-bun de la copii. Mulţi dintre ei s-au întors la familiile lor, deşi acestea trăiau într-o sărăcie lucie şi nu îşi permiteau să îi trimită la şcoală.

Una dintre speranţele mele, legate de candidatura la un post în Parlament, era să pot face presiuni ca să obţin finanţări pentru proiecte stringente, cum era acel orfelinat. Provinciile îndepărtate ca Farah erau mereu lăsate de izbelişte, fără nicio susţinere. De fapt, din cauza dominaţiei lorzilor războiului şi a corupţiei generalizate din guvern, foarte puţine proiecte de tipul orfelinatului nostru primeau fonduri. Majoritatea agenţiilor internaţionale pun condiţii la acordarea de finanţări, pentru a-i controla pe beneficiari, şi nu finanţează proiecte administrate de o persoană care s-a arătat critică la adresa lorzilor

războiului, a guvernului afghan şi a ocupaţiei străine.

Există zeci de partide politice în Afghanistan, dar eu nu fac parte din niciunul. Am ales de fiecare dată independenţa politică, deoarece consider că nişte carnete de partid pe care le purtăm în buzunare sunt mai puţin importante decât ideile pe care le purtăm în inimile şi în minţile noastre. Ca independentă, cred că sunt cel mai în măsură să îi reprezint şi să exprim ideile tuturor afghanilor. Totuşi, fără un partid politic care să mă susţină, a trebuit să îmi încep campania de la zero.

Deşi mulţi candidaţi au cheltuit sume uriaşe de bani în campanie, eu nu am cheltuit nimic şi cea mai mare parte a campaniei a fost realizată de susţinători voluntari.

Din cauza ameninţărilor cu moartea pe care le primisem şi a creşterii numărului de acte violente înregistrate în provincie pe fondul campaniei electorale, era riscant să particip la majoritatea evenimentelor. Practic, nu mă puteam deplasa nicăieri în afara oraşului Farah şi de multe ori eram nevoită să rămân închisă între zidurile groase de cărămidă ale sediului central, ceea ce pentru mine reprezenta un chin.

Pe tot parcursul campaniei, oamenii au venit la birou să mă consulte şi să îşi ofere sprijinul. Mulţi vârstnici mi-au promis voturile unor sate întregi. Unii susţinători au organizat proiecţii video ale discursului meu la nunţi şi la alte întruniri, în sate în care nu puteam ajunge din motive de securitate. În oraşul Farah, unii dintre ei m-au invitat să vorbesc la petrecerile pe care le organizau sau la alte evenimente. Un comerciant a strâns oameni şi m-a chemat să iau cuvântul la inaugurarea magazinului său.

Pentru a-mi face auzit mesajul, înregistram scurte discursuri pe casete audio şi mulţi dintre voluntarii mei îşi riscau viaţa pentru a le duce în toate colţurile provinciei Farah. Acolo, în sate izolate, îi adunau pe oameni şi le puneau caseta, ca să asculte mesajul meu. Câţiva dintre ei m-au înregistrat chiar pe telefonul mobil, iar apoi mi-au făcut campanie în districtele lor. Unii dintre voluntari au

fost bătuţi după ce s-a aflat că mă ajutau în campania electorală.

Mulţi dintre aceşti curieri aveau sub optsprezece ani şi îmi spuneau că ar fi dat orice să aibă vârsta necesară ca să mă poată vota. Copiii şi adolescenţii au fost printre cei mai entuziaşti susţinători ai mei. Mulţi s-au zbătut să-şi convingă părinţii să mă voteze pe mine şi nu pe fundamentalişti. O fată mi-a povestit că tatăl ei sprijinea un candidat fundamentalist şi că lipise afişe cu acesta în faţa casei lor, dar era mândră să mă anunţe că ea le dezlipise şi pusese un afiş de-al meu în loc.

În Afghanistan avem o zicală: *Dacă vrei să ştii adevărul, întreabă un copil*.

Atât în ţară, cât şi atunci când mă întâlnesc cu membri ai diasporei afghane, tinerii sunt cei mai entuziaşti susţinători ai mei. Acest lucru este probabil şi mai adevărat în cazul comunităţilor afghane din străinătate şi este un semn bun. Pentru ca Afghanistanul să stea pe propriile picioare, ca o ţară democratică şi independentă, va fi nevoie de aportul multora dintre cei care astăzi locuiesc în Occident. Şi va fi nevoie ca cei aproximativ patru milioane de afghani care încă trăiesc, conform estimărilor, în Iran, Pakistan şi alte ţări din apropiere, să se întoarcă – iar majoritatea acestora sunt tineri. Pakistanul a închis recent cu forţa câteva tabere de refugiaţi afghani, dar mulţi dintre ei nu se pot încă întoarce acasă în siguranţă. Numeroşi afghani care trăiesc în ţară preferă să se mute la Kabul, fiindcă e un oraş puţin mai sigur. Acesta este unul dintre motivele pentru care populaţia Kabulului a explodat în ultima vreme: faptul că acolo se înghesuie refugiaţii interni.

Din cauza speranţei noastre de viaţă reduse şi a victimelor războiului, populaţia Afghanistanului are cel mai mare procent de tineri din lume, iar din cauza situaţiei tragice a ţării noastre, tinerii afghani sunt foarte politizaţi. Văd acest lucru şi la surorile şi la fraţii mei mai mici. Odată, când se afla acasă la bodigarzii mei, frăţiorul meu

de opt ani a observat că unul dintre ei purta o şapcă cu portretul lui Ahmad Shah Massoud, unul dintre criminalii care au făcut atâta rău ţării în timpul războiului civil.

— De ce porţi şapca criminalului ăluia? a vrut să ştie frăţiorul meu. Dacă te vede Malalai, o să se supere foarte tare!

Bodigardul meu nu fusese atent la imaginea de pe şapcă. Îi plăcuse pur şi simplu cum arăta. După ce i s-a atras atenţia, a căutat o foarfecă şi a tăiat fotografia lui Massoud, dar prietenii lui încă râd de el pe tema asta. Le place să îi amintească cum un „bebeluş” a trebuit să-i spună că şapca lui nu era corectă politic.

Mulţi dintre copiii pe care îi cunosc urmăresc îndeaproape ce se petrece în politică. Îmi amintesc că mă aflam odată în casa unui susţinător, al cărui băiat şi-a dat seama că într-o ştire transmisă la televizor scurtaseră o intervenţie de-a mea, eliminând o parte importantă din mesajul meu. Odată ce devin conştienţi de astfel de lucruri, oamenii pot să discearnă adevărul de minciuni. Sper ca succesul meu în alegeri, ca persoană tânără şi ca femeie care nu se sfieşte să spună ce gândeşte, să fi inspirat într-o mică măsură generaţia următoare.

Eram odată împreună cu nişte prieteni şi aceştia l-au întrebat pe băiatul lor mai mic ce vrea să se facă când va fi mare. El a răspuns fără să ezite:

— Preşedintele Statelor Unite.

— Dar de ce ai Statelor Unite? l-a întrebat mama lui.

— Pentru că aşa aş pune-o pe Malalai Joya să fie preşedinta Statelor Unite, ca să rezolve toate problemele de-acolo. Şi după ce problemele din SUA vor fi rezolvate, şi problemele Afghanistanului vor fi rezolvate.

Copiii au o imaginaţie aşa de bogată.

Încă mă întâlnesc cu mulţi dintre copiii de la orfelinat. Când am ocazia să ajung în Farah, ei sunt întotdeauna primii care vin să mă viziteze, împreună cu familiile lor. Am avut la orfelinat o fată, Rahima, care suferă de un handicap din cauza căruia se deplasează

foarte greu. A fost supusă multor discriminări. Mi-a spus că cea mai fericită perioadă din viaţa ei au fost anii petrecuţi la orfelinat cu noi şi cu ceilalţi copii, când toţi erau trataţi la fel. Încerc să o vizitez şi să îi duc cadouri de fiecare dată când sunt în Farah şi încă ne distrăm foarte bine împreună. Copiii de la orfelinat mi-au adus multe bucurii, dar, uneori, puţinele amintiri dificile şi triste sunt cele care ne rămân în minte şi în suflet. Nu-i uităm niciodată pe cei alături de care plângem, dar îi uităm prea repede pe cei cu care râdem.

Când eram mică, m-a inspirat curajul copiilor din Palestina, care se opuneau ocupaţiei ţării lor. I-am spus tatălui meu că vreau să fiu asemenea acelor copii care luptau cu mâinile goale pentru ţara lor, împotriva soldaţilor şi a tancurilor. Acum cred că în Afghanistanul zilelor noastre avem generaţii întregi care se vor lupta curajos pentru ţara lor.

Copiii ştiu să deosebească binele de rău şi nu suportă să-şi vadă familiile suferind. E normal să îşi dorească să îi înfrunte pe duşmanii Afghanistanului, pe cei care ne împiedică să avem o democraţie şi o independenţă reale. Afghanii de vârsta mea şi cei mai tineri decât mine nu au cunoscut altceva decât războiul. De când ne ştim, nu am avut parte de pace în adevăratul sens al cuvântului, dar, cu toate acestea, suntem hotărâţi să luptăm pentru un viitor mai bun.

Printre cei din generaţiile mai în vârstă sunt, din păcate, şi unii care au obosit şi şi-au pierdut speranţa că lucrurile se vor schimba cu adevărat. Sau mai sunt unii care declară că am dreptate, dar, pe urmă, încearcă să mă convingă să o las mai moale cu critica.

Uneori, îmi vorbesc ca unui copil:

— Fata mea, te rugăm, înţelegem ce spui, dar ar fi bine să nu mai fi aşa directă.

Adeseori îmi spun că se tem doar pentru siguranţa mea:

— Spre binele tău, ar trebui să-ţi mai temperezi

tonul.

Sigur că eu nu am de gând să fac una ca asta. Sunt vocea prin care susţinătorii mei, care îi urăsc pe lorzii războiului, îşi fac cunoscute sentimentele. Mulţi dintre ei mi-au spus că, şi dacă li s-ar da foc acestor criminali, cenuşa lor ar contamina pământul ţării noastre.

Am fost uimită să văd de cât sprijin se bucura participarea femeilor în politică din partea oamenilor obişnuiţi din Farah. Atât bărbaţii, cât şi femeile răspândeau sloganul: „Acum e vremea femeilor!”, fiindcă erau de părere că bărbaţii aflaţi la putere nu făcuseră nimic bun. Mulţi bărbaţi îşi exprimau totodată susţinerea pentru egalitatea de şanse. Un bărbat mi-a spus: „Vreau să pun şapca mea pe capul tău şi baticul tău pe capul meu”. Era felul lui de a spune că nu e corect că femeile nu sunt considerate la fel de bune ca bărbaţii. Ajutorul de care m-am bucurat în timpul campaniei electorale a demonstrat că inegalităţile dintre bărbaţi şi femei nu sunt o parte inerentă a culturii afghane şi că situaţia se poate schimba în bine.

Femeile au fost, bineînţeles, cele mai înfocate susţinătoare ale mele, fiindcă abordam direct problemele şi greutăţile pe care le înfruntau. În unele cazuri, chiar şi fiicele şi soţiile fundamentaliştilor m-au susţinut, deşi rareori în mod deschis, desigur.

Ar trebui să menţionez că şi majoritatea liderilor religioşilor din Farah a fost de partea mea. Câţiva imami m-au vizitat în timpul campaniei, ca să-mi spună că îi încurajează pe credincioşii de la moscheile lor să mă voteze. Existau bineînţeles şi moschei în care mullahii făceau propagandă împotriva mea.

Duşmanii mei nu au precupeţit niciun efort ca să împiedice alegerea mea, distribuind broşuri în care mă făceau „prostituată”, „antiislamistă” şi „comunistă”. Printre cele mai infame broşuri care au circulat se numără una în care apăream fără batic şi care pretindea, în mod mincinos, că fotografia fusese făcută la Loya Jirga. Sub

poză era îngrozitorul slogan: „Şi-a dat jos baticul la Loya Jirga, îşi va da jos şi pantalonii în Parlament!”

Din când în când, echipa mea de bodigarzi reuşea să organizeze un eveniment electoral într-unul dintre satele din apropiere. Eram nevoită de fiecare dată să mă înfăşor în burqa mea albastră şi să mă deplasez între gardieni înarmaţi până în dinţi ca să ajung în acele locuri. Într-o astfel de ocazie memorabilă am fost însoţită de o echipă de filmare daneză, care făcea un documentar despre candidatura mea istorică la alegerile parlamentare. Femeile din satul respectiv au avut emoţii la început, dar au fost foarte receptive la mesajul meu şi au dat aprobator din cap când le-am spus de ce candidez:

— Am ales să candidez pentru a-i da în vileag pe duşmanii Afghanistanului, pe duşmanii democraţiei, pe duşmanii fericirii noastre, pe cei care nu doresc pacea…

Realizatoarea daneză, Eva Mulvad, şi-a intitulat documentarul *Duşmanii fericirii*. A fost o mare onoare să fiu subiectul unui film care, cred eu, reflectă cu acurateţe suferinţa poporului afghan. Eram obişnuită să mi se facă fotografii, dar a fost ciudat să fiu urmărită peste tot de camere şi chiar filmată în casa mea, spălându-mi rufele cu mâna în curte şi citind noaptea la lumina lanternei. Dar am sfârşit prin a mă obişnui şi uneori mi se întâmpla să uit că echipa de filmare era de faţă.

Chiar şi în timpul campaniei, am continuat să primesc mulţi vizitatori care veneau să îmi ceară sfatul, adeseori în legătură cu probleme personale foarte importante. Echipa de filmare a fost acolo şi a înregistrat povestea unei fete pe nume Rahellah – altă Rahellah! –, care era extrem de nefericită fiindcă un bătrân din cartierul ei voia săşi-o facă una din soţii. Când Rahellah şi prietenele sau fraţii ei treceau pe lângă el, acesta îi adresa cuvinte urâte, batjocorind-o şi spunându-i că va fi nevasta lui. Rahellah era o fată educată şi nu voia să se mărite cu un analfabet, care mai era şi traficant de opiu pe deasupra.

M-am întâlnit cu acel bărbat şi am încercat să îl

conving să o lase în pace. La urma urmei, avea deja mai multe soţii şi trebuia să-şi amintească că islamul le acordă drepturi şi femeilor. Dar a fost de neclintit: trebuia să se însoare cu ea sau ar fi fost batjocorit, ar fi fost de râsul lumii. În plus, a spus el, „cultura afghană" îi dădea dreptul s-o ia pe fată cu sila, chiar dacă ea nu voia să se mărite cu el. N-am reuşit să-l conving. A spus că nu-i pasă dacă fata are de gând să se sinucidă dându-şi foc în cazul în care va fi obligată să se mărite. A zis că va plăti o „compensaţie".

Singurul unchi al Rahellei a încercat ulterior să intervină şi el în favoarea fetei. A fost ucis din cauza eforturilor sale. Rahellah şi restul familiei au fost atunci nevoiţi să fugă în Iran, ca să scape de criminalul care voia s-o ia de soţie. În Afghanistan există mult prea multe fete ca Rahellah, pe care le aşteaptă o viaţă de tortură într-o căsnicie forţată, lipsită de dragoste.

Uneori, echipa de filmare făcea fotografii la care îmi era greu să mă uit. Pe măsură ce se apropiau alegerile, stresul campaniei începea să se vadă tot mai tare pe chipul meu. Odată, când o prietenă apropiată a venit să mă vadă la sediu ca să-mi ofere ajutorul, am fost copleşită de emoţie şi a trebuit să-mi întorc capul ca să-mi ascund lacrimile. Chiar dacă nu vreau să le arăt duşmanilor mei niciun semn de slăbiciune, sunt şi eu om. E greu să fii puternic tot timpul. La fel ca toată lumea, mă simt şi eu obosită şi uneori speriată. Nu e nimic ruşinos în asta. Important e să continui, în ciuda greutăţilor.

Au existat şi momente minunate, entuziasmante în timpul campaniei. O femeie foarte bătrână, o fostă luptătoare din rândul mujahedinilor, care plantase mine antipersonal ca să arunce în aer convoaiele ruşilor, a mers pe jos două zile ca să vină să mă vadă. Auzise despre mine şi voia să-mi spună că ea considera că „mă comportam ca un adevărat adept al islamului şi că îi tratam pe oameni cum se cuvine". Femeia aceasta s-a întors la Farah în ziua alegerilor şi am mers împreună la secţia de votare, ca să ne exprimăm votul.

Pe drum, am trecut pe lângă nişte soldaţi americani cocoţaţi pe vehiculele lor blindate, înarmaţi până-n dinţi şi pregătiţi să tragă. Bărbaţii şi femeile intrau în încăperi separate şi erau percheziţionaţi de arme. Trupele ISAF se aşteptau la violenţe din partea talibanilor, care juraseră că vor sabota alegerile.

Buletinul de vot era o coală mare de hârtie, pe care erau înscrişi patruzeci şi şapte de candidaţi. Trei dintre ei erau femei, printre care mă număram şi eu. Deoarece mulţi afghani încă nu ştiu să citească, fiecare candidat primise un simbol după care să fie identificat. Al meu era o casă. Ne-am înmuiat arătătorul în cerneală violetă, ca să arătăm că am votat, după care ne-am însemnat buletinele şi le-am băgat în nişte cutii mari din plastic.

Bătrâna care mă însoţise a strigat înspre mulţimea care se afla în sală că e plină de speranţă, dar pe chipul ei se vedeau şi anii de regrete şi o undă de teamă.

Eram încrezătoare că mă voi descurca bine la alegeri, chiar dacă duşmanii mei încercaseră să manipuleze şi în general să submineze prin orice mijloace procesul electoral şi să intimideze alegătorii. Au existat ştiri privind nereguli şi acte de corupţie în Farah în ziua alegerilor. S-a afirmat, de pildă, că un orb care voia să voteze pentru mine a fost păcălit să aleagă un alt candidat de pe buletin.

Numărătoarea voturilor s-a încheiat după trei săptămâni şi am auzit ştirea la un aparat de radio pe unde scurte de la sediul meu: Malalai Joya câştigase un loc în Parlament, ieşind pe locul doi ca număr de voturi în provincia Farah. Aveam să fiu cel mai tânăr membru al Parlamentului, unul dintre cei 249 de membri ai Camerei Inferioare, din care douăzeci şi opt la sută urmau să fie femei.

Susţinătorii mei au chiuit de bucurie, m-au îmbrăţişat şi m-au sărutat şi au aruncat cu dulciuri spre mine. În noaptea în care s-au anunţat rezultatele, s-a organizat o mare petrecere, la care au participat locuitorii din satul

meu natal Ziken şi din restul districtului Anardara şi care s-a încheiat cu dansuri tradiţionale şi focuri de artificii. Mi-a părut rău că nu am putut să particip, din motive de securitate, dar susţinătorii mei au făcut o înregistrare video de foarte bună calitate, pe care mi-au trimis-o şi mie. Am fost foarte fericită să mă uit la acea casetă. Era o victorie minunată pentru poporul meu, dar îmi simţeam în acelaşi timp inima grea de responsabilitatea care apăsa acum pe umerii mei.

Cred că mi-am câştigat locul în Parlament fiindcă puterea poporului e ca puterea lui Dumnezeu şi fiindcă adevărul are întotdeauna o voce puternică. Provincia mea a trimis în total cinci reprezentanţi în Parlament, printre care m-am numărat eu şi Mohammed Naim Farahi, care chipurile a câştigat cele mai multe voturi, deşi mă întreb dacă chiar aşa a fost. Printre organizatorii alegerilor se numărau şi susţinători de-ai mei, care mă ţineau la curent cu evoluţia voturilor numărate. Mi-au spus că până în ultimele zile avusesem mai multe voturi decât restul candidaţilor, ceea ce le provocase o mare bucurie. În ultima zi, însă, mi-au spus că nu ştiau ce se întâmplase, dar Nairn Farahi fusese dintr-odată declarat ca fiind candidatul cu cele mai multe voturi. Farahi a lucrat în Ministerul de Interne şi este un important proprietar de pământ. În prezent, este un membru-cheie al Frontului Naţional, o coaliţie care include lideri fundamentalişti jihadişti lipsiţi de scrupule şi câteva foste marionete ale ruşilor.

În zilele şi săptămânile de după alegeri, am aflat despre obstacolele peste care unele dintre femeile din Farah fuseseră nevoite să treacă ca să mă voteze. La câteva zile după alegeri, a venit să mă viziteze o femeie între două vârste. Mi-a explicat că, atunci când i-a spus soţului ei că are de gând să îmi acorde votul, el i-a interzis să facă asta şi i-a ordonat să nu voteze deloc.

— Dar am ieşit pe ascuns din casă şi tot te-am votat, mi-a mărturisit ea.

Şi-a suflecat apoi mânecile ca să-mi arate braţele pline de vânătăi îngrozitoare.

— Când a aflat că am fost să votez, m-a bătut, mi-a spus ea printre lacrimi. Dar mă bucur aşa de tare că am putut să te susţin!

În ochii mei, era exemplificarea dramatică, şi înălţătoare, a dorinţei arzătoare a femeilor afghane de a juca un rol activ în societate. Ţin şi acum minte ce spunea Meena, martira care înfiinţase organizaţia RAWA: „Femeile afghane sunt asemenea leilor adormiţi, care, când se vor trezi… vor juca un rol extrem de important în orice revoluţie socială din Afghanistan”.

Unii dintre susţinătorii mei din rândul bărbaţilor au plătit un preţ şi mai mare decât femeia bătută de soţ, pentru sprijinul pe care mi l-au acordat. Un tânăr de numai optsprezece ani, Ibrahim, mi-a făcut o campanie foarte activă şi eficientă pe întreg teritoriul provinciei Farah. Era un băiat foarte curajos şi inteligent. La scurt timp după alegeri, a fost răpit şi ucis. Trupul i-a fost ars, iar înainte de a fi omorât a fost maltratat cu brutalitate. Cadavrul nu avea ochi, fiindcă se pare că ucigaşii îi scoseseră în timpul torturii. Am plâns cu lacrimi amare când am aflat de moartea lui şi despre sălbăticia cu care fusese ucis.

Chiar dacă era riscant pentru siguranţa mea, am insistat să merg să-i văd familia în satul în care locuia, ca să le transmit condoleanţe. Părinţii erau distruşi de durere; Ibrahim fusese unicul lor fiu. Întreg satul era furios; îl iubiseră foarte mult pe tânăr. Unele rude vorbeau despre răzbunare, dar acest lucru era imposibil. Mama băiatului încă nu-şi revenise din şoc.

După ce am fost aleasă în Parlament, a trebuit să îmi fac încă o dată bagajele şi să-mi părăsesc căminul şi familia. Duşmanii mei încercaseră deja să mă ucidă şi răspândiseră nişte zvonuri îngrozitoare pe seama mea, iar acum mă întorceam printre ei, ca să îi denunţ încă o dată. Urma să lucrez şi să stau în aceeaşi încăpere cu mulţi dintre cei mai periculoşi lorzi ai războiului din ţară.

Ştiam că guvernul afghan instalat în funcţie de SUA şi marionetele lui vor încerca să tragă foloase de pe urma prezenţei mele în Parlament, ca să arate lumii că democraţia din Afghanistan este reală, deoarece până şi o persoană care critica regimul de ocupaţie şi pe lorzii războiului putea fi aleasă în camera legislativă. Existau şi unii afghani care mă criticau pentru că mă alăturasem acelui Parlament corupt, controlat de lorzii războiului. Eu le răspundeam simplu, cu un proverb afghan, care zice aşa: *Cum poţi să prinzi puii de tigru dacă nu intri în bârlogul lor*?

Eram gata să intru în bârlog, să-i vânez la ei acasă.

Capitolul 9

Casa lorzilor războiului

La 19 decembrie 2005, proaspăt aleşii membri ai Parlamentului au fost urcaţi în autobuze şi plimbaţi pe străzile îngheţate ale Kabulului, în drum spre ceremoniile de deschidere. Înainte de a apuca să mă aşez pe un scaun în autobuz, unul dintre colegii mei a făcut o remarcă sarcastică:

— Acum o să tulbur şi eu apele, a spus el râzând.

Am încercat să îl ignor şi să glumesc pe tema asta, dar câţiva i-au ţinut isonul, criticându-mă pentru că spusesem ce gândeam, înainte ca eu să fi scos un cuvânt.

— În ţara asta, dacă spui adevărul, instigi la revoltă! am zis.

M-am uitat pe fereastră, la oamenii înşiraţi de-a lungul drumului. Unii fluturau steagul verde, roşu şi negru al Afghanistanului. Alţii păreau nemulţumiţi, fiindcă fuseseră obligaţi să lipsească de la lucru ca să stea pe marginea şoselei. Alţii păreau plini de speranţa că poate acum vom avea un guvern care să se ocupe de nevoile poporului. Eu, însă, nu eram optimistă.

Intrând în sălile recent renovate ale Parlamentului, am văzut în mare parte aceleaşi chipuri cunoscute din trecutul dureros al Afghanistanului. Mulţi lorzi ai războiului se folosiseră din nou de puterea militară, în

timpul procesului electoral, şi îşi croiseră drum cu forţa în Parlament. Chiar dacă era chipurile ilegal ca liderii miliţiilor sau combatanţii să candideze pentru un post de parlamentar, un raport al Human Rights Watch a dezvăluit că 60 la sută dintre reprezentanţii nou aleşi erau fie lorzi ai războiului, fie aliaţi ai acestora. Mulţi dintre ei îşi obţinuseră fraudulos locurile în Parlament, fie sub ameninţarea armelor, fie cumpărându-le cu dolari americani – de care nu duceau lipsă, dimpotrivă, fiindcă liderii Alianţei Nordului erau plătiţi cu bani gheaţă de CIA, în schimbul sprijinului lor în războiul dus de SUA. Am auzit că unii lorzi ai războiului au plătit pentru campaniile unor candidaţi care le erau favorabili şi au cumpărat voturi pentru ei.

Până şi Hezb-e-Islami, partidul lui Gulbuddin Hekmatyar – aflat pe lista celor mai căutaţi terorişti, întocmită de Statele Unite –, a primit treizeci şi patru de locuri în Parlament. Chiar dacă liderii actuali ai partidului încearcă să spună că nu mai sunt controlaţi de Hekmatyar cel cu barba neagră, multă lume consideră că nu e nicio diferenţă între vechiul partid şi cel nou, care arborează până şi acelaşi steag verde folosit de fosta facţiune a lui Hekmatyar. Principalii lor lideri, printre care se numără Abdul Hadi Arghandewal, Attaullah Lodin (şeful Comisiei juridice din Parlament), Khalid Farooqi, Mohammad Siddiq Aziz (consilier al lui Karzai) şi alţii, au fost ani de-a rândul aliaţii lui Hekmatyar. În trecut, aceşti fundamentalişti, şi în special Hekmatyar, declarau că alegerile democratice sunt neislamice şi un cadou din partea infidelilor. Sunt teocraţi şi fascişti care nu au crezut niciodată în democraţie. Dar, în prezent, îndrumaţi de SUA, toţi se comportă de parcă s-ar fi născut cu democraţia în braţe, iar unii dintre ei vorbesc chiar de laicitate! Ştim că ani de zile s-au purtat negocieri secrete pentru ca ei, şi poate chiar şi unii dintre talibani, să fie aduşi în guvernul afghan. De altfel, câţiva comandanţi talibani sunt deja membri ai Parlamentului.

Fiindcă locurile parlamentărilor în sala de şedinţe

sunt alocate în ordine alfabetică, mi-a fost desemnat un loc în antepenultimul rând, pe cât de departe posibil de tribună. Dar aveam să reuşesc să mă fac auzită în lunile următoare. Din păcate, eram înconjurată de câţiva fundamentalişti virulenţi şi trebuia să mă uit tot timpul peste capul înfăşurat în turban al lordului războiului Abdul Rasul Sayyaf, care stătea pe rândul din faţa mea.

La deschiderea sesiunii parlamentare au fost prezenţi mulţi demnitari de vază. Vicepreşedintele american Dick Cheney, care şi-a angajat ţara în război, inducându-şi compatrioţii în eroare, şi a autorizat torturarea prizonierilor, stătea în primul rând, în apropierea unora dintre lorzii fundamentalişti ai războiului care inspiraseră multe dintre jihadurile pe care America le combate în prezent. Faptul că Cheney se afla în mijlocul unor criminali de război nu era doar ironic, ci şi potrivit. Cred că toţi ar trebui condamnaţi pentru crimele lor.

Preşedintele Karzai a ţinut discursul de deschidere în faţa Parlamentului. Pe când vorbea, s-a emoţionat foarte tare şi a vărsat chiar şi câteva lacrimi când a pomenit de nenorocirile prin care trecuse ţara noastră. Cu vocea gâtuită de emoţie, a declarat că „preaiubitul nostru Afghanistan a renăscut asemenea păsării phoenix, din cenuşa războiului”.

Câteva imagini cu discursul lui Karzai au fost incluse spre sfârşitul filmului *Duşmanii fericirii*. Deşi documentarul mi s-a părut excelent şi am fost onorată să apar în el, aş fi preferat să nu se sfârşească în această notă, fiindcă se poate să le fi lăsat unora dintre spectatori impresia greşită că după alegeri totul e bine şi frumos în ţara noastră.

Din păcate, astăzi trebuie să conchid că lacrimile lui Karzai, la fel ca cele pe care le-a vărsat la întâlnirea noastră, au fost doar lacrimi de crocodil şi nimic mai mult şi că frumoasele lui cuvinte n-au fost decât nişte vorbe goale, menite să-i amăgească pe oameni. Când vorbea despre nenorocirile prin care a trecut poporul afghan, m-

am simţit profund jignită şi în acelaşi timp furioasă. Aş fi vrut să mă pot ridica în picioare şi să strig că mâinile lui sunt pătate cu sângele inocent al afghanilor, fiindcă instalase atâţia lorzi ai războiului şi criminali în poziţii influente, ceea ce a făcut să curgă multe lacrimi adevărate din ochii poporului afghan.

Chiar unul dintre vicepreşedinţii lui Karzai, Karim Khalili, era un lord al războiului, căruia i se dusese buhul în provincia Bamyan, iar celălalt era fratele lordului războiului Massoud. L-a numit pe Karim Khuram, din partidul lui Hekmatyar, în funcţia de ministru al Culturii, Informaţiei, Turismului şi Tineretului – pe un bărbat care este un duşman atât al presei libere, cât şi al femeilor! Odată i-a interzis unei fotoreportere să îl fotografieze, spunând că nu vrea să fie pozat de o femeie.

Karzai l-a invitat şi pe brutalul Abdul Rashid Dostum să ocupe funcţia de şef de stat major al armatei. Miliţia paramilitară a lui Dostum, din provincia Jowzjan, una dintre cele mai mari armate private din ţară, a comis crime teribile împotriva poporului afghan, violând şi ucigând mii de oameni. Cu toate acestea, el şi alţii ca el deţin adevărata putere în Afghanistan. Dostum are şi un post de televiziune, Aiena TV. CIA-ul le-a dat pur şi simplu milioane de dolari lui Dostum şi altor lorzi ai războiului, ca parte din „strategia sa privind lorzii războiului”, de invadare a ţării noastre.

Modul în care Karzai a numit oameni în funcţiile de conducere arată că a autorizat tacit obiectivele ascunse ale lorzilor războiului. Parlamentul Afghan are două camere: Camera Inferioară, sau Woleşi Jirga, cu 249 de membri aleşi, şi Meshrano Jirga, cu 102 membri, Camera Superioară sau „Casa Vârstnicilor”, plină de lideri tribali şi reprezentanţi numiţi pe criterii politice. Karzai a avut dreptul să numească treizeci şi patru de membri ai Camerei Superioare, mulţi dintre aceştia fiind foşti lorzi ai războiului, ca Mojaddedi, care a prezidat Loya Jirga, Fahim, o figură influentă în Alianţa Nordului, şi chiar unii

adjuncţi ai aliatului talibanilor, Gulbuddin Hekmatyar. Arsala Rahmani, fost ministru în timpul regimului taliban, s-a numărat şi el printre persoanele trimise de Karzai în Camera Superioară.

Prima dată când am luat cuvântul în Parlament, mi s-a tăiat microfonul, o practică cu care aveam să mă obişnuiesc. După demararea lucrărilor sesiunii parlamentare, toţi membrii camerei legislative au avut ocazia să se prezinte şi să facă nişte prime comentarii. Mulţi şi-au început discursul cu fraze ca: „Felicitări preşedintelui de şedinţă şi preastimaţilor reprezentanţi adunaţi aici...”

M-am uitat în jur la „preastimaţii” mei colegi şi am simţit că nu mai suport. Pe doar un rând mai în faţă stătea nimeni altul decât Sayyaf. Încăperea era plină de oameni pe care eu îi consider criminali, aşa că, atunci când mi-a venit rândul să vorbesc, nu am felicitat pe nimeni.

Când am luat în cele din urmă cuvântul, am început prin a transmite „Condoleanţele mele poporului afghan...”. De-abia începusem să enumăr diferitele mele motive de îngrijorare, legate de procesul alegerilor şi de componenţa Parlamentului, când mi s-a tăiat microfonul. Ceilalţi reprezentanţi au început să strige la mine, acuzându-mă, şi a durat puţin până situaţia s-a calmat şi s-a restabilit ordinea. Nu mi s-a permis să îmi continui discursul inaugural şi, în cei doi ani petrecuţi în acel organism ales, nu am avut nici o singură dată ocazia să vorbesc fără să fiu întreruptă şi fără să mi se taie microfonul.

În Occident, circulă o zicală celebră: „Dacă votul ar schimba ceva, l-ar face ilegal”. În multe feluri, experienţa mea de doi ani din Parlamentul Afghan a confirmat această perspectivă sumbră, încă de la începutul mandatului meu, lucrările din cadrul organului legislativ mi-au confirmat afirmaţia conform căreia nu aveam nici măcar o democraţie pe jumătate, darămite una adevărată. Ce aveam noi putea fi descris mai degrabă ca o democraţie „de faţadă”, în interesul guvernului SUA.

Unii dintre duşmanii mei au încercat să întoarcă victoria mea în alegeri împotriva mea. Întrebau cu răutate: *De ce spune Joya că nu avem democraţie, din moment ce ea însăşi a fost aleasă în Parlament*? Bineînţeles, cum am mai explicat, am avut de depăşit numeroase obstacole şi ilegalităţi comise de contracandidaţii mei în timpul alegerilor. Alţi candidaţi democratici nu au fost la fel de norocoşi. Uneori nu contează atât de mult cine votează, ci, mai degrabă, cine *numără* voturile.

Şi ce altă ţară democratică a mai trebuit să asiste la o competiţie între doi lideri ai unor miliţii paramilitare pentru funcţia de Preşedinte al Parlamentului? Exact asta s-a întâmplat în Afghanistan. Câţiva reprezentanţi democratici au candidat pentru această funcţie, dar, din nefericire, înfruntarea finală a avut loc între Younis Qanooni, care fusese unul dintre liderii-cheie ai Alianţei Nordului, şi Abdul Rasul Sayyaf, infamul lord al războiului, primul care sărise în picioare şi mă acuzase la Loya Jirga. Qanooni fusese ministru al Educaţiei în guvernul de tranziţie instaurat după război. Era un aliat apropiat al lui Fahim şi a candidat de altfel la preşedinţie împotriva lui Karzai, în 2004. Qanooni îşi ascundea mentalităţile medievale sub o barbă tăiată scurt şi haine moderne, în timp ce Sayyaf, cu barba lui lungă şi turbanul alb, apărea ca întruchiparea fundamentalistului extremist. Conform unui raport privind Parlamentul Afghan, redactat de International Crisis Group, „Sayyaf a fost un terorist de frunte în jihadul mondial, conducând tabere de antrenament din Pakistan, care erau ca un magnet pentru musulmanii militanţi din toate ţările. Faptul că acum are şansa să încerce să conducă o nouă democraţie sprijinită de Occident este una dintre ironiile războiului împotriva terorii”.

De cum am ajuns în Parlament, s-a făcut presiune asupra mea să sprijin ambiţiile lui Qanooni şi ale altor etnici tadjici. Unii fundamentalişti au încercat chiar să îmi spună că m-au susţinut fiindcă făceam parte din acel grup

etnic. Le-am răspuns:

— Cine v-a spus că sunt tadjică? Mi-ar fi ruşine să mă bucur de un astfel de sprijin.

De câte ori mă întreabă cineva de „tribul” meu, îi răspund că sunt afghană şi nimic mai mult. Lorzii războiului au crezut probabil că sunt la fel de obtuză şi de fanatică în privinţa celorlalte triburi ca ei şi au încercat prin toate metodele să mă facă să trec de partea lor. Dar nu i-am acceptat niciodată, sub nicio formă. Fundamentaliştii care nu se bucură de susţinere în rândul poporului încearcă mereu să mizeze pe cartea etnică şi să aţâţe sentimentele tribale ale oamenilor, ca să le poată exploata în folosul propriu.

Nimatullah Jalil, cumnatul lui Qanooni şi funcţionar în Ministerul de Interne la acea vreme, şi tatăl lui mi-au cerut să îl votez pe Qanooni în funcţia de preşedinte. Amândoi mi-au spus că e tadjic, ca mine, şi că altfel Sayyaf cu barba lui lungă va câştiga.

— În ochii mei, nu există nicio diferenţă între Sayyaf şi Qanooni, le-am spus. Fizic sunt diferiţi, dar în ceea ce priveşte mentalităţile sunt o apă şi-un pământ. Dacă îşi vor cere scuze în faţa poporului şi vor scoate la iveală crimele comise de partidele lor de ucigaşi şi dacă oamenii îşi vor schimba părerea despre ei, atunci s-ar putea să mi-o schimb şi eu. Eu nu reprezint altceva decât opinia poporului. Spuneţi-i lui Qanooni că de el, de voi şi de ceilalţi mă despart râurile de sânge vărsate de oamenii nevinovaţi, în special de femei şi copii.

Au încercat să-mi spună că mă înşel, că Younis Qanooni se schimbase. Dar nici măcar argumentele lor expuse cu blândeţe nu au avut efect asupra mea. În cele din urmă, când a trebuit să mă decid dacă să-i acord votul lui Sayyaf sau lui Qanooni, am hotărât că nu îl pot alege pe niciunul dintre ei. Când am fost întrebată cum pot boicota o alegere atât de importantă, am răspuns:

— Dintre ăştia doi nu poate fi ales niciunul.

Un proverb afghan spune aşa: *Câinele galben e*

fratele câinelui roşcat.

Qanooni a câştigat la o diferenţă mică.

Când am ieşit din clădirea Parlamentului în semn de protest, câţiva jurnalişti m-au înconjurat şi m-au întrebat de ce plec şi nu votez. Le-am spus că nu vreau să votez doi lorzi ai războiului, ai căror oameni au comis nenumărate crime în trecut.

— Mai întâi trebuie să-şi ceară scuze de la poporul nostru pentru ce au făcut partidele lor în trecut şi apoi să ajungă în faţa tribunalului, nu să candideze la alegeri în Parlament şi să se bucure de o viaţă minunată…

Ca de obicei, jurnaliştii au cenzurat cea mai importantă parte a declaraţiei mele, dar câteva fragmente au fost totuşi transmise în acea seară la televiziunea locală. Au dat în acelaşi timp şi reacţia lui Qanooni, care a respins afirmaţiile mele şi a insistat cu neruşinare că membrii Parlamentului au un trecut glorios.

Îi sunt foarte recunoscătoare majorităţii jurnaliştilor afghani, care se poartă frumos cu mine şi mă susţine. Dar aproape toţi îmi spun că le pare rău că nu pot face prea multe pentru mine, fiindcă cei care controlează televiziunile, radiourile şi alte mass-media îşi urmează propria linie politică şi cenzurează ştirile despre mine. De multe ori, jurnaliştii mi-au luat interviuri şi m-au asigurat că vor fi date pe post, ca mai târziu acestea să fie interzise de canalele de televiziune. Într-o astfel de situaţie, un jurnalist curajos a postat interviul pe YouTube, ca cel puţin cei cu acces la internet să îl poată vedea. Un alt jurnalist mi-a spus că lucra pentru postul TV respectiv doar pentru a-şi hrăni copiii; altfel, se ruşina foarte tare să lucreze într-un mediu care nu deserveşte nevoile poporului afghan.

În zilele pe care le petreceam în Parlament eram întotdeauna stresată şi mă simţeam singură, fiindcă eram constant atacată şi insultată şi nimeni de acolo nu era dispus să discute problemele importante care ne afectează ţara. Simţeam o presiune enormă să vorbesc în numele poporului, dar nu mi se dădea niciodată ocazia. Uneori

ridicam cartonaşul roşu în semn de protest sau chiar părăseam sala de şedinţe, dezgustată.

Era de fiecare dată o uşurare să merg seara acasă, într-o căsuţă închiriată, aflată la câţiva kilometri distanţă, unde locuiam cu câteva rude şi cu bodigarzii mei. De câte ori plecam din Parlament, chiar dacă eram foarte obosită, mă înveseleam când îi vedeam pe bodigarzi şi glumeam şi râdeam cu ei. Mă întrebau de multe ori ce se întâmplase în ziua respectivă. Discutam despre cum legile care se adoptau îi favorizau întotdeauna pe lorzii războiului şi îmi vărsăm năduful pentru că nu fusesem lăsată să vorbesc. Unele zile erau însă atât de proaste, încât, atunci când ajungeam acasă, plângeam pentru poporul meu, care era la mâna legilor făcute de duşmanii şi criminalii săi.

În fiecare seară eram sunată de oameni din toate colţurile Afghanistanului, care mă susţineau şi îmi dădeau veşti din provinciile lor, în special despre crimele lorzilor războiului. Mă puteam folosi de acele informaţii ca să-i dau în vileag pe cei care îi reprezentau în Parlament. În zilele în care interviurile pe care le acordam în faţa Parlamentului erau transmise la radio şi la televizor, primeam zeci de telefoane de susţinere, atât din partea bărbaţilor, cât şi a femeilor. Aceste apeluri îmi ridicau de fiecare dată moralul. Mă consola să ştiu că, deşi mă simţeam singură în Parlament, în afara lui, majoritatea poporului meu sărman, aflat în suferinţă, era de partea mea.

Una dintre cele mai mari provocări cărora trebuia să le fac faţă în calitate de parlamentar era cum să mă deplasez în siguranţă la locul de muncă. După alegeri, guvernul lui Karzai a trebuit să contribuie la costurile pe care le implica serviciul meu de pază. Câţiva parlamentari au fost asasinaţi înainte de a-şi începe mandatul, aşa că măsurile de securitate erau necesare şi fiecărui membru al Parlamentului, indiferent de poziţia sa, i s-au repartizat două gărzi de corp. Dar cei de teapa lui Qanooni, Sayyaf şi Mohaqiq aveau zeci de bodigarzi personali şi treceau în

trombă pe străzile Kabulului în vehicule de lux blindate, în drum spre şi dinspre Parlament. Odată, în timpul unui interviu televizat pe care l-a acordat la Kabul, Mohaqiq s-a dat mare, prezentând trei dintre maşinile lui de lux blindate. Oamenii glumeau, spunând că pe vremuri nu avea nici măcar un măgar pe care să-l călărească, iar acum, dintr-odată, intrase în posesia unor maşini atât de scumpe. La acel interviu, jurnalistul, căruia Mohaqiq i-a oferit un festin regal, a comentat că o singură masă de acest gen l-ar costa pe un profesor salariul pe o lună.

Din cauza ameninţărilor la adresa mea, am de obicei şase bodigarzi la Kabul şi alţi şase la Farah. Niciunul dintre aceşti bărbaţi nu e plătit de guvern. Ei fac cu schimbul şi sunt înlocuiţi din când în când. În capitală, era responsabilitatea lor să mă ducă şi să mă aducă teafără de la Parlament, în fiecare zi. Maşina de care susţinătorii mei îmi făcuseră rost, un model mai vechi, era într-o stare tehnică care lăsa de dorit. De fapt, se supraîncălzea adesea, mai ales în lunile de vară. Când se întâmpla asta, şoferul trebuia să oprească, să iasă din maşină şi să arunce cu apă sau cu alt lichid, ca să răcească motorul. Astfel de opriri ne făceau vulnerabili, eram o ţintă sigură şi momentele acelea erau de fiecare dată cumplit de stresante pentru mine şi bodigarzii mei.

Uneori, eram nevoiţi să facem astfel de opriri stresante din alte motive. Odată, pe când ne deplasam cu maşina prin Kabul, am simţit nevoia urgentă să merg la toaletă. Disperată, l-am rugat pe şofer să oprească în faţa unei case obişnuite. M-am dus la uşă şi am bătut, sperând că cei care locuiau acolo nu erau nişte oponenţi fanatici. Un bărbat a venit să deschidă şi, după câteva secunde, s-a luminat la faţă.

— Malalai Joya! Sunt un mare susţinător al tău! Ce faci aici, cum de te-ai oprit în faţa casei mele?

I-am explicat că, de fapt, aveam nevoie să merg la toaletă. Am rămas apoi puţin cu ei, fiindcă bărbatul a insistat să-i cunosc familia.

În interiorul clădirilor Parlamentului mă simţeam puţin mai protejată împotriva unor eventuale atacuri, dar nu se ştia niciodată ce planuri puneau la cale duşmanii mei, aşa că trebuia să fiu tot timpul vigilentă. O parlamentară mai în vârstă, pe numele ei Gulhar, care era o susţinătoare de-a mea, mă urmărea peste tot, fiindcă se temea că voi păţi ceva. Era o femeie obişnuită, care fusese aleasă ca reprezentantă a provinciei Konar după ce soţul ei, un respectat activist democratic, fusese răpit şi ucis de fundamentalişti. În Parlament, Gulhar mi-a fost ca o mamă.

De altfel, mare parte din personalul administrativ al Parlamentului mă susţinea şi era cu ochii în patru pentru mine. De pildă, fiecare parlamentar avea o cutie în biroul principal, unde primea corespondenţa. Odată, când am trecut prin acel birou, o secretară m-a luat deoparte şi mi-a spus că toate scrisorile mele erau deschise şi citite de oficiali ai guvernului. I-am anunţat pe prietenii şi pe susţinătorii mei să nu îmi mai scrie pe adresa de la Parlament.

Unii membri ai Parlamentului mi-au apărat dreptul de a dezbate liber. Unul dintre aceştia a fost dr. Ramazan Bashardost. Într-un discurs, m-a comparat cu Galileo, omul de ştiinţă care la vremea lui a fost pedepsit pentru că a susţinut că Pământul se învârte în jurul Soarelui, şi nu invers. În prezent, a subliniat Bashardost, toată lumea recunoaşte că Galileo a avut dreptate.

Bashardost e independent de lorzii războiului şi de facţiunile lor şi a boicotat de asemenea alegerile pentru funcţia de Preşedinte al Parlamentului. A fost ministrul Planificării în primul guvern interimar al lui Karzai, dar a demisionat, dezgustat de corupţia pe care a găsit-o acolo. Intenţionase să închidă majoritatea ONG-urilor care activează în Afghanistan, aproape două mii în total, fiindcă avea senzaţia că nu acţionau de fapt în interesul populaţiei. Şi-a anunţat intenţia de a candida împotriva lui Karzai la alegerile prezidenţiale din 2009.

Într-o zi, la sfârşitul unei şedinţe parlamentare,

vorbeam cu câţiva colegi, când Mohammad Mohaqiq, lord al războiului şi membru al partidului Wahdat, a venit la mine. După ce m-a salutat, mi-a spus că la ora patru vom lua amândoi parte la o discuţie, într-o emisiune televizată.

— Da, ştiu, i-am răspuns, dar nu uita că va fi un interviu în direct.

— Ce vrei să spui? a întrebat.

— Va trebui să răspunzi la întrebările oamenilor, mai ales la cele despre crimele comise de partidul tău în timpul războiului civil şi pe care acesta continuă să le comită şi astăzi.

M-a întrerupt şi mi-a replicat furios că toată lumea ştie că sunt comunistă şi membră RAWA. I-am spus acestui lord al războiului:

— Te rog să vii la interviu. Vom vedea acolo ce vor întreba oamenii. Eu le voi răspunde la întrebări şi la fel va trebui să faci şi tu. Oamenii sunt cei care ne vor spune ce suntem fiecare.

A plecat furtunos din Parlament, furios la culme. La ora patru nu s-a prezentat la interviu, trimiţându-şi un reprezentant în locul lui.

Jurnalistul care ne-a luat interviul a glumit cu mine:

— Joya jan, a spus, folosind un cuvânt persan de afecţiune, se pare că l-ai îmbolnăvit pe Mohaqiq, a spus că nu poate veni fiindcă e „bolnav"!

O altă amintire amuzantă din Parlament, una din puţinele, e legată de un animal. Într-o zi, pe când aleşii se pregăteau de şedinţă, un şoarece a trecut în fugă pe lângă noi şi a ajuns în faţa sălii, sub pupitrul preşedintelui Qanooni. L-am văzut cu toţii cum a fugit pe sub câteva mese, după care a reuşit să iasă pe una din uşi. Le-am spus celor din jur:

— Până şi şoarecele fuge de criminalii ăştia!

Mare parte din întâmplările la care asistam în Woleşi Jirga erau totuşi mai mult tragice decât comice. Mulţi membri ai Parlamentului, de pildă, nu ştiu să scrie şi să citească. Au ajuns acolo fiindcă sunt comandanţi militari

sau aliaţi ai unor lorzi ai războiului influenţi. Îmi amintesc de un comandant fundamentalist care stătea în faţa mea cu un ziar deschis, prefăcându-se că citeşte, dar îl ţinea invers!

Lorzii războiului au continuat să se folosească de islam ca să-şi justifice acţiunile. La un moment dat, i-am interpelat în legătură cu asta, în Parlament. În timpul unei sesiuni de întrebări şi răspunsuri, le-am pus o întrebare pe care mi-o trimisese un bătrân:

— De ce în discursurile voastre juraţi iar şi iar pe Coranul cel Sfanţ că sunteţi musulmani şi mujahedini?

Le-am explicat că oamenii se săturaseră de această tactică, având în vedere că atât de mulţi politicieni invocaseră în trecut religia ca să distragă atenţia de la crimele lor.

Această întrebare a provocat, bineînţeles, un răspuns furios din partea câtorva membri ai Parlamentului, care ştiau că la ei mă refeream. I-au cerut preşedintelui să nu îmi mai acorde timp pentru întrebări pe viitor, fiindcă „foloseam cuvinte jignitoare”. Le-am răspuns că dacă ar fi mujahedini adevăraţi, nu ar trebui să ia vorbele mele drept un atac personal.

În perioada petrecută în Parlament am fost frecvent insultată şi ameninţată cu moartea de alţi membri ai Camerei Inferioare. Sayyaf, care stătea în faţa mea, s-a întors odată şi a făcut un gest ameninţător în direcţia mea, spunând ceva de genul:

— Taci din gură! O să te fac eu să taci pe vecie.

M-am uitat drept în ochii lui şi i-am răspuns:

— Aici nu suntem în Paghman, controlează-te!

Paghman e un district din apropierea Kabulului, dominat de Sayyaf şi de oamenii lui. În mod tradiţional, era o zonă în care locuiau mulţi afghani înstăriţi şi mare parte din elita ţării avea vile acolo. În prezent, însă, în Paghman, acest despot le ia pământurile oamenilor, are propriile închisori private şi miliţiile lui îi terorizează pe localnici după bunul lor plac. Oamenii din Paghman au protestat de

câteva ori împotriva acestui tratament la care sunt supuşi şi au dat chiar foc unor fotografii ale lui Sayyaf, dar protestele lor au fost oprite de poliţie şi doi participant au fost ucişi.

Nu m-am lăsat intimidată de nimeni, după cum promisesem, şi m-am folosit de poziţia mea în Parlament ca să demasc abuzul de putere şi corupţia de câte ori le-am întâlnit. Câţiva locuitori din Paghman au venit să mă întâlnească la Kabul şi mi-au dat documente despre abuzurile săvârşite de Sayyaf şi despre modul în care le ocupase pământurile. M-au rugat să ridic această problemă în Parlament. Deoarece nu mi s-a acordat nicio ocazie să iau cuvântul, am hotărât să înmânez documentele Comitetului de Plângeri din cadrul Parlamentului şi să solicit o anchetă. M-am prezentat în faţa Comitetului, dar mulţi dintre membrii săi erau bărbaţi plini de ură, care au râs de mine când am deschis acest subiect. Unul dintre ei, Khyal Mohammad Hussani, un lord al războiului aliat al lui Sayyaf, m-a avertizat, spunându-mi:

— Ai grijă, atingi nişte probleme foarte delicate.

Evident, nu s-a rezolvat nimic după ce am înregistrat plângerea.

Am ridicat de asemenea în Parlament problema ştirilor apărute în mass-media, conform cărora, pe vremea când preşedintele Qanooni era ministru al Educaţiei în cabinetul lui Karzai, deturnase 30 de milioane de dolari din bugetul instituţiei. Din nou am cerut o anchetă oficială, dar nu s-a întâmplat nimic.

În mai 2006, mi-a venit rândul să iau cuvântul în Parlament şi m-am folosit de această ocazie ca să condamn sărbătorirea zilei de 28 aprilie ca zi a victoriei şi să fac distincţia importantă dintre adevăraţii mujahedini şi mujahedinii criminali, dintre care mulţi se aflau atunci în acea cameră legislativă. Unii susţin că greşelile din trecut trebuie iertate, dar eu cred că e o mare diferenţă între o greşeală şi o crimă. Uciderea a şaizeci şi cinci de mii de

locuitori ai Kabulului în timpul războiului civil a fost o simplă greşeală? Utilizarea violului ca armă de război, a crimelor şi a mutilărilor, precum cele săvârşite de miliţiile care le tăiau sânii femeilor pentru a teroriza populaţia, au fost simple greşeli? Nu au fost simple greşeli şi de aceea folosesc termenul de *mujahedini criminali*. Poporul ştie că aceştia şi-au bătut joc de valorile jihadului şi că trebuie pedepsiţi pentru crimele lor.

Preşedintele Qanooni mi-a întrerupt discursul. A încercat apoi să îi aţâţe discret pe ceilalţi parlamentari, sugerând că de fapt îi defăimasem pe adevăraţii mujahedini. Atunci, un fost comandant jihadist, Alam Khan Azadi, al cărui trib din nordul Afghanistanului îl urăşte şi îi spune „Alam cel Negru", a sărit în picioare şi a anunţat că nu va rămâne într-o încăpere în care mujahedinii sunt insultaţi.

În scurt timp, în Parlament s-a creat mare zarvă. Un opozant de-al meu, fostul lord al războiului Daud Kalakani, s-a ridicat în picioare şi a strigat agitat:

— Jos RAWA! Scoateţi-i de aici! Jos comunismul!

Alţi parlamentari s-au ridicat şi ei în picioare şi au ameninţat să părăsească încăperea dacă nu voi pleca. Am refuzat să mă las dată afară din Parlament fiindcă spusesem adevărul. Un ales a venit la mine şi mi-a spus că ar trebui să-mi cer scuze. Răspunsul meu a fost simplu:

— Pentru ce?

Atunci, alţi parlamentari au urcat scările în fugă, ca să mă înconjoare. A trebuit să mă adăpostesc sub pupitru, fiindcă au aruncat cu sticle de apă în mine şi o sanda mi-a zburat pe deasupra capului.

Câţiva parlamentari, printre care şi Gulhar, Bashardost, Fazei Rahman Samkanai, Obaidullah Halali şi alţii, s-au grăbit să facă un zid în jurul meu, ca să mă protejeze. Toţi lorzii războiului, Sayyaf, Rabbani, Khalid Farooqi (liderul parlamentărilor din partidul lui Hekmatyar) şi alţii, s-au ridicat în picioare şi i-au îndemnat pe toţi să părăsească sala. Gulhar l-a împins cu toată forţa

pe un lord al războiului care încerca să ajungă la mine, iar acesta a căzut pe jos. Niaz Mohammad Amin, membru în partidul lui Sayyaf, ţipa:

— Scoateţi-o pe prostituata asta de aici!

Un cameraman care filma îmbulzeala pentru o staţie TV locală a fost pălmuit de Hussani, care l-a întrebat de ce încerca să îi filmeze pe parlamentari pe când aceştia proferau insulte. Acest comportament a provocat un val de proteste în rândul presei afghane.

Gărzile de corp femei care lucrau în Parlament m-au înconjurat şi i-au împins pe parlamentarii furioşi. Pentru propria siguranţă, a trebuit să rămân în sală până a plecat toată lumea.

După o întârziere de câteva ore, şedinţa parlamentară a fost reluată. Unul după altul, lorzi ai războiului şi susţinători ai acestora, printre care şi Qazi Nazir Ahmad, unul dintre oamenii lui Ismail Khan, au luat cuvântul împotriva mea. Sayyaf, într-un discurs lung, a făcut apel la citate din Coran pentru a caracteriza cuvintele mele drept „antiislamice”. A anunţat, în numele tuturor lorzilor războiului, că ar trebui să existe ceea ce el a numit „o linie roşie”, dincolo de care nu ar trebui spus nimic împotriva islamului sau jihadului în Parlament. Dar, desigur, eu îi criticasem doar pe criminali – nu criticasem nici islamul, religia poporului nostru, nici pe adevăraţii mujahedini, care au luptat pentru independenţa ţării. Ce i-a înfuriat cu adevărat pe lorzii războiului a fost faptul că am continuat să insist să fie judecaţi pentru crimele lor, declarându-le jurnaliştilor:

— Marionetele ruşilor, mujahedinii sau talibanii: toţi cei care ne-au ucis compatrioţii trebuie deferiţi justiţiei!

M-am întors la Parlament a doua zi dimineaţa şi pe uşile celor două camere cineva lipise o hârtie pe care era scris de mână celebrul citat atribuit lui Voltaire: „Părerea ta este exact contrariul părerii mele, dar mă voi lupta toată viaţa ca tu să ai dreptul să ţi-o spui”.

O tânără care lucra la recepţie m-a abordat ulterior

ca să-mi spună că ea lipise afişele. Mi-a cerut să păstrez secretul, fiindcă putea fi dată afară pentru că mă susţinuse public.

După ce am intrat în sala de şedinţe, i-am auzit pe câţiva lorzi ai războiului discutând şi râzând de cele întâmplate în urmă cu o zi. Daud Kalakani le-a spus celorlalţi cu voce tare, ca să aud şi eu:

— Le-am sugerat de multe ori să ne dea apă în sticle din sticlă, dar n-au făcut-o. Cât ne-am fi bucurat ieri dacă sticlele ar fi fost din sticlă!

Au râs toţi şi mai tare.

Am fost o nucă tare, greu de spart de duşmanii mei. Au încercat cu ameninţări şi cu intimidări, dar nu le-a mers, aşa că au încercat să mă discrediteze. De multe ori, suporterii mei le-au descoperit şi le-au dat în vileag planurile.

Cu puţin timp înainte de a fi atacată în Parlament, un bărbat care îşi spunea Năjibullah s-a dus la biroul meu din Farah şi le-a spus colegilor mei că doreşte să îşi ofere sprijinul pentru clinica Hamoon. La vremea aceea mă aflam la Kabul, în Parlament. Năjibullah a pretins că reprezenta un ONG german, care dorea să ofere o sumă mare de bani clinicii, dar că mai întâi trebuia să obţină semnăturile angajaţilor. A mai spus că intenţiona să meargă şi la Herat, ca să se întâlnească cu reprezentanţi ai OPAWC, pentru a sprijini şi alte proiecte. Câţiva dintre angajaţii de la clinică au devenit suspicioşi şi au fost suficient de înţelepţi ca să filmeze întreaga conversaţie. La sfatul Comitetului meu de Apărare, filmam toţi vizitatorii care soseau la clinica Hamoon, în special pe cei care solicitau o întrevedere cu mine sau care veneau să propună un proiect, astfel încât, dacă aş fi ucisă, să existe o dovadă video a crimei.

Câteva zile mai târziu, Năjibullah a fost arestat la Herat (susţinătorii mei au contribuit la identificarea lui) şi s-a stabilit că făcea într-adevăr parte dintr-o conspiraţie politică menită să mă discrediteze. Poliţia locală l-a dat pe

mâna ofiţerilor de la Serviciul Afghan de Informaţii, cărora Năjibullah le-a mărturisit că primise o sută de mii de afghani, adică aproximativ două mii de dolari, „de la Parlament”, ca să strângă semnăturile angajaţilor mei, pentru a crea un document fals, care să arate că „lucram cu americanii şi împotriva islamului”. Cei de la Serviciul de Informaţii au pretins că fusese trimis de către talibani să mă spioneze, dar susţinătorii mei cred că a fost plătit de cineva care avea legături cu Alianţa Nordului şi cu guvernul. Nu am putut afla niciodată ce s-a întâmplat cu acel bărbat şi cu dosarul lui, fiindcă agenţia de spionaj a păstrat secretul, dar mai mult ca sigur a fost eliberat, deoarece avea susţinerea unor persoane influente din Parlament. Totuşi, câteva luni mai târziu, un susţinător secret de-al meu, aflat în slujba Serviciului Afghan de Informaţii, mi-a adus o copie a declaraţiei semnate de Năjibullah şi ştampilate de agenţie, care mi-a confirmat bănuielile în ceea ce-l privea.

Alte comploturi de acest fel – tentative de a mă discredita pe mine şi munca mea – au fost descoperite de aliaţii mei, fiindcă, după cum spune zicala, *în pereţi sunt şoareci, iar şoarecii au urechi*. Câteodată, chiar şi printre cei care lucrează pentru fundamentalişti sau pentru oficialii guvernamentali se află oameni care îmi sprijină cauza, chiar dacă nu declară deschis acest lucru. Aceşti susţinători secreţi reprezintă cu siguranţă unul dintre motivele pentru care am reuşit să supravieţuiesc până acum. La un moment dat, am fost avertizată chiar de unul dintre potenţialii mei asasini.

Casa în care locuiam în cea mai mare parte a timpului petrecut la Kabul era o clădire mică, cu două etaje, aflată lângă un şantier. Camera mea avea o fereastră care dădea înspre clădirea în construcţie, pe care noi o credeam sigură. Într-o zi, un bărbat i-a anunţat pe bodigarzii mei să nu mă lase să intru în cameră. A spus că avea misiunea, alături de alţi doi bărbaţi, să o urmărească pe Malalai Joya din clădirea aflată în construcţie. A spus că

aveau o puşcă cu amortizor şi că primiseră ordinul să mă împuşte atunci când voi intra în cameră. Informatorul a mai spus că aşteptaseră toată ziua precedentă, dar, din fericire, eu nu apărusem în cameră decât o singură dată, după lăsarea serii, aşa că nu au putut să tragă, fiindcă aveau ordin să mă împuşte în cap şi nu se vedea prea bine din cauza întunericului. Am ştiut că spune adevărul fiindcă chiar aşa fusese, intrasem în cameră o singură dată, seara. Din păcate, nu ne-a dezvăluit cine comandase asasinatul. Dar i-am luat avertizarea în serios şi în scurt timp ne-am mutat în altă casă.

Cam în aceeaşi perioadă în care se urzeau aceste comploturi împotriva mea, guvernul a încetat să îmi mai finanţeze cheltuielile cu securitatea. Chiar dacă eram un reprezentant ales, care fusese chiar ameninţat în mod direct de alţi membri *în interiorul* Parlamentului, guvernul a refuzat să mai contribuie la costul serviciului meu de pază, iar eu a trebuit să fiu cu ochii în patru tot timpul.

Aţi putea crede că, după toate suferinţele îndurate de femeile afghane, reprezentantele din Parlament sunt solidare unele cu altele sau că cel puţin se au ca nişte surori, în ciuda opiniilor divergente. Din păcate, nu aceasta era situaţia. Unele membre fundamentaliste ale Parlamentului aveau o mentalitate la fel de înapoiată ca cea a colegilor lor. Şi cum 25 la sută din locuri le erau rezervate femeilor, multe dintre ele fuseseră plasate acolo de către lorzii războiului, care sperau să umple acel procent cu susţinătoare. În zonele în care lorzii războiului deţineau controlul total, nicio femeie nu îndrăznise să candideze ca independentă la alegerile parlamentare.

Am fost ameninţată verbal de unele dintre membrele Parlamentului. Odată, după ce una dintre luările mele de cuvânt a provocat agitaţie, o fundamentalistă care era aşezată chiar în spatele meu s-a uitat la mine şi mi-a spus:

— O să-ţi fac ce ale iun bărbat n-ar îndrăzni să-ţi facă.

— Îmi pare rău pentru tine, i-am răspuns. Cred că

eşti o victimă a fundamentaliştilor.

E adevărat: eu cred că femeile care repetă ca nişte papagali ideile misogine şi extremiste sunt ele însele victime ale sistemului.

Într-o zi, o altă membră fundamentalistă a Parlamentului, din Takhar, o fortăreaţă a lorzilor războiului din Afghanistanul de Nord, a venit la mine când mă îndreptam spre toaletă. Mi-a zis că are ceva secret să-mi spună în baie. La Parlament, toaletele sunt situate departe de sala de şedinţe, într-un colţ liniştit şi puţin circulat al clădirii.

I-am spus:

— E linişte, aşa că poţi să-mi spui aici. Nu ne aude nimeni.

A insistat încă o dată să mergem la toaletă.

A continuat pe acelaşi ton, deşi i-am arătat mai multe locuri în care puteam vorbi în linişte.

— Nu, trebuie să-ţi vorbesc într-un loc mai retras.

— De ce nu putem vorbi aici? Nu e nimeni prin preajmă să ne audă.

Am observat că era neliniştită şi i-am citit spaima în ochi.

— Nu-ţi fie frică, mi-a spus, agitată. N-ai încredere în mine?

Ştiam că era fundamentalistă şi evident că nu aveam încredere în ea. Intuiam foarte clar că ceva nu era în regulă. De ce voia să părăsească imensul hol pustiu şi insista să mergem *în* toaletă? Am refuzat să o urmez. I-am spus că nu am timp să merg, fiindcă o discuţie importantă avea să înceapă în scurt timp în sala de şedinţe. După aceea i-am întors spatele şi m-am îndepărtat. De fapt, aveam mare nevoie să merg la toaletă, dar trebuia să mai aştept. Nu pot fi sigură, dar cred că ea sau altcineva aveau de gând să-mi facă rău.

După ce le-am spus bodigarzilor mei povestea, şi ei au fost de părere că ar fi putut fi vorba de o conspiraţie periculoasă, apoi m-au sfătuit să nu mai merg niciodată la

toaletă din clădirea Parlamentului, fiindcă era un loc izolat. Cu mult înainte de asta mă avertizaseră să nu beau din sticla cu apă care se afla pe pupitrul meu din sala de şedinţe; fiecare are locul său desemnat în Parlament şi exista posibilitatea ca cineva să îmi otrăvească apa. Odată acceptasem o pastilă contra tusei din partea unui coleg. După ce le-am menţionat asta bodigarzilor mei, m-au avertizat să nu mai înghit niciodată aşa ceva. Nu-mi trecuse prin cap că cineva chiar ar încerca să mă omoare cu o bomboană de tuse. Nu am putut nici măcar să mănânc în prima lună a sesiunii parlamentare, când aleşilor li se pregăteau feluri de mâncare extraordinare, în primul rând, am protestat împotriva acestui lucru, în condiţiile în care poporul meu murea de foame. Ne temeam însă şi că aş putea fi otrăvită. În afară de mine, Ramazan Bashardost a fost singurul parlamentar care nu a mâncat la banchet.

După atâţia ani fără un Parlament în Afghanistan, aveam mult de recuperat şi existau multe chestiuni de discutat. Dar, pentru a avea o democraţie adevărată, trebuie în primul rând stabilită şi aplicată o regulă de bază, conform căreia criminalii de război să nu poată candida la funcţii în stat. În schimb, criminalii de război continuă să adopte legi în interes propriu.

De pildă, grupurile pentru apărarea drepturilor omului au propus ca optsprezece ani să fie vârsta legală pentru căsătorie şi pentru condamnările de drept penal. Partidele fundamentaliste din Parlament s-au opus şi s-au certat între ele la cât să coboare vârsta majoratului. Cincisprezece? Şaisprezece ani? în final, s-au înţeles să adopte o lege care să instituie majoratul la şaisprezece ani, în ciuda obiecţiilor organizaţiilor de apărare a drepturilor omului, care au considerat că e o vârstă prea fragedă.

În mai multe şedinţe, parlamentarii au negociat creşterea salariilor şi a privilegiilor de care se bucurau. În urma unor înţelegeri neoficiale cu guvernul, salariul aleşilor a crescut de la circa 1.100 de dolari pe lună la 2000 de dolari pe lună – dublu pentru Qanooni,

preşedintele Parlamentului – şi au fost adăugate multe alte privilegii. Li s-au acordat paşapoarte diplomatice, iar guvernul le plătea chiria, şoferii, facturile telefonice şi alte cheltuieli. Dar, cu toate acestea, mulţi parlamentari se plângeau că nu e suficient, deşi unii dintre ei sunt foarte bogaţi şi nu au deloc nevoie de aceşti bani. La acea vreme, toţi profesorii din Kabul intraseră în grevă, fiindcă salariile lor, de maximum 60 de dolari pe lună, nu fuseseră plătite de câteva luni. Ca răspuns la solicitarea lor de a li se mări remuneraţia, Parlamentul, după multe dezbateri, a aprobat în cele din urmă o creştere cu 14 dolari a salariului lunar. În Afghanistan, 14 dolari de-abia îţi ajung să cumperi un sac de douăzeci şi cinci de kilograme de faină. A fost o dovadă suficientă pentru ca poporul afghan să înţeleagă că Parlamentul nu lucra în niciun caz în interesul celor sărmani!

Odată, un ales a luat cuvântul în plen împotriva mea, sugerând că ar trebui să mi se ridice privilegiile de parlamentar din cauza „abuzului” meu faţă de instituţie. Duşmanii mei credeau că astfel de presiuni ar putea să mă facă să tac. Tot nu îşi dăduseră seama că nu mă aflam acolo ca să mă bucur de acele privilegii: eram gata să îmi vărs sângele pentru poporul meu şi preţioasele lor privilegii erau ultimul lucru de care îmi păsa!

Lorzii războiului care controlau Parlamentul erau indiferenţi la orice apeluri venite din partea societăţii civile, mai ales la cele făcute de organizaţiile pentru drepturile omului. La începutul anului 2007, şi-au demonstrat dispreţul faţă de justiţie adoptând aşa-numitul Proiect de Lege a Reconcilierii. Acest act prevedea imunitatea pentru toate crimele de război comise în ultimele trei decenii de lupte. Practic, criminalii au creat o lege prin care îşi acordau ei înşişi imunitate. Partizanii legii au susţinut că aceasta va contribui la „reconcilierea naţională” şi va menţine unitatea ţării. În realitate, nu a făcut decât să îi transmită un semnal clar poporului afghan, că acel Parlament era corupt şi nu acţiona decât în

propriul interes. A arătat de asemenea cât de mult se temeau lorzii războiului de posibilitatea de a fi aduşi în faţa unui tribunal. Proiectul a fost prezentat la scurt timp după ce Saddam Hussein fusese spânzurat în Irak, ceea ce i-a şocat şi pe criminalii afghani, care au descoperit că alianţa lor cu Vestul nu era suficientă pentru a-i proteja.

Am continuat să insist că niciun criminal de război nu ar trebui să beneficieze de imunitate în faţa legii. Poporul afghan are păreri foarte ferme în această privinţă. Odată, un bărbat care mă vizita la biroul meu din Kabul mi-a spus-o în termeni tranşanţi:

— Malalai, a zis, de ce spui că oamenii ăştia trebuie duşi în faţa unui tribunal? Niciun tribunal nu îi poate judeca cum se cuvine pentru ce au făcut. Ar trebui arşi, dar chiar şi atunci cenuşa lor ar spurca apele râurilor cu crimele pe care le-au comis.

I-am replicat că noi, afghanii, am suferit atât de mult sub stăpânirea lor şi că merităm să îi vedem inculpaţi în faţa tribunalelor naţionale şi internaţionale. Nu vrem să le răspundem cu violenţă acestor bărbaţi violenţi. Dar nu se cuvine oare ca vieţile afghanilor să aibă aceeaşi valoare ca vieţile victimelor lui Pinochet, Khomeini, Suharto, Hitler şi alţi criminali din istorie? Sângele acestor criminali afghani nu e mai roşu decât sângele altor dictatori sau ucigaşi.

Dacă cei mai importanţi lorzi ai războiului şi criminali ar fi în sfârşit traşi la răspundere pentru acţiunile lor din trecut, acest lucru ar avea un impact în întreaga ţară. Comandanţii lor şi alţii nu s-ar mai simţi la fel de liberi să comită crime împotriva poporului. Răspunderea pentru crimele de război e un principiu-cheie şi un obiectiv care trebuie îndeplinit, dacă vrem ca ţara noastră să progreseze – trebuie să tragem o linie undeva. Lorzii războiului erau însă hotărâţi să nu apară niciodată în faţa justiţiei.

Bineînţeles că am adoptat o poziţie fermă împotriva acestei legi a amnistiei. Celor care pretindeau că era singurul mod prin care Afghanistanul putea rămâne unit le replicam că unitatea naţională nu se obţine în niciun caz

iertându-i pe trădătorii de ţară.

Legea, care a fost ratificată în cele din urmă în primăvara anului 2007, prevede că luptătorii jihadişti „trebuie trataţi cu respect şi protejaţi de orice insultă”. Am dat o declaraţie, denunţând actul legislativ. Am afirmat că era „nedrept şi contrar voinţei poporului. Vinovăţii trebuie judecaţi. De fapt, au fost deja judecaţi în minţile şi în sufletele oamenilor şi trebuie să fie judecaţi şi în mod oficial”.

Lorzii războiului au reacţionat cu furie, unii dintre ei numindu-mă „o trădătoare care ar trebui aspru pedepsită”. Printre cei mai virulenţi critici ai mei s-a numărat Niaz Mohammad Amin, un apropiat al lui Sayyaf, care stătea chiar în spatele meu în Parlament, cu turbanul lui cenuşiu şi gura spurcată. Eram constant nevoită să îndur ameninţări şi insulte din partea lui; nu rata nicio ocazie de a mă face prostituată, chiar în spatele meu.

Pentru a-şi arăta puterea, numeroşi lorzi ai războiului şi foste marionete ale ruşilor, în frunte cu Rabbani, au format o alianţă denumită „Frontul Naţional”, la Kabul. Această grupare a inclus chiar foşti colaboratori ai sovieticilor, cum ar fi Nur ul-Haq Ulumi, un general al dr. Năjibullah, care li s-a alăturat lorzilor războiului după căderea regimului-marionetă. Fondatorii Frontului au organizat o mare adunare la Kabul şi au cheltuit o grămadă de bani pentru a-şi aduce oamenii din provincii îndepărtate în capitală, ca să-şi etaleze puterea şi să îl forţeze pe Hamid Karzai să semneze legea amnistiei adoptată de Parlament. Mii de oameni au mărşăluit pe străzile Kabulului, scandând „Jos drepturile omului!” şi „Moarte pentru Malalai Joya!”. M-am bucurat să fiu considerată „Inamicul Public Nr. 1” de asemenea forţe extremiste şi misogine.

Aproape toţi lorzii războiului importanţi, inclusiv Rabbani, Fahim, Mohaqiq, Dostum, Khalili, Chakari, Qanoni, Sayyaf şi alţii, au participat şi au luat cuvântul la miting, considerat principala lor manifestare de forţă de la

Kabul. Una dintre membrele Parlamentului care a vorbit în acea zi, Shakila Hashimi, şi-a încheiat şi ea discursul în favoarea lorzilor războiului cu sloganurile „Jos drepturile omului!” şi „Jos Malalai Joya!” Ulterior, în cadrul unui interviu televizat, a negat că m-ar fi acuzat în timpul întrunirii, deşi postul TV a difuzat un clip în care apărea scandând acele sloganuri! Lorzii războiului speraseră să mobilizeze o sută de mii de persoane care să le susţină legea amnistiei, dar, în ciuda banilor puşi în joc, nu au reuşit să adune decât circa douăzeci de mii. Intervievaţi de televiziuni, unii dintre participanţi au spus că fuseseră aduşi la Kabul de comandani jihadişti din alte provincii. Mulţi nici măcar nu ştiau de ce se află acolo.

Lorzii războiului erau totodată furioşi pe organizaţia Human Rights Watch, pentru un raport publicat în 2005, adecvat intitulat „Mâini pătate de sânge: Atrocităţi comise în trecut la Kabul şi moştenirea impunităţii în Afghanistan” Raportul îi enumera pe Sayyaf, Dostum, Rabbani, Fahim şi alţii printre cei care ar trebui cercetaţi pentru evenimentele din timpul războiului civil. Documentul aborda şi rolul lui Massoud, un subiect tabu în Afghanistan în ultimii ani. Concluzia era următoarea: „Ahmad Shah Massoud a fost implicat în multe dintre abuzurile relatate în prezentul raport”. Human Rights Watch îi solicita Guvernului Karzai să pună imediat în aplicare un program pentru pace, reconciliere şi justiţie.

În alte regiuni ale Afghanistanului, dar şi pe plan internaţional, Legea pentru reconcilierea naţională a fost extrem de criticată şi Karzai a fost nevoit să îi aducă unele amendamente minore. În cele din urmă, victimelor le-a fost lăsat dreptul de a da în judecată în mod individual un criminal. Acest lucru este însă imposibil, fiindcă, acolo unde nu domneşte legea şi lorzi ai războiului ocupă funcţii importante în tribunale, cine ar îndrăzni să-i dea în judecată? în lipsa unor astfel de plângeri, guvernul nu are dreptul să îi urmărească în justiţie pe criminalii de război. Impactul legii a rămas acelaşi: e ca şi cum lorzilor

războiului, talibanilor şi fostelor marionete ale ruşilor li s-ar fi înmânat cheia de la poarta închisorii, ca să iasă pe ea liberi şi cu reputaţia imaculată, dar în istoria noastră va rămâne veşnic scris că aceşti lorzi ai războiului au mâinile pătate de sânge nevinovat.

Duşmanii mei căutau neîncetat metode prin care să mă reducă la tăcere, iar Parlamentul însuşi devenea un mediu tot mai ostil şi mai periculos. Era un adevărat chin pentru mine să mă aflu printre atâţia criminali care se dădeau drept apărători ai democraţiei, dar mă angajasem să lucrez în acea adunare legislativă pentru a-i demasca pe duşmanii poporului afghan.

Opozanţii mei, avea să se dovedească în curând, nu se mai mulţumeau doar să îmi taie microfonul. În timp ce erau ocupaţi să găsească metode prin care să se spele singuri de păcate, aceşti criminali plănuiau şi să îmi înscenze ceva pentru a mă expulza pur şi simplu din Parlament.

Capitolul 10 Expulzată

Oamenii au înţeles repede că ceva nu era în regulă cu Parlamentul nostru. Încă de la începuturile activităţii sale, un bărbat intervievat pe stradă de un reporter de la o televiziune locală a spus că Parlamentul îi aminteşte de un bazar, din cauza haosului care domneşte acolo. După ce a fost difuzată ştirea, mulţi aleşi s-au plâns de acest comentariu în timpul unei şedinţe. Când mi-a venit rândul să iau cuvântul, am declarat că, dacă vom continua să nu facem nimic cu acest Parlament şi nu vom rezolva niciuna dintre problemele reale ale oamenilor, mâine aceştia nu îl vor mai compara cu un bazar, ci cu o grădină zoologică. Ca de obicei, parlamentarii au început să lovească furioşi cu pumnii în pupitrele lor, iar preşedintele mi-a tăiat microfonul.

În aprilie 2007, am plecat într-un turneu în Statele Unite, în cadrul căruia am acordat un interviu de o oră postului TV Ariana Afghanistan, care are sediul în SUA şi este recepţionat şi la noi în ţară prin satelit. Ca de obicei,

am folosit cuvinte dure la adresa lorzilor războiului şi am repetat afirmaţia că, dacă Parlamentul Afghan va continua pe aceeaşi cale, în curând oamenii îl vor asemăna cu o grădină zoologică sau cu un grajd. Numeroşi telespectatori au sunat ca să-şi exprime susţinerea în timpul interviului transmis în direct. Emisiunea, care a fost difuzată şi în Afghanistan, i-a înfuriat foarte tare pe lorzii războiului.

La întoarcerea în Afghanistan, postul TV privat Tolo TV, din Kabul, mi-a solicitat un interviu special. În timpul interviului, jurnalistul m-a întrebat de ce am folosit cuvintele „grajd" şi „grădină zoologică" în interviul anterior şi eu am explicat cu lux de amănunte. Am spus că există două grupuri distincte de reprezentanţi în Parlament. Unii aleşi sunt adevăraţii reprezentanţi ai poporului, alţii, însă, sunt criminali şi lorzi ai războiului, iar comentariile mele vizau doar cel de-al doilea grup. I-am numit chiar pe unii dintre lorzii războiului la care mă refeream.

Când Tolo TV a difuzat interviul de treizeci de minute, la data de 8 mai 2007, întrebarea şi răspunsul legate de povestea cu grădina zoologică au fost cenzurate.

Dar, la 16 mai 2007, în timpul unei alte emisiuni de la Tolo TV, numite *Zang-e-Khatar*, prezentatorii au discutat fragmentele cenzurate din interviul meu şi au făcut unele comentarii răutăcioase, jignitoare la adresa mea. Au difuzat o mică parte din ceea ce fusese tăiat la emisiunea anterioară, în care declaram: „Să spui că acest al doilea grup de reprezentanţi în Parlament, care sunt criminali, este un grajd sau o grădină zoologică nu e nici măcar corect – fiindcă într-un grajd se află animale ca vaca, utilă fiindcă dă lapte, măgarul, care cară greutăţi, şi câinele, cel mai fidel prieten al omului. Dar criminalii aceştia sunt nişte varani". Au omis intenţionat prima parte a declaraţiei. Scoasă din context, afirmaţia părea o critică la adresa întregului Parlament. Emisiunea s-a încheiat cu mai multe comentarii la adresa mea, menite să mă calomnieze în ochii poporului afghan şi să le furnizeze în acelaşi timp

inamicilor mei din Parlament muniţie pe care s-o folosească împotriva mea. Unul dintre comentatori a spus: „Comparând Parlamentul cu o grădină zoologică sau cu un grajd, a insultat de fapt întreaga naţiune, fiindcă Parlamentul este «casa naţiunii» şi găzduieşte ochii poporului, vocea poporului şi pe reprezentanţii aleşi ai poporului”.

La 20 mai 2007, câţiva reprezentanţi din Woleşi Jirga, sau Camera Inferioară a Parlamentului, au adus în discuţie chestiunea „grădinii zoologice” în timpul unei sesiuni ordinare. O reprezentantă, pe numele ei Qadria Yazdanparast, care în trecut justificase ocupaţia sovietică şi care în prezent făcea parte din Frontul Naţional al fundamentaliştilor, a ţinut un discurs lung, plin de acuze la adresa mea. Am ridicat cartonaşul roşu şi am cerut să mi se permită să iau cuvântul ca să mă apăr, dar, deşi multora dintre criticii mei li s-a acordat timp să intervină, eu nu am fost lăsată să vorbesc. După aceea, preşedintele Qanooni a anunţat că a doua zi urma să fie rezervată pentru a se discuta această chestiune şi a încheiat şedinţa.

După atmosfera din acea zi şi cuvintele dure ale lorzilor războiului, mi-am dat seama că ardeau de nerăbdare să mă suspende. Am primit şi câteva apeluri de la parlamentari care mă simpatizau şi care m-au avertizat să nu merg a doua zi la Parlament, fiindcă exista un plan să fiu bătută. Gulhar m-a sunat şi ea şi mi-a spus că l-a auzit pe un ales zicând că voi fi ucisă într-un atac sinucigaş cu bombă, aşa că am hotărât că ar fi mai înţelept să nu mă duc. Ştiam că, şi dacă aş fi fost prezentă, oricum nu aş fi fost lăsată să vorbesc. Nu avea deci niciun rost să le pun celorlalţi viaţa în pericol. La 21 mai, în loc de a merge la Parlament, am anunţat o conferinţă de presă la Kabul, care urma să înceapă imediat ce Preşedintele camerei legislative avea să anunţe suspendarea mea.

Şedinţa din acea zi a fost transmisă în direct la radio şi la TV. Interviul pe care îl acordasem postului Tolo a fost difuzat de mai multe ori în Parlament. Preşedintele

Qanooni i-a aţâţat pe aleşi împotriva mea, încurajându-i să mă denunţe. Lordul războiului Mohaqiq a declarat că înfăptuisem un act de trădare şi că trebuia să fiu pedepsită în instanţă. Câţiva parlamentari au îndemnat la moderaţie şi au spus că ar trebui să mi se dea un avertisment şi nu să fiu suspendată. Dar Qanooni a formulat, în cele din urmă, propunerea de suspendare, pentru că „insultasem instituţia Parlamentului” A supus propunerea la vot şi fiecare parlamentar a ridicat o foaie de hârtie colorată – verde pentru „da” şi roşu pentru „nu”. Deşi voturile nu au fost numărate în mod oficial, majoritatea aleşilor a votat în favoarea suspendării mele din Parlament pentru tot restul mandatului de cinci ani. Nu mi s-a dat nicio şansă să mă apăr. Qanooni a declarat totodată că va înainta cazul meu „instanţelor” şi a sugerat că ar trebui să mi se interzică să părăsesc ţara.

Am urmărit şedinţa la televizor şi câţiva colegi parlamentari care îmi împărtăşeau ideile mă sunau de la Parlament şi mă ţineau la curent cu ce se întâmpla acolo. Un număr mare de jurnalişti se adunase în faţa casei unde stăteam în cea mai mare parte a timpului cu gărzile mele de corp, pentru a-mi afla reacţia, iar când suspendarea a fost anunţată la radio şi la TV, am început conferinţa de presă. Le-am spus că suspendarea era o conspiraţie politică împotriva mea şi că declaraţiile mele fuseseră cenzurate de Tolo TV. Am explicat, clarificând lucrurile, cine consideram eu că era mai rău decât animalele şi am promis că suspendarea nu mă va face să renunţ la luptă; îmi oferea doar o tribună mai mare, de la care să vorbesc. Le-am spus că sunt gata să îmi susţin afirmaţiile în orice tribunal corect.

Vestea suspendării mele s-a răspândit rapid şi am fost asaltată cu solicitări de interviuri din partea presei. În ziua aceea, un jurnalist care avea emisiune la radio m-a invitat la o dezbatere pe tema expulzării mele, la care urmau să participe liderul unui partid politic liberal şi o altă reprezentantă din Parlament, Sabrina Saqeb, o

apropiată a lui Qanooni. Sabrina Saqeb a spus în timpul interviului că Parlamentul este asemenea unei moschei şi că, dacă cineva spune că moscheea e o grădină zoologică, aduce o insultă gravă tuturor musulmanilor din Afghanistan!

Eu am replicat: „Dacă Parlamentul e ca o moschee, iar imamul şi credincioşii ar şti că în moschee se află criminali sau ucigaşi, în special unii care se folosesc de islam pentru a-şi justifica ideile înapoiate, i-ar bate şi i-ar da afară cât ai clipi. Oamenii nu ar permite ca moscheea să fie pângărită de prezenţa criminalilor. În prezent, aceşti criminali pângăresc Parlamentul, ocupând majoritatea locurilor disponibile”.

La finalul interviului, angajaţii postului de radio au venit la mine şi mi-au spus cât de mult mă admiră. Au criticat-o pe cealaltă parlamentară şi i-au zis că ar fi trebuit să fie de partea lui Joya, care spune adevărul.

Sabrina Saqeb a răspuns că dacă ar susţine-o pe Joya pe faţă ar fi ca şi cum s-ar sinucide şi şi-ar pierde poziţia.

— N-o să ai locul acesta în Parlament tot restul vieţii, i-am spus. Încearcă să îl foloseşti în interesul celor neajutoraţi, în special al femeilor.

Atunci jurnaliştii şi tehnicienii din studio au început să se certe cu ea şi să-mi ia apărarea. N-am mai apucat să închei discuţia, fiindcă bodigarzii mei m-au scos rapid din clădire. Duşmanii mei fuseseră aţâţaţi şi cei din echipa mea de protecţie s-au gândit că ar fi mai bine să mă ascund o perioadă. Ne temeam că inamicii mei încercau să mă aresteze şi probabil voiau să îmi dezarmeze bodigarzii, fiindcă îmi pierdusem privilegiile de parlamentar. Am dormit într-o altă casă în noaptea aceea şi ne-am tot mutat dintr-un loc în altul timp de câteva săptămâni, dar am păstrat legătura cu numeroşii mei susţinători din Afghanistan şi din străinătate, care organizau mişcări de protest împotriva expulzării mele.

Felul în care am fost tratată în Parlament nu e doar neconstituţional, ci reprezintă şi un atac la adresa

democraţiei. Încă din prima zi a suspendării mele, numeroşi experţi în Dreptul afghan şi chiar şi unii parlamentari care erau împotriva lorzilor războiului au declarat public că este ilegal să expulzezi un membru ales al Parlamentului pentru întreaga durată a mandatului său. „Articolul 70” din normele şi procedurile interne ale Parlamentului, invocat pentru a justifica suspendarea, le interzice parlamentărilor să se critice reciproc. Când acest articol a fost redactat cu câteva săptămâni înaintea expulzării mele, un ales mi-a spus să am grijă, fiindcă fusese inclus intenţionat pentru a fi folosit împotriva mea. Dar, la momentul suspendării, articolul era încă supus discuţiilor şi nu fusese aprobat. Şi, bineînţeles, niciunul dintre parlamentarii care strigaseră în gura mare în plen că sunt o comunistă şi o prostituată sau că ar trebui să fiu violată şi ucisă nu a fost vreodată pedepsit conform acestei aşa-zise „reguli”. Dar liderii Parlamentului nu au vrut să audă de aceste argumente. Fusesem eliminată.

Organizaţia Human Rights Watch a dat de asemenea declaraţii ferme în apărarea mea. Brad Adams, directorul Human Rights Watch Asia, a spus: „Malalai Joya este o apărătoare tenace a drepturilor omului şi o voce puternică a femeilor afghane şi nu ar fi trebuit suspendată din Parlament... Afirmaţiile ei nu justifică pedeapsa primită şi cu atât mai puţin un proces în instanţă”.

În urma unei cereri trimise de Comitetul meu de Apărare, cei mai înalţi oficiali guvernamentali, inclusiv Karzai, au fost bombardaţi cu e-mailuri de la afghani din ţară şi din străinătate, precum şi de la susţinătorii mei străini, care protestau împotriva suspendării. În Afghanistan, şi în multe alte ţări, oamenii au ieşit în stradă ca să mă susţină. În Farah, sute de femei au organizat un miting, cerând să fiu repusă în funcţie. Conducătorul consiliului provinciei Farah a declarat că suspendarea mea e „o insultă” la adresa miilor de oameni care m-au votat.

S-au organizat mitinguri şi în Kabul şi în alte oraşe din ţară. În Pul-e-Khoruri, în provincia nordică Baghlan,

numeroşi bărbaţi şi femei au participat la un marş pentru a mă susţine. În provinciile Herat şi Kunar, poliţia a împiedicat protestele paşnice împotriva suspendării, sub pretextul că îi proteja pe demonstranţi de posibile violenţe. Un grup de studenţi de la Universitatea Balkh a dat o declaraţie de susţinere, care a fost preluată de toate canalele media afghane. Scriitori din Afghanistan şi din străinătate au semnat articole în care îşi exprimau sprijinul.

Cei care au protestat public în numele meu şi-au asumat mari riscuri legate de siguranţa proprie. Cred că au făcut asta fiindcă au simţit că, luând atitudine împotriva suspendării mele, îşi apărau de fapt propriile drepturi şi democraţia reală. Faptul că şi femeile au participat la astfel de acţiuni, protestând cu mâinile goale, este o dovadă că nu suntem doar victime şi că avem puterea de a ne schimba vieţile şi de a schimba ceva în ţară.

În Jalalabad, femei şi bărbaţi au mărşăluit împreună până la sediul misiunii Naţiunilor Unite, unde au înaintat o scrisoare în care cereau să fiu repusă în funcţie. Au purtat bannere şi au scandat sloganuri, iar femeile, multe dintre ele acoperite de burqa, au jucat un rol central. O protestatară, pe numele ei Shabana, a declarat: „Joya nu e doar reprezentanta locuitorilor din Farah, ci le reprezintă pe femeile din toată ţara”.

Demonstraţiile au depăşit graniţele ţării. La 21 iunie 2007, la o lună de la suspendare, s-au organizat manifestaţii în mai multe oraşe, printre care Roma, New York, Barcelona, Milano, Vancouver şi Melbourne. Şapte membre ale Parlamentului Spaniol, din partide diferite, au semnat o scrisoare în care condamnau suspendarea mea. Opt membri ai Bundestag-ului german au trimis de asemenea o scrisoare guvernului afghan, solicitând patru lucruri:

1. Ca Guvernul afghan, şi în special preşedintele, să explice motivele expulzării lui Malalai Joya.

2. Ca siguranţa, integritatea corporală şi psihică,

precum şi dreptul de a-şi desfăşura liber activitatea politică să îi fie garantate lui Malalai Joya.

3. Ca vocile lui Malalai Joya şi ale altor militante pentru drepturile femeilor să fie ascultate şi ca actele de intimidare comise împotriva femeilor să fie investigate şi judecate în mod exemplar.

4. Ca restrângerea libertăţii de mişcare aplicată lui Malalai Joya să fie abrogată şi ea să îşi poată relua poziţia obţinută în urma unui proces electoral democratic.

La scurt timp după suspendare, am înmânat în mod oficial o scrisoare de protest Curţii Supreme din Afghanistan, dar aceasta nu s-a ocupat de chestiune. Mi-a fost greu să găsesc un avocat suficient de curajos ca să preia cazul meu, dar am reuşit în cele din urmă să angajez un tânăr care lucra pentru un onorariu modic. Am intentat un proces împotriva suspendării, dar au trecut multe luni până am primit un răspuns din partea Curţii. Ştiu că fundamentaliştii care exercită atâta influenţă asupra celui mai înalt organism judiciar afghan încearcă să tergiverseze procesul până la sfârşitul acestui mandat parlamentar. Vor să mă împiedice să mă mai folosesc de Parlament ca de o tribună de la care să descriu nenorocirile şi oprimarea la care este supus poporul nostru.

Uniunea Interparlamentară, o organizaţie cu sediul la Geneva, având ca membri 154 de state suverane, a emis trei rezoluţii cu privire la cazul meu, solicitând Afghanistanului să rezolve rapid cererea mea de repunere în funcţie şi exprimându-şi îngrijorarea în legătură cu siguranţa mea. Secretarul General al UIP a vorbit cu Reprezentantul Permanent al Afghanistanului la sediul Naţiunilor Unite din Geneva. Acesta a recunoscut că suspendarea lui Malalai Joya este ilegală, dar a declarat că este o chestiune parlamentară, în care guvernul nu poate interveni din cauza separării puterilor în stat. UIP a vorbit de asemenea cu delegaţia afghană, condusă de preşedintele adjunct Mirwais Yasini. Delegaţia a dat asigurări că îmi voi recăpăta mandatul cât de repede

posibil şi că, de cum se vor întoarce, vor ridica această problemă în faţa autorităţilor competente. Dar nu au făcut nimic, drept pentru care UIP s-a referit la această situaţie ca fiind „foarte frustrantă”.

Gul Padshah Majedi, şeful Comisiei pentru imunităţi şi privilegii din cadrul Parlamentului Afghan, a declarat într-un interviu acordat postului Pajhwok Afghan News că decizia luată de Woleşi Jirga de a o suspenda pe Malalai Joya nu este conformă cu normele de procedură ale adunării parlamentare. A mai spus că, în conformitate cu drepturile şi obligaţiile membrilor Woleşi Jirga, dacă un parlamentar comite o eroare, îi vor fi acordate trei şanse. Dacă alesul va repeta ofensa, preşedintele instituţiei va trebui să îl expulzeze şi, dacă alesul nu se va supune, va fi scos din sală de forţele de securitate. Conform lui Majedi, Woleşi Jirga nu parcursese aceste etape şi trecuse direct la expulzarea mea. A mai arătat şi că, atunci când am fost expulzată, nu mi s-a dat ocazia să mă apăr.

Un grup de intelectuali şi militanţi pentru justiţie socială din ţările NATO au semnat o scrisoare pentru repunerea mea în funcţie, în care se spune printre altele:

În calitate de activişti şi scriitori care locuiesc în ţări ale căror guverne sunt angajate în războiul din Afghanistan şi sprijină regimul lui Hamid Karzai, dorim să ne exprimăm susţinerea pentru Malalai Joya. [...] *Credem că guvernele ţărilor NATO au o mare responsabilitate în ceea ce priveşte siguranţa lui Malalai Joya, deoarece au creat şi sprijină guvernul care a permis ca ea să fie expulzată din Parlament.* [...] *Lumea întreagă urmăreşte cazul Malalai Joya şi ea se bucură de o largă susţinere printre cei care militează pentru o democraţie reală şi pentru drepturile femeilor din Afghanistan*.

O petiţie pentru repunerea mea în funcţie a fost iniţiată de *stopwar ca* şi semnată de Noam Chomsky, de scriitoarea Naomi Klein, de Jack Layton, lider de partid şi membru al Parlamentului Canadian, precum şi de mulţi alţii.

Toată această susţinere din partea unor oameni care locuiesc în alte ţări înseamnă mult pentru mine – ştiu că nu suntem singuri în lupta pentru drepturile noastre –, dar, din păcate, nimic din toate astea nu a schimbat atitudinea guvernului afghan. Majoritatea liderilor dinţările NATO nu au făcut niciun comentariu public despre cazul meu, deşi susţin că soldaţii lor se află în Afghanistan pentru a contribui la consolidarea democraţiei.

Recent, câţiva membri ai Parlamentului European au venit să mă întâlnească în timpul unei vizite la Kabul şi mi-au spus că au discutat despre suspendarea mea cu delegaţia Parlamentului Afghan. Li s-a spus că este o chestiune internă a camerei legislative afghane şi că cei din afară nu ar trebui să se amestece. Europenii le-au răspuns că, atunci când au nevoie de bani, soldaţi sau orice altceva, nu consideră că este o chestiune internă şi invită alte ţări să le ofere ajutor, dar, când li se atrage atenţia asupra unui act ilegal, îl numesc „chestiune internă”.

Numeroase persoane, inclusiv unii dintre colegii mei parlamentari, m-au abordat pentru a-mi spune discret că mă susţin, dar că nu pot face acest lucru în public. Acest tip de susţinere este practic lipsit de valoare, de aceea am spus de nenumărate ori că tăcerea oamenilor buni este mai rea decât acţiunile celor răi. Îi condamn pe cei care păstrează tăcerea deşi cunosc adevărul.

Din nou, unii mi-au sugerat că, dacă mi-aş cere pur şi simplu scuze, problemele mele s-ar rezolva. „Joya a insultat Parlamentul”, a declarat parlamentara Noorzia Atmar organizaţiei Institute for War and Peace Reporting. „Dacă vrea cu adevărat să servească poporul afghan şi să îl reprezinte, o vom respecta pe ea şi ideile ei. Dacă îşi cere scuze, poate reveni la muncă”.

Dar nu îmi voi cere niciodată scuze, pentru că am spus adevărul, chiar şi atunci când am declarat că unii membri ai Parlamentului îşi au locul într-o grădină zoologică sau într-un grajd. Dacă cineva merită scuze,

acelea sunt animalele! Cum i-am spus aceluiaşi reporter: „Dacă animalele ar vorbi, m-ar putea da în judecată fiindcă le-am comparat cu acei parlamentari”. Acelaşi lucru mi-au zis şi mulţi dintre susţinătorii mei. Ei spun că măcar un animal sălbatic înfometat se satură la un moment dat. Unii dintre criminalii din Parlament par însă să aibă un apetit insaţiabil de a-i victimiza pe oameni şi nu par să se sature niciodată de omoruri, jafuri şi tâlhării.

Pentru viitorul Afghanistanului, nu mai e suficient să ne exprimăm opiniile critice pe un ton moderat, politicos. Siguranţa tuturor luptătorilor pentru democraţie din ţara mea nu poate fi garantată cu adevărat decât dacă ne unim vocile şi spunem ce avem de spus pe un ton răspicat. Trebuie să ne dovedim cu toţii curajoşi ca leii. Îmi imaginez o scenă similară celei de la sfârşitul filmului *Spart acuşi*, când conducătorul armatei sclavilor se ridică în picioare pentru a se preda şi a fi dus la moarte. Înainte de a putea fi identificat în mulţime, tovarăşii lui se ridică şi ei şi strigă în cor, dând dovadă de o minunată solidaritate: „Eu sunt Spartacus!”

Trebuie să ne folosim cu toţii de poziţia pe care o deţinem, indiferent care ar fi aceea, pentru a spune ce gândim. Dacă vom face asta, dacă ne vom uni sub o conducere democratică, acţiunile noastre vor atinge o asemenea amploare, încât fundamentaliştilor le va fi cu mult mai greu să continue pe aceeaşi linie fascistă. În prezent, cu atâţia oameni corupţi aflaţi în posturi-cheie, este o luptă dificilă şi riscantă. Chiar dacă la început nu va fi decât o scânteie, în cele din urmă se va face lumină. Cum spune Brecht: „Cei care luptă pierd adesea, dar cei care nu luptă au pierdut deja”.

Nu sunt de acord cu cei care îmi spun că ar trebui să îmi îndulcesc afirmaţiile la adresa lorzilor războiului. Ar putea fi un sfat bun pentru cineva care se luptă într-o societate democratică, dar aşa ceva nu ar funcţiona nicidecum în Afghanistan. Şi eu visez la o astfel de societate în ţara mea, în care să nu fie nevoie să fiu atât de

dură şi să îmi pot oferi criticile precum un buchet de flori opozanţilor mei. Dar, pentru moment, suntem departe de a trăi într-o societate dreaptă. Cum putem fi diplomaţi cu nişte criminali care nu înţeleg sensul diplomaţiei? Negocierile politice şi compromisurile sunt o alegere bună în cazul în care ai de-a face cu opozanţi care cred în valorile democratice, dar în ochii celor care nu cunosc altceva decât limbajul armelor orice compromis este o slăbiciune. Oferindu-le compromisuri nu faci decât să-i întărâţi, devin mai agresivi. Fundamentaliştii afghani au atâta putere şi pentru că cei care îşi spun „intelectuali" par să ajungă de fiecare dată la un compromis cu ei. Într-o ţară ca Afghanistanul, cei care ajung la compromisuri cu astfel de brute poartă parţial responsabilitatea pentru crimele lor.

Din nefericire, există mii de persoane, dintre care unii îşi spun progresişti şi intelectuali, care aleg să facă compromisuri cu lorzii războiului şi cu cei care ne-au ocupat ţara. Poporul nu îi consideră, însă, adevăraţii lui reprezentanţi. Printre aceşti politicieni „compromişi" se numără ministrul de Externe Rangin Dadfar Spanta, ministrul de Interne Mohammad Hanif Atmar, Ashraf Ghani Ahmalizai, fost ministru al Planificării şi în prezent candidat la preşedinţie, Azam Dadfer, ministrul pentru Educaţia Superioară, Anwar Ahadi, ministrul de Finanţe care tocmai a demisionat, şi mulţi alţii care, alături de lorzii războiului, au transformat Afghanistanul într-un narco-stat corupt. Unii dintre ei sunt la fel de detestaţi de către afghani ca lorzi ai războiului precum Sayyaf sau Qanooni. Sunt întotdeauna dispuşi să ajungă la un compromis cu lorzii războiului pentru a-şi păstra funcţiile. În ziua în care mi-aş tempera tonul, sau în care m-aş alătura celor care fac compromisuri cu fundamentaliştii, mi-aş pierde orice credibilitate în ochii poporului afghan. Ar fi ziua decesului meu politic.

O celebră ziaristă italiancă m-a întrebat odată de ce nu încerc o abordare mai diplomatică cu duşmanii mei din

Afghanistan, pentru a nu-mi periclita viaţa.

I-am răspuns:

— Pot să vă răspund la întrebare, punându-vă la rândul meu o întrebare?

— Da, bineînţeles, a spus ea.

— Dumneavoastră aţi fi făcut compromisuri cu fasciştii de teapa lui Mussolini din ţara dumneavoastră?

— Nu.

— Atunci de ce îmi cereţi să fac compromisuri cu aceşti Mussolini ai Afghanistanului, care sunt la fel de pătaţi?

I-am spus că, în ziua în care aş ajunge la un compromis cu duşmanii mei, poate nu aş mai fi în pericol, dar aş fi privită ca o trădătoare de către poporul meu, care deţine adevărata putere în ţară. Fără ei, nu aş fi nimic.

Susţinerea de care s-a bucurat cauza mea e o dovadă a faptului că lucrurile trebuie să se schimbe în Afghanistan. Am fost sprijinită şi primită cu braţele deschise de afghanii oprimaţi din toate colţurile ţării. Ei mă consideră adevărata lor reprezentantă, ceea ce mă inspiră şi mă onorează. Numeroşi oameni din provincii îndepărtate vin să mă vadă la Kabul, să îmi împărtăşească problemele şi sentimentele lor şi să îmi spună că susţin cauza noastră comună.

Sunt foarte onorată de susţinerea primită, chiar în societatea noastră, unde femeile sunt considerate cetăţeni de rangul doi şi unde fundamentaliştii predică zi şi noapte că „locul femeii e la ea acasă sau în mormânt” Dar, femeie fiind, i-am provocat şi îi provoc în continuare pe cei mai puternici oameni din ţară, care nu cunosc alt limbaj decât cel al armelor, iar vocea mea este preluată ca un ecou şi primită cu bucurie de marea majoritate a poporului meu.

Cum am mai spus, angajaţii de la Parlament mă simpatizează şi îmi sprijină cauza şi, chiar după ce am fost suspendată, unii dintre ei au păstrat legătura cu mine. Uneori îmi telefonează ca să îmi povestească ce s-a mai întâmplat prin Parlament. După suspendare, o angajată mi-

a spus că Qanooni le-a dat un ordin special paznicilor, să nu îi permită lui Malalai Joya să intre în clădire. El le-a ordonat de asemenea tuturor membrilor din departamentul administrativ să nu presteze nicio activitate care să aibă legătură cu mine, cum ar fi să scrie sau să trimită scrisori. Angajata mi-a mai spus că într-o zi Qanooni se afla la o întâlnire cu parlamentarii, într-o sală de conferinţe, când cineva a dat buzna şi a spus uimit: „Joya a intrat în clădirea Parlamentului!” Toţi cei prezenţi au devenit foarte agitaţi şi s-au ridicat de pe scaune ca să mă împiedice să intru, pentru a afla ulterior că fusese o alarmă falsă şi că nu eram acolo. Prietena mea mi-a spus că i-a făcut plăcere să-i vadă atât de tulburaţi.

— Toţi lorzii războiului s-au speriat la auzul numelui tău, îţi închipui ce-ar fi fost dacă te-ar fi văzut în came şi oase, a zis ea.

Libertatea de exprimare este un principiu fundamental al oricărei democraţii, dar în Afghanistan aceasta nu există. Cât timp eu eram dată afară din Parlament, alţii erau aruncaţi în închisoare pentru că îşi exercitaseră dreptul la libera exprimare.

În octombrie 2007, un student la jurnalism în vârstă de douăzeci şi trei de ani, Sayed Pervez Kambaksh din Mazar-e-Sharif, a fost arestat şi condamnat la moarte. Crima lui? A fost acuzat că descărnase de pe internet un articol, pe care li-l trimisese mai departe prietenilor lui de la universitate. A fost condamnat pentru „blasfemie”, fiindcă articolul critica situaţia drepturilor femeilor în societăţile islamice.

Pe când risca încă pedeapsa cu moartea, am scris în ziarul britanic *The Independent*.

Condamn cu fermitate actul nedemocratic comis de cei aflaţi la putere împotriva lui Sayed Pervez Kambaksh. Această situaţie scoate la iveală corupţia guvernului, care este unul inerent nedemocratic, un guvern care nu crede în drepturile femeilor şi care este dispus să facă eforturi extreme pentru a împiedica libertatea de exprimare. Dacă

domnul Kambaksh va fi ucis astăzi pentru „crima” lui, mâine îi va veni rândul altcuiva. Situaţia cu care se confruntă presa indică în mod clar nivelul general de libertate şi democraţie din ţară.

Aş vrea să fac un apel la Marea Britanie şi la ţările democratice din lume, să ia poziţie în apărarea domnului Kambaksh, care trebuie eliberat cât mai repede posibil. Este nevinovat şi viaţa lui e realmente în pericol.

În urma unei campanii internaţionale de anvergură, condamnarea la moarte a lui Kambaksh a fost comutată la douăzeci şi trei de ani de închisoare. Faptul că a rămas închis e tot atât de strigător la cer ca arestarea lui în primă instanţă. Fratele lui, Yaqub Ibrahimi, e un cunoscut jurnalist democratic, care a relatat despre crimele şi brutalităţile comise de lorzii războiului şi cred că Kambaksh a fost luat în vizor de autorităţi pentru a-l reduce pe el la tăcere.

Acest caz demonstrează clar de ce trebuie să păstrăm religia, statul şi sistemul judiciar separate. Este un exemplu în care religia a fost invocată pentru a se limita libertatea de exprimare şi libertatea presei. Adevăraţii musulmani nu au nevoie de lideri politici care să-i îndrume pe calea islamului. Partidele democratice din Afghanistan au dat dovadă de un mare curaj susţinându-l pe Kambaksh. Au organizat mitinguri în apărarea lui, în ciuda ameninţărilor cu atacuri sinucigaşe cu bombă şi represalii. În iulie 2008, în cincisprezece provincii s-au organizat demonstraţii pentru eliberarea lui. Partidul Solidarităţii din Afghanistan a organizat mitinguri de susţinere a lui Kambaksh la Kabul şi la Jalalabad, în ciuda pericolului mereu prezent al atentatelor sinucigaşe.

I-am scris lui Kambaksh o scrisoare pe când se afla în închisoare. I-am urat viaţă lungă şi mi-am exprimat dorinţa să fie eliberat în curând. Dacă şi când îşi va recăpăta libertatea, sper că se va folosi de notorietatea lui în interesul poporului şi că va încerca să fie un exemplu. Kambaksh a îndurat multe, chiar dacă condamnarea la

moarte nu a fost pusă în practică. Un raport medical arată că a fost torturat pe când se afla în arestul poliţiei. La începutul anului 2009, Kambaksh era tot în închisoare, în ciuda faptului că aşa-zişii martori împotriva lui nu se prezentaseră să depună mărturie.

Situaţia jurnaliştilor afghani şi străini se deteriorează pe zi ce trece, în ciuda afirmaţiilor că „presa liberă” e unul dintre marile succese ale intervenţiei occidentale. Atacurile asupra reporterilor provin atât din partea talibanilor şi a lorzilor războiului, cât şi din partea funcţionarilor guvernamentali. Zakia Zaki, o importantă militantă pentru drepturile femeilor şi jurnalistă, a fost, aşa cum am mai spus, împuşcată în propria casă.

În aprilie 2007, un jurnalist afghan pe nume Ajmal Naqshbandi a fost ucis de talibani. Făcea pe ghidul pentru reporterul italian Daniele Mastrogiacomo, când a fost arestat. Guvernul afghan a eliberat din închisoare cinci comandanţi talibani periculoşi în schimbul lui Mastrogiacomo, dar nu a făcut nimic pentru Ajmal şi pentru şoferul Sayed Agha. Ambii au fost decapitaţi de răpitorii talibani. Ajmal se însurase cu doar şase luni în urmă.

În acea perioadă, s-a aflat că Italia le plătise talibanilor două milioane de euro pentru a elibera un fotograf italian, Gabriele Torsello, care fusese răpit în octombrie 2006. Acest lucru a provocat proteste şi dezbateri aprinse în Afghanistan, unde oamenii se întreabă de ce vieţile afghanilor nu au nicio valoare pentru guvern, în timp ce străinii sunt salvaţi indiferent de costuri. M-am întâlnit cu mama, tatăl, soţia şi alte rude ale lui Ajmal, care erau furioşi pe guvern. M-au rugat să le preiau cauza şi să spun lumii întregi că adevăraţii ucigaşi ai fiului lor sunt Hamid Karzai şi ministrul de Externe Dadfar Spanta, cei care le-au refuzat cererile talibanilor.

Până şi în interiorul Parlamentului, jurnaliştii au fost bătuţi de cel puţin patru ori de către aleşi. În august 2007, o echipă de la Tolo TV a fost atacată de parlamentari, după

ce postul de televiziune a difuzat imagini cu câţiva dintre ei dormind în timpul şedinţelor. 2007 a fost considerat cel mai sângeros an pentru jurnalişti în Afghanistan.

Femeile şi toţi cei care critică guvernul au fost de asemenea luaţi în vizor. Nilofar Habibi, o tânără care apare la Herat TV, a fost înjunghiată după ce i s-a spus să nu mai apară niciodată la televizor. Shaima Rezayee, prezentatoare la Tolo TV, a fost ameninţată de fundamentalişti în legătură cu emisiunile ei „neislamice”. A fost găsită împuşcată în apartamentul ei; avea doar douăzeci şi patru de ani. La 1 iunie 2007, Shekiba Sanga Amaaj, reporteră la postul privat Shamshad TV, a fost de asemenea ucisă la Kabul. Iar în iulie 2008, Muhammad Naseer Fayyaz, moderatorul unui talk-show politic la Ariana TV, şi-a văzut emisiunea întreruptă în direct şi a fost ulterior arestat de Serviciul de Informaţii Afghan pentru că i-a criticat pe unii membri ai Cabinetului.

În ceea ce mă priveşte, mai ales după ce am fost suspendată, posturile de radio şi televiziunile s-au ferit din ce în ce mai mult să relateze despre cazul meu, temându-se de represalii. Expulzarea din Parlament nu a fost suficientă. Duşmanii mei s-au străduit să mă înlăture şi din mass-media. Le displăcea să mă vadă la televizor la fel de mult pe cât le displăcea să mă audă în Parlament. Odată, am fost invitată la o dezbatere televizată alături de Jabar Shelgari, un aliat al lui Sayyaf. Se pare, însă, că nu i se spusese cu cine urma să poarte discuţia. În toiul emisiunii, a declarat că, dacă ar fi ştiut că era vorba de Malalai Joya, n-ar fi venit. Jurnalistul mi-a povestit că i-a fost foarte greu să găsească un lord al războiului care să vină la emisiune, să se confrunte cu mine. Întâi l-au sunat pe Sayyaf; acesta a acceptat, dar ulterior unul dintre oamenii lui a sunat să le spună că nu mai poate veni. L-au apelat apoi pe Mohaqiq, care a acceptat, dar, cu câteva ore înainte de înregistrare, a sunat şi a spus că nu se simte prea bine şi nu poate participa. (îl îmbolnăvisem încă o dată!) Aşa că, atunci când l-au sunat pe Shelgari, nu i-au spus că urma să

se confrunte cu Joya. Când a intrat în studio şi m-a văzut, a încremenit, dar era prea târziu ca să mai dea înapoi.

Multe publicaţii progresiste, reviste şi ziare, care au relatat în mod pozitiv şi în articole ample primul meu discurs la Loya Jirga, au fost forţate între timp să se închidă, fie din cauza cenzurii, fie a lipsei de fonduri. Situaţia teribilă a presei din Afghanistan este doar unul dintre simptomele maladiei mortale care îi afectează pe toţi concetăţenii mei în prezent. Din păcate, şi în Occident presa constituie o problemă, fiindcă rareori prezintă o imagine reală şi în profunzime a multiplelor aspecte ale tragediei care a lovit Afghanistanul sau alte zone de conflict. Un exemplu elocvent este faptul că presa de larg consum relatează rareori despre victimele din rândul civililor cauzate de bombardamentele SUA / NATO.

Cum atâtea canale media sunt deţinute de aceleaşi grupuri de interese care susţin guvernele din aceste ţări, e de aşteptat ca acestea să se concentreze asupra veştilor bune din Afghanistan. Pe măsură ce trec anii în ţara noastră ocupată, sunt tot mai puţine veşti bune de relatat. Adevărul implică multe veşti rele, dar, cu toate acestea, adevărul trebuie spus. În timpul turneelor pe care le-am făcut în ţările occidentale, după ce mi-au ascultat discursurile, mulţi oameni au venit la mine să-mi spună că ceea ce declarasem despre situaţia din Afghanistan era o noutate pentru ei. Presa lor nu reflectă aceste realităţi şi se mulţumeşte să spună cât de bine progresează lucrurile.

Din fericire, există oameni în întreaga lume care sunt la curent cu adevărata situaţie dramatică din Afghanistan şi care şi-au exprimat susţinerea faţă de mesajul meu. Chiar şi înainte de a fi aleasă şi apoi suspendată din Parlament, am avut ocazia să călătoresc în străinătate, ca să-mi spun povestea. Sprijinul internaţional s-a dovedit foarte important şi m-a ajutat să mă fac auzită, să răspândesc în toate colţurile lumii mesajul despre tragedia pe care o trăieşte Afghanistanul.

În ţara mea, presa este „liberă” doar în măsura în

care nu îi critică pe lorzii războiului şi pe cei aflaţi la putere. Să pronunţi numele unui lord al războiului îţi poate cauza probleme şi poate chiar aduce după sine ameninţări cu moartea. Mulţi jurnalişti sunt nevoiţi să se autocenzureze pentru a supravieţui. De pildă, dacă scrii ceva despre Ahmad Shah Massoud şi pomeneşti de vreuna dintre crimele sau nelegiuirile sale, a doua zi eşti torturat sau ucis de către lorzii războiului care fac parte din Alianţa Nordului. Deşi sub ocupaţia SUA au fost antrenaţi să vorbească despre democraţie şi despre drepturile femeilor şi să ţină discursuri inofensive, lorzii războiului nu cred o iotă din toate astea şi nu cunosc altceva decât limbajul armelor, pe care îl folosesc ori de câte ori îşi înfruntă opozanţii. Unii miniştri din Guvern deţin chiar posturi TV, prin care îşi fac propagandă. Rashid Dostum conduce propriul canal, denumit Aiena TV, transmis în Afghanistan şi, printr-un satelit turcesc, în regiune. Asif Mohseni are propriul post de televiziune prin satelit, denumit Tamadoon, Mohaqiq conduce un post TV numit Farda şi circulă zvonuri cum că Qanooni ar avea legături cu postul TV Noorin, iar Rabbani, cu canalul Noor.

Având în vedere condiţiile de viaţă riscante din Afghanistan, mulţi jurnalişti străini m-au întrebat de ce nu cer azil în altă ţară. N-aş putea să plec, când toţi oamenii sărmani din Afghanistan, pe care îi iubesc, trăiesc în sărăcie şi sunt în pericol; nu sunt mai bună decât ei ca să caut un loc mai bun şi mai sigur şi să-i las în infern. Încă locuiesc la Kabul, de unde voi continua să lupt pentru locul meu în Parlament, care mi se cuvine.

Unii m-au abordat, cerându-mi să îi ajut să înfiinţeze un nou partid politic. Dacă la un moment dat vom fi siguri că un astfel de partid nou creat i-ar uni pe afghanii cu o gândire progresistă şi ne-ar face mai puternici, atunci cred că ar trebui să luăm în considerare această posibilitate. Alţii mi-au sugerat să candidez la preşedinţie. Le sunt recunoscătoare, dar îi rog să înţeleagă că sunt foarte tânără şi că nu mi-am propus niciodată să devin cu

adevărat un om politic. Alegerile prezidenţiale din Afghanistan sunt şi mai corupte decât cele parlamentare. În cursa pentru Woleşi Jirga, unii candidaţi democratici reuşesc să câştige în ciuda fraudelor şi a înţelegerilor, altfel toţi s-ar îndoi de corectitudinea procesului electoral. Din păcate, în acest moment al istoriei noastre, singurele persoane care vor ocupa funcţia de preşedinte vor fi cele alese şi susţinute de guvernul american şi de mafia care deţine puterea în Afghanistan. Pentru a schimba această situaţie, vor fi necesari ani întregi de muncă, atât din partea celor din ţară, cât şi a celor din afara graniţelor ei.

În ceea ce priveşte aceste eforturi internaţionale, sunt extrem de onorată că am un Comitet de Apărare care mă sprijină şi care mă ţine în legătură cu mass-media şi cu lumea din exterior. Acest comitet este format din voluntari care colaborează online. Sunt afghani care locuiesc în ţară şi în străinătate, majoritatea făcând parte din generaţia tânără, care s-a născut şi a crescut în timpul războaielor din ultimele decenii. Nu reprezintă niciun grup etnic sau partid politic, fiind independenţi care s-au unit pentru a mă susţine. Fiindcă nu se semnează atunci când corespondează cu persoane din afara Afghanistanului, uneori acestea din urmă cred că sunt toate femei. Prieteni din Italia, de pildă, li se adresau în scrisorile lor cu apelativul „dragi surori”. Din acest motiv, câţiva membri ai Comitetului de Apărare m-au rugat să le spun acestor prieteni că atât fraţi, cât şi surori lucrează pentru mine.

Comitetul de Apărare este format din bărbaţi şi femei care, după Loya Jirga, m-au contactat şi mi-au explicat că sunt independenţi din punct de vedere politic şi că doresc să facă cunoscută lupta mea în lumea întreagă. M-au întrebat dacă pot să creeze un site web în numele meu şi, după ce am aflat mai multe despre ei, am acceptat. Membrii Comitetului sunt extrem de dedicaţi cauzei şi de sufletişti; susţinerea lor e nepreţuită. Când mă aflu în Afghanistan, mă informează în legătură cu ultimele noutăţi importante. Mă ţin la curent cu relatările din presa

internaţională şi uneori fac colaje din articole, pe care mi le trimit ca să le citesc. Zi şi noapte, răspund la e-mailuri pentru mine, lucru care mă ajută mult, fiindcă în Afghanistan nu am foarte des acces la internet.

Când sunt întrebată despre Comitetul meu de Apărare, rămân adeseori fără cuvinte, incapabilă să îmi exprim cum s-ar cuveni recunoştinţa şi mulţumirile. În calitate de om politic independent, de activist social fără partid, ar fi fost imposibil să mă angajez de una singură în această luptă. Membrii Comitetului mi-au dat sfaturi înţelepte, sugerându-mi, de pildă, să-i înregistrez pe cât mai mulţi dintre cei care veneau să mă vadă la Farah. Astfel am reuşit, printre altele, să dejucăm complotul acelui bărbat numit Năjibullah.

Comitetul de Apărare este de mare ajutor în special când am nevoie să mi se traducă discursurile şi interviurile. Când le mulţumesc, îmi răspund:

— Joya, n-o facem pentru tine, ci pentru oamenii din Afghanistan.

În prezent, am norocul de a avea comitete de apărare şi în alteţări, cum ar fi Statele Unite şi Germania, precum şi reţele informale de susţinători în multe alte state. Am sentimentul că numele meu este legat de aceste comitete doar în mod simbolic, fiindcă toţi lucrăm împreună pentru un viitor mai bun în Afghanistan. Eu sunt doar una dintre cei mulţi dispuşi să îşi sacrifice viaţa pentru ca lumina libertăţii să strălucească în sărmana noastră ţară. Există multe cauze pentru care merită să lupţi în Afghanistan şi multe Malalai printre afghani.

Deşi nu mai pot să iau cuvântul în Parlament şi să cer să se facă dreptate, duşmanii mei mi-au făcut fără să vrea un cadou, pentru că acum mesajul meu este dus mai departe ca niciodată şi despre cauza poporului meu se aude peste tot în lume.

Capitolul 11

O PERSPECTIVĂ DIN STRĂINĂTATE

Prietenul adevărat e cel care îţi întinde o mână de

ajutor atunci când eşti disperat şi descurajat.

În cele şaisprezece luni care trecuseră de când luptam să mă fac auzită în Parlament, *Duşmanii fericirii*, documentarul Evei Mulvad despre campania mea electorală, câştigase premii, inclusiv una dintre cele mai prestigioase distincţii la Festivalul de Film de la Sundance şi Premiul Lupul de Argint la Festivalul Internaţional de Documentare de la Amsterdam. Pe măsură ce filmul devenea tot mai cunoscut pe plan mondial, şi vizibilitatea mea creştea pe scena internaţională. În iunie 2007, la doar câteva săptămâni după ce fusesem suspendată din Parlament, am fost invitată să iau cuvântul la proiecţiile filmului din cadrul Festivalului de Film al Human Rights Watch de la New York şi în cadrul Festivalului SILVERDOCS din Maryland. Unii au speculat că documentarul a fost o sursă importantă de venit pentru mine, dar vreau să clarific lucrurile şi să precizez că am primit doar o donaţie modestă din partea companiei de producţie. Dar am fost recunoscătoare, fiindcă am putut profita de popularitatea filmului pentru a protesta împotriva expulzării mele ilegale din Parlament şi pentru a atrage atenţia asupra suferinţelor îndurate de poporul afghan. Îmi făcusem cunoscut mesajul în străinătate, chiar şi înainte de a deveni membră în Parlament; acum aveam un public şi mai larg.

Prima ocazie de a călători în Occident, pentru a spune povestea poporului meu aflat în suferinţă, a apărut în 2002, pe când eram director regional în cadrul OPAWC. La scurt timp de la înfiinţarea clinicii Hamoon şi a orfelinatului, am fost invitată să vorbesc în Germania, de grupuri care luptau pentru drepturile femeilor. Aveam doar douăzeci şi patru de ani la vremea aceea, aşa că am fost extrem de onorată de invitaţie. Gazdele noastre germane au organizat o serie de evenimente, în decursul unei săptămâni, la care au asistat de fiecare dată între cincizeci şi o sută de oameni şi ia care am vorbit despre crimele comise de regimul taliban împotriva femeilor.

Am călătorit împreună cu un grup de femei din Afghanistan, ale căror poveşti erau un lung şir de tragedii provocate de regimurile criminale care s-au perindat în ţara noastră. Una dintre fetele care se afla cu noi, de pildă, aparţinea minorităţii bazare. Era căsătorită de doar trei luni, când, în ianuarie 2001, talibanii i-au atacat satul din Yakaolang şi au masacrat sute de oameni, printre care se afla şi soţul ei. I-au ucis cu sălbăticie până şi pe vârstnicii care au încercat să negocieze cu ei.

Cu noi se afla şi o mamă în vârstă, care pierduse şapte fii; câţiva fuseseră ucişi de regimul-marionetă al ruşilor şi câţiva de fundamentalişti. Doi dintre băieţii ei aveau doar cincisprezece şi respectiv treisprezece ani când fuseseră răpiţi în Peshawar de agenţi ai partidului Hezb-e-Islami al lui Gulbuddin Hekmatyar şi ucişi în închisoarea particulară a partidului, de la Shamshato. Aceasta era tabăra de unde Hekmatyar şi oamenii lui îşi conduceau miliţia, bucurându-se de sprijinul serviciului de informaţii pakistanez, ÎŞI

Îmi amintesc foarte bine că unii germani din public au plâns când am descris condiţiile de viaţă din Afghanistan. Am întâlnit la acea conferinţă şi o rusoaică care a venit la noi şi ne-a spus cât de ruşine îi este că ţara ei provocase atâtea probleme în Afghanistan. A fost foarte impresionant pentru mine. În această primă călătorie în străinătate am devenit cu adevărat conştientă de sentimentele umane, aceleaşi pretutindeni, care îi unesc pe toţi cei care încearcă să creeze o lume mai bună. Occidentalii erau oameni la fel ca noi, afghanii. Toţi suntem făcuţi din came şi oase, toţi trăim şi murim şi toţi avem speranţe şi visuri pentru familiile şi prietenii noştri. Şi occidentalii, şi afghanii au femei şi generaţii tinere care îşi doresc ceva mai bun – toate acestea ne unesc, în ciuda diferenţelor dintre vieţile noastre de zi cu zi.

Dar, deşi eram prezentă fizic în Germania, cu mintea rămăsesem în Afghanistan. Vedeam cum în Germania aveau apă curentă, electricitate şi, cel mai important,

securitate şi mă gândeam cum în ţara mea nu există aceste utilităţi de primă necesitate şi cum fiecare zi este o luptă ca să supravieţuieşti şi să rămâi teafăr şi nevătămat.

Înaintea acelei călătorii, nu ştiam la ce să mă aştept din partea Germaniei sau a „Occidentului”. Singurele imagini pe care le aveam despre această lume proveneau din filme. Nici măcar jurnaliştii occidentali pe care îi întâlnisem în Pakistan nu se îmbrăcau ca occidentalii. Aşa că în Germania am văzut prima oară cu adevărat „Occidentul”. Aici păreau să existe posibilităţi de educaţie şi de îngrijire a sănătăţii şi cel puţin legile care protejau femeile erau puse în aplicare, chiar dacă femeile cădeau încă victime violenţei şi abuzului. Mă gândeam tot timpul: *Când vom reuşi să avem şi noi toate astea în Afghanistan*? *Cât timp va mai dura*? Vom obţine aceste valori doar atunci când la putere va veni în cele din urmă un guvern al poporului, şi nu unul format din duşmanii declaraţi ai Afghanistanului, cum este cel care conduce în prezent ţara.

În următorii şase ani, am avut ocazia să vizitez patru continente: Europa, Asia, Australia şi America de Nord. Reacţiile la discursurile mele mi-au dat speranţe şi m-au ajutat să înţeleg că există iubitori de libertate în toate ţările. Am învăţat foarte multe lucruri din aceste schimburi şi solidaritatea internaţională m-a inspirat. Unul dintre motivele pentru care cred că aceste călătorii au contat este faptul că e important ca cei din străinătate să afle despre cultura afghană. Sper că turneele mele de conferinţe au jucat un rol în a disipa imaginea negativă a culturii afghane, care a fost răspândită de fundamentaliştii din ţara noastră şi de puterile străine, în special imaginea nedreaptă care le-a fost creată femeilor afghane. Nu suntem doar nişte victime pasive, ci suntem capabile să ne apărăm drepturile.

Mulţi străini sunt surprinşi când le spun că sunt şaizeci şi opt de femei în Camera Inferioară a Parlamentului, 28 la sută din totalul reprezentanţilor, un

procent mai mare decât în multe ţări occidentale. Acest lucru se datorează în mare parte unei cote de 25 la sută prevăzute de lege. Din păcate, prea multe din acele locuri sunt în realitate ocupate de femei din partidele fundamentaliste şi facţiuni ale lorzilor războiului, care susţin politici discriminatorii la adresa femeilor. După cum am spus de multe ori în faţa unui public dezamăgit din străinătate, de acest sistem au abuzat de fapt lorzii războiului, care le împiedică pe femeile independente să candideze, intimidându-le prin diverse mijloace, pentru a se asigura că sunt alese în schimb marionetele lor. De aceea, unele dintre femeile care au ajuns în Parlament sunt printre cele mai fervente susţinătoare ale politicilor discriminatorii: ideile şi principiile sunt mai importante decât sexul.

În călătoriile mele, am fost găzduită de mai multe organizaţii feministe, dar deplasările în străinătate au fost sponsorizate şi de grupuri care militează pentru pace şi pentru drepturile omului, de mişcări pacifiste şi de partide politice progresiste. Toate mesajele de susţinere pe care le-am primit sunt nepreţuite pentru mine şi le-am transmis poporului afghan. Cu ocazia acestor călătorii, afghanii au primit sprijin moral şi sprijin material, adeseori sub forma unor donaţii generoase, introduse în nişte simple cutii care circulau printre participanţii la întruniri, a unor schimburi de experienţă şi a unor schimburi culturale. Aceasta este mâna de ajutor de care avem nevoie de la *oamenii* din ţările occidentale şi din ţările NATO: susţinerea onestă şi dezinteresată, pe care n-am primit-o niciodată de la *guvernele* marilor puteri care au ocupat Afghanistanul şi care intervin de atâţia ani în politica sa. Când oamenii colaborează pentru o idee comună, puterea lor e asemenea puterii lui Dumnezeu: nimic nu-i stă în cale.

Duşmanii mei au încercat să mă discrediteze, răspândind minciuna conform căreia călătoriile mele în străinătate ar fi de fapt vacanţe de lux şi că m-aş deplasa doar pentru a mă simţi bine. Oamenii aceştia nu descriu

însă realitatea, ci mai degrabă ţin în faţa ochilor o oglindă care reflectă propriile lor mentalităţi şi priorităţi. Călătoriile mele sunt adesea sponsorizate de grupuri cu resurse financiare limitate şi sunt posibile datorită pasiunii şi entuziasmului activiştilor. Când gazdele mele se oferă să mă scoată în oraş la un restaurant scump sau să îmi cumpere ceva, refuz politicos şi le spun că ar fi mai bine să economisească banii şi să îi doneze unor proiecte de care să beneficieze poporul afghan.

Când iau cuvântul în diferite colţuri ale lumii, îi reprezint pe toţi oamenii sărmani din ţara mea. O parte din sumele strânse în străinătate sunt alocate pentru plata serviciului meu de pază şi de securitate din Afghanistan, de când guvernul Karzai mi-a tăiat fondurile. Dar majoritatea donaţiilor sunt folosite pentru a finanţa proiecte de care oamenii au nevoie disperată, cum ar fi clinica Hamoon. Chiar dacă, după ce am fost aleasă în Parlament, a trebuit să îmi dau demisia din postul de la OPAWC, continui să fac tot ce pot pentru a le sprijini proiectele. Cu puţini bani se pot face multe, mai ales când aceştia nu trec prin mâinile corupte ale multor oficiali guvernamentali, lorzi ai războiului sau chiar angajaţi locali sau străini ai ONG-urilor.

Aceştia din urmă, pe care i-am putea numi „lorzi ai ONG-urilor”, sunt o problemă strâns legată de problema lorzilor războiului şi ai drogurilor. În prezent, „ajutoarele” străine dispar în buzunarele oficialilor corupţi sau sunt folosite pentru programe care să justifice războiul NATO. Despre aceste ajutoare, poporul poate spune un singur lucru: *Nu-mi arăta palmierul, arată-mi curmalele*. În ultimii ani, în aceşti copaci n-au crescut decât fructe acre.

Majoritatea guvernelor le fac donaţii substanţiale unor ONG-uri şi grupuri politice despre care ştiu că le vor asculta ordinele şi le vor duce la îndeplinire planurile strategice. De fapt, prin donaţiilor lor urmăresc să-i cumpere pe afghani şi să-i transforme în marionetele lor. Şi nu doar Statele Unite şi alte ţări occidentale fac asta.

Până şi regimul brutal al fundamentaliştilor iranieni cheltuie sume imense în Afghanistan, prin intermediul marionetelor sale. Cu aceşti bani, Iranul încearcă să exporte în Afghanistan propria versiune fundamentalistă a islamului şi propriile idei, similare cu cele ale talibanilor.

Avem un alt proverb în Afghanistan care spune: *Mai bine să rămână Kabulul fără aur, decât să rămână fără zăpadă*. Zicala se referă la cât de importantă e apa topită pentru agricultură şi pentru băut. În prezent, mulţi afghani ar putea la fel de bine să gândească: *Mai bine să rămână Kabulul fără intervenţie străină, „ajutoare" şi ONG-uri, decât să rămână fără zăpadă*. Dacă vei căuta sub fiecare piatră din Afghanistan, vei găsi un ONG, dar cele mai multe sunt corupte. Primesc bani în numele reconstrucţiei, dar îi bagă în buzunarele proprii. Este incredibil, dar unii dintre cei care lucrează pentru USAID primesc până la 22.000 de dolari pe lună în Afghanistan, adică de 367 de ori mai mult decât primeşte un profesor afghan, conform Integrity Watch Afghanistan. Un procent mult prea mare din totalul sumelor primite ca ajutoare se întoarce la ţările donatoare şi la cetăţenii lor sub forma salariilor plătite consultanţilor, subcontractanţilor şi expatriaţilor. Mulţi dintre aceşti consultanţi câştigă chiar şi 250.000 de dolari pe an, adică de 200 de ori mai mult decât salariul mediu anual al unui funcţionar afghan.

Sunt mândră că nu am primit decât sume mici de bani din partea unor oameni obişnuiţi, generoşi şi iubitori de pace, din alte ţări. Fiecare bănuţ de la aceşti susţinători are o valoare morală imensă pentru mine şi le sunt recunoscătoare pentru ei.

De pildă, în aprilie 2008, Comitetul meu de Apărare a anunţat că banii strânşi din donaţii în timpul turneului din Germania, Italia şi Statele Unite vor fi folosiţi pentru finanţarea unor noi servicii publice în Farah. Ne-am consultat cu vârstnici ai triburilor şi am hotărât ca banii să fie utilizaţi la construirea unei săli de aşteptare pentru Spitalul Civil din oraşul Farah. Sunt atâţia oameni sărmani

care parcurg distanţe lungi pentru a primi îngrijire medicală şi care adeseori sunt nevoiţi să îşi petreacă nopţile afară, la poarta spitalului. Nu am putut să fiu prezentă la ceremonia de demarare a acestui proiect, aşa că am fost reprezentată de un susţinător. În trecut, banii strânşi în străinătate ne-au finanţat munca de la clinica Hamoon.

În alte cazuri, fondurile strânse în deplasările mele au fost alocate pentru finanţarea unor proiecte importante din alte părţi ale Afghanistanului. De pildă, s-au făcut donaţii pentru a le furniza alimente şi bunuri de primă necesitate refugiaţilor din Kabul şi din zonele limitrofe, tot mai numeroşi în ultimii ani. Altă dată, am contribuit la restaurarea mormântului îndrăgitului cântăreţ afghan Ustad Awalmir, care a murit în sărăcie, la 4 mai 1982. Am plătit, de asemenea, pentru reconstrucţia mormântului unui alt interpret afghan de muzică tradiţională celebru, Ustad Durai Logari. Acesta a fost un cântăreţ paştun foarte popular în Afghanistan, dar, în mod tragic, a fost ucis la 21 iunie 1981, alături de alţi circa două sute de oameni, în timpul unui bombardament sovietic. Mormântul lui se află în Logan, o provincie din vecinătatea Kabulului. Am trimis câţiva susţinători să îl renoveze şi, la sfârşitul anului 2007, mormântul refăcut a fost inaugurat de un grup de cântăreţi, membri ai Uniunii Artiştilor Afghani.

În turneele mele în străinătate am ţinut prelegeri în multe universităţi şi unele dintre acestea mi-au oferit burse pentru a-mi continua educaţia acolo. Am fost foarte recunoscătoare de fiecare dată, dar a trebuit să le refuz ofertele generoase. În ciuda importanţei educaţiei superioare şi a pasiunii mele pentru studiu, acum nu pot să studiez în străinătate şi să sacrific astfel timpul pe care l-aş acorda luptei împotriva duşmanilor poporului meu.

În timpul deplasărilor mele, am realizat că afghanii sunt nişte invitaţi foarte populari la conferinţele internaţionale. Uneori, asta însemna că mă găseam la aceeaşi masă cu unii dintre adversarii mei de acasă.

În 2006, am fost invitată în Spania, la o conferinţă despre viitorul Afghanistanului. Nu m-am aflat într-o companie exclusiv amicală, fiindcă am făcut parte dintr-o delegaţie afghană mai numeroasă, în care se aflau şi miniştri din guvern. Una dintre organizatoarele spaniole mi-a povestit că guvernul afghan nu prea a vrut să îmi elibereze viza de călătorie. Organizatorii au insistat, însă, fiindcă urma să fiu unul dintre principalii vorbitori.

În ziua în care am sosit la Madrid, a avut loc o cină pentru delegaţii la conferinţă. M-am trezit la o masă rotundă (fără niciun susţinător de-al meu), alături de câţiva miniştri şi oficiali afghani. Printre ei se afla şi Abdullah Abdullah, ministru de Externe la acea vreme, unul dintre cei mai influenţi membri ai Alianţei Nordului. Când am luat cuvântul, am explicat situaţia dificilă cu care mă confruntam în Parlament – încă nu fusesem expulzată la momentul acela. Am descris ameninţările, atacurile şi insultele care mi se adresau şi am condamnat dominaţia lorzilor războiului din guvern. Abdullah Abdullah, care lua cina, m-a întrerupt:

— Chiar nu ai despre ce altceva să vorbeşti?

Se înfuriase vizibil.

Eu am continuat:

— De ce te-ai înfuriat? Oare fiindcă i-am demascat pe fraţii tăi? Nu s-au folosit ei de viol ca de o armă? Nu au ucis şaizeci şi cinci de mii de oameni în timpul Războiului Civil şi nu au distrus ţara?

Hanif Atmar, ministrul Educaţiei la vremea respectivă, a încercat şi el să schimbe subiectul:

— Malalai, te rog, uită trecutul, nu fi dură!

Alţi miniştri m-au îndemnat şi ei să nu mai vorbesc astfel:

— Te rugăm, lasă-ne să mâncăm acum şi o să discutăm mai târziu. Malalai, nu te înfuria!

Dar eu le-am răspuns că nu sunt furioasă, ci vreau doar să continui să spun adevărul; la urma urmei, nu ne aflam în Parlament, unde nu mi se permitea niciodată să

îmi duc discursul până la capăt. I-am spus lui Atmar:

— Cum am putea să uităm? Dacă ţi-ar fi violat mama, ai fi uitat? Mamele care şi-au îngropat fiicele ar trebui să uite şi să ierte?

Atmar n-a răspuns nimic. În prezent, este ministru de Interne şi prin urmare unul dintre cei care lucrează alături de lorzii războiului.

Abdullah Abdullah, în ceea ce-l priveşte, a continuat să mănânce, dar era vizibil furios.

După acest schimb de replici, un alt ministru afghan m-a prevenit să am grijă la conferinţă şi să nu spun nimănui în ce cameră stau. Imaginaţi-vă: un membru al Guvernului Afghan mă avertiza în legătură cu colegii săi. I-am spus respectivului ministru să nu-şi facă griji pentru siguranţa mea cât timp eram în Spania.

— Nu mă vor omorî aici, am spus. Nu uita că poartă masca democraţiei, sunt nişte marionete şi nu vor să piardă toţi banii pe care îi vor obţine de aici. Mă vor omorî în Afghanistan, nu aici, în faţa păpuşarilor lor străini.

În ziua discursului meu, am fost aşezată la prezidiu alături de Abdullah Abdullah. Când am început să vorbesc, acesta s-a ridicat şi s-a aşezat mai departe de mine. Părea foarte mânios.

Atmar a lăsat să se înţeleagă ulterior că, din cauza discursului meu şi a criticilor aduse lorzilor războiului şi corupţiei din guvern, ţările donatoare nu au promis Afghanistanului atât de mulţi bani pe cât ar fi putut. Evident, acest lucru nu este adevărat. Miniştrii afghani n-au făcut decât să se prefacă în timpul vizitei lor în străinătate şi să nege crimele comise împotriva propriului popor. Iar eu n-am făcut altceva decât să spun adevărul despre ei.

De la acea conferinţă, am avut ocazia să revin în Spania în cadrul unor deplasări organizate de activişti pentru pace şi dreptate socială şi m-am bucurat de un sprijin călduros din partea cetăţenilor spanioli. Odată, guvernul spaniol mi-a pus la dispoziţie chiar un serviciu de

pază armat, pe durata vizitei. Nu solicitasem acest lucru, dar organizatorii le ceruseră autorităţilor să ia această măsură de precauţie.

La sfârşitul anului 2006, am participat la o altă conferinţă, în cadrul căreia am avut un schimb de replici dure cu compatrioţi afghani. Reuniunea a avut loc în Olanda şi a adus laolaltă înjur de două sute de intelectuali, profesori universitari şi politicieni, care să discute despre viitorul Afghanistanului. La una dintre sesiuni, i-am înfruntat pe dr. Khalilullah Hashimyan, dr. Rostar Taraki şi Habib Mayar, naţionalişti paştuni, care îşi justificau susţinerea acordată talibanilor pretinzând că aceştia reprezentau o „mişcare de eliberare naţională”. Le-am spus, verde-n faţă, că eram şocată că ei, care trăiau în Occident de atâţia ani, încercau să zugrăvească în culori favorabile nişte forţe politice care doreau ca ţara noastră să se întoarcă la valori şi practici medievale. Şi am afirmat că ar face mai bine să îi susţină pe cei care încearcă să unească Afghanistanul în ciuda diferenţelor etnice, împotriva duşmanilor noştri comuni. Hashimyan, la rândul lui, a mers atât de departe, încât să se laude că sărutase ochiul orb al faimosului lider taliban Mullah Omar. I-am spus că, dacă era adevărat, atunci aşi mânjise buzele atingându-l pe acel criminal. Asta l-a înfuriat şi a ieşit valvârtej din sală. Majoritatea afghanilor prezenţi au apreciat însă ce spusesem despre aceşti aşa-zişi intelectuali şi despre modul în care îi apărau pe talibani.

Nu pot să accept toate invitaţiile de a călători în străinătate, în 2006, am fost foarte onorată să primesc Premiul Gwangju pentru Drepturile Omului din partea Coreei de Sud. Premiul se acordă de către Fundaţia 18 Mai, pentru a comemora Revolta de la Gwangju, care a avut loc în 1980. Mulţi coreeni şi-au pierdut viaţa când acea revoltă democratică de proporţii a fost reprimată. Dar oamenii din Gwangju i-au inspirat pe sud-coreeni, care la vremea respectivă trăiau sub o dictatură militară, să lupte pentru democraţie. Cred că avem în continuare nevoie de

mai multe evenimente ca cel de la Gwangju. Nu am putut însă să particip la ceremonia de premiere, având alte angajamente, aşa că un prieten a acceptat premiul în numele meu. Am trimis un mesaj video, care a fost proiectat în cadrul ceremoniei.

Acest premiu are o însemnătate specială pentru mine; mă uneşte cu o pagină importantă din istoria luptei poporului coreean pentru libertate, democraţie şi justiţie, mă uneşte cu Revolta eroică de la Gwangju din 18 Mai, care nu încetează să-mi fie sursă de inspiraţie. Acordându-mi acest premiu, mă motivaţi să lupt cu aceeaşi hotărâre şi perseverenţă împotriva duşmanilor umanităţii din sărmana mea ţară, ca cele dovedite de coreenii iubitori de libertate la Gwangju. Acest premiu mă pune alături de spiritul victimelor de la 18 Mai, care i-au înfruntat vitejeşte pe duşmanii criminali, în numele democraţiei.

Afghanistanul este în continuare un tărâm al tragediei, aflat sub controlul SUA. Şi noi avem nevoie de un 18 Mai, iar marele popor coreean le-a dat un exemplu strălucitor tuturor celor care ţin la adevărata democraţie şi la libertate.

În toate deplasările mele, mi-au fost acordate extrem de rar întrevederi cu oficiali de nivel înalt din guvernele occidentale. De cele mai multe ori, aceştia nu au făcut niciun comentariu referitor la criticile pe care le-am adus politicii ţărilor lor în Afghanistan. Puţinele întâlniri pe care le-am avut au fost mai mult o pierdere de timp. Unii miniştri m-au ascultat politicoşi sau şi-au oferit chiar ajutorul, dar nu am plecat niciodată plină de speranţă de la astfel de discuţii. La un moment dat, m-am întâlnit cu Massimo D'Alema, ministru în guvernul italian, şi, după câteva minute, mi-am dat seama că nu avea de gând să îşi ţină promisiunile şi să îi ajute cu adevărat pe afghani. Numeroşi jurnalişti aşteptau afară şi m-au întrebat cum mi s-a părut întrunirea. Răspunsul meu a fost concis: „Fără speranţă”. Tuturor le-a plăcut răspunsul, iar a doua zi unul dintre cotidienele italiene titra: „Joya, fără speranţă după

întâlnirea cu D'Alema".

Prietenii mei din Italia au organizat numeroase evenimente pentru mine, am fost făcută cetăţean de onoare şi am primit distincţii din partea multor instituţii de stat situate pe diverse paliere ale administraţiei şi de la ONG-uri locale. Îmi exprim recunoştinţa faţă de numeroşii susţinători minunaţi pe care poporul afghan îi are în Italia, dar cred că, foarte probabil, mentalităţile unor miniştri ca D'Alema nu vor fi schimbate niciodată, cu siguranţă nu de către mine, fiindcă se pare că îşi primesc ordinele privind politica din Afghanistan direct de la Washington.

În ciuda criticilor mele virulente la adresa guvernului american, am avut ocazia să vizitez de mai multe ori Statele Unite şi am cunoscut acolo nişte oameni minunaţi, iubitori de pace. Datorită eforturilor prietenilor mei Sonali Kolhatkar, James Ingalls, Briana Lawrie şi ale altor activişti, am făcut un turneu în Statele Unite în 2006 şi am vizitat multe oraşe. M-am întors de mai multe ori de atunci. În martie 2008, de pildă, am vorbit la un miting antirăzboi organizat la Los Angeles, la care au participat câteva mii de persoane.

În timpul turneelor din Statele Unite, am cunoscut câţiva soldaţi din organizaţia Veteranii din Irak împotriva Războiului (Iraq Veterans Against the War – IVAW), care, inspiraţi de programul Winter Soldier[1] pentru veteranii din războiul din Vietnam, au organizat Winter Soldier: Irak & Afghanistan 2008. Acesta le-a dat ocazia veteranilor care au participat la ocupaţiile militare din cele două ţări să relateze cu acurateţe ce se petrece în realitate, zi şi

1 „Winter Soldier" (la origine, titlul unei benzi desenate) este denumirea unui eveniment sponsorizat de organizația Veteranii din Vietnam împotriva Războiului, care a avut loc în perioada 31 ianuarie - 2 februarie 1971 la Michigan, în Statele Unite. Un număr de 109 veterani de război și 16 civili au depus mărturie despre crimele de război pe care le-au comis sau la care au asistat în Vietnam, între 1963 și 1970. în 1972, a fost lansat filmul documentar cu același titlu, având ca subiect evenimentul de la Michigan. Filmul a fost în mare măsură ignorat de presa vremii, (n.tr.)

noapte, pe front. Am văzut unele dintre mărturiile lor înspăimântătoare şi le admir curajul de a dezvălui crimele comise de SUA în Irak şi în Afghanistan.

Kelly Dougherty, directorul executiv al IVAW, a declarat: „Credem că singura modalitate prin care acest război va lua sfârşit e ca poporul american să înţeleagă cu adevărat ce am făcut în numele lui”.

Sunt sigură că majoritatea soldaţilor americani şi a celor din trupele aliate din Irak şi Afghanistan provine din categoriile cele mai discriminate de societăţile lor. Se află pe front fie pentru a-şi câştiga existenţa, fie fiindcă au fost păcăliţi de guvernele lor să se alăture unei misiuni necinstite. Şi ei sunt victime ale politicilor greşite duse de guvernele lor; iar, când mor pe câmpul de luptă, guvernanţii lor sunt adevăraţii criminali. Numărul mare de sinucideri şi traumele psihologice care îi afectează pe aceşti soldaţi demonstrează că ei suferă din cauza a ceea ce sunt forţaţi să facă în aşa-zisul război împotriva terorii.

Am senzaţia că, spre deosebire de guvernul Statelor Unite, oamenii acestei ţări puternice sunt buni la suflet, generoşi şi au multă simpatie pentru femeile afghane. Am fost extrem de impresionată de modurile în care şi-au manifestat solidaritatea şi susţinerea; odată ce cunosc adevărul, chiar doresc să ajute. În Boston, am aflat povestea a doua femei uimitoare, Susan Retik şi Patti Quigley, care şi-au pierdut soţii în atacurile teroriste de la 11 septembrie. Aceste văduve s-au dedicat sprijinirii văduvelor de război *afghane*. Este o ilustrare remarcabilă a puterii spiritului uman, care m-a mişcat profund.

Dar am constatat de asemenea, mai ales în Statele Unite, mai mult decât în alte ţări, că mass-media joacă un rol extrem de negativ, omiţând să îi informeze pe oameni în legătură cu evenimentele din alte părţi ale lumii, şi în special cu cele din Afghanistan. Am constatat că majoritatea faptelor şi realităţilor despre care am vorbit erau noutăţi pentru publicul meu, care în multe cazuri avea o imagine complet diferită, mai luminoasă, despre

situaţia din Afghanistan. Am fost nevoită să le spun că trebuie să privească dincolo de presa de larg consum şi de declaraţiile liderilor lor pentru a afla adevărul.

Zoya, o purtătoare de cuvânt a RAWA, se numără şi ea printre cei care spun adevărul despre Afghanistan în cadrul unor conferinţe şi întâlniri la nivel internaţional. Am avut ocazia s-o întâlnesc la o conferinţă la New York şi ulterior ne-am văzut la un eveniment în Italia. Zoya mi-a făcut o impresie puternică. împărtăşim aceleaşi valori şi mi-a dat câteva idei bune pentru proiectele din provincia Farah legate de educaţie. E tânără, la fel ca multe reprezentante ale RAWA. Toate folosesc nume false şi chiar şi în străinătate se feresc să fie fotografiate sau filmate, pentru a nu-şi pune viaţa în pericol, odată întoarse în Afghanistan sau Pakistan. Faptul că RAWA este în continuare nevoită să activeze ca o organizaţie clandestină, deşi singurul lor obiectiv este să obţină mai multe drepturi şi o participare mai importantă a femeilor în cadrul societăţii, este cu siguranţă o dovadă că în Afghanistan încă nu avem o democraţie adevărată.

Lumea a aflat despre RAWA în lunile după tragedia de la 11 septembrie, când imagini ale execuţiilor de pe stadionul principal din Kabul, pe care membre ale organizaţiei le filmaseră în secret, au fost difuzate zile în şir de presa internaţională. În prezent, însă, despre activitatea RAWA se vorbeşte rar în străinătate. Cu toate acestea, perseverenţa lor este un exemplu demn de urmat pentru oamenii de pretutindeni. Membrele RAWA sunt o dovadă vie a zicalei *Nu poţi ucide o idee*, fiindcă şi-au continuat activitatea chiar şi după ce Meena, fondatoarea organizaţiei, a fost ucisă în 1987.

Nu toate experienţele mele din Statele Unite sunt amintiri plăcute.

În turneul din 2006, m-am întâlnit cu Charlotte Ponticelli, coordonatoarea pe probleme internaţionale privind drepturile femeilor din Departamentul de Stat al SUA. Intrând în biroul ei, primul lucru pe care l-am văzut

au fost fotografiile lui Ahmad Shah Massoud şi Abdullah Abdullah atârnate pe pereţi, aşa că nu am fost surprinsă de modul în care s-a derulat conversaţia noastră. Am încercat să explic suferinţa pe care ocupaţia SUA a provocat-o în ţara mea, dar Ponticelli mă întrerupea constant, pentru a justifica acţiunile guvernului ei. Am rugat-o să mă lase să termin ce aveam de spus. „Nu suntem în Parlamentul Afghan. Dacă spuneţi că aici aveţi o democraţie, puteţi cel puţin să mă lăsaţi să termin ce am de spus”. Dar ea a continuat să intervină, afirmând chiar că mamele din America care şi-au pierdut fiii în Afghanistan nu m-ar ierta niciodată dacă ar auzi ce spun. Aşa că i-am arătat o poză a mamei unui veteran, pe care o cunoscusem şi care milita împotriva războiului, şi i-am explicat că, pe măsură ce va trece timpul, poporul american îşi va da seama că guvernul său l-a indus în eroare.

— Nicio putere nu poate ascunde adevărul, am spus.

După această întâlnire dificilă, unii dintre susţinătorii mei americani au glumit, spunând că Ponticelli va avea insomnii gândindu-se la criticile mele. De fapt, nu am fost surprinsă că întâlnirea se desfăşurase în acest fel – la ce altceva ne-am fi putut aştepta de la un înalt oficial al acelei administraţii?

Din fericire, la majoritatea întrunirilor publice la care am participat în Statele Unite, mesajul meu a fost întâmpinat într-un mod diametral opus faţă de reacţia pe care au avut-o cei de la Departamentul de Stat. Odată, însă, lorzii războiului au reuşit să îşi extindă influenţa şi să tulbure un eveniment din Fremont, California. Un forum la care luam cuvântul a fost întrerupt de susţinători ai partidului fundamentalist al lui Rabbani, Jamiat-e-Islami. Când am început să vorbesc, s-au ridicat în picioare şi au scandat sloganuri împotriva mea, agitând pancarte pe care scria: „Jos Joya!” şi „Joya e agentă a ÎŞI!”

Susţinătorii mei au intrat în panică, temându-se că ar fi prea riscant pentru mine să rămân acolo. S-au oferit să mă scoată din încăpere, dar am refuzat. În schimb, i-am

invitat pe protestatari săâşi aducă pancartele din ultimul rând şi să le pună pe scenă.

— Nu mi-e frică de ameninţările voastre, le-am spus. La fel cum nu mi-e frică de şefii voştri din Afghanistan, care încearcă să mă reducă la tăcere cu ajutorul armelor.

Cei prezenţi în sală au aplaudat şi au ovaţionat când mi-am continuat discursul. Cineva chemase poliţia şi doi ofiţeri au sosit chiar în momentul în care unul dintre fundamentalişti urca pe scenă ca să îmi ia microfonul. Cum i-au văzut pe poliţişti, atât el, cât şi tovarăşii lui au aruncat pancartele şi au fugit. S-au speriat uşor. La sfârşitul întrunirii, organizatorii şi câţiva suporteri m-au îmbrăţişat şi mi-au spus că acum înţeleg riscurile şi dificultăţile pe care le implică lupta mea.

A doua zi, site-uri favorabile lorzilor războiului, chiar şi *Payam-e-Mujahid*. ziarul partidului Jamiat-e-Islami din Kabul, au publicat articole împotriva mea şi au scris minciuni, susţinând că am luat-o la fugă când am fost atacată de „mujahedini”. Ulterior, alţi afghani care fuseseră de faţă la incident au scris articole în care au spulberat aceste minciuni.

Se întâmplă de multe ori ca persoane care au legături cu grupările fundamentaliste sau cu alţi afghani care îmi sunt potrivnici să apară la întrunirile la care particip în Occident şi să îmi conteste afirmaţiile privind situaţia gravă a Afghanistanului, susţinând că în urma războiului lucrurile s-au îmbunătăţit şi că eu sunt prea critică. Când aud asta, îi întreb:

— Atunci, dacă totul e aşa de grozav în Afghanistan, de ce nu veniţi înapoi cu mine?

Nu-mi răspund niciodată nimic.

În octombrie 2007, am fost invitată la o conferinţă la Washington, organizată de Centrul pentru Studii Strategice şi Internaţionale (Center for Strategic and International Studies – CSIS). M-am gândit că va fi un forum important pentru cauza mea, dar, când am ajuns acolo, mi s-a spus că nu eram programată să iau cuvântul

de la tribună. La conferinţă participau o mulţime de comentatori şi analişti extrem de favorabili politicii externe a SUA. Cred că e posibil să mă fi invitat doar pentru a putea spune că au avut printre ei şi o reprezentantă din Parlamentul Afghan. Cei pe care i-am întâlnit la conferinţă, şi cu care am discutat, nu puteau să înţeleagă de ce fusesem invitată să particip, dar nu şi să iau cuvântul. Am reuşit totuşi să găsesc o cale prin care să îmi transmit mesajul. Am vorbit de la microfonul aflat în sală, timp de aproximativ cinci minute, în timpul perioadei alocate discuţiilor. Moderatoarea sesiunii, care lucra la Amnesty International, a spus că nu are timp să discute chestiunile pe care le-am abordat. După ce am luat cuvântul, organizatorii au devenit mai reci cu mine şi nu mi-au aranjat niciun interviu în mass-media cât timp m-am aflat acolo. Câţiva participanţi au venit însă să-mi spună că le-au plăcut afirmaţiile mele şi că ar fi trebuit să fiu unul dintre principalii vorbitori la conferinţă.

Totuşi, astfel de experienţe reprezintă de fapt excepţia de la regulă. În rest, nu am cuvinte pentru a-mi exprima recunoştinţa şi solidaritatea. Sunt convinsă că nu contează în ce colţ al lumii ne aflăm; dacă împărtăşim aceleaşi idei şi luptăm pentru justiţie, suntem uniţi prin legături puternice.

Din păcate, unele dintre ţările ale căror cetăţeni au fost generoşi cu mine au guverne care le-au oferit azil unor oameni pe care eu îi consider duşmani ai poporului afghan.

În călătoria mea în Statele Unite din 2006, am luat cuvântul la Universitatea Yale şi am atras atenţia asupra unui exemplu de ipocrizie de care au dat dovadă americanii în privinţa „războiului împotriva terorii”. Sayed Rahmatullah Hashemi a fost un proeminent purtător de cuvânt al talibanilor şi oficial al ministerului de Externe. Cumva, după 11 septembrie, i s-a acordat un statut special, pentru a putea studia la Yale. În discursul meu am afirmat că e dezgustător, o insultă de neiertat că Hashemi studiază la această instituţie prestigioasă. Am arătat o

fotografie a lui ca taliban, cu barbă, pe care am pus-o alături de o fotografie în care apărea în calitate de student la Yale, proaspăt ras, şi am întrebat:

— Asta e democraţie? Dacă scopul războiului este „să lupte împotriva terorismului”, de ce Hashemi nu se află la Guantánamo Bay?

Aceeaşi întrebare s-ar putea pune şi în legătură cu unii membri ai Parlamentului Afghan.

Mai sunt şi alţi afghani în străinătate care, în opinia mea, nu ar trebui să se bucure de ospitalitatea altor ţări, inclusiv numeroase foste marionete ale ruşilor, care au jucat un rol-cheie în uciderea afghanilor şi care se bucură de libertate prin Europa, SUA, Canada şi prin alte părţi. De pildă, Ghulam Dastagir Panjsheri a fost un element-cheie al PDPA (un partid-marionetă al ruşilor), dar în prezent locuieşte la Washington şi publică de acolo articole favorabile lorzilor războiului, pe site-uri fundamentaliste.

Se găsesc zeci de articole împotriva mea pe site-urile fundamentaliste, în care sunt criticată şi catalogată drept agent străin. Unele afirmaţii sunt de-a dreptul ridicole, cum ar fi cea conform căreia aş fi plecat în străinătate într-o zi de 14 februarie fiindcă era Valentine’s Day şi doream o escapadă romantică! Au afişat chiar şi o fotografie trucată pe site, în care apăream alături de un bărbat.

În Finlanda, susţinătorii mei au organizat o întâlnire cu câţiva parlamentari progresişti din acea ţară. O membră a Parlamentului European m-a întrebat cum se numeşte partidul din care fac parte. I-am spus că partidul meu nu are nume, dar că este un partid puternic, ai cărui membri sunt oamenii sărmani, înfometaţi şi desculţi din ţara mea; cu alte cuvinte, oamenii obişnuiţi din Afghanistan. Am adăugat că îmi sunt cei mai loiali susţinători şi că nu m-au abandonat niciodată. Sunt încă în viaţă astăzi datorită sprijinului acordat de acest partid puternic, care deocamdată nu se află la putere.

În februarie 2008, am avut ocazia să revin în Germania, ca să primesc Premiul Internaţional Human

Rights Film, din partea Cinema for Peace, în cadrul Festivalului de Film de la Berlin, pentru apariţia mea în documentarul *Duşmanii fericirii*. Un afghan entuziast mi-a spus că ar trebui să urc pe scenă, la decernarea premiului, îmbrăcată în burqa şi s-o rup de pe mine înaintea discursului. Eu am preferat o intrare în scenă mai puţin dramatică, în plus, nu vreau să încurajez ideea predominantă în Occident conform căreia burqa este singura sau cea mai gravă problemă cu care se confruntă femeile afghane. Fără securitate sau un sistem juridic care să le protejeze de violuri, fără locuri de muncă, hrană şi servicii de bază, chestiunea burqăi este secundară.

La festival am avut ocazia să discut puţin cu actriţa Catherine Deneuve, cu campionul mondial la şah (între 1985 – 2000) şi lider al opoziţiei ruse Gări Kasparov, cu Waris Dine, fotomodel somalez şi ambasador special al ONU, cu Bob Geldof, muzicianul, actorul şi activistul politic irlandez, şi cu mulţi alţii. Încă o dată, am simţit că era important să folosesc ocazia de a urca pe scena de la Berlin pentru a transmite un mesaj percutant despre adevărata situaţie din Afghanistan, Iată fragmente din discursul meu:

Chiar dacă autorităţile din ţara mea au încercat prin toate mijloacele să mă împiedice să fiu astăzi alături de voi, mă aflu aici şi accept acest premiu în numele femeilor afghane oprimate, care nu au ocazia să se exprime, dar care sunt curajoase şi luptă pentru drepturile lor l-aţi acordat acest premiu fiicei unei ţări care e bombardată de şapte ani de SUA şi de aliaţii săi în numele democraţiei, păcii şi drepturilor omului. Dar, în prezent, aceste valori şi aceste necesităţi de bază ne sunt la fel de puţin accesibile pe cât ne erau în 2001.

Dedic acest premiu poporului meu trădat, care nu a fost nicidecum eliberat... Vreau să îi informez pe toţi apărătorii drepturilor omului că Afghanistanul ocupat de SUA este în continuare un infern şi o farsă grosolană la adresa democraţiei şi a drepturilor omului. Din nefericire,

în prezent, cei mai înverşunaţi duşmani ai acestor valori dictează politicile din ţara mea.

Am explicat de asemenea că acest premiu, ca şi celelalte, îmi dă puterea să continui să spun adevărul, până când criminalii de război afghani vor fi condamnaţi şi democraţia laică va fi instituită în ţară. Toate onorurile pe care le-am primit le aparţin de fapt celor care luptă pentru libertate şi pace în Afghanistanul meu însângerat. Şi, după cum am mai spus, îmi doresc ca atenţia şi căldura de care m-am bucurat la aceste ceremonii să fie îndreptate către şi resimţite şi de sărmanii orfani şi văduve din ţara mea.

În octombrie 2008, am fost pentru prima oară în Marea Britanie, unde am primit Premiul Anna Politkovskaia, oferit de grupul Reach All Women în War.

Am fost extrem de onorată să primesc acest premiu, care mă pune alături de amintirea unei femei extraordinare, care şi-a sacrificat viaţa pentru a spune adevărul şi a lupta pentru dreptate. Politkovskaia a fost o ziaristă rusă, ucisă la comandă, după ce a scris o carte despre războiul din Cecenia şi regimul lui Vladimir Putin. O colecţie a articolelor ei, *Jurnal rusesc*: *ultima relatare a unui jurnalist* despre *viaţă, corupţie şi moarte în Rusia lui Putin*, a fost publicată postum. A fost o femeie care şi-a folosit profesia pentru a denunţa nedreptăţile comise în războiul rus din Cecenia şi pentru a critica corupţia din guvern. Perseverenţa, curajul şi dăruirea ei mă inspiră.

După ce am primit distincţia la Londra, şase laureate ale Premiului Nobel pentru Pace, Shirin Ebadi, Jody Williams, Wangari Maathai, Rigoberta Menchu Turn, Betty Williams şi Mairead Maguire, au dat publicităţii o declaraţie comună: „Îi lăudăm curajul şi cerem ca Joya să fie repusă în funcţia din Parlamentul Afghan. [...] Asemenea surorii noastre Aung San Suu Kyi, Joya este un model pentru femeile de pretutindeni, care încearcă să transforme lumea într-un loc mai drept”.

Membrii guvernului afghan nu au plecat însă până acum urechea la spusele acestor femei deosebite, cum nu

au făcut-o nici în cazul altor voci care s-au ridicat în apărarea mea.

În acelaşi timp, era evident că guvernul preşedintelui Karzai urmărea cu mare atenţie declaraţiile pe care le făceam în deplasările mele în străinătate.

În mai 2008, reprezentanţi ai consiliilor regionale din Afghanistanul de Vest s-au reunit la Kabul pentru un seminar despre securitate şi problemele femeilor. A fost o întâlnire importantă, la care a asistat şi Karzai.

Printre cei care au luat cuvântul s-a numărat şi Belquis Roshan, şefa Consiliului provinciei Farah. Ea mi-a povestit că, înainte de a lua cuvântul, Ghulam Jelani Popal, directorul general al Direcţiei Independente pentru Guvernare Locală din Afghanistan, i-a cerut să nu ţină un discurs dur sau radical. Sebghatullah Sanjar, şeful gărzii de la palatul prezidenţial al lui Karzai, a vrut chiar să primească o copie a discursului ei, pentru a se asigura că nu conţine nimic supărător. Ea i-a spus să nu-şi facă griji; i-a spus de asemenea că nu avea un discurs scris. Urma să vorbească liber, dar nu în termeni prea radicali.

În ciuda acestor presiuni, Roshan a profitat de ocazie pentru a condamna tăcerea lui Karzai în legătură cu expulzarea mea din Parlament. I-a spus preşedintelui:

— Oamenii din Farah cred că aţi tratat această chestiune ca pe un afront, fiindcă Malalai Joya v-a criticat pe dumneavoastră şi guvernul dumneavoastră.

Aceste cuvinte l-au înfuriat pe Karzai, care a vorbit cel mai mult despre suspendarea lui Malalai Joya, deşi seminarul trebuia să trateze problemele de securitate ale femeilor din Afghanistanul de Vest. A spus:

— O cunosc pe Joya. E o tânără foarte curajoasă. I-am susţinut afirmaţiile de la Loya Jirga şi n-am făcut nimic împotriva ei. Nu am spus nimic nici măcar atunci când a insultat personalităţi de marcă, ca Ismail Khan.

S-a uitat la Ismail Khan, care era prezent la seminar.

— Nu-i aşa, Ismail Khan? a întrebat. De câte ori nu te-a insultat?

A continuat:

— Parlamentul a fost ales cu circa şase milioane de voturi ale poporului, totuşi ea l-a insultat. Acest lucru poate fi trecut cu vederea. Dar când merge în ţări străine şi le spune că nu ar trebui să susţină Guvernul Afghan, le spune de fapt că nu ar trebui să susţină poporul afghan, ceea ce nu poate fi tolerat. De aceea nu o mai susţin. Dacă l-a jignit pe Ismail Khan, poate face acelaşi lucru şi cu mine, chiar faţă în faţă, a continuat. Nu m-ar deranja dacă problema ar fi tratată ca o chestiune internă. Astfel de incidente trebuie rezolvate în interiorul Afghanistanului. Nu ar trebui să întreacă măsura, vorbind despre ele în deplasările ei în străinătate.

Ulterior a adăugat:

— Dacă îşi cere iertare de la reprezentanţii poporului şi îi sărută mâinile lui Ismail Khan, s-ar putea totuşi s-o iert.

Belquis Roshan a replicat:

— Dacă vorbim despre cerut iertare, atunci Ismail Khan şi alţii ca el ar trebui să-şi ceară iertare de la poporul afghan! Joya n-a făcut decât să-i demaşte.

— Dacă tot a spus că Parlamentul e un grajd, de ce mai vrea să se întoarcă? a întrebat Karzai. Ce e aşa de greu să-ţi ceri iertare?

Roshan a strigat:

— Parlamentarii au insultat-o de mai multe ori pe Malalai, dar nimeni nu i-a luat apărarea şi nimeni nu a fost pedepsit! Când ea a insultat Parlamentul, o singură dată, a fost suspendată. Iar dumneavoastră, ca preşedinte, aţi păstrat tăcerea.

În cele din urmă, Karzai a ignorat provocarea lui Roshan. A sugerat că discuţia ar trebui continuată şi că ar trebui să fie şi Joya de faţă.

Roshan a replicat:

— Joya e gata să-şi apere afirmaţiile, dar nu îşi va cere iertare.

Ulterior, unii reprezentanţi au spus că Karzai a

transformat seminarul într-o discuţie despre Malalai Joya, deoarece nu avea răspuns la niciuna dintre problemele reale ale Afghanistanului. S-a folosit în schimb de ocazie pentru a-i impresiona pe lorzii războiului şi a-i face fericiţi pe criminalii din jurul lui, aflaţi la putere, insultându-mă pe mine.

Răspunsul meu pentru preşedintele Karzai e simplu: nu cred că actualul guvern corupt din Afghanistan reprezintă poporul, aşa că nu pe afghani îi insult când îi critic pe miniştri sau Parlamentul plin de lorzi ai războiului şi de lacheii lor. Sunt unul dintre puţinii reprezentanţi aleşi în mod legitim. Oamenii din Farah m-au trimis în Parlament ca să dau în vileag crimele guvernului afghan şi sunt obligată să duc la îndeplinire această misiune, chiar şi atunci când autorităţile încearcă să mă reducă la tăcere.

Obiectivul meu în străinătate a fost de fiecare dată acelaşi ca atunci când mă aflu în Afghanistan: să-i unesc pe oameni şi să clădesc o forţă care să distrugă dominaţia lorzilor războiului şi a talibanilor şi să pună capăt ocupaţiei din ţara noastră. Dorinţa mea e ca această solidaritate internaţională să ne facă puternici şi uniţi şi ca, atunci când oamenii îşi vor da seama de asta, să mături totul în cale, asemenea unei furtuni, şi să scoată adevărul la iveală. O singură voce sau chiar mai multe voci izolate sunt neputincioase. Dar, când ne împletim vocile şi eforturile, devenim invincibili.

Această mişcare pe care o punem la cale trebuie să îşi tragă seva din luptele care au loc în toate colţurile lumii: vocea rezistenţei noastre din Afghanistan, strigătele de agonie ale copiilor din Palestina, lacrimile pentru democraţie înăbuşite în Burma, tinerii studenţi iubitori de libertate din Iran, lupta bărbaţilor şi femeilor din Turcia, despre al căror curaj în faţa torturilor îngrozitoare şi omorurilor din închisorile turceşti aud poveşti care mă inspiră, eforturile mişcărilor progresiste din Venezuela, Chile, Cuba, Bolivia şi din alte ţări din America Latină, lupta poporului african pentru o societate liberă şi dreaptă.

Suferinţele noastre – şi duşmanii noştri – sunt identice. Bucuria şi fericirea noastră sunt şi ele aceleaşi.

Capitolul 12

O PASĂRE CU ARIPA FRÂNTĂ

Mamele şi fiicele din Afghanistan erau captive în propriile case...

Astăzi, femeile sunt libere.

Preşedintele George W. Bush, *Discursul despre starea naţiunii*, 2002

În iunie 2008, Laura Bush a făcut a treia şi ultima vizită în Afghanistan în calitate de Primă Doamnă a Statelor Unite. Ca de obicei, deplasarea ei a fost scurtă şi securizată la maximum şi n-a făcut altceva decât să scoată la iveală ignoranţa ei absolută în ceea ce priveşte realităţile vieţii din Afghanistan.

Laura Bush i-a luat apărarea lui Hamid Karzai în declaraţiile pe care le-a dat în presa americană, insistând că este un preşedinte „popular”.

— Nu e drept să fie blamat pentru multe dintre lucrurile care s-ar fi putut întâmpla din vina lui sau nu, a spus ea. Când a preluat funcţia de preşedinte, a moştenit o ţară devastată.

În timpul escalei de nouă ore, doamna Bush a fost dusă cu elicopterul să viziteze oraşul Bamiyan, devenit celebru după ce talibanii au distrus două statui antice imense, care îl reprezentau pe Buddha, pe motiv că erau „neislamice”.

— Este mai important ca niciodată pentru comunitatea internaţională să continue să sprijine Afghanistanul şi cu siguranţă e important pentru SUA să continue să sprijine Afghanistanul, a spus doamna Bush pe când vizita ruinele. Nu vrem ca ţara aceasta să revină la starea în care se afla când au fost distruse statuile.

Evident, Laura Bush nu a înţeles că situaţia din Afghanistan este în realitate mai proastă decât atunci când talibanii au aruncat statuile în aer şi că „sprijinul” special al SUA este una dintre principalele cauze ale suferinţei

noastre. Asemenea multor altor demnitari occidentali, fosta Primă Doamnă nu recunoaşte că distrugerile din Afghanistan nu au fost cauzate doar de talibani, ci şi de anii de intervenţie străină. Nu talibanii sunt problema, ei sunt doar un simptom al maladiei corupţiei, violenţei şi feudalismului de care s-a molipsit ţara noastră de când Statele Unite, Pakistanul şi Iranul au început să le furnizeze arme şi bani grupurilor de terorişti fundamentalişti şi lorzilor războiului. În loc să scape Afghanistanul de aceşti criminali, Karzai a trecut de partea lor. Oamenii îi urăsc pe lorzii războiului, aşa că au ajuns să-l urască şi pe Karzai. El susţine că luptă pentru drepturile femeilor afghane, care constituie, se pare, una dintre principalele cauze pe care le apără Laura Bush, dar l-a sprijinit pentru a ajunge preşedinte al Curţii Supreme de Justiţie pe un fundamentalist dogmatic, care a pus din nou în practică unele dintre politicile opresive aplicate de talibani împotriva femeilor.

Şi, din această cauză, Afghanistanul e în continuare asemenea unei păsări cu o aripă frântă. Cât timp femeile vor continua să fie subjugate, societatea noastră nu îşi va putea lua zborul şi va fi incapabilă de progres. Femeile nu doar că nu beneficiază de drepturile care li se cuvin în Afghanistan, dar, printr-o crudă ironie, cauza lor e folosită pentru a justifica şi perpetua ocupaţia brutală a ţării mele.

La câteva săptămâni după invazia americană din 2001, Laura Bush a ţinut un discurs oficial la radio, transmis de la Casa Albă: „Sper că americanii i se vor alătura familiei noastre în efortul menit să asigure demnitatea şi egalitatea de şanse pentru toate femeile şi copiii din Afghanistan”. Cuvintele prin care Prima Doamnă îşi exprima preocuparea faţă de soarta femeilor afghane arată o înţelegere mai nuanţată decât retorica brutală a soţului ei. Dar, cu toate acestea, sentimentele ei s-au dovedit lipsite de valoare, şi mai mult praf în ochii lumii, având în vedere politica brutală pe care au justificat-o. La fel cum minciunile administraţiei Bush despre „armele de

distrugere în masă” au fost folosite pentru a justifica invazia şi ocupaţia din Irak, „eliberarea femeilor” a fost adăugată pe lista motivelor pentru care Statele Unite au invadat şi continuă să ocupe Afghanistanul.

În 2005, Laura Bush a făcut o escală de şase ore în Afghanistan, stând doar atât cât să apuce să declare cât de mulţumită e de progresele noastre. La un institut de formare a profesorilor din Kabul, ignoranta soţie a preşedintelui american a anunţat: „Tirania a fost înlocuită de o democraţie tânără şi puterea libertăţii e vizibilă pretutindeni în Afghanistan”.

Într-un fel, avea dreptate. „Puterea libertăţii” era, şi este în continuare, la îndemâna lorzilor războiului, a lorzilor drogurilor şi a talibanilor, care se folosesc de ea pentru a brutaliza oamenii, în special femeile. Acestea sunt „libere” să cerşească pe străzi ascunse sub burqa; sunt „libere” să recurgă la prostituţie pentru a-şi hrăni familiile; sunt „libere” să-şi vândă copiii ca să nu moară de foame sub ochii lor; sunt „libere” să-şi dea foc, singura scăpare din ciclul umilinţelor, al mizeriei şi al disperării.

În timpul scurtei vizite la Kabul, doamna Bush şi alţi oficiali americani s-au întâlnit cu un grup de aşa-zise „reprezentante”, exponente ale situaţiei îmbunătăţite a femeilor din Afghanistan, în realitate, de câte ori oficialii occidentali, inclusiv preşedintele SUA şi doamna Bush, se opresc pentru scurtă vreme în ţara mea, se întâlnesc cu un grup de femei cu vederi proguvernamentale, printre care se numără Massouda Jalal, Fanzia Kofi.

Noorzia Atmar, Husn Bano Ghazanfar, Shamim Jawad, Sima Samar, Qadria Yazdanparast, Azita Rafat, Suraya Parlika, Fatima Gailani, Siddiqa Balkhi şi Sharifa Zarmaţi. În opinia mea, ele nu le reprezintă pe femeile afghane şi nu intenţionează să se ocupe de problemele grave ale acestora. Nu le iau niciodată apărarea public femeilor care sunt victime ale violenţei şi dominaţiei brutale, femei lipsite de orice drept în Afghanistanul real, aflat dincolo de zidurile complexului bine păzit în care

huzuresc ele. Dar, când acestor „exponate” li se permite să vorbească în numele tuturor femeilor afghane şi când sunt scoase în faţă ca simboluri ale „progresului” nostru, atunci ele devin parte a problemei.

Jurnaliştii occidentali pun rareori la îndoială fabulele care le sunt servite. Din cauza comodităţii şi a complicităţii din mass-media de larg consum, Statele Unite şi aliaţii lor au reuşit să întreţină legenda conform căreia Afghanistanul a fost întotdeauna un stat neguvernabil şi oprimarea femeilor e adânc înrădăcinată în cultura afghană. Brutalitatea talibanilor, spune legenda, a fost doar o formă extremă de exprimare a unei probleme vechi şi doar ocupaţia străină poate salva Afghanistanul de el însuşi.

Vreau să ştiţi că asta este o minciună. Nu suntem o ţară neajutorată, am fost capabili să ne conducem singuri, iar drepturile femeilor nu au fost întotdeauna într-o stare atât de jalnică. Politicile marilor puteri, care au intervenit şi au sprijinit elementele extremiste din Afghanistan, sunt cele care au contribuit la regresul în materie de drepturi ale femeilor.

Primul conducător modern al Afghanistanului, Regele Amanullah Khan, care a obţinut independenţa de sub ocupaţia britanică în 1919, a fost un lider democratic, iubitor de libertate. El credea că paştunii, tadjicii, hinduşii, uzbecii, hazarii şi oamenii din alte triburi sunt pur şi simplu afghani. A consolidat unitatea naţională, astfel încât să nu existe discriminări rasiale, lingvistice sau religioase. A promulgat de asemenea o Constituţie modernă, care includea drepturi egale şi libertăţi individuale.

Soţia lui, Regina Soraya, a jucat un rol vital în politica Regelui faţă de femei. A făcut deplasări în câteva ţări din Europa, în numele femeilor afghane, fără să poarte batic şi îmbrăcată în haine moderne. În 1920, a ţinut un discurs public (o premieră pentru o regină afghană), în care a descris beneficiile care decurg din acordarea de drepturi femeilor. În urma acestui discurs, multe afghane

s-au oferit să o ajute şi au înfiinţat o serie de organizaţii pentru femei.

Prima revistă pentru femei din ţară, intitulată *Irshadul Naswan*, a apărut la 17 martie 1921. Fabricile au început să accepte angajate femei. Primul spital pentru femei a fost înfiinţat la Kabul, iar câteva femei au fost alese pentru prima oară în Loya Jirga, în 1928. Amanullah Khan a propus în acea Jirga ca poligamia şi căsătoriile cu forţa să fie interzise. Vârsta legală pentru căsătorie a fost stabilită la optsprezece ani. Regele a încurajat construcţia de şosele, fabrici şi căi ferate. A construit biblioteci, cinematografe şi teatre. Munca neplătită, munca silnică şi sclavia au fost abolite.

În timpul domniei lui Amanullah Khan, educaţia a devenit obligatorie pentru toţi afghanii. Prima şcoală de fete a fost înfiinţată în 1924. Mai multe fete au fost trimise în Turcia la studii superioare, fără să fie obligate să poarte hijabul sau vălul islamic sau să fie însoţite de o rudă de sex masculin sau *mahram*. Ulterior, sute de fete au mers la şcoli în ţări străine, cum ar fi Germania, Rusia şi Franţa.

Din păcate, unele măsuri de reformă ale Regelui au mers prea departe şi au fost aplicate prea repede. De pildă, a decretat că niciun bărbat afghan nu mai avea voie să iasă pe stradă fără să poarte pălărie şi pantaloni moderni, cei care erau prinşi nesocotind această regulă urmând să fie amendaţi. Acelaşi lucru era valabil şi pentru femeile care purtau burqa. Regele a schimbat de asemenea ziua de odihnă, care era vinerea, conform religiei musulmane, şi a înlocuit-o cu duminica. Fundamentaliştii s-au împotrivit, iar duşmanii lui Amanullah Khan au profitat de ocazie pentru a-şi atinge scopurile.

Englezii erau încă supăraţi pentru că pierduseră o colonie şi se temeau de apariţia unei ţări moderne, independente în vecinătatea Indiei, care se afla încă sub dominaţia lor. Anglia a întreţinut o reţea de marionete în Afghanistan, recrutate din rândul învăţaţilor religioşi reacţionari şi al aristocraţilor nemulţumiţi. Prin

intermediul acestora, englezii au semănat discret sămânţa de revoltă împotriva lui Amanullah Khan şi a reformelor sale. Cum cei mai mulţi afghani erau needucaţi şi influenţaţi profund de credinţele religioase, planul englezilor a reuşit şi Regele şi-a pierdut susţinerea populară. A plecat în exil şi, în 1929, a fost forţat să renunţe la tron.

Toţi afghanii care cred în democraţie şi în supremaţia legii îşi amintesc cu drag de epoca lui reformistă. Acesta este şi motivul pentru care gestul lui Hamid Karzai de a-i înmâna, în decembrie 2008, preşedintelui George W. Bush, în timpul ultimei sale vizite în Afghanistan, medalia Regelui Amanullah este perceput ca o insultă. Cu o zi în urmă, un jurnalist irakian îşi luase rămas-bun de la Bush, aruncând cu un pantof după el – o onoare cu mult mai potrivită!

Înlăturarea lui Amanullah Khan de la putere este considerată un dezastru în istoria Afghanistanului. Imediat după ce a fost trimis în exil, o brută numită Habibullah Kalakani a devenit emir. Era un bărbat înapoiat, ignorant, sprijinit de britanici. Primul său act oficial a fost să închidă toate şcolile. Câteva luni mai târziu, forţele lui Kalakani au fost învinse de Mohammad Nadir Shah, un aristocrat paştun, care a invadat ţara venind dinspre India, cu ajutor britanic. Nadir Shah l-a ademenit pe Kalakani la tratative de pace şi l-a executat. Brutalul Nadir Shah a anulat imediat majoritatea reformelor lui Amanullah – le-a adus până şi pe fetele trimise la studii în Turcia înapoi în ţară şi le-a ordonat să stea în case. Nadir Shah a fost asasinat în 1933 şi a fost înlocuit de fiul lui, Zahir Shah, care avea doar nouăsprezece ani la momentul încoronării.

Regele Zahir a fost conducător doar cu numele pe aproape întreaga perioadă în care a domnit. Unchii săi din partea tatălui, care conduceau de fapt ţara, au instaurat un regim al terorii, care s-a întins pe următoarele trei decenii. Grupurile etnice, altele decât paştunii, au fost în special oprimate în această perioadă. Dar constituţionaliştii au

continuat să lupte împotriva monarhiei represive şi au forţat în cele din urmă guvernul să accepte unele reforme pentru a opri revolta oamenilor. Pe la mijlocul secolului XX, Regele Zahir a început să-şi afirme autoritatea şi să experimenteze o democraţie limitată, pentru a linişti poporul şi a pune capăt mişcărilor de masă. Zahir a eliberat peste cinci sute de prizonieri politici şi a introdus alte reforme. Studenţilor de la universitate li s-a permis să formeze asociaţii, iar partidelor politice interzise în anii precedenţi li s-a acordat o oarecare libertate pentru a se regrupa. Guvernul nu tolera însă o opoziţie prea puternică, aşa că unii au fost arestaţi, închişi şi omorâţi.

Şi totuşi, în acei ani turbulenţi, drepturile femeilor au fost treptat reinstaurate.

În anii ’50, femeile afghane erau încurajate să lucreze în multe domenii. La sfârşitul deceniului, organizau demonstraţii şi îşi cereau drepturile. Guvernul a adoptat chiar legi care interziceau portul burqăi şi legalizau fustele şi bluzele cu mâneci scurte. Iată, de pildă, ce scria *The New York Times* despre condiţia femeilor afghane cu o jumătate de secol în urmă, la 8 noiembrie 1959: „Femeile din Afghanistan ridică vălul”, titra ziarul. „O nouă lume a libertăţii, atât spirituale cât şi vestimentare, s-a deschis pentru femeile acestei naţiuni musulmane, după secole de izolare”.

Libertăţile dobândite de femei nu au fost rezultatul unei invazii occidentale, ci s-au datorat evoluţiei propriei noastre societăţi, proceselor politice şi luptei forţelor democratice din Afghanistan, ai căror membri şi-au riscat vieţile pentru credinţele lor. Acest lucru este valabil pentru femeile afghane de la începuturile istoriei noastre şi până în prezent. Marea scriitoare indiană Arundhati Roy a afirmat următoarele într-un discurs pe care l-a ţinut în Statele Unite, în urmă cu câţiva ani:

Ni se spune că obiectivul războiului a fost răsturnarea regimului taliban şi eliberarea femeilor afghane de burqa, ni se cere să credem că puşcașii marini

americani au purces de fapt într-o misiune feministă. (Dacă este aşa, atunci următoarea lor escală va fi oare aliatul militar al Americii, Arabia Saudită?) Gândiţi-vă la această chestiune în felul următor: în India există unele practici sociale reprobabile împotriva „celor de neatins”[2]*, împotriva creştinilor şi musulmanilor, împotriva femeilor Pakistanul şi Bangladeshul tratează în moduri şi mai îngrozitoare minorităţile şi femeile. Ar trebui aceste ţări bombardate? Ar trebui ca Delhi, Islamabad şi Dhaka să fie distruse? E posibil ca bigotismul să fie eradicat din India cu ajutorul bombelor? Putem obţine un paradis al feministelor pe calea bombelor? Aşa şi-au câştigat femeile dreptul de vot în SUA? Aşa a fost abolit sclavagismul? Putem răscumpăra genocidul a milioane de amerindieni pe ale căror cadavre s-au întemeiat Statele Unite bombardând Santa Fé?*

Deşi Zahir Shah a încercat să instaureze o monarhie constituţională, oamenii şi-au pierdut încrederea în el şi au ieşit în stradă, în 1973, pe când Regele Zahir se afla în străinătate, la tratament, a fost înlăturat de la putere de vărul lui prosovietic, Daud Khan. „Perioada constituţională” a Afghanistanului se încheiase, fiind înlocuită de o republică doar cu numele, iar, în 1978, de regimul invadatorilor sovietici.

Femeile afghane au fost cele care au făcut primul gest de rezistenţă faţă de regimul-marionetă al ruşilor, organizând o demonstraţie la Kabul. Poliţia a reacţionat violent şi femei ca Nahid Sahid şi Wajeha au fost ucise pe loc. În acea perioadă a fost înfiinţată RAWA (The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan –

2 „Cei de neatins” sau daliții sunt locuitori ai Indiei excluși din sistemul castelor (circa 170 de milioane de persoane, conform unor estimări din 2006). Deși Constituția modernă a Indiei le-a abolit acest statut, în realitate ei continuă să fie discriminați: locuiesc în afara satelor, fac muncile considerate nedemne de restul populației, nu au voie să stea jos în autobuz etc. In cazul unui contact fizic cu membri ai castelor, interzis pentru că daliții sunt considerați impuri, există chiar riscul să fie uciși, (n.tr.)

Asociaţia Revoluţionară a Femeilor din Afghanistan) de către Meena şi alte câteva intelectuale din Kabul.

În anii ’70, extremiştii care în prezent dispun de atâta putere pentru a aplica politici împotriva femeilor, răstălmăcind islamul ca să le justifice, erau figuri marginale. Faimosul lord al războiului Gulbuddin Hekmatyar, de pildă, era discreditat în acele vremuri, fiind cunoscut pentru că atacase câteva femei de la Universitatea din Kabul care nu purtau vălul islamic, pe unele dintre ele arzându-le cu acid. Faptul că SUA, Pakistanul şi Iranul i-au înarmat în anii ’80 (Hekmatyar s-a numărat printre preferaţii lor în acea perioadă) a contribuit la dezlănţuirea fascismului religios care face ravagii în Afghanistan de trei decenii.

Este dificil de dovedit rolul fundamental pe care l-au jucat Statele Unite în alimentarea unei mentalităţi violente, fundamentaliste în rândul unor generaţii întregi de tineri afghani. Dar, începând cu anii ’80, guvernul SUA a cheltuit peste 50 de milioane de dolari pentru publicarea, prin intermediul Universităţii din Nebraska, a unor manuale care promovau o agendă fanatică, militaristă. *Washington Post* l-a numit „Scandalul manualelor jihadiste” într-un articol din martie 2002, descriind cărţile ca fiind „pline de menţiuni ale jihadului” şi „imagini de război”. Copiii erau învăţaţi să numere cu ajutorul unor „imagini reprezentând tancuri, proiectile şi mine antipersonal”. Cărţile au fost trimise în Afghanistanul aflat sub ocupaţie sovietică, pentru a îndemna la războiul sfanţ împotriva ruşilor, dar, conform cotidianului *Washington Post*, au rămas parte din programa şcolară de bază a învăţământului afghan mult timp după înfrângerea sovieticilor. „Până şi talibanii au folosit manualele produse în America, chiar dacă mişcarea radicală a şters din cărţi feţele umane, pentru a corespunde codului fundamentalist”. După ce talibanii au fost înlăturaţi de la putere, USAID a continuat să trimită manualele în Afghanistan, unde fundamentaliştii le folosesc şi în prezent

pentru a preda un islamism violent.

Aceste grupuri fundamentaliste au devenit importante şi s-au bucurat de sprijin, după cum am mai spus, în parte din cauza invaziei agresive şi criminale a ţării noastre de către o mare putere care a pretins că „aduce drepturile femeilor” în Afghanistan. Întreaga societate afghană, pe toate palierele ei, a luptat împotriva invaziei sovietice, iar rezistenţa oamenilor a fost onorabilă şi justificată. Din nefericire, o parte dintre facţiunile mujahedinilor – mujahedinii criminali despre care vorbesc eu – şi-a întors apoi armele şi comportamentul violent împotriva poporului afghan, în special împotriva femeilor. Unele dintre aceste facţiuni au dat chiar foc şcolilor de fete, exact cum aveau să facă talibanii mai aproape de zilele noastre.

Este important să ne amintim că, atunci când talibanii au ajuns la putere, în 1996, mulţi afghani s-au bucurat iniţial, fiindcă cel puţin se punea astfel capăt omorurilor teribile care curmaseră aproape optzeci de mii de vieţi doar în Kabul, în timpul războiului civil din perioada 1992 – 1996. Până şi aşa-zisul preşedinte de atunci, Burhanuddin Rabbani, i-a numit pe talibani „îngeri ai păcii”, iar Ahmad Shah Massoud, pe vremea aceea ministru al Apărării, a mers să-i întâmpine pe liderii talibani şi le-a spus că împărtăşesc acelaşi mod de a vedea lucrurile.

Acest lucru nu este foarte cunoscut în Occident, dar Benazir Bhutto, care era prim-ministru al Pakistanului în acea perioadă, a jucat un rol-cheie în finanţarea talibanilor şi sprijinirea acestora pentru a prelua controlul Afghanistanului. Mulţi afghani, de fapt, vorbeau despre Bhutto ca despre „mama talibanilor”. Scopul ei era să exploateze rutele comerciale care treceau prin Afghanistan, diminuând în acelaşi timp influenţa Indiei asupra ţării noastre, încă o dată, Afghanistanul era folosit drept pion într-un joc de şah regional pe care nu aveam cum să-l câştigăm.

Eram adolescentă în taberele de refugiaţi din Pakistan, când Bhutto se afla la putere. Eram prea tânără ca să înţeleg politica din acele vremuri, dar îmi amintesc că eram fericită şi plină de speranţă pentru că o femeie se afla la conducerea ţării. Bineînţeles, sunt conştientă că ideile şi caracterul unei persoane contează, nu sexul, dar cred că, atunci când văd femei în posturi de conducere, fetele tinere au la ce spera. Ştiu că milioane de pakistanezi aveau de gând să voteze cu Benazir Bhutto când s-a întors din exil în 2007. În ciuda corupţiei din mandatul ei precedent, această candidatură oferea speranţa că se va pune capăt regimului militar aflat la putere şi că va fi instaurat un stat democratic şi laic.

Asasinarea lui Bhutto a fost un act terorist pe care îl condamn cu fermitate, chiar dacă pe plan politic nu eram de acord cu ea în multe privinţe. Nicio neînţelegere politică nu ar trebui rezolvată recurgându-se la violenţă şi nu voi tolera niciodată folosirea violenţei nici măcar împotriva celor mai periculoşi duşmani ai Afghanistanului. Democraţia, adevărata democraţie, şi tribunalele ar trebui să decidă soarta liderilor politici. Totuşi, în ciuda indignării pe care o simt faţă de uciderea ei, trebuie să recunosc că mulţi afghani progresişti îşi amintesc prea bine rolul pe care l-a jucat Bhutto în distrugerea ţării noastre şi în aducerea la putere a talibanilor cu mentalităţi medievale.

Refuzul talibanilor de a le acorda drepturi femeilor, pe care le-au obligat, printre altele, să poarte burqa, sunt binecunoscute.

Aceste lucruri au fost prezentate pe larg în Statele Unite, în special după 11 septembrie şi în perioada premergătoare războiului din 2001. Fiindcă regimul taliban fusese atât de represiv, mulţi compatrioţi, inclusiv cei care detestă simpla idee a unor trupe străine pe teritoriul afghan, au sperat că această incursiune va reprezenta o şansă la democraţie. Au sperat că SUA învăţaseră din greşelile trecutului. Unii au crezut-o pe Laura Bush când a spus că scopul invaziei americane era

să le redea femeilor drepturile sau au interpretat mot-à-mot declaraţiile secretarului de stat american de la acea vreme, Colin Powell, care afirma în noiembrie 2001: „Drepturile femeilor din Afghanistan nu vor fi negociabile”. Poate Powell voia să spună că drepturile femeilor nu vor fi negociate. A fost evident, încă din primele zile, că SUA au făcut compromisuri în privinţa drepturilor femeilor din Afghanistan, prin sprijinul pe care li l-au acordat unora dintre cei mai înverşunaţi duşmani ai femeilor pe care i-a cunoscut ţara noastră în toată istoria ei.

Este important să nu uităm că talibanii nu au fost singura forţă din Afghanistan care a oprimat femeile. O serie de legi împotriva femeilor au fost de fapt implementate în timpul războiului civil, iar ulterior menţinute şi puse în aplicare de talibani. De pildă, Ministerul pentru Promovarea Virtuţii şi Prevenirea Viciului, care avea să capete o reputaţie infamă pe vremea talibanilor, a fost de fapt înfiinţat în timpul războiului civil. Aceste legi nu doar că sunt încă valabile şi astăzi, dar, mai mult, mulţi dintre lorzii războiului care au introdus restricţiile în cauză sunt încă la putere în actualul guvern susţinut de NATO.

Crimele lorzilor războiului din anii ’90 sunt bine documentate în cartea *Afghanistanul însângerat*scrisă de Sonali Kolhatkar şi James Ingalls, doi susţinători extraordinari ai mei, care strâng fonduri în Statele Unite pentru femeile afghane. În cartea lor, cei doi scot în evidenţă lipsa de preocupare a guvernului SUA faţă de impactul politicii lor de încurajare a extremiştilor: „Dacă Afghanistanul a meritat vreodată eticheta de «stat eşuat», aceasta s-a întâmplat în perioada 1992 – 1996, când americanii se uitau în altă parte, în timp ce armele furnizate de ei eliminau clădirile, instituţiile şi oamenii necesari pentru supravieţuirea Statului Afghan”. Dacă în prezent Afghanistanul eşuează ca stat e din cauză că lorzii războiului care au contribuit şi în trecut la eşecul ţării noastre au fost aduşi din nou la putere, deşi poporul îi

urăşte şi pe bună dreptate.

Aceiaşi lorzi ai războiului controlează nu doar Parlamentul şi multe dintre posturile ministeriale din guvernul lui Karzai, ci conduc şi sistemul juridic. La Loya Jirga din 2003, de pildă, Abdul Sayyaf şi alţi lorzi ai războiului s-au folosit de influenţa lor pentru a numi un fundamentalist, pe Fazi Hadi Shinwari, în postul-cheie de preşedinte al Curţii Supreme de Justiţie, iar pe Abdul Malik Kamawi în funcţia de vicepreşedinte. De fapt, toţi cei nouă judecători de la Curtea Supremă sunt mullahi cu mentalităţi înapoiate. Lor li se poate imputa în principal faptul că, de la căderea talibanilor, s-au făcut atât de puţine progrese în privinţa drepturilor femeilor.

Jurnalistul pakistanez Ahmed Rashid susţine în cartea sa, *Coborârea în haos*, că Shimwari era în realitate „controlat de Sayyaf. Ambasadori europeni mi-au spus în mod neoficial că [trimisul SUA] Khalilzad ajunsese la o înţelegere cu Sayyaf, prin care acesta urma să aibă puterea de a numi judecătorii de la Curtea Supremă, dacă făcea atunci concesii pe alte fronturi. Sayyaf a dobândit mai multă influenţă în urma Loya Jirga din 2003. Pentru americani, era un fundamentalist, dar era «fundamentalistul nostru»”. Shinwari, Sayyaf şi alţi fundamentalişti au insistat în Loya Jirga ca noua Constituţie să schimbe denumirea ţării în Republica Islamică Afghanistan şi s-au folosit de islam după bunul lor plac prin tribunale, răstălmăcindu-l, pentru a nu recunoaşte drepturile femeilor şi drepturile omului.

Shinwari s-a folosit de poziţia lui pentru a-şi impune viziunile extremiste în faţa naţiunii. A închis un post de televiziune sub pretextul aşa-ziselor emisiuni imorale pe care le transmitea. I-a spus unui reporter de la Radioul Public American că o metodă legitimă de a pedepsi pe cineva care nu respectă legea islamică ar fi decapitarea. Într-un interviu acordat cotidianului *Christian Science Monitor* în 2006, Shinwari a dezvăluit că femeile nu îşi au locul la Curtea Supremă: „O femeie nu poate fi judecătoare

peste o ţară întreagă şi nu poate ocupa acest scaun. Dacă o femeie devine întâiul judecător al ţării, ce se întâmplă când îi vine ciclul menstrual şi nu poate merge la moschee? De asemenea, o femeie judecător nu poate da un ordin de execuţie, conform legii islamice”. Articolul a arătat că Shinwari nu era doar preşedintele Consiliului Afghan pentru Studierea Islamului, ci şi un vechi membru al miliţiei lui Sayyaf, Ittehad-e-Islami.

Karzai a încercat să îl numească încă o dată pe Shimwari preşedinte al Curţii Supreme în 2006, dar, într-o rară manifestare de independenţă, Parlamentul i-a blocat candidatura, declarând că nu este calificat pentru acea funcţie. În prezent, unul dintre foştii consilieri juridici ai lui Karzai, Abdul Salam Azimi, ocupă acest post. Azimi, care e şi el din Farah, are vechi legături cu SUA şi a fost de altfel şeful programului de educaţie sponsorizat de USAID, care a distribuit scandaloasele manuale projihadiste. De când a preluat Azimi funcţia de preşedinte, componenţa Curţii Supreme nu s-a schimbat deloc, ea fiind în continuare dominată de mullahi.

Chiar şi după ce a pierdut funcţia de preşedinte al Curţii Supreme, influenţa lui Shinwari a continuat să se facă simţită în sistemul juridic, fiindcă s-a asigurat că mulţi dintre judecători erau şi ei fundamentalişti convinşi. Aşa se face că tribunalele îi iartă în mod sistematic pe violatori, scutindu-i de orice pedepse semnificative pe care le-ar risca pentru crimele lor. Bărbaţii continuă să se bucure de impunitate când comit abuzuri asupra soţiilor şi a altor femei şi fete, sau chiar când le ucid. Legea este folosită de fapt doar ca un instrument de limitare a drepturilor femeilor. Comandanţii Alianţei Nordului şi alţi lorzi ai războiului şi miliţiile lor încă răpesc şi violează femei şi fete, domnind prin teroare în regiunile aflate sub influenţa lor.

Departamentul de justiţie al lui Karzai aplică aceleaşi politici. În funcţia de procuror general a fost numit Abdul Jabar Sabet, odinioară membru al partidului lui

Hekmatyar.

Pentru a înţelege gradul de justiţie din Afghanistan, gândiţi-vă că jurnalistul Sayed Pervez Kambaksh a fost condamnat la moarte, pedeapsă comutată ulterior la douăzeci de ani de închisoare, pentru simplul fapt că a descărcat de pe internet un articol considerat neislamic de către tribunal, în timp ce Assadullah Sarwari, fost şef al poliţiei secrete, s-a ales cu o condamnare la şaptesprezece ani de închisoare pentru că a torturat şi ucis mii de deţinuţi politici la sfârşitul anilor ’70. Kambaksh, care nu a făcut niciun rău nimănui, încă zace în închisoare, iar între timp preşedintele Karzai a ordonat eliberarea a trei bărbaţi care ispăşeau pedepse de câte şaptesprezece ani pentru că violaseră şi uciseseră o femeie.

Nu prea par să existe şanse ca puterea legislativă să asigure o justiţie mai dreaptă şi mai corectă decât tribunalele. În septembrie 2008, Woleşi Jirga sau Camera Inferioară a Parlamentului a pregătit un proiect de lege care, când va fi aprobat, va interzice filmele obscene, dansurile femeilor şi muzica dată tare la petreceri. Conform propunerii legislative, persoanele care vor organiza astfel de evenimente vor risca până la un an de închisoare. Va fi de asemenea ilegal ca hotelurile să le permită grupurilor de bărbaţi şi femei din familii diferite să se reunească. Organizatorii evenimentelor sportive la care vor participa atât bărbaţi, cât şi femei vor fi şi ei pedepsiţi. Noua lege va interzice portul pantalonilor scurţi şi al hainelor mulate pe corp. Se propun de asemenea diferite sancţiuni pentru practicile care duc la amânarea căsătoriilor, permiţându-se în acelaşi timp ca fetele să fie date de neveste pentru a rezolva o dispută şi tolerându-se căsătoriile cu forţa.

Un alt mit despre Afghanistan este cel conform căruia femeile şi fetele sunt libere să studieze. Este adevărat că în Kabul şi în alte oraşe unele fete pot acum să meargă la şcoală, iar femeile pot ocupa anumite posturi, dar în această situaţie se găseşte doar o minoritate

norocoasă. Şcolile din afara Kabulului sunt într-o stare deplorabilă şi în multe zone îndepărtate nu există nici profesori, nici clădiri care să adăpostească aceste aşa-zise şcoli. În multe sate, fetele îşi fac lecţiile stând în ţărână.

La ultima sa vizită în Afghanistan, Laura Bush s-a lăudat că şase milioane de copii sunt înscrişi la şcoală, o cifră trâmbiţată tot timpul ca o poveste afghană de succes, dar, conform rapoartelor ONU, peste cinci milioane de copii încă nu beneficiază de niciun fel de educaţie. La începutul lunii decembrie 2008, un studiu realizat de Comisia Independentă pentru Drepturile Omului în Afghanistan (Afghanistan Independent Human Rights Commission – AHIRC) a arătat că doar 5 la sută din fete şi 11 la sută din băieţi au posibilitatea să îşi continue studiile până în clasa a douăsprezecea.

Conform Ministerului Muncii, Afacerilor Sociale, Martirilor şi Persoanelor cu Dizabilităţi, peste şase milioane de copii afghani sunt victime ale traficului de persoane, răpirilor, muncii forţate şi lipsei accesului la educaţie. Din cauza sărăciei extreme, mulţi copii sunt nevoiţi să abandoneze şcoala şi să presteze munci grele, pentru a-şi ajuta părinţii. Într-un studiu dat publicităţii de AHIRC, 60 la sută din familiile chestionate au afirmat că aproape jumătate din copiii lor muncesc într-un fel sau altul.

Radhika Coomaraswamy, reprezentantul special al ONU pe problemele copiilor şi conflictele armate, a afirmat: „Nu mă pot gândi la nicio altă ţară din lume în care copiii suferă mai mult decât în Afghanistan... De fiecare dată când întâlnim copii, durează mult până îi facem să zâmbească. E un semn că nu e pic de fericire în sufletele lor”.

Răpirile şi violenţele sexuale împotriva copiilor au crescut alarmant în ultimii ani. Multe astfel de cazuri au fost raportate în provincia Takhar, o fortăreaţă a lorzilor războiului. În 2007, Halim, tată a doi copii în vârstă de şase şi respectiv şapte ani, a venit să mă întâlnească la

Kabul şi mi-a spus o poveste teribilă. Îi acuzase în mod public pe comandanţii locali din Takhar că sunt criminali. Acest tată cu inima frântă mi-a relatat cum copiii lui au fost răpiţi de soldaţii comandanţilor respectivi, pentru a-l reduce la tăcere. Copiii au fost ucişi cu brutalitate, iar cadavrele lor au fost băgate într-un sac şi aruncate în râu, unde au fost găsite de nişte săteni. Astfel de crime au declanşat ample proteste ale locuitorilor din Takhar împotriva lorzilor războiului, dar guvernul central nu face absolut nimic pentru a controla anarhia din zonă. Halim mi-a spus că s-a întâlnit cu preşedintele Karzai şi i-a povestit totul.

— I-am arătat poze cu băieţii mei şi a plâns, dar mi-a spus să dau uitării toată povestea. A zis: „Eşti tânăr, fa alţi copii!”

Mersul la şcoală devine din ce în ce mai periculos pentru fete, iar atacurile împotriva elevelor şi a profesoarelor se înmulţesc. În noiembrie 2008, în Kandahar, opt fete au fost stropite cu acid în drum spre şcoală de către bărbaţi care le-au atacat de pe o motoretă. Incidentele de acest fel sunt tot mai numeroase, iar absenteismul în rândul fetelor creşte constant. A fost încurajator s-o aud pe una dintre fetele atacate, grav rănită, spunându-le reporterilor că nu se teme de asemenea acte şi că îşi va termina studiile, chiar cu riscul vieţii.

După mulţi ani în care am predat în şcoli clandestine pe timpul talibanilor, e dureros să ştiu că fetelor şi femeilor trebuie să le fie în continuare frică să studieze.

Femeile nu riscă doar atunci când merg la şcoală, în multe regiuni ale ţării ele nu pot nici măcar să iasă din casă dacă nu sunt însoţite de o rudă de sex masculin sau *mahram*. Şi continuă să poarte burqa, chiar şi în Kabul. Din toate punctele de vedere, statutul femeilor e acelaşi ca pe vremea talibanilor. În unele privinţe, situaţia e chiar mai rea, ratele sinuciderilor şi răpirilor sunt mai mari, iar cazurile de viol rămân nepedepsite.

Statisticile sunt şocante: conform unui sondaj al U.N. Development Fund for Women (UNIFEM), 80 la sută din femeile afghane sunt victime ale violenţei la un moment din viaţa lor. Mare parte din abuzuri are loc în familie, iar studiile efectuate în ţara noastră indică faptul că între 60 şi 80 la sută din căsătorii sunt în continuare încheiate cu forţa, tinerele fiind date la schimb şi vândute asemenea unor mărfuri de larg consum. Rata depresiilor în rândul femeilor afghane este cea mai mare din lume.

Conform U.N. Population Fund (UNFPA), 25 la sută din femeile afghane sunt supuse violenţelor sexuale. Câteva exemple precise sunt suficiente pentru a ilustra tratamentul brutal care li se aplică femeilor în Afghanistanul de astăzi. Sunt poveşti cutremurătoare, dar sunt reale şi, din păcate, nu reprezintă decât vârful aisbergului oprimării femeilor.

În mai 2007, în provincia Takhar, o fetiţă de opt ani pe nume Bibi Fatima a fost răpită, violată de mai mulţi bărbaţi, apoi ucisă, în acest caz, autorităţile au reacţionat cu rapiditate, lucru care se întâmplă extrem de rar, şi au arestat cinci indivizi. Ştirea a fost prezentată la postul Ariana TV şi tradusă în engleză pentru site-ul RAWA, care relatează multe dintre cazurile oribile de violenţe comise împotriva femeilor.

În districtul Gulran din provincia Herat, Fatima, o tânără de douăzeci şi doi de ani, s-a internat la spital cu răni multiple. Ea a povestit că soţul ei a atacat-o de mai multe ori, pe lângă faptul că le-a ucis bebeluşul nou-născut. I-a smuls părul din cap cu mâinile lui şi a aruncat apă clocotită pe ea. Fatima nu e singura femeie mutilată de propriul soţ. Tot în Herat, o femeie pe nume Nafisa a declarat că soţul ei, dependent de opiu, i-a spart nasul şi i-a tăiat o ureche cu cuţitul.

Recent, Bashir Chahaabi, unul dintre lorzii războiului din Takhar, a fost numit guvernator al provinciei nordice Sar-e-Pul. De atunci, s-au raportat violuri în grup comise asupra tinerelor din zonă. În aceste cazuri, puţine victime

au curajul să spună public ce li s-a întâmplat, fiindcă violul e considerat o ruşine pentru familie, dar o fetiţă de paisprezece ani, Bashira, şi tatăl ei au decis să rupă tăcerea. Bashira a fost violată de mai mulţi bărbaţi, fiind acostată pe când mergea să ia ajutoare de la un centru de distribuţie. Unul dintre acuzaţi este fiul unui parlamentar, care a intervenit pentru a-şi scăpa fiul. Astfel, în timp ce eu am fost dată afară din Parlament pentru că am cerut anchetarea criminalilor de război, alţi parlamentari se folosesc de poziţia lor pentru ca prietenii şi rudele lor să nu fie urmăriţi în justiţie pentru crimele comise împotriva femeilor.

I-am întâlnit pe Bashira şi pe tatăl ei la Kabul, în prezenţa jurnalistului britanic Glyn Strong, care a făcut ulterior un scurt documentar despre acest caz. Bashira a fost atât de traumatizată de viol, încât a încercat să-şi dea foc. Cicatricile erau încă vizibile pe mâinile ei atunci când am întâlnit-o. Chipul ei drăgălaş, de copilă, era brăzdat de riduri de anxietate, când am strâns-o la piept şi i-am ascultat povestea cutremurătoare. Toţi cei de faţă au plâns când ea şi tatăl ei au descris atacul şi ororile care au urmat. Bărbatul a povestit că violatorii fiicei lui au încercat să-l mituiască pentru a renunţa la caz, iar când a refuzat, l-au bătut atât de rău, încât a stat internat în spital două săptămâni. Dar, în ciuda plângerilor pe care le-a făcut, autorităţile şi tribunalele i-au ignorat cererea pentru dreptate.

Când Glyn Strong a întrebat-o pe Bashira de ce a venit să mă vadă, fata a răspuns, printre lacrimi amare:

— Pentru că ea spune adevărul.

Sărmana fată şi tatăl ei nu găsiseră pe nimeni care să le ia apărarea.

Fiindcă cei doi sunt din grupul etnic hazara, tatăl Bashirei a sperat că va primi ajutorul lui Mohammad Mohaqiq, cel mai influent lord al războiului al acestei etnii din Afghanistan. Bărbatul a sperat că reprezentantul lor ales îl va critica pe comandantul lui Dostum pentru că

muşamalizase crimele fiului său. Dar, când a ajuns la reşedinţa luxoasă a lui Mohaqiq din Kabul, unde acesta locuieşte alături de trei soţii, şi a cerut o întrevedere, secretarul lui l-a alungat. La plecare, tatăl Bashirei era plin de ură.

Ulterior, mi-a spus că acest gest a fost suficient ca să-i arate adevărata faţă a acestor oameni. Lorzii războiului sunt toţi o apă şi-un pământ, indiferent de etnie. Tatăl Bashirei fierbea de indignare, fiindcă nimeni nu îi asculta strigătul pentru dreptate. A declarat chiar, într-un interviu acordat unui post de televiziune local, că, dacă nu se va face dreptate, se va transforma într-un atentator sinucigaş, aruncându-se în aer împreună cu cei vinovaţi, pentru a se răzbuna singur.

La şase luni de la atacul asupra Bashirei, pe când cazul ei era încă discutat în mass-media afghane, două alte fete, Anisa şi Samia, au fost violate în grup de lorzi ai războiului, în aceeaşi provincie Sar-e-Pul. Bashira mi-a spus, cu ochii-n lacrimi, că, dacă autorităţile i-ar fi pedepsit pe violatorii ei, atunci bărbaţii care le atacaseră pe aceste alte două victime inocente nu ar fi făcut ce-au făcut gândindu-se că pot scăpa basma curată.

După câteva luni, am reuşit să iau legătura cu familia Anisei şi am întâlnit-o în casa unui susţinător din Kabul. Nu mi-a putut spune întreaga poveste. Era aşa de traumatizată, încât a izbucnit în plâns de la primele cuvinte. Am aflat că mama ei fusese violată în faţa ei, apoi Anisa însăşi fusese violată de cinci bărbaţi.

Aceste tinere în suferinţă veneau la mine doar ca să-mi împărtăşească necazurile lor. Fiindcă mi s-au luat drepturile parlamentare, nu pot face prea mult pentru ele, în afară de a le asculta şi a povesti lumii întregi ce se petrece în ţara noastră. A fost dureros să le ascult poveştile, dar m-am bucurat să le întâlnesc, pentru că astfel am putut să discutăm despre suferinţa lor şi să încerc să le îmbărbătez. Ambele fete au renunţat la şcoală după acel eveniment şi am încercat să le conving să îşi reia

studiile.

Din nefericire, atât legile, cât şi unele tradiţii lucrează împotriva drepturilor femeilor în cazul violului. De multe ori, o femeie violată este considerată pângărită şi nu se mai poate mărita. Uneori, chiar rudele ei încearcă s-o ucidă, ca să scape de ruşine.

Din păcate, există mii de fete ca Bashira şi Anisa în Afghanistan. Multe femei care sunt violate sau forţate să se mărite împotriva voinţei lor îşi pierd orice speranţă. În ultimii ani, sute de femei s-au sinucis pentru a scăpa dintr-o relaţie în care erau abuzate, multe dintre ele dându-şi foc.

În provincia Laghman, Pukhtana, în vârstă de douăzeci şi cinci de ani, şi-a dat foc în faţa tribunalului local, în semn de protest faţă de această situaţie intolerabilă: nedreptatea sistemului de „justiţie” din Afghanistanul de azi. Cifrele reale s-ar putea să fie mult mai mari, dar în prima jumătate a lui 2007 a fost raportat un număr şocant de 250 de sinucideri. Agenţia de ştiri umanitare IRIN a documentat aceste cazuri, dar mă tem că ele s-au bucurat de prea puţină atenţie în presa occidentală. Acest fenomen teribil este rezultatul eşecului total al tribunalelor şi al sistemului judiciar din Afghanistan. Bărbaţii îşi pot abandona cu uşurinţă soţiile, dar este extrem de dificil pentru o femeie să obţină divorţul pe cale legală.

Samiya era o fată de optsprezece ani care locuia în districtul Farkhar din provincia Takhar. Când a fost obligată să se mărite cu un bătrân de şaizeci de ani, care mai avea câteva soţii, s-a spânzurat de un copac în curtea casei. Tot în Takhar, o femeie de douăzeci şi doi de ani de ani, Bibi Gul, s-a stropit cu benzină şi şi-a dat foc în grajdul familiei. Şi ea era victimă a violenţei domestice.

Îmi amintesc de prea multe situaţii în care femei şi fete au venit la mine ca să-şi elibereze sufletul de povara suferinţei; am încercat de fiecare dată să le consolez şi să le ajut şi le-am îndemnat să nu aleagă calea sinuciderii, ci

să se alăture luptei colective pentru drepturi egale pentru femeile din Afghanistan. Gradul de suferinţă la care sunt expuse femeile afghane a fost reflectat cu acurateţe într-un studiu UNIFEM, conform căruia 65 la sută din cele cincizeci de mii de văduve din Kabul consideră că sinuciderea este singura lor opţiune pentru a scăpa de nenorociri.

Se estimează că în Afghanistan sunt 1, 5 milioane de văduve, cele mai multe trăind într-o sărăcie lucie. Unele au recurs chiar la prostituţie pentru a supravieţui. Deşi prostituţia nu e un lucru nou în ţara mea şi a existat chiar şi în vremea talibanilor, acum este cu mult mai răspândită. Conform cotidianului *South China Morning Post*, „grupurile care militează pentru drepturile femeilor din Afghanistan cred că numărul prostituatelor din ţară creşte cu o viteză mai mare decât în trecut, fiindcă ţara a atins un nivel fără precedent de sărăcie şi anarhie”.

În ciuda violenţei, corupţiei şi sărăciei, liderii occidentali continuă să insiste că situaţia din Afghanistan e cu mult mai bună decât înaintea invaziei. La scurt timp după ce a părăsit postul de la conducerea Pentagonului, Donald Rumsfeld s-a lăudat cu rolul său în războiul din ţara mea: „În Afghanistan, douăzeci şi cinci de milioane de oameni sunt liberi. Au propriul preşedinte, au propriul Parlament... [Situaţia s-a] îmbunătăţit considerabil pe străzi”.

În Afghanistan avem o vorbă: *Orice durere trece, mai puţin durerea cauzată de foame*. Conform Organizaţiei pentru Alimentaţie şi Agricultură din cadrul ONU (U.N. Food and Agriculture Organization – FAO), 70 la sută din afghani – 18 milioane de oameni – trăiesc cu mai puţin de doi dolari pe zi şi suferă de o insecuritate alimentară acută. La apropierea iernii 2008 – 2009, se semnalează riscul ca foametea să afecteze o mare parte a populaţiei, ducând la un număr mare de decese.

Afghanistanul, ca alte ţări în curs de dezvoltare, a simţit influenţa dezastruoasă a globalizării în anii care au

urmat ocupaţiei americane. Privatizările şi economia de piaţă necontrolate au avut un impact teribil asupra claselor celor mai nevoiaşe şi au adâncit prăpastia dintre bogaţi şi săraci. Nu uitaţi, ca urmare a creşterii pe plan mondial a preţurilor alimentelor de bază, ţările sărace ca Afghanistanul suferă cel mai mult! Iar femeile şi copiii sunt cei mai afectaţi.

În Herat, conform unei relatări, o mamă a fost nevoită să-şi vândă bebeluşul pentru zece dolari. Mamele, în special văduvele, trebuie adeseori să ia decizia dureroasă de a-şi lăsa un copil la orfelinat sau, şi mai rău, de a-l vinde pentru a se hrăni pe ea şi pe ceilalţi copii.

În iarna anului 2007, se estimează că o mie de persoane au murit din cauza frigului, a sărăciei şi a condiţiilor de locuit insalubre. Boli ca tuberculoza fac ravagii şi iau prea multe vieţi, din cauza sărăciei teribile şi a lipsei oricăror facilităţi sanitare. Puţine case au curent electric, iar alimentarea se întrerupe des, şi mulţi oameni nu au nici măcar combustibil ca să-şi încălzească locuinţele şi să gătească. Peste treizeci şi şapte de mii de copii muncesc şi cerşesc numai pe străzile Kabulului, circa 80 la sută dintre aceştia fiind băieţi, un procent de 36 la sută având vârste cuprinse între opt şi zece ani. Sunt cel puţin două sute de mii de copii în Afghanistan care suferă de dizabilităţi permanente (fizice, senzoriale şi / sau mintale), conform unui studiu efectuat de Handicap International în 2005.

Statisticile situează rata şomajului în jurul a 60 la sută, dar în realitate aceasta ar putea fi aproape de 90 la sută. Dacă unele femei din Kabul şi din alte câteva oraşe au acces la educaţie şi la slujbe, viaţa femeilor de la ţară e mai grea ca niciodată. Rata mortalităţii la nou-născuţi şi la naştere este una dintre cele mai ridicate din lume. La fiecare douăzeci şi opt de minute, o femeie afghană moare dând naştere unui copil. Provincia Badakhshan are cea mai mare rată a mortalităţii la naştere din lume: 6.500 de morţi la 100.000 de naşteri, de 123 de ori mai mare decât cea

din Statele Unite.

Dacă Statele Unite şi aliaţii lor ar dori cu adevărat să le elibereze pe femeile din Afghanistan, atunci nu i-ar proteja şi promova pe lorzii războiului şi pe fundamentaliştii care ne cauzează atâta suferinţă. Şi, mai important, drepturile femeilor nu pot fi donate de o ţară străină sau impuse cu arma în mână. Egalitatea este o valoare care trebuie şi va fi obţinută prin lupta femeilor şi bărbaţilor afghani. În realitate, drepturile femeilor au fost doar pretextul, şi nu adevărata motivaţie a războiului. Însăşi situaţia mea e reprezentativă pentru ce li se întâmplă femeilor în Afghanistan. Susţinerea de care se bucură cauza mea e o dovadă că lucrurile nu trebuie să rămână aşa pentru totdeauna. Am fost sprijinită şi primită cu braţele deschise de către afghanii oprimaţi din toate colţurile ţării. Faptul că mă consideră vocea lor e o sursă de inspiraţie şi o onoare pentru mine. Mulţi oameni din provincii îndepărtate vin să mă vadă la Kabul şi să îmi vorbească de problemele şi sentimentele lor şi să îmi spună că sprijină cauza noastră comună.

Să lupţi pentru drepturile femeilor într-o ţară asediată şi înapoiată ca Afghanistanul înseamnă să îţi asumi un mare risc, cu multe provocări. E ca şi cum ai încerca să înoţi contra unui curent puternic. Dar este o luptă demnă. Visez ca într-o zi o femeie cu gândire democratică să preia conducerea ţării. Arătând situaţia reală a drepturilor femeilor din Afghanistanul de astăzi, îi putem învăţa până şi pe misoginii cei mai ignoranţi că femeile sunt capabile să schimbe lumea atunci când se unesc.

Peste tot pe unde am călătorit, am întâlnit activişti minunaţi, care militează pentru drepturile femeilor. Faptul că femei care se luptă cu atâtea probleme în propriile lor ţări îşi fac timp ca să le susţină pe femeile din Afghanistan înseamnă mult pentru mine. Această solidaritate este dovada vie a faptului că, atâta timp cât una dintre noi nu e liberă, nu suntem libere niciunele.

Capitolul 13

Războiul fără sfârşit

La 3 noiembrie 2008, cu o zi înaintea alegerilor prezidenţiale din SUA, un avion de luptă american a lansat un proiectil asupra satului Wech Baghtu, din apropierea Kandaharului. Bomba le era destinată luptătorilor talibani, dar a aterizat în mijlocul petrecerii de nuntă pe care Abdul Jalil o dădea pentru nepoata lui. Treizeci şi şapte de civili au murit în acea după-amiază, douăzeci şi trei dintre ei fiind copii. Mireasa a fost internată în spital cu răni cauzate de schije.

Conform Human Rights Watch, decesele în rândul civililor cauzate de atacurile aeriene ale SUA şi NATO aproape s-au triplat în perioada 2006 – 2007. Naţiunile Unite au raportat că peste două mii de civili au fost ucişi în conflictul din Afghanistan în 2008, cu 40 la sută mai mult faţă de anul precedent.

În acest timp, talibanii şi lorzii fundamentalişti ai războiului au obţinut controlul asupra a 70 la sută din teritoriul Afghanistanului, producţia de opiu cunoaşte un record al tuturor timpurilor, nivelul de siguranţă s-a deteriorat peste tot şi noi ne-am văzut slabele speranţe la o pace reală şi democraţie spulberate încă o dată. În ciuda faptului că în Afghanistan sunt prezente forţe militare din peste patruzeci de ţări, talibanii şi Al-Qaida devin tot mai puternici pe zi ce trece. La începutul anului 2009, Hamid Karzai l-a asigurat pe liderul talibanilor, Mullah Omar, că, dacă va veni la masa tratativelor cu guvernul, siguranţa lui va fi garantată. Răspunsul lui Omar a fost simplu: „Mulţumim, dar nu avem nevoie de siguranţa voastră. Ne simţim deja în siguranţă în Afghanistan”.

Preşedintele american George W. Bush a fost înlocuit de Barack Obama, care pare decis să urmeze, şi chiar să extindă, aceeaşi politică a eşecului, care a dus la astfel de rezultate dezastruoase. Obama s-a angajat să trimită un număr suplimentar de treizeci de mii de soldaţi americani în Afghanistan, aşa că ne aşteptăm la şi mai multe victime

în rândul civililor şi la mai multe resentimente şi proteste împotriva ocupaţiei brutale.

În ultimii treizeci de ani, în Afghanistan s-au comis toate atrocităţile imaginabile în numele socialismului, religiei, libertăţii, democraţiei şi eliberării. Acum, aceste acte sunt justificate prin aşa-numitul „război împotriva terorii”.

Există multe tipuri de teroare pe lume. Am scris deja despre teroarea împotriva femeilor şi despre teroarea sărăciei din ţara mea. Dar cei care se informează din mass-media corporatiste nu realizează poate că atacurile aliaţilor împotriva unor presupuse ţinte Al-Qaida şi talibane ucid, terorizează şi mutilează de asemenea şi afghani inocenţi. Noi trăim în fiecare zi terorizaţi de un război fără sfârşit.

Moartea vine prea uşor şi în prea multe feluri în Afghanistanul nostru „eliberat”. Cum am mai scris, nenumăraţi afghani au murit în ultimii ani din cauza refuzului continuu şi sistemic de a li se acorda drepturi femeilor. Sunt apoi morţile afghanilor inocenţi, ucişi în atacuri sinucigaşe de talibani şi de alţii ca ei, pentru simplul fapt că se aflau acolo la momentul atentatului. Şi aceasta este o teroare pentru poporul afghan, o ameninţare căreia trebuie să îi facem faţă zi şi noapte. De câte ori plecăm de acasă, pentru a merge la şcoală, la bazar sau la o demonstraţie, nu ştim dacă ne vom mai întoarce. La 8 iulie 2008, o puternică explozie cauzată de un atac sinucigaş cu bombă care a avut loc la Kabul a ucis aproape două sute de oameni. Ştiu un copil de doi ani care şi-a pierdut mama şi o familie care a pierdut cinci membri în acea explozie.

Există apoi teroarea care vine din ceruri. În 2007 şi 2008, Statele Unite au lansat mult mai multe bombe în Afghanistan decât în Irak. Atacul cu proiectile de la nunta din Wech Baghtu e doar unul dintre masacrele de acest gen. La 6 iulie 2008, de pildă, forţele americane au bombardat o petrecere de nuntă din provincia Nengarhar,

ucigând patruzeci şi şapte de civili, inclusiv mireasa, într-un alt incident tragic, douăzeci şi şapte de civili au murit în urma unor atacuri aeriene într-un sat din îndepărtatul Nooristan. În ambele cazuri, oficialii militari americani au refuzat până şi să-şi ceară scuze. În primul caz, au susţinut iniţial că uciseseră „militanţi”, când de fapt uciseseră un grup de nuntaşi.

Apoi, în august 2008, un bombardament al SUA în districtul Shindând din provincia Herat a ucis zeci de civili; oficialii americani au negat la început masacrul, iar, după câteva luni de tergiversări, au stabilit în cele din urmă numărul victimelor la doar treizeci. Localnicii au declarat însă că aproape nouăzeci de civili au pierit în atac, cifră confirmată şi de ONU, care a raportat şi că şaizeci dintre cei ucişi erau copii. Iar când sute de oameni au protestat împotriva bombardamentului din oraşul Azizabad, militarii Armatei Naţionale Afghane au deschis focul asupra lor. Aproape în fiecare zi primim veşti despre alţi civili ucişi.

În total, conform profesorului Marc W. Herold de la Universitatea din New Hampshire, cel puţin şapte mii de civili au fost ucişi în Afghanistan de forţele SUA / NATO de la începutul invaziei. Dr. Herold aduce dovezi privind numărul de victime civile ale războiului într-un important studiu, publicat în octombrie 2008 şi intitulat „Matricea morţii: (Im) precizia bombardamentelor SUA şi (sub) evaluarea unei vieţi afghane”. Herold afirmă că cifra estimată de el este fără îndoială una mică, „fiindcă exclude miile de oameni care mor mai târziu, în urma rănilor provocate de atacurile SUA / NATO, pe cei ucişi în incidente care nu sunt raportate, pe cei care mor din lipsa resurselor în taberele de refugiaţi etc”. Majoritatea victimelor afghane, conform studiului, au fost ucise în aşa-numitele atacuri de „suport aerian de apropiere” („Close Air Support” – CAS) solicitate de forţele NATO de la sol. Iar numărul bombardamentelor CAS a crescut simţitor în ultimii ani, „de la 176 în 2005, la 1.770 în 2006 şi 2.926 în 2007”.

Dr. Herold rezumă impactul previzibil al acestor bombardamente asupra Afghanistanului: „În realitate, forţele SUA / NATO se bazează pe atacurile aeriene în detrimentul trupelor terestre şi astfel provoacă un număr mare de victime în rândul civililor, număr care, la rândul lui, îi împinge pe localnici la rezistenţă. Acest lucru este important în special în Afghanistan, unde cultul vendetei le provoacă de multă vreme pierderi importante americanilor. Atacurile aeriene ale SUA / NATO transformă prietenii în duşmani”.

Espingul, un băieţel din satul Garoch, provincia Laghman, care a pierdut cinci membri ai familiei în atacul aerian american de la mijlocul lunii ianuarie 2009, în urma căruia au murit treizeci şi cinci de civili, i-a spus unui reporter Al Jazeera: „Îi cer lui Hamid Karzai să îi dea afară pe americani din Afghanistan, altfel o să-mi pun o bombă pe mine şi o să mă arunc în aer. Am servit guvernul, e nedrept ce mi-au făcut. Nu vrem ca americanii să ne construiască poduri şi şosele, le cerem doar să plece”.

Dr. Herold, el însuşi un militant pentru pace, a creat pe internet Proiectul Memorialului Victimelor Afghane (The Afghan Victim Memorial Project), unde apar numele celor căzuţi în timpul războiului. Nu vom avea niciodată o pace de lungă durată dacă vieţilor afghanilor nu li se va acorda aceeaşi valoare ca celor ale soldaţilor occidentali. Fiecare moarte este o tragedie, dar de prea multe ori victimele afghane ale acestui război sunt catalogate drept simple „victime colaterale” şi mass-media relatează că au fost ucise „din greşeală”. L-am cunoscut pe dr. Herold într-un turneu în Statele Unite şi am avut ocazia să îi transmit din partea poporului afghan mulţumiri din inimă pentru munca extraordinară pe care o face, comemorând civilii inocenţi ucişi de SUA / NATO în ultimii şapte ani.

Pe lângă teroarea din ceruri există şi teroarea de la sol.

Câmpurile şi marginile şoselelor din Afghanistan sunt încă împânzite de mine antipersonal neexplodate, unele

rămase chiar de pe vremea invaziei sovietice, asemenea celei din cauza căreia tatăl meu şi-a pierdut un picior. Se estimează că în Afghanistan există zece milioane de mine antipersonal, ceea ce îl face ţara cu cele mai multe mine din lume. Ultimul război i-a adăugat noi elemente acestui peisaj mortal, sub forma bombelor cu fragmentaţie şi a muniţiei cu uraniu sărăcit.

Minele antipersonal cu fragmentaţie, utilizate împotriva talibanilor în timpul invaziei, seamănă cu nişte jucărioare galbene care zac, neexplodate, pe străzi şi pe câmpuri. În 2002, Crucea Roşie a trebuit să îi avertizeze pe copiii afghani să nu se joace cu ele, atât de mulţi îşi pierduseră ochii sau membrele. Peste o sută de ţări au ajuns la un acord, în mai 2008, privind interzicerea bombelor cu fragmentaţie, dar Statele Unite refuză în continuare să îl semneze. Dacă persistă în a utiliza aceste bombe împotriva civililor, atunci comit o crimă de război, nici mai mult, nici mai puţin.

Un alt pericol se ascunde în radiaţiile invizibile din schijele muniţiei cu uraniu sărăcit. Uraniul sărăcit este un metal foarte toxic şi extrem de dens, utilizat în bombele „antibuncăr" şi în alte proiectile SUA / NATO cu putere mare de penetrare. Utilizarea armelor cu uraniu sărăcit nu răneşte doar copiii, ci contaminează şi flora şi fauna din ţara mea sărăcită şi devastată de război. Numeroşi medici din Afghanistan, precum şi observatori internaţionali consideră că numărul mare de malformaţii la naştere înregistrat în Afghanistan este consecinţa directă a miilor de bombe ale SUA / NATO lansate asupra ţării.

Deci când vor lua sfârşit aceste violenţe? câţi civili – miri şi mirese, femei şi copii – trebuie să mai moară? în iunie 2007, noul ambasador al Marii Britanii în Afghanistan a declarat: „Nu e un sprint de trei ani, e un maraton de treizeci de ani: trebuie să gândim în decenii". Acest război s-ar întinde pe mai multe decenii doar dacă scopul real al Statelor Unite şi al aliaţilor săi ar fi înfiinţarea unor baze permanente, care să le servească

interesele strategice. În ochii afghanilor, faptul că SUA, care dispun de o enormă putere militară, nu au învins încă aceste grupări inamice cu o mentalitate înapoiată (dacă acesta a fost adevăratul scop al războiului) pare o glumă proastă. E mai credibilă varianta conform căreia aliaţii sunt antrenaţi într-un joc de-a şoarecele şi pisica, care să le justifice prezenţa militară în Afghanistan.

Aşa-zisul război împotriva terorii este de fapt o politică extrem de lipsită de onestitate. Lumea întreagă a văzut asta atunci când Bush şi prietenii lui au inventat nişte minciuni strigătoare la cer pentru a justifica invazia Irakului. Scopul era însă să pună mâna pe resursele Irakului: petrolul. Războiul a ucis sute de mii de irakieni şi a creat milioane de refugiaţi. În plus, toată lumea e de acord că războiul a sporit influenţa în regiune a regimului teocratic din Iran, ai cărui lideri au aceeaşi mentalitate ca talibanii. Statele Unite au creat, totodată, un alt pământ fertil pentru terorişti.

Teoria din spatele „războiului împotriva terorii” spune că America va fi protejată de teroriştii de teapa celor care au comis teribilele atacuri din 11 septembrie. Dar acest lucru nu se întâmplă nici pe departe în realitate.

La fel cum afghanii şi irakienii au tot mai puţină siguranţă în ultimii ani, şi lumea occidentală devine din ce în ce mai puţin sigură *din cauza* acestei politici. Tot mai mulţi afghani îşi pierd speranţa că trupele străine le vor aduce vreun beneficiu. În iunie 2008, un studiu realizat de International Council on Security and Development a constatat că şase din zece afghani doreau ca trupele să părăsească teritoriul ţării. Studiul era intitulat „Afghanistan: Minţi şi inimi pline de mânie” şi a scos în evidenţă atitudini similare faţă de „războiul împotriva terorii” din Somalia, Irak şi Afghanistan. Acest studiu reflectă o schimbare majoră a atitudinii faţă de trupele străine comparativ cu cea de acum câţiva ani şi ilustrează eşecul politicii americane de „cucerire a minţilor şi a inimilor”.

Nu e corect să se spună că războiul din Irak e un „război rău”, în timp ce conflictul din Afghanistan e un „război bun”, aşa cum susţin unii. Războiul dus de Statele Unite a împins Afghanistanul din tigaia încinsă direct în foc. Încă o dată, SUA se folosesc de ţara mea în propriul interes strategic. Americanii şi-ar dori să rămână în Afghanistan pentru totdeauna, ca să păstreze baze militare şi o prezenţă în regiune. Asia Centrală e o regiune strategică esenţială şi SUA îşi doresc o prezenţă militară permanentă aici, pentru a contracara în special influenţa Chinei. Superputerea ne ocupă ţara şi se foloseşte de ea ca parte a unui mare joc de şah. Ar prefera să păstreze situaţia instabilă, pentru a rămâne aici pe termen nelimitat.

Asia Centrală este totodată foarte bogată în petrol şi gaze naturale. Unul dintre motivele pentru care NATO vrea să rămână în Afghanistan este pentru a se asigura că Occidentul va avea acces privilegiat la aceste resurse. De pildă, s-a anunţat recent construirea unei conducte din Marea Caspică, prin Turkmenistan, Afghanistan şi de acolo către Pakistan şi India. Occidentul nu doreşte ca aceste resurse să treacă prin Iran sau Rusia.

Afghanistanul are numeroase alte resurse naturale neexploatate. Există, de pildă, zăcăminte masive de cupru şi de alte metale în estul ţării. În nordul Afghanistanului, avem zăcăminte de gaze naturale şi de fier. China a licitat recent, cu succes, miliarde de dolari pentru dreptul de a ne exploata zăcămintele de cupru, estimate la 88 de miliarde de dolari. Cu actualul guvern aflat la putere, cel mai corupt din istoria Afghanistanului, aceste resurse vor fi prădate, în timp ce banii vor ajunge doar în buzunarele câtorva. Dacă am putea instaura un guvern cu adevărat democratic, fără intervenţii străine, aceste resurse miniere şi energetice ar putea fi exploatate în folosul tuturor afghanilor. Dacă sistemul nu ar fi corupt şi ne-am putea controla propriile resurse, atunci ţara noastră ar putea sta pe propriile picioare. Situaţia tragică a Africii din zilele

noastre ne arată ce păţesc cei ale căror bogăţii sunt jefuite de marile puteri. De pildă, Sierra Leone este una dintre cele mai sărace ţări, deşi deţine cele mai mari zăcăminte de diamante din lume.

Oamenii din multe alte ţări suferă şi ei din cauza unor astfel de politici greşite, iar Statele Unite nu sunt singurul guvern care îşi justifică acţiunile agresive împotriva altor ţări sub pretextul „luptei împotriva terorismului". Limbajul „războiului împotriva terorii" a fost şi este în continuare folosit de guvernele represive din întreaga lume ca scuză pentru a-şi justifica propriile politici agresive şi pentru a suprima libertăţile civile. China s-a folosit de el pentru a-şi legitima acţiunile din Tibet şi actele comise împotriva minorităţilor din provinciile sale îndepărtate, la fel Rusia, pentru a-şi justifica politicile distructive îndreptate împotriva populaţiei din Cecenia. În 2006, Israelul a bombardat Libanul, ucigând peste o mie de civili; evident, şi ocupaţia Palestinei şi masacrarea palestinienilor, care au loc de câteva decenii, sunt acum săvârşite în numele „luptei împotriva terorismului".

„Războiul împotriva terorii" din zilele noastre serveşte ca pretext pentru conflicte armate şi intervenţii militare. La fel ca în trecut, când multe guverne democratice au fost înlăturate de la putere şi înlocuite cu dictaturi în numele „luptei împotriva comunismului", şi astăzi limbajul „luptei împotriva terorismului" serveşte aceloraşi scopuri. În numele „luptei împotriva comunismului" din Chile, CIA a dat jos guvernul ales al lui Salvador Allende, la 11 septembrie 1973, şi l-a instalat în funcţie pe dictatorul fascist Augusto Pinochet. În urma ordinelor primite de la Casa Albă, Allende a fost omorât şi, într-o acţiune comemorată în prezent drept „primul 11 septembrie", zeci de mii de studenţi inocenţi şi de militanţi pentru democraţie au fost arestaţi, torturaţi şi ucişi.

În minunatul său film documentar *Războiul împotriva democraţiei*, John Pilger, marele jurnalist şi realizator de

filme documentare, ne-a deschis ochii asupra multor atrocităţi comise în ţări din lumea întreagă, care au fost ordonate sau sprijinite de Statele Unite.

Alte evenimente mondiale recente dovedesc că „exportul democraţiei” este doar o farsă a politicii externe a SUA. în 2002, administraţia Bush a sprijinit o lovitură de stat eşuată împotriva guvernului ales al Venezuelei; în 2004, Franţa (alături de SUA şi Canada) a înlăturat de la putere guvernul democratic din Haiti. În timpul acesta, unii dintre cei mai apropiaţi aliaţi ai Statelor Unite sunt orice, numai democratici, nu. În Orientul Mijlociu, de pildă, doi piloni de bază ai influenţei americane în regiune sunt dictatura din Egipt şi monarhia fundamentalistă din Arabia Saudită. Analizând acest palmares, nu e de mirare că SUA sprijină asemenea figuri antidemocratice în poziţii-cheie în Afghanistan.

E suficient de grav că nişte criminali de război poartă masca democraţiei şi sunt aleşi în Parlamentul nostru, unde dispun de libertatea de a vota o lege a amnistiei ca să se asigure că nu vor fi deferiţi niciodată justiţiei pentru crimele lor din trecut; dar şi mai dezgustător e poate faptul că, datorită tăcerii majorităţii guvernelor occidentale, aceşti criminali şi-au dobândit impunitatea şi la nivel internaţional. Toţi ar fi trebuit duşi la Haga şi judecaţi de Tribunalul Internaţional cu mult timp în urmă. Într-o lume dreaptă, şi-ar fi petrecut restul zilelor după gratii. În alte ţări, aducerea criminalilor în faţa justiţiei este o *chestiune importantă*, dar în Afghanistan este o *chestiune esenţială*. Dacă vor fi deferiţi justiţiei, situaţia generală va evolua înspre bine. Afghanii au sentimente foarte puternice în această privinţă, în aşa măsură, încât îşi doresc nu doar ca vinovăţii să îşi primească răsplata la tribunal, ci ca până şi rămăşiţele lor să fie condamnate. Oamenii vor ca aceşti criminali să plătească pentru crimele lor chiar şi după moarte.

Ştiu că în alte părţi ale lumii, inclusiv în Statele Unite, se fac eforturi pentru ca George W. Bush, Dick

Cheney şi alţi membri-cheie ai administraţiei lor să fie daţi în judecată pentru crime de război. Sper ca, până la urmă, poporul american să reuşească să-şi tragă proprii lideri la răspundere.

În Afghanistan şi în „războiul împotriva terorii”, SUA au prins doar nişte peştișori, spre marea dezamăgire a oamenilor. Trebuie să ţintească înspre peştii mari, înspre rechini. Şi trebuie spus că cei mai mari rechini sunt ben Laden şi Bush.

Dacă forţele SUA / NATO tot afirmă că rămân în Afghanistan pentru a-i vâna atât pe ben Laden, cât şi pe insurgenţii talibani, ar putea să îşi înceapă căutările chiar în Kabul. Cum am mai spus, acest nou guvern afghan nu este doar o copie la indigo a talibanilor, dar unele dintre figurile proeminente ale fostului regim au fost reciclate şi reambalate şi deţin acum poziţii importante în stat.

Toate acestea dovedesc că SUA nu urmăresc atât să îi distrugă pe talibani, cât mai degrabă să câştige bunăvoinţa „talibanilor noştri”, a „talibanilor buni” sau a oricăror altor fundamentalişti „buni”, care să le servească în atingerea scopurilor lor.

În martie 2008, presa afghană a relatat şi autorităţile locale au recunoscut că elicopterele NATO au lansat trei mari containere pline cu alimente, arme şi muniţie, destinate unui comandant taliban din districtul Arghandab din provincia Zabul. NATO a declarat că a fost o greşeală, dar întâmplarea a ridicat numeroase semne de întrebare în rândul populaţiei afghane privind posibile legături ascunse cu talibanii. Oamenii din Farah au asistat la contacte similare între echipele de reconstrucţie regională ale SUA şi comandanţii talibani.

De altfel, în octombrie 2008, oficiali americani de rang înalt au început să sugereze că era timpul să negocieze cu talibanii. „Dacă există persoane dispuse la reconciliere [cu guvernul], atunci s-ar face un pas înainte în unele din regiunile în care situaţia este de fapt în curs de deteriorare”, a declarat generalul David Petraeus, în

prezent responsabil cu operaţiunile militare americane din Afghanistan, la un forum găzduit de Fundaţia Heritage, un *think tank* neoconservator. „Esenţial este ca acest lucru să aibă loc în deplină coordonare, cu deplina susţinere a guvernului afghan”.

Regele saudit Abdullah găzduise deja o întâlnire între reprezentanţi ai talibanilor şi guvernul afghan, conform Reuters, „dând naştere la speculaţii privind un potenţial dialog”.

Mi se pare incredibil că aceşti criminali, aceşti ucigaşi misogini ar putea fi consideraţi parte din „soluţionarea conflictului afghan”, deşi, sincer, este imposibil să îi deosebeşti pe cei care îşi spun talibani de cei care deţin puterea la Kabul în prezent. Cei din urmă pozează în democraţi ca să-şi ascundă mentalitatea de talibani şi, din cauza lor, după mai bine de opt ani de intervenţie din partea SUA şi NATO, drepturile femeilor, democraţia şi justiţia nu au fost încă instituite în Afghanistan. Pare evident că guvernul american se mulţumeşte pur şi simplu cu orice bandă care îi execută ordinele cu sfinţenie şi care acţionează conform politicilor SUA, iar aceste bande fundamentaliste din Alianţa Nordului au dovedit de-a lungul vieţii că sunt dispuse să sacrifice interesele naţionale ale Afghanistanului pentru setea lor de putere şi de bani.

În prezent, fără banii primiţi de la SUA şi de la aliaţii lor, întreaga maşinărie a guvernului lui Karzai nu ar putea să funcţioneze. De pildă, Armata Naţională Afghană nu e o armată în adevăratul sens al cuvântului. Nu e o armată de voluntari. Recruţii sunt plătiţi şi, din păcate, o mare parte din forţele ANA este controlată de diverşi comandanţi ai Alianţei Nordului şi de lorzi ai războiului.

Cu o situaţie ca aceasta, evident că ţara noastră nu poate sta pe propriile picioare şi va rămâne dependentă de trupele străine. E politica guvernului SUA să ne menţină în această stare. Dacă lucrurile vor continua pe această linie, sunt convinsă că puterile străine ne vor împinge chiar la

divizarea ţării pe considerente etnice. Puterile străine au accentuat diferenţele etnice şi religioase din societatea afghană în ultimii ani, creând conflicte care nu sunt dezastruoase doar pentru ţara noastră, ci riscă să destabilizeze întreaga regiune. Unii politicieni, în special Latif Pedram, vorbesc acum despre federalism, ca soluţie pentru guvernarea Afghanistanului. Dar într-o ţară devastată de război cum e a noastră, federalismul va duce doar la balcanizare şi nimic mai mult – lorzii războiului vor domni în voie peste fiecare bucăţică din statul fărâmiţat. E dureros că, în afara Afghanistanului, Pedram a primit chiar câteva premii pentru apărarea drepturilor omului, ca recompensă pentru ideologia lui periculoasă. Ca afghani, trebuie să luptăm împotriva dezintegrării unităţii noastre naţionale. Nu vrem să ne pierdem Afghanistanul.

Între timp, conform rapoartelor, peste 15 miliarde de dolari au intrat în Afghanistan din 2001, prin intermediul ajutoarelor directe şi al unor ONG-uri frauduloase. În loc să ne ajute, aceste miliarde nu ne-au cumpărat altceva decât suferinţă şi corupţie.

Raportul privind corupţia la nivel mondial în anul 2008, dat publicităţii de Transparency International, situează Afghanistanul pe locul 172 din 180 de ţări. Afghanistanul a primit 1, 8 puncte dintr-un total de 10; ceea ce arată că, în epoca posttalibană, corupţia a câştigat teren. Conform ONU, „o sumă uluitoare, între 100 şi 250 de milioane de dolari, este plătită în fiecare an ca mită în Afghanistan. Cifra este egală cu jumătate din bugetul pentru dezvoltare naţională pe anul 2006”.

Conform unui articol publicat de *Sunday Telegraph* la 29 ianuarie 2007, „oficiali din ministerele de Apărare ale Statelor Unite şi Marii Britanii estimează că până la jumătate din ajutorul acordat Afghanistanului nu ajunge unde trebuie. Un oficial de la Pentagon a declarat că mii de maşini şi camioane destinate poliţiei afghane au fost în realitate vândute”.

Corupţia endemică şi vidul de putere de la Kabul fac

din Afghanistan un teren fertil pentru traficul de droguri. Afghanistanul e o ţară capabilă să cultive şi să producă recolte din care să-şi hrănească populaţia, dar mare parte din cele mai bune terenuri agricole este plantată cu mac, o cultură care aduce bani frumoşi la export. FMI-ul a declarat că producţia de opiu a crescut începând din anul 2001 cu mai mult de 4.000 la sută. Din oferta mondială de opiu, materia primă din care se obţine heroina, 93 la sută provine din Afghanistan, cu un total de 8.200 de tone care se estimează că au fost produse în 2008. Boomul opiului i-a îmbogăţit pe traficanţi şi pe lorzii războiului, dar le-a făcut afghanilor de rând viaţa şi mai grea. Dacă recolta de mac a micilor fermieri e compromisă, aceştia sunt adeseori siliţi să răscumpere împrumuturile vânzându-şi fiicele – aşa-numitele „mirese ale opiului" – lorzilor războiului şi lorzilor opiului. Femeile sunt tratate ca o marfă de schimb oarecare. În plus, proliferarea drogurilor în ţară a dus şi la creşterea numărului dependenţilor printre afghani.

În prezent, talibanii, care pe vremuri au interzis oficial producţia de mac, considerând-o neislamică, beneficiază şi ei de pe urma comerţului cu opiu. Banii pe care îi obţin din cultura interzisă în trecut – estimaţi la 500 de milioane de dolari doar în 2008 – contribuie la finanţarea activităţilor teroriste şi a atacurilor rebele. Încă o dată, politicile cinice ale guvernului american s-au întors împotriva lui.

Opiul este cadoul făcut de Războiul Rece Afghanistanului. Pe lângă sprijinul acordat mujahedinilor în perioada rezistenţei antisovietice, CIA a început să promoveze cultivarea macului în zonele de frontieră dintre Afghanistan şi Pakistan. Există acuzaţii conform cărora preşedintele Reagan ar fi aprobat un program secret prin care să submineze puterea armatei sovietice, făcând din soldaţii acesteia din Afghanistan dependenţi de droguri. S-a vorbit despre agenţi CIA implicaţi direct în comerţul cu heroină şi există dovezi din belşug că rebelii mujahedini susţinuţi de CIA au făcut trafic cu droguri, adeseori

primind arme şi trimiţând înapoi opiu pe aceeaşi filieră. Se spune că Gulbuddin Hekmatyar, unul dintre cei mai importanţi lorzi ai războiului din regiune, se foloseşte de fosta sa reţea de trafic de pe vremea CIA pentru a finanţa actuala revoltă. În 2006, Pervez Musharraf, pe atunci prim-ministru al Pakistanului, a sugerat că Hekmatyar îşi foloseşte influenţa şi banii obţinuţi din droguri pentru a-l proteja pe inamicul suprem al Statelor Unite, Osama ben Laden.

În ultimii ani, Afghanistanul a devenit şi principalul producător de canabis din lume. Guvernul a anunţat cu mândrie că în unele provincii cultura macului a fost eradicată, dar a omis să menţioneze că producătorii au trecut pur şi simplu la o cultură din care se produc marijuana şi haşişul. De pildă, fostul lord al războiului Atta Mohammad, guvernator al provinciei Balkh, a fost lăudat pentru că a stârpit producţia de mac şi i s-au promis milioane de dolari sub forma unor ajutoare pentru dezvoltare, dar s-a ţinut secret faptul că provincia Balkh produce acum o cantitate importantă dintr-o altă recoltă ilegală: marijuana.

Forţa Internaţională de Asistenţă pentru Securitate a NATO s-a arătat în mare parte indiferentă la problema drogurilor din Afghanistan, afirmând că este datoria guvernului afghan să se ocupe de ea. Forţele britanice staţionate în provincia Helmand, care produce două treimi din recolta de opiu a Afghanistanului, le-au transmis chiar mesaje radio fermierilor, asigurându-i că nu le vor distruge culturile.

Michel Chossudovsky, de la organizaţia canadiană Centre for Research on Globalization (Centrul de Cercetare a Globalizării), afirmă că „drogurile reprezintă a treia marfa tranzacţionată pe plan mondial, în termeni de încasări, după petrol şi arme… FMI-ul estimează că banii spălaţi anual se ridică undeva între 590 şi 1.500 de miliarde de dolari, ceea ce reprezintă 2 – 5 la sută din PIB-ul mondial… Comerţul afghan […] deţine o mare parte din

cifra de afaceri anuală mondială a narcoticelor, estimată de Naţiunile Unite la 400 – 500 de miliarde de dolari”. Cele mai recente cifre sugerează însă că fermierii afghani de-abia câştigă un miliard de dolari în fiecare an din producţia de mac. Conform lui Chossudovsky, „încasările din această contrabandă profitabilă, de multe miliarde de dolari, sunt depuse în băncile occidentale. Aproape toate veniturile ajung la corporaţii şi grupări mafiote din afara Afghanistanului”.

Administraţia lui Hamid Karzai e înţesată cu lorzi ai războiului care sunt implicaţi în comerţul cu droguri. În timpul audierilor pentru confirmarea în funcţie, noul Secretar de Stat al SUA, Hillary Clinton, a numit Afghanistanul un „narco-stat” cu un guvern „care suferă din cauza capacităţilor limitate şi a corupţiei răspândite la toate nivelurile”.

De parcă situaţia nu ar fi fost suficient de proastă, în ianuarie 2007, Karzai l-a numit pe Izzatullah Wasifi în postul de şef al agenţiei de luptă împotriva corupţiei în Afghanistan. Problema cu alegerea făcută de preşedinte? Wasifi e un traficant de droguri condamnat, care a petrecut aproape patru ani într-o închisoare din statul Nevada, după ce a fost arestat pentru că încercase să îi vândă heroină unui poliţist sub acoperire. Dar e un vechi prieten de familie al lui Karzai. A fost de asemenea guvernator al provinciei Farah, funcţie din care a fost înlocuit în urma protestelor populaţiei. Cum am spune noi afghanii, Karzai a însărcinat un iepure să aibă grijă de morcov! Când un bărbat condamnat pentru trafic de droguri este responsabil de lupta anticorupţie a ţării, vă daţi seama că nu exagerez când spun că astăzi Afghanistanul are cel mai corupt guvern din lume.

În ochii afghanilor, e limpede că lorzii războiului sunt sprijiniţi şi protejaţi de SUA şi de alte trupe străine, altfel nu şi-ar putea pune în aplicare planurile fasciste, nici măcar o zi.

După cum am subliniat în discursurile ţinute în lumea

întreagă, în prezent poporul afghan este prins în mod tragic între doi duşmani, fără şanse de scăpare: teroriştii antiamericani, cum ar fi talibanii, pe de o parte, şi teroriştii proamericani care au revenit la putere împreună cu Alianţa Nordului, pe de altă parte. Acest deznodământ putea fi evitat. Fostul ministru american al Apărării, Donald Rumsfeld, care e aşa de mândru de realizările lui din Afghanistan, a luat hotărârea de a urma „strategia lorzilor războiului”, prin care extremiştii erau plătiţi şi înarmaţi pentru a controla anumite regiuni, ca aliaţi ai SUA.

Chiar şi senatorul Joseph Biden, în prezent vicepreşedinte al SUA, a anticipat nerozia acestei strategii. Vicepreşedintele ales este citat în cartea *Coborâre în haos* a lui Rashid: „America i-a înlocuit pe talibani cu lorzii războiului. Lorzii războiului se află încă pe statul de plată al SUA, dar acest lucru nu a dus la încetarea violenţelor. Nu numai că nu reuşim să îi ţinem în frâu pe lorzii războiului, dar facem din ei piesa centrală a strategiei noastre”.

Profiturile nesperate pe care lorzii războiului le obţin din traficul cu droguri, mită, furturi şi plăţi directe din partea guvernului SUA sunt investite în uriaşe armate private. Aceste miliţii paramilitare ale lorzilor războiului sunt deghizate transparent sub forma unor aşa-numiţi „furnizori privaţi de securitate”. Comandanţii lor sunt de cele mai multe ori foşti combatanţi, care ar trebui dezarmaţi. Până în octombrie 2008, aproape douăzeci de mii de afghani au solicitat permise de port-armă pentru a se putea înrola în aceste „companii de securitate”. Lorzii războiului îşi folosesc trupele private pentru a-şi intimida duşmanii şi a-i teroriza pe afghanii de rând.

Conform Pajhwok Afghan News, într-o mărturie depusă în faţa unei comisii parlamentare, generalul Ali Shah Paktiawal, şeful Departamentului de investigaţii criminale, a declarat că atât mercenarii străini, cât şi angajaţii locali ai agenţiilor de securitate sunt implicaţi în

activităţi criminale. Companiile acestea deţin, conform spuselor lui, unsprezece mii de arme diferite şi au şapte sute de birouri şi filiale în capitală. „Cele mai multe companii nu ne permit să le monitorizăm activitatea”.

Unele dintre aceste agenţii de securitate sunt conduse de comandanţi ai Alianţei Nordului. Gărzile lor de corp sunt acuzate de jafuri şi de alte crime, dar nu a fost luată nicio măsură împotriva lor. Sunt atât de puternici, încât atunci când câţiva dintre ei l-au atacat şi l-au bătut pe procurorul general Jabar Sabet, nimeni nu i-a putut aresta şi pedepsi în consecinţă.

În regimul care conduce în prezent Afghanistanul, figurile de marcă ale Alianţei Nordului şi-au dat mâna cu foste marionete ale ruşilor, ca fostul ministru de Interne Mohammad Gulabzoy, cu monarhişti ca Mustafa Zahir, nepotul lui Zahir Shah, şi cu unii aşa-zişi intelectuali, care şi-au petrecut mare parte din viaţă în străinătate şi au chiar şi o a doua cetăţenie. Toţi trăiesc în lux, în timp ce poporul moare de foame.

Cartierul Shirpur din Kabul a devenit un simbol al corupţiei şi al puterii acestor lorzi ai războiului şi oficiali guvernamentali „intangibili”. Shirpur a aparţinut armatei până în 2003, când a fost parcelat şi dat unor foşti miniştri, foşti comandanţi de miliţii, actuali miniştri – cu excepţia a patru persoane, tuturor membrilor Cabinetului li s-au vândut parcele la preţuri derizorii – şi oficiali guvernamentali de rang înalt. Într-o acţiune condusă de Basir Salangi, pe atunci şeful poliţiei din Kabul, casele oamenilor nevoiaşi au fost demolate pentru ca elitele să-şi poată construi vile în locul lor. Până şi ONU a încercat să intervină pentru a preveni această acţiune, dar în zadar.

Conform unui articol publicat de *Chicago Tribune* la 16 martie 2008, „Casele din luxosul cartier Shirpur sunt parcă desprinse dintr-un basm pentru copii, cu coloanele lor acoperite de oglinzi, ţiglele vopsite în culorile curcubeului, geamurile verzi, bolţile impunătoare şi porţile înalte. Ele stau totodată mărturie pentru degradarea

situaţiei din Afghanistan, la aproape şapte ani după ce talibanii au fost alungaţi de la putere şi siliţi să se refugieze în munţi. În loc să-i spună luxosului cartier din Kabul «Shirpur», care înseamnă «pui de leu», afghanii îi spun acum «Shirchoor», adică «prădat de lei». Vorbitorii de limbă engleză descriu stilul arhitectonic al clădirilor drept «narco-arhitectură»”.

Dar Shirpur nu e singura bucată de pământ acaparată de lorzii războiului. Exproprierea forţată a terenurilor a devenit o mare problemă şi un alt semn al corupţiei din Afghanistan. Ministrul afghan al Dezvoltării Urbane spune că indivizi influenţi îşi însuşesc ilegal pământurile cu un ritm doi kilometri pătraţi pe zi. El a numit acest fenomen o „mafie a terenurilor”.

Pe când scriu aceste cuvinte, la începutul anului 2009, Barack Obama tocmai şi-a început mandatul de preşedinte. E posibil să analizeze în profunzime corupţia, vărsarea de sânge şi instabilitatea pe care politica SUA le-a creat în Afghanistan şi să-i schimbe direcţia, dar primele semne sunt îngrijorătoare.

Judecând după declaraţiile lui Obama din timpul campaniei electorale şi din lunile care au urmat alegerii sale, se prea poate ca în curând afghanii să spună că e mai rău decât Bush. El şi consilierii săi de politică externă nu par să fi învăţat nimic din ultimii şapte ani: direcţia pe care o urmează nu va face decât să adâncească războiul din regiune şi s-o împingă spre şi mai multă distrugere.

În timpul vizitei lui Obama la Berlin, în campania electorală, Candy Crowley de la CNN l-a întrebat dacă consideră că Statele Unite ar trebui să-şi ceară scuze pentru vreo decizie din cei şapte ani şi jumătate de politică externă care tocmai se încheiau. Obama a răspuns: „Nu, nu cred că SUA trebuie să-şi ceară scuze. Cum am mai spus, în opinia mea, războiul din Irak a fost o greşeală...”

Replica lui Obama aminteşte de răspunsul consilierului pe probleme de siguranţă naţională al preşedintelui Jimmy Carter, Zbigniew Brzezinski, omul din

spatele politicilor ce au contribuit la actuala situaţie dezastruoasă din Afghanistan. În urmă cu câţiva ani, când a fost întrebat dacă regretă că a sprijinit fundamentalismul islamic, oferindu-le arme şi consiliere unor viitori terorişti ca parte a eforturilor SUA îndreptate împotriva sovieticilor din Afghanistan şi derulate prin interpuşi, Brzezinski a spus: „Ce e mai important în istoria lumii? Talibanii sau prăbuşirea Uniunii Sovietice? câţiva musulmani întărâtaţi sau eliberarea Europei Centrale şi sfârşitul Războiului Rece?”

Guvernele americane care s-au succedat la putere au pus propriile interese militare, regionale, economice şi strategice mai presus de orice şi nu s-au dat în lături de la a sacrifica milioane de afghani pentru a le atinge. Cuvintele lor frumoase despre „drepturile omului”, „justiţie”, „libertate”, „eliberare”, „democraţie” şi aşa mai departe nu sunt altceva decât minciuni. Vieţile afghanilor nu au nicio valoare în ochii lor. Şi, în această privinţă, Obama nu pare să se deosebească cu nimic de cei care au condus ţara înaintea lui.

În loc să vorbească despre retragerea trupelor, noua administraţie se gândeşte să trimită încă treizeci de mii de soldaţi în 2009. Astfel, numărul soldaţilor străini ar ajunge la circa şaptezeci de mii, fără a socoti aşa-numiţii furnizori privaţi din Afghanistan. Uniunea Sovietică a avut mult mai multe trupe în Afghanistan în anii ’80 şi poate că liderii NATO ar trebui să ia aminte la spusele unora dintre predecesorii lor ruşi.

General-colonelul Boris Gromov, care se afla la comanda forţelor sovietice când acestea s-au retras în 1989, a spus: „Am crezut şi cred în continuare că războiul a fost o imensă şi, în multe privinţe, ireparabilă greşeală politică a conducerii Uniunii Sovietice de la vremea respectivă”. Evident că a fost nu doar o greşeală, ci şi o crimă, care a creat milioane de refugiaţi şi martiri în ţara noastră. Statele Unite nu sunt singura superputere care preferă să nu îşi ceară scuze.

Obama fie nu vrea să recunoască, fie nu ştie care e principala problemă din Afghanistan şi astfel va continua politicile eronate ale administraţiilor anterioare. Nici măcar nu a încercat să-l schimbe pe ministrul Apărării Robert Gates, care s-a aflat în spatele eşecurilor războaielor americane din Afghanistan şi Irak. Dacă Obama vrea să facă ceva pozitiv în Afghanistan sau dacă este cu adevărat preocupat de soarta tragică a poporului afghan, trebuie mai întâi să critice cu fermitate greşelile din trecut ale guvernului american. Trebuie să critice modul în care SUA au contribuit la transformarea Afghanistanului într-un adăpost pentru teroriştii fundamentalişti şi în care, în prezent, sprijină un regim corupt şi o puternică mafie a stupefiantelor.

Dacă voi avea vreodată ocazia să îl întâlnesc pe preşedintele Obama, voi încerca să îi transmit aceste idei şi să îi spun foarte clar că guvernele SUA i-au trădat suficient pe afghani. L-aş ruga să renunţe la acest model şi să pună capăt şirului nesfârşit de crime comise împotriva sărmanului meu popor.

Pe zi ce trece, afghanii devin tot mai frustraţi de trupele străine şi de „strategia lorzilor războiului” pe care o aplică Statele Unite. Din păcate, în săptămânile care au urmat instaurării sale în funcţie, nu a apărut niciun semn că Obama ar înţelege sursa problemei din Afghanistan. Una dintre primele sale acţiuni oficiale a fost să autorizeze un atac aerian în regiunea tribală a Pakistanului. Bombardamentele dincolo de graniţă, în Pakistan, nu fac decât să îi întărâte şi mai mult pe oameni împotriva SUA şi nu vor schimba în niciun fel situaţia din Afghanistan.

Trebuie să recunosc că nu am urmărit cu prea mare atenţie recenta campanie electorală din SUA. Ambii candidaţi au avut aceeaşi retorică, binecunoscută, la capitolul politică externă, în special în ceea ce priveşte Afghanistanul. Dacă ne uităm în trecut, vedem că politicile guvernelor americane sunt foarte consecvente de câteva decenii încoace. Războiul s-a aflat pe agenda fiecărui

preşedinte. Susţinerea Israelului şi a oprimării la care acesta îi supune pe palestinieni este politica tuturor preşedinţilor americani. Obama a mers chiar până la a spune, în timpul campaniei, că „Securitatea Israelului e sfântă... şi nu e negociabilă. [...] Orice acord cu poporul palestinian trebuie să specifice neechivoc identitatea Israelului ca stat evreu, cu graniţe securizate, recunoscute şi care pot fi apărate. Ierusalimul va rămâne capitala Israelului şi trebuie să rămână nedivizat. [...] Să nu existe dubii: îmi voi păstra printre opţiuni ameninţarea cu acţiunea militară pentru a apăra securitatea noastră şi pe cea a aliatului nostru, Israelul”.

Intervenţiile militare împotriva ţărilor ale căror guverne acţionează contra intereselor corporatiste americane fac parte din politica tuturor preşedinţilor. La urma urmei, datorită militarismimperialismului şi-au creat Statele Unite o poziţie dominantă în lume, iar fără război imperiul lor nu va avea niciun viitor. Politica externă a SUA este, de fapt, deja concepută, iar preşedintelui îi revine doar sarcina de a o pune în aplicare. Cred că numai cetăţenii Statelor Unite şi ale altor ţări vor putea schimba această situaţie, dacă vor deveni conştienţi de responsabilitatea lor. În adâncul sufletului meu, sunt încredinţată că oamenii obişnuiţi pot într-adevăr să schimbe această sumbră realitate.

Vă rog să înţelegeţi că aşa se vede noul preşedinte al Statelor Unite din perspectiva afghanilor. Ştiu că aceste alegeri au o mare valoare simbolică pentru lupta afro-americanilor pentru drepturi egale, o luptă pe care o admir şi o respect. Dar în ochii lumii nu contează dacă preşedintele e alb sau negru, ci ideile pe care le are şi acţiunile pe care le întreprinde. Simbolismul nu ţine de foame, iar pentru noi Obama riscă să devină un simbol al politicii nedrepte a războiului şi al dominaţiei dacă va continua pe drumul pe care a pornit deja.

Noua conducere a Statelor Unite ar trebui să înveţe din eşecurile politicilor anterioare. Chiar şi numeroşi

oficiali din structurile militare şi de informaţii ale SUA şi ale Marii Britanii încep să admită că războiul din Afghanistan merge foarte prost. Generalul de brigadă Mark Carleton-Smith, comandantul forţelor armate britanice din Afghanistan, a ţinut prima pagină a ziarelor internaţionale când a recunoscut că războiul din Afghanistan nu poate fi câştigat şi că opinia publică nu ar trebui să se aştepte la o „victorie militară” clară. La începutul anului 2008, şeful serviciilor americane de informaţii, Michael McConnell, a declarat în faţa Comitetului pentru serviciile armate al Senatului că 70 la sută din Afghanistan este în anarhie. Guvernul afghan mai deţine controlul doar asupra unui procent de 30 Ia sută din ţară, iar acolo unde talibanii şi lorzii locali ai războiului sunt stăpâni absoluţi nu se aplică principiul statului de drept.

Se pare că rezultatele îngrozitoare ale ciclului de violenţe declanşat de război şi de ocuparea Afghanistanului au devenit atât de evidente, încât până şi mass-media occidentale au început să relateze despre ele. În 2007, un articol publicat în *The New York Times* se întreba „Cum s-a transformat «războiul bun» din Afghanistan într-unul rău?”. De la alegerea lui Obama, acelaşi ziar a publicat articole de primă pagină despre corupţia scăpată de sub control din Afghanistan. Şi, la doar câteva zile după instalarea lui Obama în funcţie, un titlu de prima pagină suna aşa: „Războiul lui Obama: Teama de un nou eşec în Afghanistan”. Se zvonea că administraţia Obama ar căuta modalităţi prin care să facă presiuni asupra lui Karzai, pentru a-l determina să ia măsuri împotriva corupţiei şi a traficului de droguri. S-ar putea ajunge chiar la retragerea sprijinului acordat lui Karzai.

Alegerile prezidenţiale au fost planificate pentru 2009 şi, pe măsură ce se apropia data, Karzai a început să critice public strategiile occidentale pentru Afghanistan şi să îi acuze pe aliaţi că nu şi-au ţinut promisiunile faţă de poporul afghan. Toată lumea a spus însă că această

schimbare de discurs era doar de dragul campaniei electorale şi că în realitate Karzai nu era preocupat de situaţia disperată a afghanilor. Până şi oameni ca Ali Ahmad Jalali, fostul ministru de Interne al lui Karzai, şi Ashraf Ghani Ahmalizai, fost ministru de Finanţe, care au avut roluri-cheie în guvernul corupt aflat la putere, au încercat să pozeze în critici ai regimului său. Au pozat în patrioţi fiindcă voiau să-i prostească pe afghani şi să candideze la următoarele alegeri prezidenţiale, dar mulţi afghani au râs pur şi simplu de ei şi au spus că vor fi probabil următorii pioni în partida de şah pe care America o joacă în Afghanistan.

În ultimii treizeci de ani, am pierdut aproape totul şi cred că, în multe privinţe, singurul lucru bun pe care l-am câştigat e conştiinţa politică a poporului. În prezent trăim sub ameninţarea armelor, având cel mai corupt şi nepopular guvern din lume. Lupta pentru instaurarea unei democraţii reale în Afghanistan va dura multe decenii.

Nu cred că voi apuca să trăiesc să văd rezultatul final, dar sunt încrezătoare că, printre tineri, sunt mulţi cei care vor prelua ştafeta. Neînfricaţilor tineri afghani le va reveni misiunea de a duce la bun sfârşit ceea ce noi doar am început. E o luptă care se va întinde pe câteva generaţii, dar împărtăşesc optimismul pe care Martin Luther King Jr. îl exprima adesea: „Cărările istoriei sunt lungi şi întortocheate, dar la capăt se află întotdeauna dreptatea”.

Din călătoriile mele în Statele Unite şi în alte ţări, ştiu că mulţi dintre voi sunteţi hotărâţi să îl faceţi pe Obama să se răzgândească şi să militaţi pentru pace. Tinerii pe care i-am întâlnit îmi dau mari speranţe că generaţiile viitoare se vor putea bucura de o lume în care „războiul împotriva terorii” va fi doar o amintire îndepărtată sau o poveste cu tâlc din manualele de istorie.

Dacă actuala politică din Afghanistan dă greş, ce alternativă avem? în ciuda tragediilor care ne-au lovit ţara în ultimele decenii, cred că, dacă va avea ocazia, poporul

afghan va fi capabil să îşi croiască drumul spre pace şi independenţă.

Capitolul 14

Lungul drum care ne aşteaptă

Un lucru important pe care l-am aflat în călătoriile mele e că există nenumăraţi oameni, de toate naţionalităţile, care vor să ajute Afghanistanul, femei şi bărbaţi generoşi, care vor acţiona după ce vor afla adevărul. Sper că ceea ce aţi citit despre situaţia tragică a Afghanistanului v-a motivat să întindeţi o mână de ajutor atât de necesară poporului nostru.

Sper, aşadar, că în capitolele anterioare am contribuit la spulberarea unora dintre cele mai răspândite minciuni şi mituri despre Afghanistan. Există de asemenea o serie de schimbări politice care, consider eu, sunt absolut necesare, aşa că voi prezenta câteva dintre lucrurile pe care cei din străinătate le pot face pentru a ajuta cu adevărat Afghanistanul. Oamenii trebuie să pună presiune asupra guvernelor lor care sunt implicate în ţara noastră, pentru a adopta unele dintre aceste măsuri, dacă vor într-adevăr să acţioneze ca prieteni ai poporului afghan.

Puneţi capăt războiului!

Primul lucru pe care trebuie să-l facă comunitatea internaţională este să respingă războiul sub comanda SUA. Cetăţenii Australiei, Germaniei, Italiei, Franţei, Marii Britanii, Olandei, Canadei şi ai celorlalte ţări care au trupe în Afghanistan au un rol important în acest demers. Trebuie spus că în prezent soldaţii lor nu sunt consideraţi de afghani cu nimic diferiţi de trupele americane: sunt văzuţi ca o forţă de ocupaţie, nu ca eliberatori sau pacificatori. Acesteţări trebuie să găsească curajul de a acţiona independent de politicile actuale ale guvernului Statelor Unite. Nu e în interesul niciunei ţări să calce orbeşte pe urmele SUA. Mai mult, adoptând o politică diferită faţă de Afghanistan, naţiunile mici îi pot transmite superputerii un mesaj puternic.

E vorba despre condamnarea cu fermitate a tacticilor

raidurilor de noapte, torturii şi bombardamentelor aeriene, care nu fac decât să ducă la o escaladare a violenţei de ambele părţi. Includ aici noua politică a guvernului SUA de extindere a războiului prin intermediul atacurilor aeriene din Pakistan. Am subliniat efectul acestor bombardamente în Afghanistan, iar, dacă războiul va trece graniţa, acest lucru va destabiliza şi mai mult Pakistanul şi va creşte numărul victimelor inocente. În urmă cu câţiva ani, general-maiorul Andrew Leslie, din armată canadiană, a declarat: „De câte ori ucizi un tânăr furios peste hotare, creezi alţi cincisprezece care vor urmări să-l răzbune". Chiar şi după logica liderilor militari, aşadar, politica atacurilor aeriene frecvente e autodistructivă şi contraproductivă.

Războiul din Afghanistan a întărit terorismul, deşi scopul său declarat a fost să îl combată. Cei mai mari beneficiari ai conflictului sunt grupările extremiste care profită de nemulţumirile legitime ale populaţiei faţă de NATO. în loc să distrugă aceste forţe fundamentaliste, bombardarea şi ocuparea Afghanistanului le-au dat apă la moară şi au făcut ca tot mai mulţi adepţi să le îngroaşe rândurile. La fel ca în anii '80, ocupaţia Afghanistanului serveşte şi ca pretext de regrupare a forţelor pentru aşa-zişii luptători străini, care au venit din nou în număr mare în ţara noastră în ultimii ani. Conform jurnalistului britanic Robert Fisk, „luptători din Caşmir, Uzbekistan, Cecenia şi chiar Turcia li se alătură în prezent talibanilor. Se crede că peste trei sute de luptători turci se află acum în

Afghanistan, mulţi dintre ei având paşapoarte europene". Şi unii afghani, înnebuniţi de durerea de a-şi fi pierdut o rudă în atacurile aeriene, li se alătură talibanilor pentru a se răzbuna.

În prezent, când Statele Unite au tot mai puţin intenţia să continue „războiul împotriva terorii" din Irak, ele şi-au îndreptat atenţia către Afghanistan. Dar cum poţi lupta împotriva „terorii"? Cine e teroarea? Nu e o persoană sau o ţară; e o emoţie. Iar *teroùsmul* nu e nici el

o persoană sau o ţară. E o tactică. Cum te poţi război cu o tactică?

În această farsă care este „războiul împotriva terorii", etichetarea grupărilor ca „teroriste" depinde de interesele Statelor Unite. SUA îi numesc pe talibani terorişti, dar nu şi pe lorzii războiului, care ucid şi violează inocenţi pentru a-şi impune voinţa în faţa poporului. Iar raidurile de noapte întreprinse de Forţele Speciale ale SUA în satele afghane nu sunt şi ele tot acte teroriste? Aceste pătrunderi cu forţa în casele oamenilor urmăresc să aresteze simpatizanţi ai Al-Qaida şi ai talibanilor, dar soldaţii sfârşesc adeseori prin a ucide civili inocenţi. Încă o dată, rezultatul e o populaţie terorizată şi frustrată, dornică de răzbunare. Educaţia este o armă mult mai puternică împotriva terorismului şi a fundamentalismului, sub toate formele lor, decât un război fără sfârşit.

Preşedintele Obama s-ar dovedi mai înţelept dacă ar căuta o strategie de retragere din Afghanistan, în loc să continue o politică de escaladare a violenţei, care nu face decât să creeze mai mulţi terorişti şi mai multă ură faţă de SUA, provocând în acelaşi timp mai multe nenorociri şi distrugeri în ţara mea.

Trimiteţi ajutoare umanitare adevărate în Afghanistan.

Doar americanii cheltuie 100 de milioane de dolari pe zi pentru războiul din Afghanistan, în timp ce ajutoarele internaţionale pentru reconstrucţie însumează şapte milioane de dolari pe zi, marea majoritate a acestor bani ajungând în mâini corupte şi nu la cei care au nevoie de ei. Afghanistanul are nevoie de ajutoare umanitare adevărate şi de asistenţă pentru reconstrucţia ţării. Departamentul pentru buget al Congresului American spune că SUA vor cheltui 2.400 de miliarde de dolari în următorii zece ani cu „războiul împotriva terorii". Dacă, în loc să-i aloce războiului, ar cheltui aceşti bani într-un mod onest şi acolo unde sunt cu adevărat necesari, nu doar Irakul şi Afghanistanul ar putea fi transformate în adevărate

paradisuri terestre, dar şi sărăcia din lume ar putea fi eradicată. La momentul actual, sume uriaşe din banii contribuabililor sunt băgate într-un război contraproductiv, în timp ce cheltuieli sociale de care este urgentă nevoie în America sunt neglijate. Am văzut cerşetorii şi persoanele fără adăpost de pe străzile oraşelor occidentale prospere. Şi ei sunt oameni: nu înţeleg cum guvernele lor le pot ignora suferinţa. Banii necesari pentru a le uşura situaţia nu ajung niciodată la ei, asemenea banilor trimişi în Afghanistan, ce nu ajung niciodată la săracii care au nevoie disperată de ei.

În iunie 2008, ţările străine donatoare au organizat un summit la Paris pentru a discuta despre ajutoarele destinate Afghanistanului. Din păcate, nici de data aceasta nu au luat în serios apelurile ca cel de mai jos, făcut de Brad Adams, directorul pentru Asia al Human Rights Watch:

Conferinţa de la Paris va avea loc într-o perioadă în care guvernul afghan este tot mai nepopular din cauza abuzurilor, corupţiei şi a lipsei de siguranţă a cetăţenilor Dacă donatorii vor continua să ofere aceleaşi lucruri şi vor ignora nevoia de reformă a sistemului, care include angajamentul de a aborda problema lorzilor războiului şi a impunităţii acestora, e foarte probabil că situaţia din Afghanistan se va înrăutăţi.

Guvernul afghan a prezentat un „plan de reducere a sărăciei” la această întrunire, pentru elaborarea căruia a primit cel puţin 15 milioane de dolari din fondurile donatorilor, dar până şi Banca Mondială l-a numit „un proiect de foarte slabă calitate”. Făcând aluzie la corupţia înfloritoare de la Kabul, un observator occidental a spus că este „cel mai scump plan de reducere a sărăciei din lume”. Alte 21 de miliarde de dolari au fost promise la acest summit de la Paris, dar multe rapoarte vorbesc despre alocarea fie insuficientă, fie inadecvată a fondurilor.

Cum am mai scris, de prea multe ori ONG-urile occidentale corupte devin problema, şi nu soluţia.

Utilizarea în alte scopuri a ajutoarelor destinate Afghanistanului este de-a dreptul criminală, din cauza nevoilor urgente care rămân în continuare nesatisfăcute. După treizeci de ani de războaie, ţara noastră are nevoie disperată de investiţii în infrastructură, de pildă. Singurele proiecte de „reconstrucţie" derulate sunt câteva şosele, care nici măcar nu au fost construite la standarde. Între timp, investiţiile în industria energetică şi în agricultură sunt insuficiente, fiind necesare mai multe baraje şi numeroase proiecte de irigaţii rămânând subfinanţate. Construirea infrastructurii în Afghanistan nu este doar esenţială pentru evoluţia noastră ca naţiune modernă, dar va genera şi locuri de muncă pentru milioane de afghani şomeri, dintre care mulţi sunt nevoiţi să părăsească ţara pentru a-şi găsi de lucru. Afghanistanul rămâne o economie bazată pe agricultură, dar faptul că acest sector a fost ignorat aproape în totalitate le-a lăsat câtorva milioane de oameni doar două „opţiuni": fie cultivă mac, fie mor de foame.

Trebuie reînnoite eforturile pentru a ne asigura că banii din ajutoarele destinate Afghanistanului nu ajung în buzunarele celor care furnizează heroina vândută pe străzile Londrei, ale New York-ului sau ale Tokioului. Toţi occidentalii ar trebui să se gândească la faptul că heroina care ucide oameni în oraşele lor provine din ţara noastră măcinată de conflicte.

Afghanistanul are nevoie de intervenţii care să salveze vieţi, nu de intervenţii care să le curme sau care să distrugă mijloacele de trai ale oamenilor. Există multe proiecte extraordinare, de mică anvergură, concepute de afghani, dar banii de la guvernele occidentale nu ajung aproape niciodată la ele.

Avem nevoie disperată de un mecanism de monitorizare şi raportare privind distribuirea tuturor banilor primiţi ca ajutoare; trebuie, de asemenea, ca, atunci când se descoperă că fondurile au fost însuşite incorect sau delapidate, vinovăţii să fie aduşi în faţa

justiţiei.

Puneţi capăt domniei lorzilor războiului!

Guvernele trebuie să solicite şi să sprijine dezarmarea reală în Afghanistan. Programul de dezarmare al Naţiunilor Unite, care ar fi trebuit să facă parte din misiunea ISAF, nu a fost pus niciodată în aplicare. Nici măcar nu a fost luat în serios vreun moment. În prezent, lorzii războiului şi ai drogurilor controlează suprafeţe uriaşe de teren din Afghanistan şi nu va exista cu adevărat o soluţie la problemele noastre cât timp această situaţie va continua. Numeroşi lorzi ai războiului deţin în continuare controlul asupra unor armate particulare şi miliţii care sunt cu mult mai bine organizate şi mai puternice decât Armata Naţională Afghană. Acesta este singurul motiv pentru care scapă în continuare nepedepsiţi pentru fărădelegile comise în regiunile pe care le controlează. Duşmanii mei se bucură de prea puţin sprijin din partea afghanilor de rând, iar asta este marea lor slăbiciune. În ziua în care vor fi dezarmaţi, oamenilor care au suferit decenii întregi din cauza acţiunilor lor brutale li se va face în sfârşit dreptate.

Lorzii războiului şi fundamentalismul islamic pe care îl propovăduiesc e ca un cancer în trupul naţiunii afghane, injectat de ţările vecine şi de puterile străine. Acest cancer trebuie înlăturat pentru ca Afghanistanul să supravieţuiască şi să prospere. Atât timp cât lorzii războiului şi alte brute de teapa lor vor rămâne la guvernare, având în continuare posibilitatea de a teroriza populaţia cu miliţiile lor private, nu va exista nicio soluţie pentru criza din Afghanistan.

În loc să îi sprijine şi să îi apere pe lorzii războiului, permiţându-le totodată să fie înarmaţi până-n dinţi, comunitatea internaţională ar trebui să susţină anchetarea lor pentru crime de război. Principalii lorzi ai războiului ar trebui aduşi în faţa tribunalelor naţionale, ca să-i vadă toţi afghanii, şi ar trebui de asemenea investigaţi şi judecaţi de Tribunalul Penal International, inclusiv acei criminali care

se bucură în prezent de exilul în alte ţări, printre care şi statele occidentale: impunitatea lor trebuie şi ea să ia sfârşit!

Retrageţi toate trupele străine!

În fine, toate trupele străine ar trebui să înceapă să părăsească Afghanistanul, cât mai repede posibil. Prin asta înţeleg retragerea forţelor SUA şi NATO şi înlăturarea miilor de soldaţi privaţi – mercenari – care activează în ţară. În numele tuturor iubitorilor de libertate din ţara mea, le transmit condoleanţe şi împărtăşesc durerea familiilor care şi-au pierdut pe cineva drag în ţara noastră. Unindu-ne glasurile, noi, afghanii, americanii şi toţi cetăţenii celorlalte state care au trupe în Afghanistan, putem împiedica pierderea unor vieţi omeneşti suplimentare. În deplasările mele în SUA, m-au emoţionat şi inspirat militanţii pentru pace care au ridicat sloganul „Nu în numele nostru!”, în semn de protest faţă de politicile distructive, care incită la violenţă, ale guvernului lor.

Unii afirmă că, odată trupele retrase, va izbucni un război civil. Adeseori această posibilitate este invocată de către persoane care ignoră conflictele violente şi dezastrul umanitar ce au lovit deja Afghanistanul. Cu cât trupele străine rămân mai mult timp în Afghanistan, făcând ceea ce fac în prezent, cu atât mai devastator va fi potenţialul război civil pentru poporul afghan. Teribilul război civil care a urmat retragerii sovieticilor nu poate nicidecum justifica, *post factum*, distrugerile şi morţile cauzate de acea ocupaţie care a durat un deceniu.

Riscul unui război civil este însă real într-o anumită măsură, aşa că e important să fie adoptate şi alte dispoziţii pe lângă retragerea trupelor. În plus faţă de mult aşteptata dezarmare a lorzilor războiului şi a miliţiilor lor, comunitatea internaţională trebuie să sprijine acele persoane şi partide democratice capabile să combată influenţa extremismului şi să aducă adevărata democraţie în ţara noastră. Doar luând puterea din mâinile lorzilor

războiului şi ale tuturor grupărilor fundamentaliste putem preveni cu adevărat o şi mai mare „talibanizare” a Afghanistanului.

Naţiunile Unite trebuie să acţioneze pentru a se asigura că ţări precum China, Iranul, India, Pakistanul, Uzbekistanul, Turcia, Rusia şi altele vor pune capăt practicilor de intervenţie şi trafic de influenţă, prin furnizarea şi vânzarea de armament în favoarea lorzilor războiului. Atât Rusia, cât şi China, în special, îşi dispută, alături de SUA, controlul resurselor energetice din întreaga regiune. Toate aceste ţări se amestecă în treburile interne ale Afghanistanului, iar Pakistanul şi Iranul joacă un rol abject, sprijinind forţele fundamentaliste. Dacă acest tip de intervenţii ar fi eliminat, riscul unui război civil ar fi diminuat.

Ştim însă că administraţia americană nu doreşte să vadă politicile pe care le-am descris puse în aplicare. Întreaga situaţie s-ar îmbunătăţi dacă afghanii ar putea în sfârşit să decidă cu privire la problemele lor. În prezent, ne aflăm sub „protecţia” unor forţe armate care provin din patruzeci şi trei de ţări, şi, cu toate acestea, avem încă de suferit de pe urma războiului, a brutalităţii, a sărăciei şi a crimelor.

Dacă SUA şi aliaţii săi din NATO ar părăsi ţara, lorzii războiului ar pierde puterea, fiindcă nu se bucură de susţinere în rândul populaţiei. Cel puţin, odată cu retragerea trupelor străine am deveni independenţi. În prezent, nu avem nici libertate, nici independenţă, dreptate sau securitate. Toţi afghanii trebuie să lupte pentru unitatea naţională şi să nu le permită extremiştilor, indiferent de grupul etnic din care provin, să incite la separare. Trebuie să ne opunem oricăror eforturi de balcanizare şi de divizare a ţării noastre.

Şi în ţările membre ale NATO opinia publică este din ce în ce mai puţin favorabilă continuării războiului. A existat o perioadă în care războiul din Afghanistan părea să fie în multe ţări la fel de popular pe cât era de

nepopular războiul din Irak. Dar, pe măsură ce tot mai mulţi soldaţi ai NATO şi afghani sunt ucişi, fără a se înregistra niciun progres, din ce în ce mai mulţi oameni încep să îşi pună întrebări în legătură cu acest război. Este trist să vezi cum, în ţări aşa-zis democratice, atât de multe guverne ignoră dorinţele popoarelor lor, care sunt în favoarea păcii.

În Marea Britanie, de pildă, conform unui sondaj realizat de BBC la începutul lunii noiembrie 2008, 68 la sută din populaţie doreşte ca trupele britanice să se retragă din Afghanistan în termen de un an. Doar 24 la sută consideră că armata britanică ar trebui să rămână pe loc. Peste o sută de soldaţi britanici şi-au vărsat sângele şi şi-au dat viaţa pe pământul nostru. Sper că guvernul de la Londra va ţine cont de opinia publică, care ştim că este în favoarea păcii. La 15 februarie 2003, participanţii la cea mai mare demonstraţie din istoria Marii Britanii – peste un milion de persoane – au mărşăluit pe străzile Londrei pentru a încerca să împiedice războiul din Irak. Englezii au făcut o greşeală teribilă alăturându-i-se lui Bush în acel război. Recent, Jeremy Corbyn şi

George Galloway, membri ai Parlamentului Britanic, precum şi alte personalităţi publice au semnat o scrisoare deschisă, în care condamnă în termeni foarte duri „războiul”:

La şapte ani de la presupusa eliberare a Afghanistanului, există dovezi clare că ocupaţia NATO e un dezastru. Numărul victimelor din rândul civililor creşte constant. Nivelul de violenţă e mai ridicat decât *oricând în aceşti ani care au trecut de la invazia din 2001. Naţiunile Unite au raportat că, sub ocupaţie, speranţa de viaţă a scăzut la 43 de ani şi că un copil din cinci moare înainte de a ajunge la vârsta de cinci ani. Afghanistanul se află acum pe locul patru din coada listei ţărilor ONU, alcătuite în funcţie de gradul de dezvoltare. Violenţa în creştere a dus la o criză a refugiaţilor şi, conform ACBAR, care reuneşte toate ONG-urile afghane, face imposibilă livrarea*

ajutoarelor în majoritatea ţării. ONG-urile avertizează că există pericolul real ca mii de afghani să moară de foame în această iarnă.

În noiembrie, britanicii au organizat mitinguri pentru a comemora şapte ani de la începutul războiului din Afghanistan. Până şi soldaţii se întreabă ce caută în ţara noastră şi pentru cine luptă. După cum i-a declarat un tânăr în uniformă unui reporter de la *Daily Mail*. „Ăsta nu e războiul nostru; e războiul lui Bush, care s-a dat bine pe lângă Blair”.

Canada este una dintre multele ţări care au trimis trupe în Afghanistan, dar nu şi în Irak. De doi ani încoace, 2.500 de militari canadieni sunt staţionaţi şi luptă în provincia Kandahar, unde se petrec numeroase violenţe. Peste o sută de soldaţi au murit în Afghanistan şi tot mai mulţi canadieni se opun războiului în ultimii ani. Fostul şef al Statului Major canadian, Rick Hillier, a declarat răspicat că el nu înţelege intervenţia militară din Afghanistan ca pe o acţiune de reconstrucţie şi dezvoltare: „Nu suntem Serviciul Public canadian. [...] Treaba noastră este să fim în măsură să ucidem oameni”.

Guvernul canadian a afirmat că trupele sale se vor retrage din Kandahar la sfârşitul anului 2011. Guvernele conservator şi liberal au prelungit misiunile militare de mai multe ori, în ciuda faptului că numeroase sondaje arată că majoritatea populaţiei nu susţine acest război.

La fel ca în cazul Canadei, câteva ţări europene au refuzat şi ele să ia parte la războiul din Irak, dar se află acum în Afghanistan sub umbrela NATO. Forţele militare germane sunt prezente în nordul ţării şi Parlamentul a votat în 2008 suplimentarea trupelor cu 1.000 de soldaţi, ceea ce face ca numărul total al militarilor germani să ajungă la 4.500. Opinia publică germană nu este însă de acord cu această măsură. Un sondaj efectuat recent de compania de marketing Forsa arată că 80 la sută din populaţie consideră că orice solicitare din partea Statelor Unite de a trimite mai multe trupe în luptă ar trebui

refuzată. Cancelarul german Angela Merkel a declarat că i-a transmis acest mesaj preşedintelui ales Obama. Militanţii pentru pace au organizat în ultima vreme ample demonstraţii pentru a-şi declara cu fermitate opoziţia. În septembrie 2008, mii de oameni au mărşăluit pentru pace în capitala Berlin şi în alte oraşe importante.

În Franţa, o altă ţară care, asemenea Germaniei, a spus „nu” războiului din Irak, ocupaţia Afghanistanului devine tot mai puţin populară. Francezii au în prezent 2.700 de soldaţi staţionaţi în ţara mea, iar sub conducerea preşedintelui proamerican Nicolas Sarkozy s-a anunţat că numărul militarilor va creşte la 3.000. Până la un incident din 2008, în care zece paraşutiști din trupele de elită au fost ucişi de talibani într-o ambuscadă în apropiere de Kabul, Franţa a suferit puţine pierderi. În septembrie 2008, parlamentarii francezi au votat, cu 343 de voturi pentru şi 210 împotrivă, menţinerea trupelor în Afghanistan, dar, pentru prima oară, majoritatea membrilor Partidului Socialist s-a opus războiului.

Populaţia franceză este şi ea împotriva participării ţării la misiunea NATO. Conform unui sondaj, 55 la sută din francezi se opun continuării desfăşurării de trupe. Politicianul progresist Olivier Besancenot, aflat în opoziţie, denumeşte politica privind Afghanistanul un „război murdar” şi explică: „Atât timp cât vor exista forţe de ocupaţie militară în Afghanistan, talibanii vor avea motive să se dezvolte”. După moartea celor zece soldaţi, ministrul francez de Externe, Bernard Kouchner, unul dintre fondatorii organizaţiei umanitare Medici Fără Frontiere, a declarat simplu: „Bineînţeles că trebuie să ne aşteptăm la mai multe decese”. Francezii nu ar trebui însă să stea cu mâinile în sân şi să accepte situaţia.

Olanda este o altă ţară europeană implicată în Afghanistan, a cărei populaţie e profund divizată pe această temă. Olandezii au, din 2006, 1.600 de soldaţi în provincia Uruzgan din sudul ţării. Guvernul olandez a anunţat NATO că îşi va retrage trupele până în iulie 2010.

Se relatează că Spania, care are circa 800 de soldaţi în provincia Badghis, ia în considerare stabilirea unei date pentru retragerea trupelor. Guvernul spaniol al prim-ministrului Zapatero a declarat că nu va suplimenta numărul soldaţilor din Afghanistan. Spania a participat iniţial la războiul din Irak, dar şi-a retras trupele după ce la putere a venit un nou guvern. În septembrie 2008, un diplomat spaniol, fost trimis al Uniunii Europene la Kabul, Francesc Vendrell, a criticat faptul că, încă de la conferinţa de la Bonn din 2001, la scurt timp după înfrângerea talibanilor, Alianţei Nordului i s-a permis să ajungă la putere. Vendrell a recunoscut totodată că situaţia actuală din ţară e cea mai proastă din 2001 până în prezent, admiţând că: „În 2002, eram primiţi aproape ca nişte eliberatori de către afghani. Acum, suntem văzuţi ca un rău necesar…”

Italia e o altă ţară care are un număr mare de soldaţi în Afghanistan, 2.500 de militari fiind staţionaţi în Kabul şi Herat.

După ce iniţial a sprijinit războiul din Irak, guvernul italian a recunoscut că acesta a fost o greşeală şi şi-a retras trupele.

Dintre ţările nemembre NATO care au trupe în Afghanistan, Australia, cu circa 1.000 de soldaţi în provincia Uruzgan, este cea mai prezentă în regiune. Prim-ministrul australian, Kevin Rudd, din Partidul Laburist, a declarat că nu are în vedere retragerea trupelor sau o schimbare a politicii privind Afghanistanul. Se preconizează că Obama le va solicita australienilor să crească numărul de soldaţi. Dar, încă o dată, majoritatea opiniei publice nu este de acord. Un sondaj realizat în 2008 pentru Institutul Lowy pentru Politică Internaţională (Lowy Institute for International Policy) arată că 56 la sută dintre australieni doresc ca misiunea să ia sfârşit.

Sunt încrezătoare că, dacă ţările străine vor înceta să se amestece în treburile Afghanistanului şi vom fi eliberaţi de sub ocupaţie, va apărea o forţă progresivă şi

democratică puternică. Faptul că în alte părţi ale lumii, ca de pildă în America Latină, există în prezent guverne şi mişcări care aduc schimbări progresiste şi acţionează independent de interesele guvernului Statelor Unite îmi dă speranţe.

Vedem cum aceste schimbări au loc de o manieră democratică în ţări precum Bolivia, Ecuador şi Venezuela. Aceste state colaborează tot mai strâns pentru a-i ajuta şi a-i asista pe cei mai săraci membri ai societăţilor lor. Ţările din America Latină urmează tot mai puţin calea pe care le-o arată SUA. Fac tot mai multe schimburi comerciale între ele şi îşi salvează culturile şi economiile de dominaţia străină. Îşi învaţă totodată cetăţenii să scrie şi să citească: fără o alfabetizare de bază, democraţia are cu greu şanse de reuşită. Afghanii progresişti sunt extrem de interesaţi să înveţe din experienţele altor popoare, care luptă pentru justiţie şi pentru o independenţă adevărată.

Ar trebui să adaug că eu consider că liderii acestor state ar trebui să fie atenţi cu cine se aliază. Când Hugo Chavez, preşedintele Venezuelei, s-a întâlnit cu Mahmoud Ahmadinejad, omologul său din Iran, l-a numit „revoluţionar” şi l-a îmbrăţişat. Cred că aceasta este una dintre cele mai mari greşeli ale lui Chavez, o greşeală pe care se întâmplă s-o comită şi unele grupări occidentale care se opun războiului şi care văd regimul reacţionar iranian drept unul „antiimperialist”. Gestul lui Chavez le transmite un mesaj negativ femeilor şi celorlalţi cetăţeni iranieni care luptă pentru drepturile lor împotriva acestui guvern represiv şi misogin. Guvernul fundamentalist de la Teheran a jucat un rol malefic în Afghanistan, sprijinind lorzi ai războiului de teapa lui Ismail Khan, Khalili, Mohaqiq şi alţii, încercând în acelaşi timp să destabilizeze ţara prin crearea de conflicte pe considerente etnice şi religioase.

În ultimii ani, s-au depus toate eforturile pentru a împiedica apariţia unor forţe politice progresiste în ţara mea. S-au blocat fonduri şi nu s-a precupeţit niciun efort

pentru a marginaliza aceste grupări. Niciun partid politic sau organizaţie care critică guvernul şi pe lorzii războiului nu poate activa în mod oficial în Afghanistan. Modul în care mi s-a închis gura şi expulzarea mea din Parlament nu sunt decât nişte simptome ale unei boli mai grave.

Sper ca acum, după ce aţi aflat câte ceva despre nenorocirile care s-au abătut asupra Afghanistanului, să vă puneţi o întrebare pe care mi-au adresat-o adeseori oamenii care au venit să mă asculte la conferinţele ţinute în toate colţurile lumii: ce pot face eu, *personal*, în calitate de cetăţean preocupat de soarta acestei ţări, pentru a îmbunătăţi situaţia?

Noi, afghanii, avem nevoie de ajutorul şi de sprijinul vostru pentru a sfărâmă lanţurile sclaviei din ţara noastră. În primul rând, şi acest lucru este cel mai important, *informaţi-vă în legătură cu realităţile Afghanistanului de astăzi*.

Se spune că, în vreme de război, prima victimă este adevărul. Guvernele îşi pot continua politicile injuste doar atâta timp cât popoarele lor nu ştiu adevărul. Puteţi contribui la spargerea zidului propagandistic de tăcere ridicat în prezent de mass-media de larg consum. Opriţi canalul Fox News şi alegeţi surse de informare oneste. O excelentă sursă de ştiri despre adevăratele condiţii din Afghanistan este site-ul organizaţiei RAWA (www.rawa.org/temp/runews/). Căutaţi pe internet alte surse bune de informare despre război. Iar dacă ziarele voastre locale sau centrale nu oferă suficiente informaţii şi nu relatează în profunzime războiul şi realităţile afghane, scrieţi-le redactorilor-şefi şi editorilor şi sugeraţi-le ce articole să publice. Dacă deja sunteţi bine informaţi în legătură cu Afghanistanul, împărtăşiţi-le ceea ce ştiţi prietenilor şi rudelor, prin orice mijloace de care dispuneţi: e-mail, Facebook, forumuri de discuţii şi bloguri.

Implicaţi-vă în activităţile grupurilor care sprijină în mod onestfemeile şi bărbaţii din Afghanistan, inclusiv prin ajutorfinanciar. Acolo unde nu există corupţie şi puteţi

dona pentru proiecte „de la firul ierbii”, pornite de la nivelul oamenilor simpli, chiar şi sumele mici pot face minuni. Afghanii progresişti implicaţi în proiecte umanitare au nevoie disperată de fonduri. Nu doar orfelinatul nostru din oraşul Farah a trebuit să fie închis în ultimii ani. Căutaţi şi sprijiniţi grupuri care strâng bani pentru organizaţii din Afghanistan ce lucrează în folosul oamenilor. Femeile şi copiii sărmani din întreg Afghanistanul vor primi donaţiile voastre cu recunoştinţă.

În toată ţara, avem nevoie disperată de şcoli şi de bani pentru formarea şi salariile profesorilor. Ştiu că tinerii din străinătate, care se bucură de accesul la educaţie, sunt dornici să contribuie la schimbarea acestei situaţii. Şcolile din oraşele voastre s-ar putea ocupa de strângerea de fonduri, iar în acelaşi timp elevii lor ar putea afla despre realităţile din Afghanistan.

Trebuie să spun, de asemenea, că unii afghani care locuiesc în Occident sunt înstăriţi şi duc vieţi extrem de confortabile. Ar trebui să încerce să ducă o viaţă mai modestă şi să contribuie la reconstrucţia Afghanistanului. Există atât de multe proiecte şi organizaţii care au nevoie disperată de sprijinul lor financiar!

Monitorizaţi, criticaţi şi încercaţi să amelioraţi politica externă a guvernului vostru. Provocaţi-i pe liderii politici. Trimiteţi-le scrisori şi e-mailuri aleşilor voştri. Solicitaţi audienţe şi explicaţi-le ce vă preocupă. Puteţi avea un impact cu mult mai mare dacă vă întâlniţi şi discutaţi cu politicienii faţă în faţă. Explicaţi-le că ajutoarele adevărate sunt cu mult mai eficiente decât bombele pentru a promova pacea şi dezvoltarea în întreaga lume. Dacă ţara voastră este membră NATO şi are trupe în Afghanistan, spuneţi-le aleşilor voştri că trebuie să înceteze să urmeze orbeşte politica SUA. Dacă nu vă ascultă, vă puteţi alătura mişcărilor pentru pace care încearcă să schimbe aceste politici greşite.

Vă rog să înţelegeţi că pentru noi, cei din Afghanistan, faptul că oamenii din întreaga lume sunt

dispuşi să ia atitudine în public în semn de solidaritate cu noi, atunci când avem mai mare nevoie, are o imensă valoare morală. Demonstraţiile pentru pace din Occident subminează de fapt mesajul fundamentaliştilor, conform căruia popoarele din America de Nord şi din Europa sunt duşmanii popoarelor din ţările musulmane. Demonstraţiile împotriva războiului din Irak (la 15 februarie 2003, milioane de oameni din zeci de ţări au participat la cel mai important protest din istoria lumii) nu au împiedicat războiul, dar le-au arătat locuitorilor din ţările arabe şi musulmane că există numeroşi iubitori de pace care se opun politicii lui Bush. Această acţiune în favoarea păcii le-a reamintit oamenilor din ţările noastre că există o diferenţă între popoarele şi guvernele occidentale. Nu subestimaţi importanţa mesajului pe care acţiunile voastre îl pot trimite atât guvernului vostru, cât şi afghanilor. Mişcările pentru pace sunt o ameninţare pentru cei care fac războaiele şi pentru fundamentalişti şi terorişti în aceeaşi măsură. În Afghanistan, e foarte riscant să demonstrezi în public, dar oamenii continuă să iasă în stradă ca să-şi facă auzită vocea. Dacă trăiţi într-o ţară în care obstacolele în calea protestelor publice nu sunt atât de mari, este important să vă folosiţi drepturile democratice pentru a organiza întruniri, mitinguri şi demonstraţii. Drepturile omului au fost obţinute prin luptă şi pot fi pierdute prin nepăsare.

Oriunde v-aţi afla, *participaţi la procesul politic şi luptaţi pentru justiţia socială*. Veţi avea mereu de înfruntat obstacole şi provocări dacă veţi milita pentru democraţia adevărată şi veţi încerca să daţi la iveală corupţia şi injustiţia. Dar niciun lucru pentru care merită luptat nu se obţine uşor. O bună modalitate de a-i ajuta pe afghani este să luptaţi pentru un guvern onest, progresist în ţările voastre.

Din cauză că mi-am exprimat aceste speranţe privind viitorul Afghanistanului, pe care vi le-am împărtăşit şi vouă, viaţa mea a fost pusă în pericol şi am fost dată afară

din Parlament. Aş putea fi ucisă dacă voi continua să exprim aceste idealuri, dar rămân încrezătoare în viitor.

Cu ajutorul şi cu participarea voastră, ştiu că suferinţele poporului afghan pot lua sfârşit. Visul meu e să văd un Afghanistan în care femeile sunt considerate fiinţe umane şi în care într-o zi o femeie ar putea chiar să preia frâiele puterii; o ţară în care nu mai există lorzi ai războiului, talibani sau terorişti de orice fel; o ţară în care suntem liberi să ne decidem viitorul.

Mai presus de toate, visul meu e apariţia unei mişcări progresiste puternice în Afghanistan, care să li se opună fundamentaliştilor, să lupte pentru egalitate şi libertate şi să înlocuiască această ultimă ocupaţie a ţării noastre cu o democraţie adevărată.

Afghanistanul are un drum lung în faţă, dar, cu ajutorul vostru, ştiu că poporul meu e capabil să-l parcurgă, deschizând calea către un viitor al păcii, prosperităţii şi egalităţii. Sprijinul vostru este esenţial.

Încheiere

Un râu ia naştere picătură cu picătură într-o zi, nu cu mult timp în urmă, mergeam cu maşina prin Kabul când am decis, împreună cu o prietenă, să ne oprim să luăm câte o îngheţată. Ador îngheţata, încă de pe vremea când trăiam ca refugiaţi în Iran şi tata îmi dădea pe ascuns câţiva bănuţi ca să-mi iau ceva dulce.

Eram fără gărzile de corp şi, ca de obicei, purtam burqa, ca să nu fiu recunoscută pe stradă. După ce am comandat şi ne-am aşezat, m-am gândit că nu e niciun pericol dacă o scot câteva minute, ca să mă pot bucura de îngheţată. Am fost recunoscută imediat.

— Eşti Malalai Joya, nu-i aşa? m-a întrebat un client.

De obicei mă simt încurajată când oamenii mă salută şi îşi exprimă susţinerea şi simpatia, dar poate fi şi foarte periculos. Nu ştii niciodată cine dă un telefon. Aşa că prietena mea şi cu mine a trebuit să ne mâncăm repede îngheţata şi să plecăm. Aceasta e realitatea vieţii mele: nu mai pot ieşi în public doar pentru a mă bucura de câteva

momente cu prietenii.

Am şi alte realităţi dureroase de înfruntat, inclusiv perioade lungi de timp în care nu-mi văd soţul şi familia. Din păcate, în ultimii ani mi-a fost foarte greu până şi să merg în provincia mea natală, Farah, aşa că rareori am reuşit să-i vizitez pe oamenii care m-au ales, care mi-au împărtăşit speranţele şi mi-au acordat încrederea lor. Continui să lupt pentru a reveni în Parlament şi a-i demasca pe tirani în numele lor. Încă mai primesc ameninţări cu moartea şi susţinătorii mei au descoperit şi dejucat mai multe tentative de asasinat.

Dar nu mi-aş lua înapoi niciunul dintre discursurile rostite, niciuna dintre declaraţiile în care denunţam femeile şi bărbaţii corupţi şi violenţi care se folosesc şi abuzează de puterea lor pentru a nu scăpa Afghanistanul din gheare. Sunt realmente onorată că am fost denigrată şi ameninţată de brutele sălbatice care ne-au condamnat ţara la nenorocire. Sunt mândră că, deşi nu am o armată privată, bani sau puteri mondiale care să mă susţină, aceşti despoţi brutali se tem de mine şi uneltesc să mă elimine. Dar nu de *mine* se tem aceşti bărbaţi de fapt, ci de mânia poporului nostru, care ştie ce crime au comis. Sunt conştienţi că nu pot scăpa de justiţie la nesfârşit şi că poporul afghan a dat deja verdictul.

În fiecare zi sunt tot mai convinsă că nu aveam de ales şi că trebuia să spun ceea ce am spus la Loya Jirga în 2003. Când mi-am început munca de activist, mă motiva dorinţa simplă de a-i servi pe oamenii nevoiaşi şi suferinzi alături de care am crescut în taberele de refugiaţi din Pakistan şi de a da mai departe darul educaţiei altor femei şi fete afghane. Nu m-am gândit niciodată că voi deveni om politic şi cu siguranţă nu m-am gândit că voi ajunge să străbat lumea pentru a-mi transmite mesajul. Datorită premiilor pe care le-am primit şi recunoaşterii de care m-am bucurat, am devenit şi mai conştientă de responsabilitatea care îmi revine, de a vorbi despre suferinţele poporului afghan.

Sper că povestea vieţii mele arată, mai presus de toate, cât de importantă e educaţia, mai ales pentru fete. Printre cele mai plăcute amintiri ale mele se numără acele dăţi în care reuşeam să îi conving pe părinţii afghani să-şi lase fetele la şcoală. Uneori copilele veneau să-mi ceară ajutorul şi eu mă străduiam să le conving părinţii să le lase să înveţe. Încă sunt mult prea multe fete afghane care nu pot să meargă la şcoală: fie din cauza atitudinii familiei, a insecurităţii, a situaţiei lor economice sau din cauza lipsei şcolilor şi a cadrelor didactice.

Trebuie să spun răspicat că doar destinul şi istoria au făcut ca numele meu să devină cunoscut. În Afghanistan există mii de fete care s-ar fi putut afla în locul meu. Ştiu că în întreaga lume sunt femei şi fete dornice şi capabile să îşi apere drepturile, indiferent dacă soarta le e potrivnică sau dacă au de înfruntat greutăţi.

Gestul sutelor de femei afghane care-şi dau foc nu reprezintă doar un mod de a scăpa de viaţa lor nenorocită: el e totodată un strigăt pentru dreptate. Aceste cazuri sfâşietoare sunt acte de sfidare şi în acelaşi timp de disperare, iar femeile care le comit nu sunt doar victime, ci şi simboluri ale rezistenţei; ele se situează la primul nivel al unor proteste mai ample împotriva nedreptăţii. Ziua în care li se va permite să urmeze o şcoală şi li se va da ocazia să-şi formeze o conştiinţă politică va fi o zi mai bună. Doar atunci vor putea săâşi îndrepte mânia nu împotriva propriei persoane, ci împotriva motivelor care stau la baza suferinţelor lor.

În fiecare zi, iubitorii democraţiei din Afghanistan îşi asumă riscuri mari. Mitinguri de protest spontane au loc aproape zilnic în diferite părţi ale ţării, fie ca reacţie la uciderea unor civili de către forţele SUA / NATO, fie împotriva corupţiei şi crimelor comise de lorzii războiului şi de talibani. Aceste femei şi aceşti bărbaţi mă inspiră să continui să spun ce am de spus.

În prezent, noi, afghanii, suntem prinşi între doi duşmani: talibanii, pe de o parte, şi forţele SUA / NATO şi

lacheii lor, lorzii războiului, pe de altă parte. Simţim presiunea şi plătim preţul cu sânge şi lacrimi. Dar există speranţă. Cred în puterea poporului şi ştiu că milioane de femei şi bărbaţi stau şi aşteaptă, nerăbdători să-şi joace rolul în istorie. Afghanii şi-au pierdut răbdarea, nu mai suportă corupţia şi violenţa care îi înconjoară şi nu lipseşte decât scânteia care să declanşeze o revoltă ce va demonstra încă o dată cât sunt de puternici şi de însetaţi de libertate şi justiţie.

În ceea ce priveşte perspectivele Afghanistanului, care în prezent sunt atât de sumbre, îmi dau speranţe cuvintele lui Martin Luther King Jr., care a spus că nicio nedreptate nu poate fi veşnică: „Cred că adevărul paşnic şi iubirea necondiţionată vor avea ultimul cuvânt. De aceea, dreptatea, chiar dacă înfrântă temporar, e mai puternică decât răul care triumfă”.

Ocupaţia injustă şi criminală a Afghanistanului nu poate fi veşnică.

Folosirea în scopuri proprii şi destabilizarea Afghanistanului de marile puteri şi de ţările vecine nu pot fi veşnice.

Dominaţia lorzilor războiului, a talibanilor şi a aşa-zişilor lor aliaţi intelectuali asupra ţării noastre nu poate fi veşnică.

Impunitatea criminalilor de război, fie că se află în Parlamentul de la Kabul sau într-o fermă din Texas, nu poate fi veşnică.

Subjugarea femeilor ca cetăţeni de rangul doi nu poate fi veşnică.

Violurile, răpirile, uciderea şi maltratarea femeilor şi fetelor nu pot rămâne veşnic nepedepsite.

Corupţia guvernului şi a ONG-urilor, deturnarea banilor şi profiturile din traficul de droguri, din cauza cărora afghanii sunt lipsiţi de servicii de bază precum sănătatea şi educaţia, nu pot fi veşnice.

Terorizarea jurnaliştilor cinstiţi şi reducerea la tăcere a vocilor disidente prin violenţă şi intimidare nu pot fi

veşnice.

Suprimarea persoanelor şi partidelor democratice progresiste din Afghanistan nu poate şi nu trebuie să fie veşnică.

Cu ajutorul iubitorilor de pace din întreaga lume, ştiu că femeile şi bărbaţii afghani sunt gata să pună capăt acestui ciclu al suferinţelor şi să clădească un viitor mai bun. „Războiul împotriva terorii” nu e soluţia pentru locuitorii din Orientul Mijlociu, Asia Centrală şi pentru occidentali. Doar o mare mişcare populară poate stopa această politică prostească. Sper că preşedintele Obama în special va înţelege că mai multe trupe, mai multe bombe şi extinderea războiului nu vor rezolva nimic. Cu forţa nu faci dreptate şi cu război nu faci pace. În Afghanistan am învăţat prea bine această lecţie.

Lupta noastră pentru independenţă durează de secole şi va continua, fiindcă e o luptă justă şi demnă. Ca afghani, trebuie să ne străduim să reducem divizările etnice şi să ne menţinem unitatea naţională în faţa duşmanilor comuni. Din istoria noastră se poate învăţa că cei care ne trădează poporul şi încearcă să ne ocupe ţara cu forţa întâmpină de fiecare dată rezistenţă şi eşuează. Această lecţie a învăţat-o Imperiul Britanic; a învăţat-o şi Imperiul Sovietic, iar, în prezent, din păcate, o învaţă cu mari costuri ţările NATO.

Va fi o luptă lungă. *Un rău ia naştere picătură cu picătură*. Dar, dacă ne vom putea uni în numele justiţiei şi al democraţiei, poporul nostru va fi asemenea unui torent căruia nimeni nu-i va putea sta în cale.

Sunt tânără şi preţuiesc viaţa; nu vreau să fiu ucisă. Dar nu mă tem de moarte; mă tem să nu rămân tăcută în faţa nedreptăţii. Mă tem să nu devin indiferentă la soarta poporului meu, o cale pe care au apucat-o prea mulţi intelectuali afghani. Unii dintre cei care au luat în discursurile lor apărarea poporului au renunţat la principii şi au ales să tacă în schimbul banilor sau al unor funcţii importante în regimul lui Karzai. Dar eu am ales să urmez

calea glorioasă a lui Sarwar Joya, Abdul Rahman Mahmoodi, Ghulam Nabi Khan Charkhi, Meena, Abdul Khaliq, Nahid Sahid, Abdul Rahman Loudin, Mohammad Wali Khan Darwazi şi a altor sute de astfel de eroi din istoria noastră, care au stat alături de poporul lor până la sfârşit şi au preferat moartea decât să fie reduşi la tăcere.

Le spun celor care ar vrea să mă facă să tac pentru totdeauna: sunt pregătită, oricând şi oriunde veţi dori să îmi daţi lovitura.

Mă puteţi ucide pe mine, dar nu-mi puteţi ucide spiritul.

Cum spun adesea, sunt numeroşi cei care vor veni din urmă. Afghanii sunt mai mult decât o mână de lorzi ai războiului, talibani, lorzi ai drogurilor şi lachei. Am o ţară plină de oameni care ştiu ce ştiu şi eu şi cred ce cred şi eu: că noi, afghanii, ne putem guverna singuri, fără amestec din afară. Că democraţia e posibilă aici, dar nu poate fi impusă cu arma în mână. Că sângele milioanelor de martiri iubitori de libertate ne curge prin vene şi că amintirea lor e vie în toate colţurile ţării. Că femeile afghane s-au aflat în linia întâi a luptei noastre de-a lungul istoriei. Asemenea lui Malalai din Maiwand, ele ne inspiră să ridicăm steagul şi să continuăm lupta pentru dreptate şi libertate. E o bătălie în care nu vom capitula niciodată.

Duşmanii noştri pot reteza floarea, dar nimic nu va împiedica sosirea primăverii.

Am multe speranţe şi visuri pentru ţara mea şi pentru mine. Vreau să petrec clipe fericite alături de soţul meu, de prietenii dragi şi de familie – tata, mama, surorile şi fraţii mei, unchii şi mătuşile, nepoatele şi nepoţii. Vreau să merg la nunţile lor, să le ţin copiii în braţe şi să le arăt respectul cuvenit când vor ajunge la bătrâneţe. Vreau să le fiu alături pentru totdeauna. Vreau să trăiesc ca să-i văd puternici şi liberi.

Dar, de va fi să mor, iar voi veţi alege să continuaţi ce am început, vă aştept la mormântul meu. Udaţi-l şi strigaţi de trei ori. Vreau să vă aud glasul.

Mulţumiri

Aş vrea să le mulţumesc prietenilor, familiei şi susţinătorilor mei pentru sprijinul lor nepreţuit la publicarea acestei cărţi. Derrick O'Keefe este unul dintre susţinătorii care m-au încurajat să îmi spun povestea. M-am hotărât să fac în sfârşit acest pas pentru că am avut încredere în el, în calitate de coautor, şi pentru că am fost sigură că va aborda povestea mea şi povestea ţării şi a poporului meu cu respect. Îi sunt profund recunoscătoare pentru nenumăratele ore pe care le-a dedicat acestui proiect.

Comitetul de Apărare a lui Malalai Joya – format din voluntari dedicaţi, atât din Afghanistan, cât şi din străinătate – a contribuit la reuşita proiectului, inclusiv prin activităţi de documentare şi de traducere.

Această carte nu ar fi fost posibilă fără generozitatea de care au dat dovadă Mabie Elmore, Hakeem şi Neda Raheen, Gina Whitfield, Sonali Kolhatkar, James Ingalls şi Catherine O'Keefe, care au investit timp şi efort în acest proiect.

Mulţumiri speciale lui Maryanne Vollers, care s-a ocupat cu profesionalism de redactare, şi lui Hillary McMahon şi Natashei Daneman, cu ajutorul cărora cartea a ajuns la cititori din mai multe ţări.